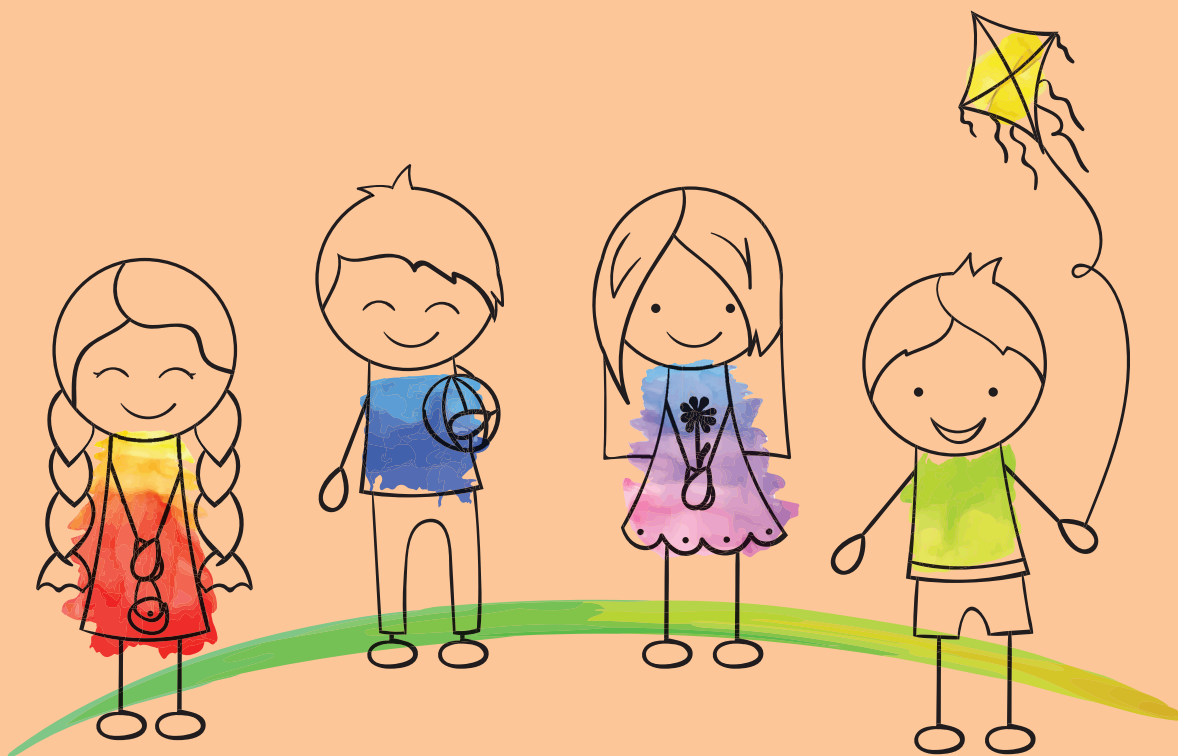

SODOBNI IZZIVI VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA V VRTCU

CHALLENGES OF EDUCATION IN KINDERGARTEN

**MIB d.o.o.
MIB EDU
ITEI**

ZBORNİK/Book of papers

XVII. mednarodna (Hrvaška, Finska, Slovenija, Črna Gora) on-line strokovna konferenca/XVII. international (Croatia, Finland, Slovenia, Montenegro) on-line conference

SODOBNI IZZIVI VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA V VRTCU

CHALLENGES OF EDUCATION IN KINDERGARTEN

ZBORNİK/Book of papers

XVII. mednarodna (Hrvaška, Finska, Slovenija, Črna Gora) on-line strokovna konferenca/XVII. international (Croatia, Finland, Slovenia, Montenegro) on-line conference

SODOBNI IZZIVI VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA V VRTCU

CHALLENGES OF EDUCATION IN KINDERGARTEN

ZBORNIK/Book of papers

XVII. mednarodna (Hrvaška, Finska, Slovenija, Črna Gora) on-line strokovna konferenca/XVII. international (Croatia, Finland, Slovenia, Montenegro) on-line conference

Glavna urednica/Editor in chief: *asist. mag. Maruška Željeznov Seničar (MIB d.o.o. in MIB EDU)*

Oblikovanje in postavitev/Design: MIB d.o.o.

Založba/Publishing house: MIB d.o.o., Podreber 12a, 1355 Polhov Gradec, Slovenija

Za založbo/For publishing house: Borut Seničar

E-pošta/E-mail: info@mib.si

Spletni portal/Website: www.mib.si

Izid/Date: 7. 3. 2024, Ljubljana

Naklada: on-line, pdf

Izdaja/Format: zbornik

Zbornik se izdaja tudi kot periodična pedagoška revija z vsebinami iz področja pedagogike ter vsebuje strokovne avtorske prispevke (vsebujejo naslov, povzetek s ključnimi besedami v slovenskem in v nekaterih primerih v angleškem jeziku, uvod, jedro z obravnavo ključnega vprašanja ali raziskavo ter zaključek in navedbo relevantne literature), ki so predstavljeni na konferenci in tudi tiste, ki so izbrani po zunanjem postopku prijave.

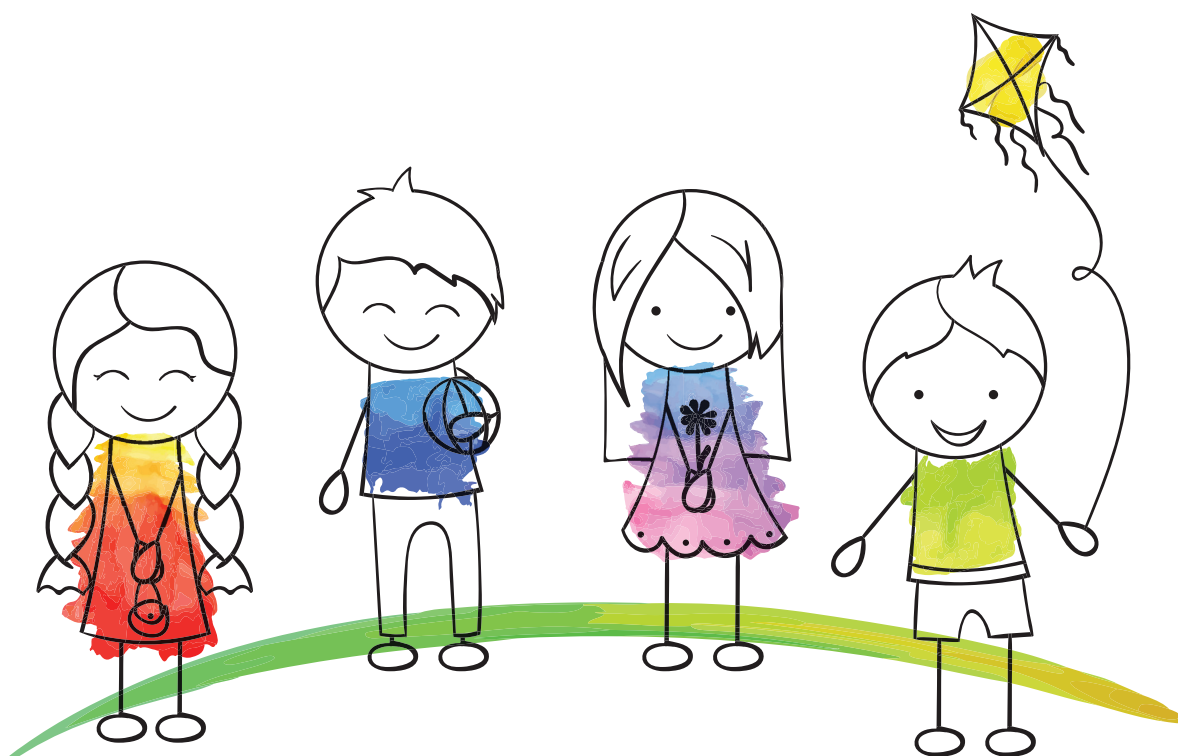
Vsak avtor in predavatelj sam odgovarja za vsebino, koncept ter varovanje osebnih podatkov v prispevku v zborniku in v okviru predavanja.

Kazalo/Content

- 6 Where are you heading Finland? - *Anna Laakkonen*
- 7 Program za jačanje razvoja djeteta/*The program for strengthening child's development*
- *Maja Todorović*
- 8 Vloga vzgojiteljev pri prepoznavanju in usmerjanju predšolskega otroka s posebnimi potrebami/*The educators role in the identification and guidance of pre-school children with special needs*
- *Teja Šuštar*
- 11 Škodljivost uporabe zaslonov v predšolskem obdobju/*The harmfulness of using screens in the preschool period* - *Marina Kodrič*
- 16 Nevarnosti zaslonske tehnologije/*Dangers of screen technology* - *Helena Hribar*
- 20 Naravoslovni krožek v vrtcu/*Kindergarten natural science club* - *Nataša Leskovar*
- 24 Delo z otroki priseljenci v sodobnem vrtcu/*Working with immigrant children in a modern kindergarten*
- *Mojca Pezdirc*
- 29 Pomoč otroku s selektivnim mutizmom/*How to help a child with selective mutism* - *Urška Rožman*
- 32 Tiha igralnica kot spodbudno učno okolje/*A quiet playroom as a stimulative learning environment*
- *Barbara Leben*
- 34 Participacija otrok pri lutkovnih dejavnostih/*Children's participation in puppet activities* - *Petra Topić*
- 35 Profesionalni razvoj vzgojitelja in učitelja v 1. razredu osnovne šole skozi njuno sodelovanje/*Professional development of educators and teachers at 1st primary school class through their cooperation*
- *Maja Martinčič*
- 39 Didaktični robot – sredstvo za učenje v vrtcu/*Didactic robot – a learning tool in kindergarten*
- *Nataša Babič*
- 43 Starši v oddelku kot nosilci dejavnosti/*Parents in the department as carriers of activities*
- *Metka Bregar*
- 46 Komunikacija in sodelovanje s starši z vidika teorije izbire/*Communication and cooperation with parents from choice theory point of view*" - *Zlatko Pišotek*
- 50 "»Ah, ti ekrani« – izziv in dilema sodobne vzgoje/»Oh, those screens« – the challenge and dilemma of modern education" - *Mira Vladimira Vrankar*
- 53 Povezovanje strokovnih delavcev vrtca v učečo se skupnost, ki skrbi za dobrobit vsakega posameznega otroka/*Connecting professional early education staff to a learning community that is concerned for every individual child* - *Klara Gardelin*
- 57 »Zakladi sz starga kuфра«/*Treasures from the old suitcase*» - *Anija Skrt*
- 63 lutka kot motivacijsko sredstvo/*Puppet as motivational resource* - *Jasna Jurkovič*
- 67 Prednosti formativnega spremljanja v Otroškem vrtcu Šmarje pri Jelšah/*Advantages of formative assessment in the kindergarten Šmarje pri Jelšah* - *Sabina Jurkošek*
- 72 Dvoletni izzivi skupine predšolskih otrok/*Two-year challenges of pre-school children' group*
- *Marija Melita Trdin*
- 77 Dejavnosti v predšolski skupini – delo v krogu/*Activities in a preschool group – working in a circle*
- *Bojana Markelj*
- 81 Okolje senzorne stimulacije za bogato čutno raziskovanje in ravnovesje/*An environment of sensory stimulation for rich sensory exploration and balance* - *Marta Rogelj Lipoglavšek*
- 84 S prireditvami krepimo medsebojno partnerstvo/*Strengthening mutual partnership through events*
- *Kristina Klajne*
- 88 Izzivi vzgojitelja pri delu z otroki s posebnimi potrebami, vključenimi v redni oddelok/*Challenges of a kindergarten teacher working with special needs children included in a regular department*
- *Vanja Juvan*
- 92 Dejavnost socialne igre – pomoč svetovalne službe pri razvijanju socialnih veščin ter spodbujanju potencialov otrok v vrtcu/*Activity social games - how can kindergarten's counselling service help in developing children's social skills and potential in kindergarten?* - *Jasna Bohneč*

- 96 Izzivi pri delu spremljevalcev otrok s posebnimi potrebami v vrtcu/*Challenges in the work of accompanying children with special needs in kindergarten* - Larisa Senekovič
- 103 Analiza individualiziranih programov v vrtcu/*Analysis of individualized education plans in kindergartens* - Franja Grof
- 104 Sodelovanje s starši pri odkrivanju in delu otrok s posebnimi potrebami v predšolskem obdobju/*Cooperation with parents in discovering and working with children with special needs* - Petra Slak
- 105 Prekomerna uporaba naprav z zasloni pri predšolskih otrocih – sodobni izziv vzgoje in izobraževanja/*Excessive use of devices with screens in pre-school children – a modern challenge of education* - Zlatka Vetrih
- 106 Vpliv zaslonov na sodelovanje otrok v vrtcu/*The impact of screens on children's engagement in preschool* - Irena Novak
- 107 Zasloni in otroci s posebnimi potrebami/*Screens and children with special needs* - Erna Zabukovec
- 108 V deželi čebelic/*In the land of bees* - Zvezdana Peternel Amon
- 109 Spoznavanje narave in naravoslovnih dejavnosti v predšolskem obdobju/*Nature study in preschool* - Anka Pišek Koroščin
- 110 Čudežna moč zelišč/*The miraculous power of herbs* - Karmen Meško
- 111 Vloga vzgojitelja pri razvijanju spoštljivega odnosa do kruha/*The role of the educator in developing a respectful attitude towards bread* - Janja Bracar
- 112 Fizično in verbalno nasilje pri predšolskih otrocih/*Physical and verbal violence at preschool children* - Veronika Novak
- 113 Izzivi na področju komunikacije/*Communication challenges* - Leona Krasna Glad
- 114 Knjiga, moja prijateljica- razvijanje pozitivnega odnosa do pisnih virov otroške literature pri otrocih in starših/*Book, my friend - developing positive the attitude of children and parents to the written sources of children's literature* - Maja Ambrožič Bricel
- 115 Fotografija ali slika/*Photo or painting* - Maja Geršak Banović
- 116 Gozdna igralnica kot spodbuda pri načrtovanju dejavnosti na vseh področjih kurikulumu/*The forest playground as an encouragement in planning activities in all areas of the curriculum* - Nina Bevec Jevnikar
- 117 Lutka kot motivacijsko sredstvo za spodbujanje ustvarjalnosti/*The doll as a motivation tool for encouragement creativity* - Nuša Erjavec
- 118 Inkluzija otrok s posebnimi potrebami v vrtcu/*Inclusion of children with special needs in kindergarten* - Radojka Udovič
- 119 Inkluzija otrok s posebnimi potrebami v vrtec/*Inclusion of children with special needs in kindergarten* - Simona Leskovar
- 120 Samopostrežno prehranjevanje v vrtcu/*Self-service food in kindergarten* - Metoda Miševski
- 121 Ko se v komunikaciji s starši zaplete/*When communicating with parents becomes complicated* - Tanja Fius
- 122 Komunikacija s starši v uvajalnem obdobju/*Communication with parents during the introduction period* - Nataša Ašič
- 122 Kako vključevati in zagotavljati spodbudno učno okolje za otroka z downovim sindromom v vrtcu?/*How to include and provide a stimulating learning environment for a child with down syndrome in kindergarten?* - Sabina Žavski
- 123 Obogatitvena dejavnost ljudski plesi v vrtcu/*The enrichment activity of folk dancing in kindergarten* - Andreja Štemberger Turković
- 124 Pravljični svet Svetlane Makarovič; povezovanje vseh kurikularnih področij/*The fairytale world of Svetlana Makarovič; connecting all curriculum areas* - Lea Krajnc Lešnik
- 125 Kakšne barve je svet?/*What color is the world?* - Manuela Bošnjak
- 126 Projektno učenje djece predšolske dobi/*Project-based learning for preschool children* - Helena Miloš, Anamarija Tudić Dokman
- 130 Dijete i razvod braka/*Children and divorce* - Martina Hrgović, Ema Pigac, Vinka Poljičak
- 134 Roditelj kao gost u vrtiću/*The parent as a guest in the kindergarten* - Ivana Kozjić, Dijana Penava

- 137 Kutić za roditelje – pogled u svijet vrtića/*Parents' corner – a glimpse into the world of kindergarten*
- Sanja Basta
- 142 Suvremeni izazovi odgoja i obrazovanja iz vrtićima u školu/*Contemporary challenges of upbringing and education in kindergartens* - Ivana Sedlar, Fani Vidović
- 147 Primjena suvremenih alata u komuniciranju odgojitelja i roditelja-aplikacija Okitoki/*Application of modern communication tools educator and parent - Okitoki application*
- Bernardica Horvat Petravić
- 151 Osnježivanje komunikacijskih kompetencija za suradnju s roditeljima/*Strengthening communication skills for cooperation with parents* - Petra Tomšić
- 155 Djeca, roditelji, mediji/*Children, parents, media* - Boris Ložnjak
- 160 Suradnja s roditeljima djece mlađe vrtićke dobi/*Cooperation with parents of kindergarten children*
- Petra Fijan, Jelena Šošić
- 162 Suradnja školske knjižnice i dječjeg vrtića: danas mali čitatelji, sutra veliki ljudi/*Cooperation between the school library and the kindergarten: small readers today, big people tomorrow*
- Snježana Kovačević
- 165 Odgojitelji i roditelji partneri u odgoju predškolske djece (primjer dobre prakse)/*Educators and parents as partners in education preschool children (example of good practice)*
- Ivanka Ivančić, Danijela Vrbetić
- 166 Digitalna tehnologija u predškolskim ustanovama/*Digital technology in preschool institutions*
- Jadranka Bratković Aračić
- 172 Kako poticati i razviti kreativnost i osobine inovatora kod djece ranog i predškolskog uzrasta?/*How to encourage and develop creativity and characteristics of innovators in children of early and preschool age?* - Mirela Svirac
- 173 Djeca čuvari baštine/*Children guardians of heritage* - Ivana Bandić Štrbac, Marijana Bandić Buljan
- 174 Morska priča/*Sea story* - Anamarija Radovanović
- 175 Svijet medija kao poticaj za razvoj kreativnosti djeteta/*The world of media as an incentive for the development of children's creativity* - Vesna Ivić Hercigonja
- 176 Važnosti suradnje s roditeljima djece s teškoćama i vršnjački odnosi u vrtiću/*The importance of cooperation with parents of children with disabilities and peer relationships in kindergarten*
- Luka Femec
- 177 Dobrobiti ostvarivanja projekata : budućnost je u povratku vrijednostima - vrijednosni sustav odraslih, odgojna praksa i razvojni učinci/*The benefits of realizing projects: the future is a return to values - value system of adults, educational practice and developmental effects*
- Željka Požgaj, Andriana Lončar, Ana-Marija Borko
- 178 Mobilne aplikacije u službi izvanučionične nastave/*Mobile applications in the service of extracurricular teaching* - Anamarija Radovanović
- 179 Razvoj ekološke svijesti djece u predškolskom odgoju i obrazovanju/*Development of children's environmental awareness in pre-school education and education* - Anita Mustać, Zrinka Klarin
- 183 Suvremeni odgojitelj kao autonomni istraživač pedagoške prakse/*The modern educator as an autonomous researcher of pedagogical practice* - Zvezdana Braje, Petra Morić
- Vloga staršev pri izboljšanju inkluzije otrok s posebnim potrebama v vrtcih/*The role of parents in improving the inclusion of children with special needs in kindergartens* - Sandra Martinuš

SODOBNI IZZIVI VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA V VRTCU

CHALLENGES OF EDUCATION IN KINDERGARTEN

Anna Laakkonen, Chairman, Helsinki early childhood education teachers, Finland
E-mail: laakkonen.anna.maria@gmail.com

WHERE ARE YOU HEADING FINLAND?

Abstract: In the past decades Finland's pride has been the high-quality of education. Finnish teachers have been the guarantors of that quality. But what will happen to the education system without early childhood education teachers? This is a very topical question and challenge in Finnish Early Childhood Education. For example, more than 50% of the teachers of early childhood education are unqualified in Helsinki city and capital area. Can we even talk about teaching if there are no teachers?

Although early childhood education is part of the education system, there is still a debate in Finland about teacher qualifications and the role of early childhood education as part of social services. An intrusive policy confuses personnel and contributes to the attraction and retention of the field. At the same time, early childhood education is ambitiously developed and the goal is to increase the participation rate of the children. To meet these goals successfully it is necessary to find a solution to the lack of qualified personnel. But if we succeed in our goals, it may well be that high-quality early childhood education is the key to even rising PISA results. And, most importantly, for healthier and happier children and teachers.

Keywords: unqualified teachers, kindergartens, planning the future

PROGRAM ZA JAČANJE RAZVOJA DJETETA

Rezime: Dijete se najbrže i najcjelovitije razvija u period od rođenja do pete godine života. Mozak djeteta je u tom period najfleksibilniji, pa samim tim najpodložniji uticajima i usvajanju svega što ga okružuje. Iskustva koja dijete stekne u tim prvim godinama života imaju trajni uticaj na djetetovo zdravlje, sposobnost učenja i uspjeh u školi, te kasnije u životu. Sinapse (veze) koje se povezuju u lijevoj i desnoj moždanoj hemisferi potrebne su za brojne sposobnosti višeg nivoa kao što su motivacija, samopouzdanje, samopoštovanje, kontrola emocija itd. Od izuzetnog značaja je da se ove sposobnosti formiraju na ranom uzrastu jer je kasnije tokom života teže da izgradi ove važne moždane veze. Najvažniji uticaj na razvoj djece imaju njihovi odnosi sa odraslima, roditeljima i osobama u bližem okruženju prevashodno, a onda i sa vaspitačima u vrtićima gdje djeca provode veliki dio vremena.

Obuhvat djece predškolskim obrazovanjem predstavlja osnov kvalitetnog razvoja i brige o djeci na ranom uzrastu jedne države.

Program za jačanje razvoja djeteta osim obuhvata djece predškolskim obrazovanjem, podrazumijeva:

- Širenje kapaciteta – poštovanje normi zakonom propisanih
- Jačanje kompetencija zaposlenih
- Povećan broj stručnih saradnika
- Savremeni program rada – metode i oblici rada, obuka kadra, materijal za rad...

Ključne riječi: program, razvoj djeteta, strategija razvoja

THE PROGRAM FOR STRENGTHENING CHILD'S DEVELOPEMENT

Abstract: A child develops the fastest and the most completely from the period of birth to the age of five. During this period, the child's brain is the most flexible, and therefore the most susceptible to influences and adoptions of everything that surrounds it. The experiences that a child acquires in those first years of life have a lasting impact on the child's health, learning ability and success in school, and later in life. The synapses (connections) that connect in the left and the right brain hemispheres are necessary for many higher-level abilities such as motivation, self-confidence, self-esteem, emotion control, etc. It is extremely important that these abilities are formed at the early age because it is more difficult to build these important brain connections later in life. The most important influence on children's development is, first of all, their relationships with adults, parents and people in the immediate environment, and then with teachers in kindergarten where children spend a large part of their time.

Encompassing children in preschool education is the basis of quality development and care of children at an early age. The program for strengthening child's development, in addition to including children in pre-school education, implies:

- Capacity extension-compliance with the norms prescribed by law
- Strengthening of employee competencies
- Increased number of professional associates
- Modern work program, methods and forms of work, staff training, work material...

Key words: program, child's development, development strategy

VLOGA VZGOJITELJEV PRI PREPOZNAVANJU IN USMERJANJU PREDŠOLSKEGA OTROKA S POSEBNIMI POTREBAMI

Povzetek: V prispevku bom predstavila vlogo vzgojitelja pri prepoznavanju in usmerjanju predšolskega otroka s posebnimi potrebami. V ospredju bo vloga vzgojitelja pri zaznavanju motečega vedenja otrok in otrok, ki so neopazni, a hkrati kažejo primankljaje na socialnem, čustvenem ali kognitivno - spoznavnem področju. Poleg vzgojiteljeve vloge bom predstavila tudi vlogo svetovalne službe pri postopku usmerjanja in nudenja pomoči vzgojitelju ter komunikacijo s starši, ki je ključnega pomena za napredek in razvoj otroka. Predstavila bom, na kakšen način se kot vzgojiteljica v rednem oddelku soočam s prepoznavanjem otroka s posebnimi potrebami, kako pogosto se pri svojem delu srečujem s takšnimi otroki ter ali se kot vzgojiteljica čutim dovolj kompetentno za takšno delo. Predstavila bom, na kakšen način podajam informacije o otroku staršem.

Ključne besede: predšolski otroci, vloga vzgojitelja, otroci s posebnimi potrebami, svetovalna služba, zgodnja obravnava otrok.

THE EDUCATORS ROLE IN THE IDENTIFICATION AND GUIDANCE OF PRE-SCHOOL CHILDREN WITH SPECIAL NEEDS

Abstract: In this paper, I will present the role of the educator in identifying and guiding a preschool child with special needs. The focus will be on the role of the educator in detecting disruptive behaviour in children and children who are invisible, but at the same time show difficulties in social, emotional or cognitive areas. In addition to the educator's role, I will also present the role of the advisory service in the guidance and support process for the educator, as well as communication with parents, which is crucial for the progress and development of the child. I will present how I, as a teacher in a mainstream classroom, am confronted with the identification of a child with special needs, how often I encounter such children in my work and whether I feel competent enough as a teacher to do such work. I will present how I give information about the child to the parents.

Kwy words: pre-school children, educator role, pre-school children with special needs, advisory service, early treatment of children.

Vloga vzgojiteljev pri prepoznavanju in usmerjanju predšolskega otroka s posebnimi potrebami

Prav vsi otroci v predšolskem obdobju potrebujejo igro, raziskovanje in možnost novih izkušenj in izzivov. Nekateri otroci rokujejo z materiali na drugačen način, domišljijo razvijajo drugače in sprejemajo okolico po svojih zmožnostih. Ti otroci potrebujejo več spodbude, pozornosti odraslih in prijazne besede. Veliko vlogo pri prepoznavanju in omogočanju razvijanja otrokovih interesov ima vzgojitelj. Vzgojitelj je tisti, ki mora omogočiti otroku dovolj priložnosti in časa, da bo lahko otrok dosegel in na lastnih izkušnjah prepoznal čustva in izzive, ki jih ponuja življenje. Prav tako je vzgojitelj dolžan opazovati otroka in spoštovati načine, kako in na kakšen način rešuje probleme, eksperimentira in razmišlja (Kurikulum, 1999, str. 62).

Vloga vzgojitelja pri prepoznavanju in usmerjanju predšolskega otroka s posebnimi potrebami je ključnega pomena, saj je vzgojitelj tisti, ki vsakodnevno z otrokom preživi veliko časa in preko različnih metod in oblik vzgojno-izobraževalnega dela zazna pri otroku primanjkljaje na posameznih področjih. Vzgojitelj mora pri svojem delu prepoznati otroke s posebnimi potrebami, jih sistematično opazovati in ob prvih domnevah suma na razvojne zaostanke ukrepati, s tem seznaniti svetovalno službo in starše ter jih napotiti k ustreznemu strokovnemu osebju. Pomembna naloga vzgojiteljev je, da v procesu vzgoje in izobraževanja otroka odkriva odstopanja v otrokovem razvoju in ugotavlja, koliko odstopa od vrstnikov. Vzgojitelji so namreč tisti, ki so vsakodnevno v stiku z otrokom, zato razvojna odstopanja pogosto najprej opazijo (Opara, idr. 2010). Glede na to v kateri starostni skupini delam, si vsako leto pripravim razvojno lestvico, ki mi pomaga pri prepoznavanju otrok s posebnimi

potrebami. Velik poudarek namenim tudi dnevni rutini. Otroci z najrazličnejšimi primankljaji bodo že tu odstopali od vrstnikov s svojim vedenjem ter na socialnem področju.

Avtorji Navodil h Kurikulu za vrtce v programih s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo za otroke s posebnimi potrebami (2003, str. 8) ocenjujejo, da imajo vzgojitelji v vrtcih eno najodgovornejših nalog pri delu z otroki s posebnimi potrebami, saj nosijo polno poklicno in osebno odgovornost za delo z otrokom. Vsakodnevno neposredno stopajo v stik z otrokom, starši in drugimi strokovnjaki, kar pa od njih zahteva dodatno znanje, izkušnje in osebno zavzetost. Vzgojitelj si z drugimi strokovnimi delavci in starši izmenjuje informacije o otroku in je odgovoren za oblikovanje pozitivne socialne klime v oddelku. Temeljna odgovornost vzgojitelja je biti lasten zgled sprejemanja otroka z razvojnimi zaostanki in enakovredno vključevanje v skupino (Navodil h Kurikulu za vrtce v programih s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo za otroke s posebnimi potrebami (2003, str. 9).

Otrokov zgodnji razvoj predstavljajo imenovani mejniki, ki označujejo tipična vedenja za določeno razvojno obdobje. Služijo kot orodje oziroma kriterij za ocenjevanje razvoja otrok. Vsak otrok se med seboj razlikuje, vendar pa obstajajo neka tipična vedenja, ki so skupna vsem otrokom znotraj določenega razvojnega obdobja. S spoznavanjem razvojnih mejnikov in tipičnih oblik vedenja lahko ocenjujemo normalnost razvoja oziroma odstopanja pri razvoju otroka. Razvojni mejniki tako zajemajo ocenjevanje razvijanja grobe motorike, drobne oziroma fine motorike, govora, spoznavnega razvoja in osebnostno – socialne rasti (Brajović, 2010).

Nekateri otroci v vrtcu izstopajo pri igri z vrstniki, pri vedenju, pri načinu komuniciranja ... Že v osemdesetih letih so Angleži vpeljali termin »otroci s posebnimi potrebami«, ta termin je uveljavljen še danes, tako pri nas, kot v drugih državah so ga poenotili.

V Sloveniji so otroci s posebnimi potrebami v predšolskem obdobju opredeljeni kot otroci, ki so razvojno zaostali, imajo primanjkljaje, ovire oziroma motnje na telesnem, spoznavnem, zaznavnem, socialno-čustvenem, sporazumevalnem področju ali pa so dolgotrajno bolni (ZOPOPP, Uradni list RS, št. 41/2017).

Za poimenovanje otrok s posebnimi potrebami pa so nastali tudi novi pojmi, nove paradigme in nova poimenovanja (Opara, 2003, str. 39). V novi inkulzivni paradigmi in novem konceptu vzgoje in izobraževanja se je zgodil pomemben premik od pretekle usmerjenosti v različne motnje do usmerjenosti v otrokove posebne potrebe. Sodobni strokovnjaki tega področja pa opozajajo na to, da moramo pri otroku težiti k njegovim sposobnostim in ne nezmožnostim, hibam ali motnjam (Opara idr., 2010, str. 24).

Zakonodaja pri nas omogoča vključevanje otrok s posebnimi potrebami v redne skupine vrtca in vključevanje šolarjev v redne osnovne šole. Ta pravica vključevanja posameznikov v redne programe zajema velik spekter izobraževanja od vrtca do poklicnega in strokovnega znanja (Medvešek, 2003, str. 8). V ta namen se uporabljata dva izraza vključevanja, in sicer integracijsko vključevanje in inkluzivno vključevanje. Pojma integracija in inkluzija sta si precej podobna in se močno prepletata. O integraciji govorimo, kadar se bolj osredotočimo na sistemsko raven, ne ukvarjamo pa se z načini interpretacije zakona med učitelji in dogajanjem v razredu ali v načinu dela skupini (Lesar, 2007, str. 59).

Ko pa govorimo o inkluzivnem vključevanju, govorimo o enem koraku naprej od integracijskega vključevanja. Govorimo o spoštovanju drugačnosti in sprejemanju le tega. Govorimo o sprejemanju otroka kot individuum in prilagajanju prilagoditev na način otroku, ki ga razume. Usmerjenost na potrebo otroka (Opara, 2005).

Globačnik (2012) v ospredje postavlja zgodnjo obravnavo kot pomen multidisciplinarnih storitev, pri katerih je cilj razviti otrokove prevladujoče sposobnosti in zmanjšati razvojne zaostanke ter spodbuditi otrokovo zdravje, dobrobit in pomoč staršem, da funkcionirajo kot celotna družina. Zgodnja obravnavo izpostavi družino in izkušnje, ki jih otrok pridobi v družinskih situacijah kot glavne spodbujevalce njegovega razvoja. Pomemben dejavnik za

razvoj interakcije v družini je kakovosten odnos otrok – starš, usklajene izkušnje družine in otroke ter zdrave in prijazne odnose v širši družini. Ko zaznam v oddelku otroka, ki potrebuje dodatno pomoč, se o tem najprej pogovoriva s sodelavko (najožji tim). Nato svoja opažanja posedujem svetovalni službi. Straša otroka, ki odstopa od vrstnikov, povabim na pogovorne urice, kjer jim predstaviva najina opažanja. Če se starši strinjajo, svetovalna služba v oddelku izvede opazovanja in poda svoje mnenje in usmeritve.

Pri odkrivanju otrok s posebnimi potrebami ima torej veliko nalogo svetovalna služba. Zelo pomembno je, da sledi potrebam vrtca, cilju in namenu vzgojiteljevega dela in omogoča pomoč staršem otrok. Zelo pomembno je prvo odkrivanje otrok s posebnimi potrebami oz. zgodnja obravnava otroka. Na ta način se poskušamo približati otroku s posebnimi potrebami in njegovim staršem, ter jim pomagati pri razumevanju in sprejemanju primanjkljajev otroka. Hkrati pa jih vključimo v celoten proces obravnave in jih tako postavimo v proces enakovrednih partnerjev (Novljan, 2004). Timsko sodelovanje (vzgojitelj, svetovalna služba in starši) je ključno za napredek in razvoj otroka. Saj lahko samo s skupnim ciljem pomagamo otroku do napredka.

Opažam, da se zadnjih nekaj let, povečuje število otrok s posebnimi potrebami v rednih oddelkih vrtca. Vsako leto imam v skupini otroka (zadnje časa tudi po več otrok), ki potrebujejo takšne in drugačne prilagoditve, ki pozitivno vplivajo na njihove primanjkljaje. Se pa pri določenih motnjah otrok sprašujem, če sem sploh dovolj kompetentna oseba. Večji kot je primanjkljaj otroka, večji občutek imam, da nisem dovolj strokovno podkovana. Kljub temu, da mi takšni otroci predstavljajo izziv, da se dodatno izobražujem, me včasih preplavijo občutki nemoči. Ob takšnih trenutkih se obrnem za pomoč k svetovalni službi našega vrtca.

Zaključek

Prepoznati otroka s posebnimi potrebami je strokovna in moralna dolžnost vsakega vzgojitelja. Otroci so v vrtcu velik del dneva, zato smo vzgojitelji, ki smo strokovno usposobljeni, odgovorni, da prepoznamo primanjkljaje otroka in mu nudimo pomoč. Dolžni smo o tem obvestiti starše, jih usmeriti, povezati s svetovalno službo, in skupaj najti ustrezno pot, za otrokov napredek. Za uspešen napredek otroka je torej ključno sodelovanje vzgojitelj-starš-svetovalna služba, kar pa je včasih zahtevno, lahko tudi težavno. Če bomo delovali z mislijo, da delamo v otrokovo korist, bo vse lažje.

Literatura

- Brajović, T. (2010). Ocenjevanje otrokovega zgodnjega razvoja: Kaj, kdaj in kako? Ljubljana: Psihološka obzorja, 19 (1), 123-134.
- Globočnik, B. (2012). Zgodnja obravnava. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Kurikulum za vrtce: Predšolska vzgoja v vrtcih. (1999). Ljubljana, Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Lesar, I. (2007). Osnovna šola kot inkluzivno naravnana institucija. Doktorska dizertacija. Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta. Oddelek za Pedagogiko in Andragogiko.
- Medvešek, Z. (2003). Integracija/inkluzija v vrtcu, osnovni in srednji šoli. Sodobna pedagogika, 54 (120), posebna izdaja, 8-16.
- Navodila h kurikulumu za vrtce v programih s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo za otroke s posebnimi potrebami. (2003). Sprejeto na seji Svetovnega sveta Republike Slovenije za splošno izobraževanje 17.04.2003.
- Novljan, E. (2004). Sodelovanje s starši otrok s posebnimi potrebami pri zgodnji obravnavi. Ljubljana, Zveza Sožitje, zveza društev za pomoč duševno prizadetim Slovenije.
- Opara, B. (2005). Otroci s posebnimi potrebami v vrtcih in šolah. Ljubljana; Centerkontura.
- Opara, B. (2003). Otroci s posebnimi potrebami so del celotnega sistema vzgoje in izobraževanja. Sodobna pedagogika, posebna izdaja 36-51.
- Opara, B., Barle Lakota, A., Globočnik, B., Kobal Grum, D., Košir, S., Macedoni Lukšič, M. idr. (2010). Analiza vzgoje in izobraževanja otrok s posebnimi potrebami v Sloveniji. Ljubljana: Pedagoški inštitut.
- Zakon o celostni zgodnji obravnavi predšolskih otrok s posebnimi potrebami – ZOPOPP (2017). Uradni list Republike Slovenije št. 41/2017. Pridobljeno 2. 2. 2024 s spletne strani <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2017-01-2065>.

ŠKODLJIVOST UPORABE ZASLONOV V PREDŠOLSKEM OBDOBJU

Povzetek: Škodljivost uporabe zaslonov v predšolskem obdobju je vedno bolj očitna v sodobni družbi. Članek raziskuje negativne vplive elektronskih zaslonov na razvoj otrok v tem ključnem obdobju, ko se hitro razvijajo možgani, telesne sposobnosti in socialne veščine. Pediatri opozarjajo na povečanje težav v razvoju, ki jih povzročajo s prekomerno uporabo zaslonov. Raziskave kažejo, da lahko dolgotrajna izpostavljenost elektronskim napravam omeji čas, ki ga otroci preživijo v dejavnostih, ključnih za zdrav razvoj možganov. Poleg tega lahko uporaba zaslonov negativno vpliva na spanje, socialni razvoj, telesno zdravje in kognitivne sposobnosti otrok. Članek opozarja na potrebo po omejevanju stika otrok s to tehnologijo in poudarja, da je zavedanje o potencialni škodljivosti uporabe zaslonov ključno za zagotavljanje zdravega razvoja otrok in oblikovanje temeljev za njihovo prihodnost. Smernice za uporabo zaslonov pri otrocih in mladostnikih, izdane s strani strokovnjakov, prav tako poudarjajo potrebo po uravnoteženi in nadzorovani rabi te tehnologije v zgodnjem otroštvu.

Ključne besede: predšolsko obdobje, elektronski zasloni, razvoj možganov, težave v razvoju, socialni razvoj, smernice za uporabo zaslonov.

THE HARMFULNESS OF USING SCREENS IN THE PRESCHOOL PERIOD

Abstract: The harmful effects of screen use in the preschool period are increasingly evident in modern society. The article explores the negative impacts of electronic screens on the development of children during this crucial period when the brain, physical abilities and social skills are rapidly evolving. Pediatricians warn of an increase in developmental issues associated with excessive screen use. Researches indicate that prolonged exposure to electronic devices can limit the time that children spend in activities, which are crucial for healthy brain development. Additionally, screen use can negatively affect on a sleep, social development, physical health and cognitive abilities of children. The article emphasizes the need of limit of children's exposure to this technology, highlighting that the awareness of the potential harm of screen use is crucial for ensuring the healthy development of children and for laying the foundations for their future. Guidelines for screen use with children and adolescents, issued by experts, also underscore the importance of balanced and controlled use of this technology in early childhood.

Keywords: preschool period, electronic screens, brain development, developmental issues, social development, guidelines for screen use.

Uvod

Predšolsko obdobje je ključno obdobje za razvoj otrokovega uma, telesa in socialnih veščin. Vendar pa se v sodobni družbi vse bolj srečujemo z uporabo elektronskih naprav, še posebej z zasloni, ki imajo lahko pomembne vplive na razvoj otrok. V tem prispevku bomo raziskali škodljivost uporabe zaslonov v predšolskem obdobju ter razložili, zakaj je pomembno omejiti otrokov stik s to tehnologijo. Pediatri v zadnjih letih ugotavljajo, da je priliv otrok v ambulante, kjer se ukvarjajo z zastojem v razvoju, iz leta v leto večji in to naraščanje povezujejo s prekomerno uporabo zaslonov. V svetovni populaciji število naročnin na mobilne telefone narašča in temu primerno tudi število telefonov. Na vsakem koraku srečamo otroke s telefonom v rokah. Starši ponudijo otrokom telefone, ko so še v vozičkih Vintar Spreitzer, M. (2023). Razvoj možganov v predšolskem obdobju je izjemno hiter. Otroci se učijo in razvijajo skozi fizične aktivnosti, igro in socialne interakcije. Zasloni lahko negativno vplivajo na to naravno rast, saj lahko dolgotrajna izpostavljenost elektronskim napravam zmanjša čas, ki ga otroci preživijo v dejavnostih, ki so ključne za zdrav razvoj možganov. V današnjem hitro spreminjajočem se digitalnem okolju je uporaba elektronskih zaslonov postala neizogiben del življenja, tudi za najmlajše. Kljub številnim prednostim te tehnologije pa se pojavljajo zaskrbljujoči vidiki, še posebej v predšolskem obdobju, ki je ključno za razvoj otrokovega uma. »Bojim se, da bomo tako, kot smo na boleč način ter prepozno izvedeli, da je kajenje zdravju izjemno škodljivo, spoznali, da so pametni telefoni, čeprav so koristni in človeku v pomoč, lahko vzrok za zdravju škodljivo zasvojenost in da je nujno, da jih uporabljamo po pameti,« pravi pediater in infektolog Marko Pokorn.

Razvoj možganov v predšolskem obdobju

Predšolsko obdobje je čas hitrega razvoja možganov, ki tvorijo osnovo za vse nadaljnje učenje in kognitivne sposobnosti. Otroci se v tem obdobju aktivno učijo in razvijajo skozi različne izkušnje, kot so igra, socialne interakcije in raziskovanje okolice. Znanstvene raziskave so pokazale, da so možgani predšolskih otrok izjemno občutljivi na zunanje dražljaje, kar pomeni, da je pomembno, kakšne izkušnje otroci doživljajo v tem času. Ko govorimo o izpostavljenosti zaslonom, je izjemno zanimiv poskus s skrivanjem lutke, ki nam pove, koliko je otrok sposoben iz zaslona razumeti ali prenesti v svojo izkušnjo. Narredili so dve skupini otrok, starih dve do tri leta. Eni skupini so v živo pokazali skrivanje lutke, drugi skupini pa posnetek, ki je bil praktično identičen. In skupina, ki je v živo videla skrivanje lutke, je praktično večkrat našla lutko. Tudi druge raziskave so pokazale, da tistega, kar otroci vidijo v starosti dveh ali treh let na ekranih, ne zmorejo prenesti v svojo izkušnjo in razumevanje.

Vpliv elektronskih zaslonov na razvoj možganov

Uporaba elektronskih zaslonov v predšolskem obdobju lahko negativno vpliva na procese, povezane z razvojem možganov. Raziskave so pokazale, da pretirana izpostavljenost svetlobi zaslonov lahko vpliva na strukturo možganov, zlasti na področja, ki so odgovorna za nadzor pozornosti, čustveno regulacijo in razvoj jezika. Otroci se najbolje učijo skozi neposredne izkušnje in interakcijo s fizičnim okoljem. Uporaba zaslonov lahko omeji tovrstne izkušnje, saj otroci manj časa preživijo v dejavnostih, ki vključujejo gibanje, dotik in druge čute. To lahko vpliva na raznolikost in kakovost njihovega učenja ter zmanjša sposobnost reševanja kompleksnih problemov, ki se gradi na izkušnjah v resničnem svetu. Torej ni isto, če otroci gledajo ples preko zaslona ali če mi plešemo z njimi. Pomembno je poudariti, da se razvoj pozornosti in koncentracije začne že v predšolskem obdobju. Elektronski zasloni, še posebej s hitrimi in dinamičnimi vsebinami, lahko vplivajo na sposobnost otrok, da ohranjajo pozornost na enem mestu. To lahko vpliva na učenje v šoli in kasnejše akademske uspehe. Odrasli, ki so v otroštvu gledali televizijo 1–2 uri na dan, imajo nižjo izobrazbo kot tisti, ki so jo gledali 1 uro ali manj.

Težave s spanjem

Uporaba zaslonov pred spanjem je povezana s težavami s spanjem pri otrocih. Svetloba, ki jo oddajajo zasloni, lahko zavira izločanje melatonina, hormona, ki uravnava spanje. To lahko vodi do težav s spanjem in vpliva na kakovost spanja, kar lahko negativno vpliva na otrokov razvoj in vedenje čez dan. Eden od ključnih dejavnikov, ki vplivajo na spanje, je hormon melatonin. Svetloba zaslonov, še posebej modra svetloba, ki jo izločajo elektronske naprave, lahko zavira naravno izločanje melatonina. To otežuje spanje in lahko privede do motenj spalnih vzorcev pri predšolskih otrocih. Cirkadiani ritmi so naravni vzorci spanja in budnosti, ki sledijo 24-urnemu dnevnemu ciklu. Redna izpostavljenost svetlobi zaslonov pred spanjem lahko zmede te ritme in povzroči težave pri uspavanju ter vzdrževanju spanja. Daljša izpostavljenost zaslonom pred spanjem lahko privede do pomanjkanja spanca pri predšolskih otrocih. Pomanjkanje spanca je povezano z različnimi zdravstvenimi težavami, vključno s povečanim tveganjem za telesne bolezni, težavami s koncentracijo in vedenjem ter zmanjšano odpornostjo na stres. Zaradi vpliva svetlobe zaslonov na spanje je ključno vzpostaviti rutino, ki ne vključuje uporabe elektronskih naprav pred spanjem. Starši in skrbniki naj spodbujajo dejavnosti, ki sproščajo otroka, kot so branje knjig, poslušanje umirjene glasbe ali tihe igre, kar bo pomagalo pri uspešnem prehodu v nočni počitek.

Omejen socialni razvoj

Neposredna komunikacija omogoča otrokom učenje neverbalnih signalov, kot so govorica telesa, mimika obraza in ton glasu. Elektronski zasloni pogosto ne omogočajo razvoja teh veščin, kar lahko vpliva na sposobnost otrok za pravilno razumevanje in izražanje čustev

ter vzpostavljane povezav z drugimi. Igranje s sovrstniki in sodelovanje v skupinskih dejavnostih sta ključna za razvoj empatije in socialne občutljivosti. Otroci, ki se v zgodnji dobi bolj ukvarjajo z zasloni, imajo lahko težave pri razumevanju in odzivanju na čustva drugih. Otroci, ki preživljajo več časa pred zasloni, imajo lahko povečano tveganje za socialno izolacijo. Težje se vključujejo v skupinske dejavnosti in vzpostavljajo trdne medosebne odnose, kar lahko vpliva na njihovo samopodobo in razvoj socialnih kompetenc.

Vpliv na telesno zdravje

Eden od najpomembnejših vidikov telesnega zdravja otrok je redna telesna aktivnost. Pretirana uporaba zaslonov lahko vodi v pomanjkanje gibanja in telesne aktivnosti, kar ima lahko resne posledice za razvoj mišic, kosti in splošno kondicijo predšolskih otrok. Vpliv uporabe zaslonov na telesno zdravje predšolskih otrok je kompleksen, vendar ključen za njihov celostni razvoj. Starši, vzgojitelji in skrbniki morajo biti pozorni na čas, ki ga otroci preživijo pred zasloni, ter zagotoviti uravnoteženost med tehnološkimi izkušnjami in skrbjo za telesno zdravje. Pretirana uporaba zaslonov lahko vodi v vzpostavljanje nezdravih navad, kot so nepravilna prehrana in pomanjkanje telesne aktivnosti. Otroci, ki veliko časa preživijo pred zasloni, imajo lahko večje tveganje za razvoj nezdravih prehrambnih navad, kar lahko dolgoročno vpliva na njihovo telesno zdravje.

Razvoj kognitivnih sposobnosti

Kognitivni razvoj v predšolskem obdobju temelji na raznolikih senzoričnih izkušnjah, ki jih otroci pridobivajo skozi gibanje, igro in raziskovanje okolja. Uporaba zaslonov lahko omeji te izkušnje, saj večina elektronskih naprav ponuja omejen spekter senzoričnih dražljajev. To lahko vpliva na razvoj čutil in sposobnost raziskovanja sveta okoli sebe. Kreativne dejavnosti, kot so risanje, barvanje in oblikovanje so ključne za razvoj otrokove domišljije in kreativnosti. Uporaba zaslonov pogosto ne spodbuja tovrstnih dejavnosti na način, kot ga omogočajo tradicionalne umetniške in ustvarjalne aktivnosti. To lahko vpliva na razvoj otrokove domišljije in izražanja. Igralne aplikacije in računalniške igre, čeprav lahko nudijo nekaj koristi, ne zagotavljajo enake stopnje razvoja kognitivnih sposobnosti, kot jih omogočajo interaktivne igre v resničnem svetu. Sposobnost reševanja problemov, kritičnega razmišljanja in razvijanja strategij se najbolje razvija skozi izkušnje v fizičnem okolju. Jezikovni razvoj je ključen del kognitivnega razvoja predšolskih otrok. Interakcija z elektronskimi napravami ne omogoča enakega bogastva jezikovnih izkušenj, kot so pogovori z odraslimi in otroki, branje knjig ter sodelovanje v različnih jezikovnih aktivnostih. To lahko vpliva na bogastvo besednega zaklada, sintaktično strukturo in razumevanje jezika.

V predšolskem obdobju je ključno, da starši, vzgojitelji in skrbniki otroke usmerjajo k dejavnostim, ki spodbujajo celostni razvoj. Čas pred zasloni naj bo omejen, da se omogoči otrokom, da raziskujejo svet okoli sebe skozi igro, gibanje in socialne interakcije. Zavedanje o potencialni škodljivosti uporabe zaslonov v tem obdobju je ključnega pomena za zagotavljanje zdravega razvoja otrok in oblikovanje temeljev za njihovo prihodnost.

Smernice za uporabo zaslonov pri otrocih in mladostnikih

Na našo in srečo naših otrok so naši pediatri, šolski zdravniki, otroški psihiatri, psihologi, delovni terapevti, logopedi, medicinske sestre, specialni pedagogi in drugi dosegli dogovor in izdali smernice za uporabo zaslonov pri otrocih in mladostnikih. Do dopolnjenega drugega leta naj otroci ne bi bili izpostavljeni nobenim ekranom. Od drugega do petega leta se uporaba omeji na manj kot eno uro na dan in nujno v navzočnost staršev. Starši naj skupaj z otrokom pogledajo eno risanko, ki traja recimo dvajset minut in naj se o njej potem tudi pogovorijo. Če je mogoče kakšen dan nekaj več ekranov, naj jih bo naslednji dan manj. Dokazano je, da če otrok skupaj z odraslo osebo spremlja neko kvalitetno zadevo preko ekranov in odrasla oseba to komentira in ga usmerja, se z njim pogovarja, lahko otrok s tem zelo pridobi tudi, če gleda zaslon. Vsebinska, ki jo otrok gleda, naj bo starosti primerna. Pomem-

bito je, da starši prej preverijo, kaj bodo otroci gledali. Predvsem je slaba izbira, če imajo otroci dostop do kanalov, kjer se filmčki sami predvajajo. Vsebina naj bo torej kakovostna, izobraževalna, interaktivna. Previdni moramo biti, da ne sega v otrokovo zasebnost, da ni v vsebinah skritega oglaševanja. Pozorni moramo biti na zasvoljivost npr. še to pogledajte do konca, pa sledi nagrada. Dobro pa je glede družabnih stikov, dobro je tudi, če je na zaslonu obraz in se neke animirane podobe ne vrtijo samodejno.

Zaključek

Paziti moramo na lastno rabo zaslonov pred otrokom. Družina za srečo in zadovoljstvo ne potrebuje zaslonov, ampak potrebujejo drug drugega. Ko se vklopi zaslon, se izklopi odnos. Odsvetuje se raba zaslonov pri dojenju, uspavanju, hranjenju. Če nam vsebine, ki jih dobimo preko zaslonov, povzročajo dodaten stres, strahove in stisko, lahko to vpliva na to, kako bo starš odreagirail, ko ga bo otrok potreboval. Otroka ni dobro pomirjati z zaslonom, ker s tem otroku odvzamemo, da razvije frustracijsko toleranco, to pomeni, da doživi izkušnjo, da čustva minejo in da se zmore sam pomiriti. Če mu vedno znova odvzamemo to izkušnjo, se tudi v odrasli dobi ne bo znal potolažiti sam brez zaslonov. Odsvetuje se uporaba zaslonov kot nagrado in kazen. S tem ko zaslon uporabljamo za nagrado in kazen, otroku sporočamo, da je zaslon zelo pomembna stvar v naši družini. Odsvetuje se tudi, da se ga uporablja pri dnevnih rutinah, kot je hranjenje, umivanje zob, privajanje na kahllico. Pri hranjenju ni primerno uporabljati zaslonov, ker je s tem otrokom odvzeto raziskovanje hrane in zamudijo signale sitosti. Ker je njihova pozornost pri ekranu, ne vedo, kdaj so siti, posledica tega je prenašanje in s tem jim je odvzeta možnost, da bodo znali poslušati svoje telo. Zaslon naj ne bo varuška. Pravijo, da je zaslon najcenejša varuška z najhujšimi posledicami. Dober zgled šteje. Pazimo, kaj počnemo, ko smo z otroki. Živa interakcija pomeni obraz proti obrazu z našimi otroki in očesni stik je zelo pomemben in je lahko zelo hitro zamujen, če smo mi zatopljeni v ekran. Na podlagi očesnega stika in obrazne mimike lahko otroci ugotavljajo, kako ste v tistem trenutku dostopni. Že dojenček zna prepoznavati obrazno mimiko, uči se različnih glasov, socializacija poteka z vrstniki zunaj. Branje slikanice, družabne igre ... to je tisto, kar gradi in razpleta mrežo v otrokovih možganih tako, da mu bo dolgo dobro služila.

Zdrave družinske navade so, da počnemo stvari skupaj, seveda brez prižgane televizije v ozadju, da preživljamo aktiven prosti čas zunaj. V otroški sobi naj ne bo zaslonov, otroci naj ne gledajo televizije pred spanjem. Določimo si dneve brez zaslonov. Kadar gledamo zaslon vse skupaj, pazimo na to, da vsebino prilagodimo najmlajšemu.

In še primer iz naše družine.

Sedem družin, ki imamo približno enako stare otroke (nekaj je še predšolskih, nekaj prve triade in dve deklici druge triade, skupaj 14 otrok), smo se odpravili na podaljšan vikend na morje. Stanovali smo v kampu v mobilnih hiškah. Vsaka družina je imela svojo hiško, hiške pa so bile postavljene skupaj. Pred odhodom smo se dogovorili, da otroci ne bodo imeli s sabo nobenih digitalnih naprav. In bilo je neverjetno. Otroci so se povezali si izmislili novo igro "nožni tenis," pri katerem so morali čez mrežo spraviti nogometno žogo z brcanjem. Pripravili so vabilo, vstopnice, ki so jih pri vhodu na igrišč ožigosali na točno določenem mestu. Pripravili so tribuno, imeli so razpored igralcev in točkovanje, poskrbeli so za senco. Med menjavo igralcev so poskrbeli za kulturno zabavni program (ples, petje, pripovedovanje šal). Zvečer je sledila še razglasitev zmagovalcev in podelitev nagrad. Vsak je dobil diplomu in nagrado (pobrali so nam vse zaloge sladkarij).

Fantje se precej radi ukvarjajo z ribolovom in tokrat so z veseljem učili loviti še deklice. V enem zalivčku smo našli zares veliko deblo. S skupno močjo so ga spravili v vodo in ga uporabljali kot splav.

Po poklicu sem diplomirana vzgojiteljica in imam za sabo 20 let delovne dobe. Vedno večkrat sem deležna na pogovornih urah stakov staršev dvoletnikov ali manj: » Veste ,smo se odločili, da bomo zmanjšali uporabo tablice in telefona«. V skupini pa se takoj pozna,

kateri otrok ima doma dostop do zaslonov. Kakor hitro prižgem računalnik za predvajanje glasbe, prihitijo in gledajo v zaslon. Ostali, ki nimajo dostopa, pa se sploh ne odzovejo. Najbolj me moti tudi, da starši, ki uporabljajo zaslon kot varuško, svetujejo tistim z zdravo kmečko pametjo, kako je to v redu in koristno in kako njihovi otroci že govorijo angleške besede. Žalostno pa je, da ti otroci ne znajo in ne razumejo maternega jezika.

Literatura

Vintar Spreitzer, M., Baš, D., Radšel, A. Anderluh, M., Vreča M., Reš, Š., Selak, Š., Hudoklin, M., Osredkar, D. (2021) Smernice za uporabo zaslonov pri otrocih in mladostnikih - priročnik za strokovnjake; Sekcija za primarno pediatrijo.

NIJZ (2021) Odložimo zaslone in se skupaj z otroki podajmo v njihov resnični svet

Vintar Spreitzer, M., Mauko, L., Sirk, K., (2023) Predšolski otroci in zasloni; Društvo za zaščito srca in ožilja - Webinar

Kristovič, S. (2023), Zaslon deluje na otroke kot trda droga; Večer v živo.

Pokorn, M.(2021) Naslov članka: Posledice pretirane uporabe zaslonov opažamo že pri dojenčkih in malčkih).

NEVARNOSTI ZASLONSKE TEHNOLOGIJE

Povzetek: Uporaba zaslonov je zelo v porastu, tudi pri najmlajših. Zaradi povečanja preživljanja prostega časa pred ekrani, bom v prispevku opozorila na posledice pogoste in pretirane rabe le-teh. Nekatere znake pogoste rabe ekranov pri predšolskih otrocih v praksi že zasledimo, zato bom predlagala načine, kako lahko starši pripomorejo k drugačnemu, bolj zdravemu preživljanju prostega časa, ki daje otrokom pozitivno izhodišče za optimalni razvoj tudi za prihodnost.

Ključne besede: zasloni, posledice pogoste uporabe zaslonov, osmišljen prosti čas

DANGERS OF SCREEN TECHNOLOGY

Abstract: The use of screens is on the rise, even among the youngest. Due to the increased leisure time spent in front of screens, this article highlights the consequences of frequent and excessive screen usage. Some signs of frequent screen use in preschool children are already evident, so I will suggest ways in which parents can contribute to a different, healthier use of leisure time, providing children with a positive foundation for optimal development in the future.

Keywords: screens, consequences of frequent screen usage, purposeful leisure time

Uvod

Trditev, da je evropsko povprečje časa, ki ga preživimo pred zasloni, nekje med štirimi in osmimi urami na dan« (Sigman 2012), se zdi skorajda nerealna in zastrašujoča. V starosti od rojstva do osmega leta so otroci zaslonom izpostavljeni povprečno 2,5 ure dnevno. Vpliv zaslonov na zdravje otrok je odvisen od časa, ki ga preživijo pred zasloni, od vsebine, ki jo otroci gledajo, ter od namena in načina uporabe naprav (Vintar Spreitzer idr. 2021). V prvih treh letih otroštva so možgani najbolj občutljivi na učinke ekranov in v tem obdobju se v 80% zaključi rast možganov odraslega. V tem obdobju bi morali močno zmanjšati, še bolje pa povsem odložiti uporabo ekranov, saj le-ta škodljivo vpliva na zgodnji razvoj (Sigman 2012). Že v predšolskem obdobju narašča število naveličanih in zdolgočasenih otrok, ki ne vedno, kaj bi počeli v prostem času. Otroci so namreč prezgodaj deležni prevelike količine impulzov, ki prihajajo do njih preko elektronskih, vizualno in glasovno bogatih igrac in zaslonov. Zaradi le-teh se igra s preprostim naravnim materialom in domišljija izgubljata, izgublja pa se tudi prisotnost oziroma bližina staršev. Računalnik, televizija in drugi mediji so postali svet pobega, umiritve – s tehnologijo pobegnemo pred odnosi, realnim življenjem, tehnologija postaja osrednji vir zabave in sprostitev (Teran Košir 2015).

Zaradi povečanega preživljanja prostega časa na elektronskih napravah, se pomembno zmanjšuje čas za medsebojne družabne odnose s sovrstniki in v družini, za prosto igro in raziskovanje, gibanje v zunanjem okolju, pohod v hribe ali gozd in razvijanje pomembnih predšolskih veščin. Ker se tako zmanjšuje čas, ki ga starši preživimo z otrokom, se zmanjšujejo tudi možnosti oblikovanja kvalitetnega, toplega in zaupljivega odnosa med otrokom in staršema. Le-ti pa so pomemben preventivni dejavnik, kadar otroci naletijo na ovire in težave v odraščanju. Otroci se nam bodo prej zaupali, če bomo med seboj povezani, če bo naš odnos temeljil na sprejemanju, ne na obsojanju in kritiziranju, ko nam bodo sporočili svoje padce.

V nadaljevanju bom predstavila učinke prekomernega preživljanja prostega časa pred zasloni (Sigman 2012):

- Otroci so manj aktivni, imajo slabšo kondicijo in so močnejše postave

Vemo, da sta se gibčnosti in mišična pripravljenost otrok v zadnjih letih precej znižala. Ekran namreč zmanjšujejo fizično aktivnost, upočasnijo metabolizem, hkrati v statičnem položaju porabimo manj kalorij kot pri drugih, tudi sedečih dejavnostih. Ob gledanju televizije običajno več jemo, tudi če nismo lačni.

- Tveganje za kardiovaskularne bolezni

Dnevni čas, ki ga preživimo pred ekrani in resna debelost sta pomembna napovednika visokega pritiska pri otrocih in tveganja za srčno-žilne bolezni. Gledanje televizije, predvsem pri srednji do starejši populaciji, vpliva na sladkor in maščobe v krvi.

- Motnje spanja

Raziskave so pri različnih starostnih skupinah odkrile povezavo med izpostavljenostjo televiziji in težavami s spanjem. Otroci, ki so dlje pred ekrani spijo manj in imajo s spanjem več težav.

- Motnja pozornosti, jezikovni razvoj, učni uspeh in intelektualne funkcije

Daljši dnevni čas, ki ga otroci preživijo pred ekrani, je povezan s povečanim pojavom motenj pozornosti. Ekran do 3. leta starosti škodljivo vpliva na sposobnost učenja matematike, bralnega razumevanja in razumevanja v kasnejšem otroštvu. Študije potrjujejo, da je gledanje televizije v otroštvu in adolescenci povezano s slabšim učnim uspehom in učnimi težavami. Hkrati raziskave navajajo vpliv na kasnenje v razvoju govora, šibkejšo pozornost, delovni spomin, zmožnost reševanja problemov, samokontrolo in odlog zadovoljitve.

- Video deficit

Študije so odkrile, da se otroci iz video posnetkov, tudi v primeru, da posnetki prikazujejo nazorno predstavitev, naučijo manj in potrebujejo večkratno ponovitev, da bi videno prenesli v realno življenje. Opravilo, ki ga vidijo v živo razumejo brez težav. Otroci se najbolje učijo iz žive predstavitve, skozi interakcije z odraslimi, ne s pomočjo zaslonov. Že prisotnost televizije v ozadju moti in skrajša čas igre otrok in njihove koncentracije med le-to ter posledično vpliva na kognitivni razvoj.

Duševno zdravje

Čas, ki ga otroci preživijo pred ekrani, je povezan z njihovim duševnim zdravjem. Otroci, ki pred ekrani preživijo 2 uri ali več, so v nevarnosti za težje psihološke težave, nevarnost se še poveča, če otroci niso dovolj gibalno aktivni. Pomemben vpliv na otrokov razvoj imajo tudi socialni mediji kot so facebook idr., skozi katere naj bi bili med seboj bolj povezani, čeprav vse več otrok poroča, da so pravzaprav osamljeni. Na račun medijev se namreč zmanjšujejo socialni stiki in neposredna komunikacija. Ekran namreč ne omogočajo fizičnega kontakta, ki ustvarja dobro počutje.

- Sodelovanje med družinskimi člani in empatija

Čas, ki ga preživimo pred ekrani, močno zmanjšuje čas, ki ga preživimo z družinskimi člani. Zaradi povečane uporabe ekranov so socialne in emocionalne spretnosti znižane. Specializirane možganske celice, t.i. zrcalni nevroni aktivirani omogočijo otrokom, da razumejo in posnemajo socialno vedenje. Zrcalni nevroni najbolje delujejo, ko se ljudje družijo. Pri ljudeh z visoko stopnjo empatije, so zrcalni nevroni izrazito aktivni. Študija ameriških univerz je pokazala, da se študentje na fakultetah niso več zmožni tako vživeti v drugega, kot so se študentje v osemdesetih in devetdesetih letih. Povečanje količine medijev torej igra pomembno vlogo v upadu empatije, saj so le-ti prispevali k okolju, ki onemogoča, da bi se ustavili in prisluhnili drugemu.

- Kratkovidnost, sindrom utrujenih oči (Vintar Spreitzer idr. 2021)

Pogostost kratkovidnosti narašča in Svetovna zdravstvena organizacija predvideva, da bo do leta 2050 polovica svetovnega prebivalstva kratkovidnega. Na le-to vplivata čas, ki ga otroci preživijo zunaj in trajanje ter intenzivnost aktivnosti kot so branje, učenje in uporaba zaslonov. Z naraščanjem časa pred zasloni se povečuje tudi možnost pojava sindroma utrujenih oči, ki se kaže z glavoboli, bolečinami v očeh, suhimi očmi, solzenjem, meglenim ali dvojnim vidom.

- Agresivnost (Vintar Spreitzer idr. 2021)

Izpostavljenost nasilnim vsebinam na zaslonih je povezana s povečanjem sovražnosti, občutkov jeze, agresivnega vedenja, impulzivnosti, zmanjšanjem prosocialnih vedenj in empatije.

Digitalni mediji

Različni strokovnjaki in raziskave zaključujejo, da imajo digitalni mediji škodljive posledice na duševni in telesni ravni. Telefoni in aplikacije so namreč zasnovani tako, da pritegnejo in zadržijo pozornost otrok in hkrati povečajo sproščanje dopamina, ki skrbi za dobro razpoloženje. Za celostni razvoj otrok in mladostnikov je pomembno, da digitalne medije uporabljamo minimalno (Kristovič idr. 2022). Z zasloni, obvrščevskimi in obšolskimi dejavnostmi otroke prezgodaj popeljemo v svet odraslosti, dokazovanja in tekmovanja, prezgodaj vse vidijo in doživijo, kar v najstniških letih vodi v apatijo in notranjo praznino (Teran Košir 2015). Otroci se učijo ob odraslih, z opazovanjem in odzivi le-teh na njihove reakcije. Če starši veliko časa preživijo ob uporabi zaslonov, so več kot dvakrat bolj tudi otroci izpostavljeni zaslonom. Pretirana raba ekranov pri starših je hkrati povezana z manj verbalne in neverbalne komunikacije med otrokom in starši (Vintar Spreitzer idr. 2021).

Pomembno je, da se starši in strokovni delavci zavedamo pasti uporabe ekranov in čas, ki ga otroci preživijo pred le-temi ustrezno omejimo, saj tako pripomoremo k zdravju in dobremu počutju ter k optimalnemu razvoju. Strokovni delavci v vrtcih opazimo znake, ki jih že prepoznavamo kot posledico pogoste uporabe ekranov, to so npr. šibkejša gibalna spretnosti, šibkejša pozornost, več odstopanj v govornem razvoju, nekateri otroci kasnijo v ekspresiji, imajo šibek besedni zaklad, drugi uporabljajo angleške izraze namesto izrazov v maternem jeziku. Nekateri otroci v vrtec prihajajo zelo utrujeni in zaspani, nekateri so bolj nemirni, tudi agresivni. V prosti igri zasledimo vsebino junakov iz risank, drugi o videni vsebini pripovedujejo. Zavedamo se, da se lahko za nekatere izmed omenjenih znakov razlogi nahajajo tudi drugje, vendar verjamem, da določen delež razlogov izvira v ekranih in da le-ti zavirajo otrokov optimalni razvoj. V vrtcu opažamo, da število otrok s posebnostmi v razvoju narašča in menim, da starši lahko marsikaj storijo v smislu opore razvoju.

Predšolsko obdobje hitro mine, vendar močno vpliva na otrokov način preživljanja prostega časa, oblikovanje vrednot, odnosov, ki jih gradimo za prihodnja leta. Prav zato se moramo zavedati, da je zelo pomembno, kakšne izkušnje otroci v teh letih pridobijo, kako preživljajo prosti čas, koliko časa starši namenimo izključno otroku, skupni igri, sprehodu v gozd ali izletu, igri skrivalnic ali lovljenju, plezanju na igrala, skakanju po travi, listanju slikanic, poimenovanju predmetov in barv, ki jih slikanica prikazuje, oponašanju oglašanja živali in vozil, ki so na sliki, branju pravljic, ustvarjanju z barvicami, voščenkami, vodenimi barvicami, striženju, zapenjanju ščipalk, nizanju perlic na vrstico... Pomembno je, da se pogovarjamo, jih spodbujamo na poti k samostojnosti, pri vključevanju v nove dejavnosti kot so vožnja kolesa, ciljanje na koš. Starši in strokovni delavci se moramo truditi, da smo otroku dober vzgled preživljanja prostega časa in soočanja z ovirami, na katere naletimo. S tem otroci dobijo pozitivne vzorce za obdobje odraščanja.

Primarni odnosi človeka najgloblje zaznamujejo. Preko odnosa s starši otrok razvije vzorec za vzpostavljane drugih odnosov in način, kako se soočati z različnimi življenjskimi situacijami. V odnosu z drugimi se kaže tudi posameznikov odnos do samega sebe. Visoko samospoštovanje je povezano z večjim zadovoljstvom v življenju, večjo storilnostjo, nižjo stopnjo anksioznosti in depresivnosti. Otrokovi ideali, cilji in vrednost se začno oblikovati že v otroštvu in jih gradimo preko ravnanj, odnosov in odločitev skozi življenje. Iz navezanosti med otrokom in starši, otrok gradi njegov čustveni svet in osebno identiteto. Vse kar se dogaja v družini, vpliva na otroka in mladostnika. Zato je tako pomembno, da je družinsko okolje varno, ljubeče, da družina skupaj preživlja prosti čas. Do težav na področju duševnega zdravja prihaja zaradi nefunkcionalnega načina življenja in težav znotraj družine kot so odnosi, vzgoja, nasilje, zasvojenost... (Kristovič idr. 2022).

Zaključek

Sodobna tehnologija sicer prinaša marsikaj dobrega, ogromno pa žal tudi pasti in slabosti, predvsem kadar jo pretirano uporabljajo otroci. Pomembno je, da smo starši seznanjeni in ustrezno nadziramo uporabo ekranov ter hkrati večinski delež prostega časa preživimo

z otroki aktivno, brez uporabe zaslonov. Strokovni delavci se moramo prav tako zavedati slabosti zaslonov in družinam ob zaznavi, da otrok z vedenjem ali spretnostmi sporoča, da velik del dneva preživi ob uporabi ekranov, priporočamo načine preživljanja prostega časa, ki bodo imele na otroka pozitivne vplive v smislu odnosov, komunikacije, samopodobe, predšolskih spretnosti in tudi duševnega zdravja. Vse pogosteje tudi pediatri in predvsem strokovni delavci v Centrih za zgodnjo obravnavo in v Centrih za duševno zdravje otrok in mladostnikov opozarjajo in usmerjajo družine k ponujanju aktivnosti, ki otrokovemu razvoju omogoča oporo na poti optimalnega razvoja.

Literatura

- Kristovič, S., Pangrčič, P. in Kristovič, J. (2022). Logopedagogika: Holistični vzgojno-izobraževalni pristop za 21. stoletje. Znanstvena monografija. AMEU – ECM, Alma Mater Press, Maribor.
- Sigman, A. (2012). Vpliv zaslonke tehnologije na otroke. V: Revija svitanje in Waldorfske novice, letnik VIII, št. 3 in 4. Zavod Parsival.
- Teran Košir, A. (2015). Koliko risank je še zdravo? Pridobljeno s: <https://siol.net/trendi/odnosi/koliko-risank-je-se-zdravo-282760>, 18. 11. 2023.
- Vintar Spreitzer, M., Baš, D., Radšel, A. idr. (2021). Smernice za uporabo zaslonov pri otrocih in mladostnikih. Priročnik za strokovnjake. Sekcija za primarno pediatrijo Združenja za pediatrijo Slovenskega zdravniškega društva, Ljubljana.

NARAVOSLOVNI KROŽEK V VRTCU

Povzetek: V sklopu Naravoslovnega krožka v vrtcu so bili izvedeni štirje naravoslovni dnevi, vsak za en letni čas. Tematike le-teh so bile: Jesenski »živžav« z jesenskimi naravnimi materiali, Kaj zna kamen z različnimi kamni, Pisani travnik s spomladanskimi travniškimi cveticami in Gozdni dopoldan s starimi starši v gozdu z delavnicami gozdne pedagogike. Vodilni cilji, h katerim smo stremeli med izvajanjem krožka, so bili: vrniti otroke k naravi, jim ponuditi različne in drugačne aktivnosti, povezane z naravo, jim vzbuditi željo, da tudi izven vrtčevskega okolja uporabljajo naravne materiale ter preživijo del prostega časa v njej. Skozi naravoslovne dneve so se prepletala različna kurikularna področja in se uresničili zastavljeni cilji.

Ključne besede: Naravoslovni krožek, naravoslovne dejavnosti, vrtec, otrok

KINDERGARTEN NATURAL SCIENCE CLUB

Abstract: Within the Kindergarten natural science club, four natural science days were carried out, one for each season. The topics were: Autumn »hustle and bustle« with autumn natural materials, What can a stone do? with different stones, Colorful meadow with spring meadow flowers and Forest morning with grandparents in the forest in forest pedagogy workshops. The main aims strived for during carrying out the club activities were to bring children back to nature, offer them various and different activities connected with nature, encourage them to use natural materials also outside of kindergarten and spend a part of their free time in nature. Different curriculum areas intertwined through natural science days and the set aims were achieved.

Kew words: natural science club, natural science activities, kindergarten, child

Uvod

Pomen bivanja v naravi, stik z njo in pozitivni vplivi narave na celostni razvoj otrok se vedno bolj poudarjajo. V Sloveniji se tudi vse bolj uveljavlja gozdna pedagogika. Ker so otroci kazali povečan interes za naravoslovne dejavnosti, smo izvedli interesno dejavnost Naravoslovni krožek. S tem smo želeli otrokom ponuditi dodatne dejavnosti s področja narave, jim predstaviti nova doživetja ter jih motivirati za preživljanje prostega časa v naravi tudi izven vrtca.

Področje narave v predšolskem obdobju

Narava je za doživljanje in raziskovanje živega in neživega sveta primerna že v zgodnjem otroštvu. Otroci že ob svojih prvih stikih z naravo z njo vzpostavijo odnos, ki vpliva na njihov nadaljnji odnos do nje. Z naravoslovnimi dejavnostmi jim omogočimo prve stike z metodami dela in z znanostjo, pri čemer mora biti v ospredju vodeno raziskovanje. Ob takšni igri so notranje motivirani, razvijajo ustvarjalnost, sistematično spoznavajo in usvajajo naravoslovne pojme, se postopoma seznanjajo z naravoslovnimi postopki, razumevajo naravne pojave ter razvijajo spretnosti in sposobnosti (Katalinič, 2010; Petek in Grubelnik, 2010, str. 201 in Novak idr., 2003). Ambrožič in drugi (2010, str. 38) pri naravoslovju v predšolskem obdobju v ospredje postavljajo iskanje razlik med bitji, pojavi in snovmi. Ob raziskovanju priporočajo, da otroci uporabijo čim več čutil, kajti le tako bodo dobili veliko zaznav. Pod področjem Narave je v Kurikulu za vrtce (1999) navedeno, da naj spoznavanje in raziskovanje narave v vrtcu poteka tako, da otroke aktivno vključimo v spoznavanje rastlin, predmetov, živali in pojavov okoli sebe. Ob samem rokovanju z materiali in snovmi jim je tako omogočeno, da spoznavajo njihove značilnosti in lastnosti. Z aktivno vključenostjo zagotovimo, da se otrokom odpirajo vedno nova vprašanja in problemi za nadaljnje raziskovanje.

Možnosti za naravoslovne dejavnosti

Gozd kot naravni prostor otrokom ponuja različne naravne materiale in prostore, možnosti za klasificiranje, primerjanje, odzemanje, zaznavanje, kopanje, prenašanje in podobno.

Otrokom v gozdu ni dolgčas, saj jim gozd v vseh letnih časih nenehno ponuja nove različne priložnosti za raziskovanje (Györek, 2012 in 2016, str. 15). Gozdna pedagogika, ki lahko poteka v naravi ali v gozdu, nam nudi različne dejavnosti. Z otroki lahko spoznavamo naravne materiale, spodbujamo gibalne aktivnosti, iščemo in nabiramo hrano, iz nabranih zelišč pripravljamo čaje, umetniško ustvarjamo, klasificiramo in razvrščamo naravne materiale in podobno (Vihar, 2019, str. 4). Narava nam tako ponuja ogromno možnosti za igro, neposredno spoznavanje in raziskovanje naravnega okolja, če jih znamo opaziti.

Pozitivni vpliv naravoslovnih dejavnosti na otroke

Narava pozitivno vpliva na čutno-gibalni, motorični, psihosocialni, senzorični, emocionalni in kognitivni razvoj otrok. Uči jih odgovornosti do sebe in drugih, jih spodbuja h gibanju, izboljšuje njihove motorične spretnosti in gibalne sposobnosti, izboljšuje njihovo selektivno pozornost, koncentracijo in motivacijo, spodbuja kreativnost, domišljijско igro, ustvarjalnost, senzorični razvoj in samozaupanje, krepi samopodobo in samozavest ter nudi priložnosti za krepitev socialnih odnosov. Kot prostor na otroke deluje sproščujoče, kar pomeni, da je prisotnost stresa manjša (Györek, 2012 in 2016, str. 15). Z aktivnostmi, povezanimi z gozdno pedagogiko, otroci krepijo medsebojno pomoč, prijateljstvo in sodelovanje ter razvijajo spoštljiv odnos do narave in soljudi (Vihar, 2019, str. 4).

Interesna dejavnost

Interesne dejavnosti prispevajo k otrokovemu individualnemu in tudi celostnemu razvoju. Te dejavnosti razvijajo otrokove sposobnosti, talente in interese. Otroke praktično usposablja in razvijajo njihovo potrebo po koristnem in zdravem preživljanju prostega časa (Poje, 2005, str. 180).

Naravoslovni dan

Pri naravoslovnih dnevih v vrtcu otroke predvsem navajamo in spodbujamo k iskanju odgovorov na vprašanja, ki jim jih zastavimo. Vprašanja morajo biti zanimiva in jim omogočati usmeritev v samostojno delo ter hkrati primerna njihovi starosti, sposobnostim in izkušnjam (Skribe Dimec, 1998).

Izvedba Naravoslovnega krožka

V Naravoslovni krožek je bilo vključenih 19 otrok, starih od 2 do 4 leta. V sklopu krožka so bili načrtovani in izvedeni štirje naravoslovni dnevi (eden na vsak letni čas), ki so se prepletali z ostalimi kurikularnimi področji. Glavni cilj krožka je bil otrokom ponuditi različne in nove naravoslovne dejavnosti ter jim prikazati različne možnosti za dejavnosti z naravnimi materiali in dejavnosti v naravi. Vsak naravoslovni dan je imel različne cilje, ki smo jih dosegli.

Jesenski »živžav«

Otrokom smo ponudili vrečko, iz katere je vsak vzel en naravni material. Spodbudili smo jih, da so opisali svoje zaznave. Ob tem smo jih usmerjali z vprašanji: kakšne oblike, barve in trdote je, ima vonj ipd. Sledilo je povabilo v pripravljene kotičke z naravnimi materiali. V kotičku Jesenska mandala so otroci iz naravnih materialov (storži različnih dreves, kostanji, žir, želod) sestavili mandalo na okrogli podlagi iz papirja. Bosih nog naokrog: v nizkih posodah so bili nastavljeni različni naravni materiali (suho listje, mah, kamni, vejice, lubje, divji kostanji). Otroci so se po želji bosonogi sprehodili po pripravljeni čutni poti. Moj gozdiček: iz ponujenih naravnih materialov (storži, manjše veje, žir, želod, kostanji in mah) so ustvarili svoj gozd. Kot podlago smo uporabili slano testo, ki jim je omogočalo, da so posamezne dele med seboj tudi zlepili. Poišči moj dom: otroci so imeli pripravljene podloge s slikovnimi aplikacijami različnih predmetov in košaro z naravnimi in umetnimi materiali. Le-te so na podlogo prirejali ena na ena tako, da so vsak predmet razvrstili k isti slikovni aplikaciji predmeta. V sredinski razdelek so razvrstili predmete, ki niso sodili k naravnim materialom.

Čarobna jesen: otroci so na samolepilno prozorno podlogo lepili posušene liste različnih dreves. Liste so lahko po svoji želji tudi obrezali s škarjami. Otroci so skozi dejavnosti spoznali, da lahko naravne materiale uporabljajo na različne načine in da jim ti omogočajo igro. Naravni materiali so otroke pritegnili. V kotičkih so bili pri izvajanju dejavnosti vztrajni. V nekatere so se vrnili večkrat.

Kaj zna kamen

Za motivacijo smo otrokom ponudili škatlo in jih spodbudili, da so ugotavljali, kaj je v njej. Po ugotovitvah smo škatlo odprli in si kamne ogledali, jih povonjali, potipali in razvrstili po velikosti. Povabili smo jih k pogovoru, kaj vse lahko s kamni počnemo. Ob tem smo jim dali dovolj časa, da so lahko razmislili, in jim pri iskanju odgovorov pomagali s slikovnimi aplikacijami (kamnita ograja, kamnita hiša, igra žabice, nakit, igra križec-krožec, igranje ritma in podobno). Povabili smo jih v pripravljene kotičke, v katerih so lahko preizkusili, kaj vse s kamni še lahko počnemo. V kotičku Kamniti stolp so otroci po svojih zmožnostih sestavili kamniti stolp. Slikanje na kamne: otroci so s čopičem, ki so ga pomočili v vodo, spontano risali poljubne motive na kamne temnejše barve. Aroma kotiček: otroci so s kamnom trli zelišča in ob tem zaznavali različne vonje. Tipanka: otroci so s pomočjo tipa prepoznavali velikost kamnov (ki so bili skriti v nenapihnjenem balonu). Pri prepoznavanju velikosti so si lahko pomagali tako, da so prešteli pike na balonu in poiskali slikovno aplikacijo z istim številom pik kot na balonu. V kotičku so lahko tudi tipali. Prepoznavaj me: otroci so prirejali ena na ena tako, da so kamne, ki so bili v škatli, prepoznali in jih razporedili na fotografije kamnov. Raziskovalni kotiček: otroci so se igrali s kamni in jih s pomočjo pripomočkov ločevali po velikosti ter jih opazovali z lupami. Zen vrt: otroci so po želji ustvarili svoj zen vrt in pri tem uporabili ponujene pripomočke. Z dejavnostjo smo otrokom omogočili spoznavanje lastnosti kamnov in različnih načinov igre z njimi, jim omogočili doživetja ob aktivnem odkrivanju, raziskovanju in spoznavanju kamnov ter vzbudili želje po nadaljnjih aktivnostih z naravnimi materiali (kamni).

Pisani travnik

Za uvod v dejavnost smo se odpravili na travnik, na katerem smo nabrali travniške cvetlice, ki smo jih uporabili v kotičkih. Ob vrnitvi smo otroke povabili v pripravljene kotičke. V kotičku Prepoznavaj me so otroci prepoznavali nabrane cvetlice s pomočjo preprostih določevalnih ključev. Otroci so si tudi ustvarili cvetoči travnik za domov. Lončke so napolnili z zemljo in posejali semena travniških cvetlic v kotičku Cvetoč travnik. V matematičnem kotičku so sestavljali sestavljanke s slikovnimi aplikacijami travniških cvetlic. V likovnem kotičku so izdelovali voščilnice. Cvetlico, na katero so udarjali z manjšim kamnom (pri čemer smo jim pomagali), so odtisnili na papirnato podlago, ali pa so na papirnato podlago zalepili posušene cvetlice. Otrokom z dejavnostjo približali travnik oziroma travniške cvetlice. Ob dejavnosti so razvijali tudi spoštljiv odnos do narave – da smo bili do narave čim bolj spoštljivi, smo na vsakega otroka omejili število cvetlic, ki jih je lahko utrgal.

Gozdni dopoldan

Iz vrtca smo se skupaj s starimi starši in otroki peš odpravili do nogometnega igrišča sredi gozda. Na igrišču smo se ogreli z gibalnimi minutkami (raztezne vaje in tekalno-elementarna igra). Nato smo jim podali navodila za osrednjo dejavnost. Del potrebnega materiala za dejavnosti so imeli otroci v nahrbtnikih, ki so jih prinesli s seboj, ostale potrebne naravne materiale so poiskali s starimi starši v gozdu. Po potrebi smo jim pri dejavnostih pomagali, ponovili navodila, jih spodbujali in pohvalili. Izvedli smo tri dejavnosti. Pri Gozdnem bingu so otroci skupaj s starimi starši v gozdu poiskali predmete, narisane na slikovnih aplikacijah (npr. praprot, veja, mah, kamen, želod). Določen najden predmet so položili v okence škatle pod slikovno aplikacijo tega predmeta. Igra se je zaključila, ko so našli vse določene predmete. Pri dejavnosti Gozdni obrazi so v okolici nabrali poljubne naravne materiale, ki so jih s pomočjo slanege testa pritrdili na deblo drevesa. Po svoji zamisli so tako ustvarili

domišljjski obraz. V gozdu je nastala gozdna galerija obrazov, ki smo si jo ogledali. Otroci bi lahko obraze tudi poimenovali in si izmislili, kaj počnejo, ali imajo kakšno čarobno moč ipd. Pri aktivnosti, poimenovani Gozdni obesek, so iz naravnih materialov iz gozda ustvarili obesek za spomin na dan, preživet v gozdu s starimi starši. Po končanih dejavnostih smo se družili ob sadni malici in napitku ter se nato odpravili nazaj do vrtca. Z izvedbo medgeneracijskega gozdnega dopoldneva z dejavnostmi gozdne pedagogike smo spoznavali naravne materiale in različne načine igre z njimi, razvijali naklonjen in spoštljiv odnos do narave, vzbujali željo po nadaljnjih aktivnostih v gozdu, spodbujali radovednost in ustvarjalnost ob aktivnem raziskovanju gozda in omogočali prijetne občutke ob druženju.

Zaključek

Otrokom smo z vključitvijo v pripravljene dejavnosti omogočili prijetne aktivnosti, povezane z naravo in v naravi ter jim skozi te približali naravo. Nanje smo prenašali veselje do narave in željo, da v njej bivajo in izvajajo različne aktivnosti ter se igrajo z naravnimi materiali. Pri izvajanju so bili aktivni, vztrajni in motivirani. Pridobivali so nove naravoslovne izkušnje, nova znanja, razvijali motorične sposobnosti, uporabljali čutila in urili ustvarjalnost. Krepili so socialne veščine in spretnosti (komunikacijo, navezovanje stikov z drugimi, soočanje z različnimi čustvi), pridobivali pozitivno samopodobo ter občutek pripadnosti. Otroci so med letom pripovedovali staršem o dejavnostih iz vrtca, nam pa o dejavnostih, ki so jih izvedli s svojimi starši, sorojenci in starimi starši. Tako so tudi izven vrtčevskega okolja uporabljali naravne materiale in del prostega časa preživeli v naravi. Zastavljene cilje Naravoslovnega krožka smo tako dosegli.

Literatura

- Ambrožič, M., Bajda, B., Bratina, T., Cvetko, M., Čagran, B., Devetak idr. (2010). Opredelitev naravoslovnih kompetenc. Maribor: Univerza v Mariboru, Fakulteta za naravoslovje in matematiko Maribor.
- Györek, N. (2012). Povabilo v gozd srečnih otrok. Kamnik: Samozaložba.
- Györek, N. (2016). Kdor ima rad gozd, ima rad življenje! V U. Vilhar in B. Rantaš (ur.), Priročnik za učenje in igro v gozdu (str. 15–16). Gozdarski inštitut Slovenije, založba Silva Slovenica.
- Katalinič, D. (2010). Prvi naravoslovni koraki. Odranci: Mizarstvo Antolin.
- Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo.
- Novak, T., Ambrožič - Dolinšek, J., Bradač, Z., Cajnkar - Kac, M., Majer, J., Menciger - Vračko, B. idr. (2003). Začetno naravoslovje z metodiko. Maribor: Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru.
- Petek, D. in Grubelnik, V. (2010). Pomen raziskovanja kot sistema učenja pri razvoju naravoslovnih sposobnosti in spretnosti v zgodnjem otroštvu. V V. Grubelnik (ur.), Opredelitev naravoslovnih kompetenc: znanstvena monografija (str. 200–208). Maribor: Fakulteta za naravoslovje in matematiko.
- Poje, P. (2005). Interesne dejavnosti osnovnošolcev. Sodobna pedagogika, 56 (1), 176-193.
- Skribe Dimec, D. (1998). Raziskovalne škatle: učni pripomoček za pouk naravoslovja. Ljubljana: Modrijan.
- Vilhar, U. (ur.). (2019). Didaktični programi gozdne pedagogike za Vrtec Petra Klepca in Osnovno šolo Cerkno. Gozdarski inštitut Slovenije, založba Silva Slovenica. Pridobljeno 22. 12. 2023 iz <https://dirros.openscience.si/Dokument.php?id=12429&lang=slv>

DELO Z OTROKI PRISELJENCI V SODOBNEM VRTCU

Povzetek: V vrtcu v zadnjih letih opazujemo povečan vpis otrok priseljencev, kar pa nam predstavlja poseben izziv. Delo z otroki priseljenci v vrtcu zahteva pozornost in senzibilnost, saj se ti otroci soočajo s prilagajanjem na novo okolje, jezik, kulturo in družbene norme. V vrtcu otrokom in staršem ob teh spremembah pomagamo z različnimi dejavnostmi, ki smo jih razvili v zadnjih letih in bodo predstavljene v prispevku. Druženje na čajanki s starši priseljenci v vrtcu je bil odličen način za krepitev in spodbujanje medkulturnega razumevanja ter za gradnjo pozitivnih odnosov med vrtcem in starši. S tem dogodkom smo ustvarili prijetno in inkluzivno okolje za otroke in njihove družine.

Ključne besede: otroci priseljenci, dejavnosti z otroki priseljenci.

WORKING WITH IMMIGRANT CHILDREN IN A MODERN KINDERGARTEN

Abstract: In recent years, the kindergarten has seen an increase in the enrolment of immigrant children, which represents a special challenge for us. Working with immigrant children in a kindergarten requires attention and sensitivity, since these children are faced with adapting to a new environment, language, culture and social norms. In the kindergarten, we help children and parents to cope with these changes through various activities that we have developed over the last years and are presented in this paper. A tea party with immigrant parents in the kindergarten was a great way to strengthen and promote intercultural understanding and to build positive relationships between the kindergarten and the parents. This event created a welcoming and inclusive environment for the children and their families.

Keywords: immigrant children, activities with immigrant children

1 Uvod

Število priseljencev se v različnih državah skozi čas spreminja zaradi različnih dejavnikov, kot so gospodarski pogoji, politične razmere, vojne in konflikti, humanitarne krize, migracijske politike in drugi družbeni dejavniki. V državah se lahko pojavijo obdobja s povečanim številom priseljencev, ko se ljudje selijo iz drugih držav zaradi boljših priložnosti, iskanja varnosti, združitve družine ali bega pred preganjanjem. To privede do večje kulturne raznolikosti in izzivov pri vključevanju priseljencev v družbo, vključno s prilagajanjem na nov jezik, kulturo in način življenja.

2 Kdo so otroci priseljenci

V kontekstu vrtca se izraz "otroci priseljenci" nanaša na otroke, ki so se z družino preselili v drugo državo in niso državljani države, v kateri se nahajajo. To pomeni, da so rojeni ali priseljeni iz druge države ali imajo starše, ki so državljani druge države. Ti otroci se v vrtcu soočajo z raznimi izzivi, saj se morajo prilagoditi novemu okolju, jeziku, kulturi in družbenim normam. Vrtec igra pomembno vlogo pri njihovi integraciji in prilagajanju, saj jim nudi vzgojo in izobraževanje, podporo in priložnosti za socializacijo. V Vrtcu Ciciban Novo mesto povečano sprejemamo otroke priseljence in jim pomagamo pri učenju jezika, vključevanju v lokalno skupnost in spoprijemanju s težavami, ki jih imajo morda zaradi svojega kulturnega ozadja. Temeljni cilj vrtca je zagotoviti, da imajo vsi otroci enake možnosti za razvoj in uspeh, ne glede na svoje ozadje ali izvor.

3 Delo z otroki priseljenci v vrtcu

Število otrok priseljencev, ki so vključeni v vrtec vsako leto narašča. V vrtcu se trudimo spoštovati kulturno raznolikost z vzpostavljanjem odprtega vzdušja, ki spodbuja sprejemanje različnih kultur, običajev in jezikov. Spodbujamo vključevanje in sodelovanje s starši, ker se zavedamo, da je to ključnega pomena za uspešno prilagajanje otrok priseljencev. Pri vpisu v vrtec in na začetku šolskega leta, če je le mogoče skrbimo za komunikacijo s starši v

njihovem maternem jeziku, če starši govorijo srbohrvaški ali angleški jezik. Težava se pojavi pri starših, ki govorijo albanski jezik. Skozi šolsko leto otrokom nudimo jezikovno podporo pri učenju slovenskega jezika. Skrbimo za individualiziran pristop in podporo, saj se otroci priseljenci različno hitro prilagajajo. Otrokom zagotavljamo dodatne učne materiale za učenje jezika okolja v vrtcu. Otroke spodbujamo k vključevanju v skupinske dejavnosti in socialne interakcije z drugimi otroki, ker ugotavljamo, da to pripomore k hitrejšemu oblikovanju prijateljstev in pomoči pri vključevanju v aktivnosti vrtca. Zavedamo se, da se priseljeni otroci lahko soočajo z različnimi čustvenimi izzivi, kot so ločitvena tesnoba, žalost zaradi oddaljenosti od domačega okolja, zato se trudimo, da smo občutljivi na njihove čustvene potrebe in jim nudimo podporo, ki jo potrebujejo. Posebno pozornost namenjamo tudi igračam, knjigam in materialih. Z donacijami in nakupi skrbimo, da so igrače, gradiva in knjige, ki so na voljo v vrtcu, kulturno raznoliki in odražajo različne etnične skupine ter jezikovne identitete otrok.

Za uspešno delo z otroki priseljenci v vrtcu je ključno zagotavljati spoštljivo in razumevajoče okolje, kjer se otroci počutijo sprejete, cenjene in podprte pri svojem prilagajanju ter razvoju in učenju v novem okolju.

4 Primeri dejavnosti, ki jih izvajamo z otroki priseljenci v vrtcu

V današnjem globaliziranem svetu se v vrtcih vse pogostejše srečujemo z otroki, ki prihajajo iz različnih kultur, govorijo različne jezike in imajo raznolike družbene izkušnje. Njihova prisotnost prinaša številne izzive, a hkrati tudi priložnosti za bogatejšo vzgojno-izobraževalno okolje. V nadaljevanju se bom osredotočila na različne dejavnosti, ki jih izvajamo z ali za delo z otroki priseljenci in njihovimi starši v Vrtcu Ciciban Novo mesto. Dejavnosti so zasnovane tako, da spodbujajo medkulturno razumevanje, razvoj jezikovnih veščin ter vključevanje in sprejemanje različnosti.

4.1 Informiranka za starše v srbohrvaškem, albanskem in angleškem jeziku

Za starše smo pripravili osnovne podatke o vrtcu in vključenosti otroka v vrtec v srbohrvaškem, albanskem in angleškem jeziku. Oblikovali smo informiranko, kjer je opisano kako lahko starši vpišejo, premestijo ali izpišejo otroka, kaj pomeni vstop otroka v vrtec, kateri so obogatitveni programi, ki se izvajajo v vrtcu, na kakšen način se povezujemo in sodelujemo s starši preko šolskega leta ter katere so obveznosti staršev.

Za novo šolsko leto bomo informiranko posodobili z informacijami o pomenu kulturne raznolikosti in medkulturnega razumevanja, izpostavili bomo podporo, ki je otrokom na voljo (slovenske urice), poudarili bomo vlogo staršev pri vključevanju otrok v vrtec, sodelovanju pri vzgojnem procesu in aktivnostih v vrtcu, ker ugotavljamo, da se starši popoldanskih aktivnosti z otroki v vrtcu ne udeležujejo.

4.2 Prevod informacij za starše na spletni strani vrtca

Na spletni strani Vrtca Ciciban Novo mesto imamo za starše tujce na voljo prevode posnetkov pripovedovanja vzgojiteljic o uvajalnem obdobju v vrtcu, o prvem dnevu v vrtcu in kako se nanj pripravimo, kdaj in kako otroka pričnemo učiti samostojnosti, kaj sodi v vrtčevski nahrbtnik ter kako v vrtcu spodbujamo samostojnost. V teh prevodih starši neposredno od vzgojiteljic pridobijo osnovne informacije o dogajanju v vrtcu v svojem jeziku.

4.3 Posnetki zvočnih zgodbic v italijanskem, srbohrvaškem in albanskem jeziku

Na spletni strani vrtca so otrokom in staršem tujcem na voljo posnetki otroških zgodbic v italijanskem, srbohrvaškem in albanskem jeziku, ki si jih lahko ogledajo skupaj z otroki. Te posnetke v vrtcu uporabljajo tudi vzgojiteljice, ko se z otroki pogovarjajo o medkulturnosti. Posnetke poslušajo in gledajo vsi otroci v skupini, ki jih vzgojiteljica z razumevanjem in spoštovanjem različnih kultur ter običajev predstavi otrokom za ustvarjanje vključujočega okolja.

4.4 Slovenske urice za otroke priseljence

Organizacija slovenskih uric za otroke priseljence v vrtcu je zelo koristna in zabavna dejavnost, ki otrokom omogoča spoznavanje slovenske kulture, jezika ter tradicije. Slovenske urice izvajata svetovalni delavki. Slovenske urice so prilagojene jezikovnemu nivoju otrok, saj jim ponujata dejavnosti primerne njihovi starostni stopnji. Pri komunikaciji uporabljata preproste besede in povedi ter se izogibata preveč zapletenim konceptom. Pri delu so jima v oporo vizualni pripomočki, slike ali ilustracije, da so besede še podkrepljene. Otroci se najbolje učijo skozi igro, zato v igro vključujeta pesmi, deklamacije, bibarije, banse in ples, kar pri otrocih spodbuja zanimanje za slovenski jezik. Z raznolikimi temami (hrana, oblačila, živali, ...) otrokom omogočata spoznavanje številnih besed in izrazov ter širjenje besedišča. Poleg učenja slovenskega jezika uporabljata pri druženju tudi srbohrvaški jezik, da z otroki hitreje vzpostavita stik. V slovenske urice so vključeni otroci iz različnih kultur, ki se pri druženju sprva počutijo nekoliko zadržane in negotove. S spodbudo in pohvalo za njihov trud ter dosežke se sprostijo in začutijo ljubezen do učenja.

Cilj slovenskih uric je torej ustvariti pozitivno in spodbudno okolje, kjer se otroci lahko sproščeno učijo in se zabavajo ob spoznavanju novega jezika in kulture ter razvijajo svoje jezikovne sposobnosti.

4.5 Albanske otroške knjige

S podporo Veleposlaništva Republike Albanije in Veleposlaništva Republike Kosovo smo v vrtcu pridobili albanske otroške knjige. Na veleposlaništvu smo poslali prošnji v albanskem jeziku. Predstavniki so nas z veseljem obiskali v vrtcu in starejšim otrokom predstavili državi Albanijo in Kosovo. Zaposleni smo imeli priložnost izmenjave informacij in spoznavanja kultur. V tem šolskem letu smo poslali prošnjo na Veleposlaništvo Bosne in Hercegovine vendar njihovega odgovora še nismo prejeli.

4.6 Čajanka za starše priseljence

Druženje na čajanki s starši priseljenci v vrtcu je bila odlična priložnost za spodbujanje medkulturnega razumevanja, izmenjavo izkušenj ter vzpostavljanje pozitivnih odnosov med starši, otroki in vzgojitelji. Vse starše priseljence smo predhodno povabili na druženje v njihovem maternem jeziku, da so jasno razumeli namen in potek dogodka. Na čajanki smo s preprostim pogovorom spodbudili starše, da so delili svoje izkušnje. Poskrbeli smo za nekaj aktivnosti za otroke in pripravili izbor prigrizkov in pijač, ki so skupni različnim kulturam. Na čajanki je bilo poskrbljeno tudi za prevajanje.

V naslednjem šolskem letu si želimo organizirati dejavnosti, v katerih bi sodelovali starši s predstavitvijo svoje kulture, jezika in tradicije.

4.7 Sodelovanje z društvom za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto

Za uspešnejše delo s starši in otroki priseljenci v lokalnem okolju zelo tesno sodelujemo z Društvom za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto (v nadaljevanju DRPD), ki je koristno in pomembno za obe strani. V DRPD delujejo prostovoljci ali so zaposleni ljudje, ki imajo različno jezikovno znanje in so sami iz različnih kultur. Sodelovanje z društvom nam omogoča prevajanje pomembnih informacij, dokumentov v različne jezike, kar izboljša dostopnost naših informacij za različne skupine ljudi. V društvu nam prevedejo vabila, informacije za starše in se udeležijo dogodkov, ki so namenjeni posamezni kulturi. Sodelovanje z njimi nam pomaga zagotoviti, da so prevodi kulturološko občutljivi, saj razumejo odtene in kontekst vsebine, ki jo prevajajo. Na drugi strani pa skupno sodelovanje društvu omogoča širjenje informacij o njihovem delovanju, programih in dejavnostih kar krepi pri starših občutek pripadnosti skupnosti. Strokovni delavci smo se že udeležili dogodkov, ki so jih v društvu pripravili za širšo javnost, npr. Dan albanske kulture.

4.8 Strokovni aktiv za priseljence

V vrtcu deluje strokovni aktiv za priseljence v katerega sta vključeni svetovalni delavki in

vzgojiteljice, ki potrebujejo pomoč pri delu z otroki priseljenci. Na strokovnem aktivu so vzgojiteljice izpostavile, da jim največji izziv pri delu z otroki priseljenci predstavlja komunikacija s starši, predvsem albansko govorečimi, saj zaradi nerazumevanja jezika prihaja do težjega uvajanja otroka, komunikacijskih šumov oz. neupoštevanja dogovorov (npr. ura prihoda otroka v vrtec, zagotavljanje ustreznih oblačil in obutve za otroka) in celo neodzivnosti staršev (npr. se ne odzivajo na elektronsko pošto, se ne udeležujejo roditeljskih sestankov in pogovornih ur, družinskih srečanj). Pri komunikaciji s starši priseljenci iz albansko govorečih držav, nam pomaga zaposlena iz Društva za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto. Gospa je s strani albanske skupnosti zelo cenjena, saj informacije ne le prevede staršem, ampak z njimi vzpostavlja odnos, preko katerega starše pritegne in motivira za sodelovanje v vzgojno izobraževalnem procesu.

4.9 Krajši program v obsegu 240 ur za otroke, ki v letu pred vstopom v šolo še niso bili vključeni v vrtec

240-urni krajši program za otroke, ki pred vstopom v šolo še niso bili vključeni v vrtec smo v šolskem letu 2022/2023 izvedli prvič. V program je bilo vključenih pet priseljenih otrok. Krajši program je bil načrtovan glede na cilje in potrebe vključenih otrok. Vzgojiteljice so določile tematske sklope, razporedile čas ter izbrale ustrezne učne metode. Vzgojiteljice so zagotovile ustrezno podporo otrokom in njihovim staršem ter vodile aktivnosti v skladu s cilji programa. Program je vključeval različne učne dejavnosti, ki so bile zasnovane tako, da so otroke spodbujale k aktivnemu učenju, izmenjavi idej, pridobivanju izkušenj in razvijanju spretnosti. Vzgojiteljice so po tematskih sklopih evalvirale izvedbo sklopa in z opazovanjem ugotovile, da so otroci napredovali. S starši so vzpostavile dobro komunikacijo, kar je spodbudilo izmenjavo idej in timsko delo. Evalvacija krajšega programa je pokazala, da je program otrokom omogočil pridobivanje znanj, spretnosti ali izkušenj, kot je bilo načrtovano. Otroci so pokazali napredek v zastavljenih ciljnih programa in izražali interes ter motivacijo za učenje. Vzgojiteljice so poudarile koristnost pridobljenega znanja, uporabnost spretnosti ter pozitivno izkušnjo s sodelovanjem v programu.

5 Izzivi s katerimi se soočamo v vrtcu

V vrtcu nimamo dovolj usposobljenega osebja za delo z otroki priseljenci, kar omejuje možnosti za zagotavljanje posebne jezikovne ali kulturne podpore. Kot že prej omenjeno, redno sodelujemo z DRPD, ki pa nam pri vseh naših potrebah ne more priskočiti na pomoč. Posledično si starši pri komunikaciji z nami pomagajo tako, da nam podane informacije prevajajo njihovi mlajši otroci, osnovnošolci. Ocenjujemo, da otroci niso primerna oseba za podajanje strokovnih informacij o razvoju in posebnostih predšolskega otroka. Tovrstno odgovornost bi morala prevzeti odrasla oseba, ki poleg prevajanja vzpostavi s starši tudi primeren, zaupen in varen odnos. Komunikacija strokovnih delavcev s starši iz bivših jugoslovanskih držav je lažja, vendar prav tako ni ustrezna oz. pravilna, saj se število strokovnih delavk z znanjem teh jezikov zmanjšuje.

Članice Aktiva za delo z otroki priseljenci so ocenile potrebe Vrtca Ciciban Novo mesto po vključevanju dveh medkulturnih mediatorjev v vzgojno-izobraževalni proces, in sicer enega za področje albansko govorečih priseljencev in enega za področje priseljencev iz bivših jugoslovanskih držav. V aktivu so oblikovale obrazložitev potrebe po zaposlitvi dveh mediatorjev in oceno na katerih področjih bi ga potrebovali, saj je poleg premagovanja komunikacijskih barier izrednega pomena tudi razumevanje kultur. V vrtcu smo marsikateri izzive že sprejeli in premagali, želimo pa si še nekaj podpore s strani občine ustanoviteljice, predvsem financiranje medkulturnega mediatorja, saj je priseljevanja vedno več. Šole imajo to področje že urejeno. Država ali lokalna skupnost bi morali za vrtce vzpostaviti ustrezne politike, programe in podporo za uspešno vključevanje priseljencev, ki bi jim omogočala uspešno integracijo v novo družbo. Medkulturni mediator bi predstavljal most med različnimi kulturami. S spoznavanjem kulture priseljencev bi strokovni delavci lažje

razumeli poglede staršev na vzgojo in izobraževanje, starši pa zahteve vrtca. Medkulturni mediator ima torej pomembno vlogo in pozitiven vpliv na medsebojni odnos staršev in vrtca ter navsezadnje funkcioniranje otroka v vrtcu.

6 Pogled naprej

V vrtcu se bomo potrudili, da bomo nadgradili svoje delo in vnesli vanj tudi praznovanje različnih tujih praznikov in tradicij. V vzgojno delo v vrtcu si želimo vključevati starše, da bodo bolje razumeli otrokove potrebe in da bomo skupaj ustvarili podporno okolje za otroke priseljence.

Ugotovili smo, da otroci priseljenci prinašajo s seboj svojo edinstveno perspektivo, ki lahko obogati skupnost vrtca ter omogoča vsem otrokom, da se naučijo ceniti raznolikost in se odprto spoprijemajo s sprejemanjem drugačnosti. Verjamem, da bomo v Vrtcu Ciciban Novo mesto vsi zaposleni še naprej gradili svet, ki bo odprt za vse otroke, ne glede na njihovo kulturno ozadje in jezik.

Literatura

Cotič Pajntar, J., Zore, N. (2018): Priporočila za izvajanje krajših programov v obsegu 240 ur za otroke, ki v letu pred vstopom v šolo še niso bili vključeni v vrtec. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod za šolstvo.

Majcen, I., Jelen Madruša, M (ur.). (2018). Predlog programa dela z otroki priseljenci za področje predšolske vzgoje, osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja. Ljubljana: ISA inštitut.

Jelen Madruša, M (ur.). (2021). Za medkulturno sobivanje v vrtcih, šolah in lokalnih okoljih: zaključna publikacija projekta Izzivi medkulturnega sobivanja. Ljubljana: ISA inštitut.

POMOČ OTROKU S SELEKTIVNIM MUTIZMOM

Povzetek:Selektivni mutizem je anksiozna motnja, zaradi katere otrok zunaj svojega doma oz. v manj znanih socialnih situacijah ne govori. Selektivni mutizem močno vpliva na življenje otroka in resno otežuje njegove socialne interakcije. V prispevku opišem, kako sem se kot vzgojiteljica soočila s štiriletnim dečkom, ki v vrtcu ne govori. Ker je zgodnja pomoč zelo pomembna, sem se o pomoči otroku s selektivnim mutizmom izobrazila ter mu z različnimi tehnikami pomagala pri premagovanju strahov.

Ključne besede:Selektivni mutizem, anksioznost, načini pomoči, zgodnja pomoč

HOW TO HELP A CHILD WITH SELECTIVE MUTISM

Abstract: Selective mutism is an anxiety disorder where a child does not speak outside their home or in unfamiliar social situations. Selective mutism significantly impacts a child's life and seriously hinders their social interactions. In the article, I describe how, as an educator, I dealt with a four-year-old boy who did not speak at preschool. Recognizing the importance of early intervention, I educated myself about assisting a child with selective mutism and helped him overcome fears using various techniques.

Keywords:Selective mutism, anxiety, ways of helping, early help

Uvod

Ko sem v septembru prevzela skupino 4–5 letnih otrok, sem se kljub 17-letnim izkušnjam dela v vrtcu kot vzgojiteljica s selektivnim mutizmom srečala prvič. Najprej sem se pri prejšnji vzgojiteljici pozanimala, kako je bilo z dečkom v letu pred tem. Povedala mi je, da je deček vstopil v vrtec s tremi leti, prej je bil v varstvu doma. Tudi ona je opazila, da deček v vrtcu ne govori, vendar pa je ob odhodu domov že v garderobi slišala, kako je staršem glasno opisoval preživeti dan v vrtcu. Torej, deček v vrtcu ni govoril z nikomer, v nekaterih drugih okoljih pa je govoril veliko in sproščeno. Začela sem iskati načine, kako dečku pomagati, da bi tudi v vrtcu spregovoril. Najprej sem se pogovorila s starši dečka, po pomoč sem se obrnila tudi svetovalni delavki vrtca. Svetovala mi je strokovno literaturo ter posredovala vabilo na delavnico o selektivnem mutizmu. Izobraževanje mi je pomagalo, da sem z novim znanjem pričela z izvajanjem strategij, ki jih bom v nadaljevanju opisala. Verjamem, da sem dečku pomagala z največjo možno mero in hkrati preprečila nadaljnje zaplete na socialnem, kognitivnem in jezikovnem področju, predvsem pa na področju samopodobe.

Kaj je selektivni mutizem?

Selektivni mutizem je anksiozna motnja, zaradi katere otrok zunaj varnega domačega okolja oz. v manj znanih socialnih situacijah ne govori (Mandl, 2021). Taki otroci so sposobni govoriti, vendar so v nekaterih socialnih situacijah preprosto tihi. To pomeni, da če je otrok v vrtcu na primer 8 ur vsak dan in ne govori, si lahko predstavljamo, da selektivni mutizem resno vpliva na življenje otroka samega kot tudi na dinamiko njegove družine. Starši pa so po pogovoru z vzgojiteljico nemalokrat začudeni, saj doma otrok veliko govori. Večina otrok ne zmore govoriti niti z odraslimi niti z vrstniki v vrtcu ali šoli. Otroci lahko komunicirajo le s kimanjem ali kazanjem, včasih pa tudi tako ne. Nekateri otroci s selektivnim mutizmom govorijo le z vrstniki ali pa samo z vzgojiteljico ali pa z nikomer. Možno je tudi, da otrok ne vzpostavlja očesnega kontakta, noče sodelovati pri skupnih dejavnostih in se le redko družijo z vrstniki. Vzrok za tako vedenje je strah.

Vzroki za selektivni mutizem

Strokovnjaki omenjajo, da je v primeru selektivnega mutizma vzrokov več: gre za prepletanje genetskih predispozicij in dejavnikov okolja. Večina strokovnjakov si je enotnih, da ima otrok s selektivnim mutizmom že genetske predispozicije za to motnjo, kar pomeni, da se je določena oblika anksioznosti že pojavila pri komu v družini. Velika večina otrok s selek-

tivnim mutizmom kaže različne znake anksioznosti (izoliranost, nenavadni izbruhi z jokom, težave s spanjem, razdražljivost, togost, ekstremna sramežljivost od ranega otroštva), še posebej v novih in neznanih socialnih okoljih in interakcijah. Zaradi stalnega strahu pred socialno interakcijo se kažejo določeni simptomi kot zaledenitev, pomankanje smeha, neizraznost obraza in molčečnost kot direkten odgovor na strah. Do sedaj še ni bilo potrjeno, da je selektivni mutizem kakorkoli povezan z zanemarjanjem, zlorabo ali s šokom (Kesič Dimić, 2004). Otrok s selektivnim mutizmom velja za občutljivega – lahko je občutljiv za spremembe, mnenje drugih ljudi, hrupno okolje. Težko se prilagajajo na spremembe, ker spremembe doživljajo kot grožnjo. Potrebujemo veliko potrditel, da bo vse dobro. V predvidljivih situacijah se počutijo najbolje, ne želijo delati napak. Vpliv dejavnika okolja kot možen vzrok za nastanek motnje selektivnega mutizma je ločitev od staršev ob odhodu v vrtec, tudi selitev, spopadanje z drugačnimi vrednotami in kulturo ter razne izgube – smrt (Mandl, 2021).

Diagnosticiranje selektivnega mutizma

Kadar pri otroku opazimo, da ne govori na izbranih mestih (vrtec, družabni dogodki), doma govori normalno, da se molčečnost pojavlja neprekinjeno vsaj en mesec, opazimo, da molčečnost vpliva na razvoj in delovanje otrokovih učnih in socialnih sposobnosti in kadar molčečnost ni posledica govorne napake (npr. jecljanje) in se ne pojavlja kot del neke druge motnje – šele takrat lahko ugotovimo ali gre za selektivni mutizem ali ne.

Stopnje selektivnega mutizma

Selektivni mutizem se pri vsakem otroku kaže drugače. Perednik (2011) selektivni mutizem opredeli na štiri stopnje:

1. Popolna odsotnost komunikacije (otrok sploh ne komunicira, tudi neverbalno ne).
2. Neverbalna komunikacija (otrok prikimava, odkimava, pokaže, se nasmeje).
3. Šepetanje in proizvajanje zvokov (oponaša živali, tleska z jezikom, odgovori s kratkim odgovorom – šepetom, na spodbudo, vendar sam ne začne pogovora).
4. Verbalna komunikacija (otrok izgovarja besede normalno glasno, postopoma širi komunikacijo na več ljudi, začne pogovor sam).

Pomoč otroku – kje začeti?

Deček iz moje skupine je po tej razporeditvi spadal v tretjo skupino. Komuniciral je neverbalno. Če je bil izzvan, je pokimal ali odkimal, ali na kaj pokazal. Ob skupnih dejavnostih je včasih sodeloval z npr. skupnim štetjem, ko so hkrati govorili vsi otroci. Opazila sem tudi, da se pri igri z vrstniki izraža z glasovi (zvok avtomobila, mijavkanje), šepetanjem, pihanjem, cmokljanjem, cviljenjem.

Ker vem, da je dečkov oče prostovoljni gasilec, sem ga ob priložnosti povabila v vrtec, kjer nam je predstavil gasilsko opremo. To je bila hkrati odlična priložnost, da deček v prostorih vrtca sproščeno komunicira s svojim očetom. Ravno to se je zgodilo. V varnem naročju ga je oče spodbujal k spontani komunikaciji, zraven vpletal teme o gasilstvu, ki so ravno temu dečku zelo priljubljena tema pogovora – predmet zanimanja. Deček je z očetom komuniciral, vendar je bil ob tem obrnjen stran od nas. Ob končanem poučnem pogovoru o gasilstvu, se je oče še nekoliko zadržal v našem vrtcu in se srečal z vzgojiteljico sosednje skupine. Takrat je deček pričel glasno komunicirati z njo, ji entuziastično razlagati, kaj vse je njegov oče pokazal in povedal njegovim vrstnikom v skupini. Tako sem torej kot vzgojiteljica omogočila situacijo, ki se je še kako obrestovala.

Širjenje komunikacijskega kroga z vrstniki

Vrstniki - pomočniki

Deček je od tistega ključnega dne dalje sproščeno komuniciral v vzgojiteljico iz sosednje skupine, hkrati pa je tudi (občasno) pričel komunicirati z deklico in dečkom iz skupine. Otroci so bili ob njegovi komunikaciji zelo presenečeni, saj so se do takrat že navadili, da

deček v vrtcu sploh ne govori. Velikokrat sem opazila, da so spregovorili namesto njega. Najprej sem otrokom razložila, kako dečku lahko pomagamo, ga na pravi način spodbujamo, nikakor pa ga ne označujemo z besedami, ki sem jih že slišala od vrstnikov: »Saj on itak ne govori!« Dogovorili smo se, na kakšen način pomagati dečku. V tistem ključnem trenutku sem poskrbela, da sem igralne skupinice otrok zelo zmanjšala (ostali so imeli dejavnosti zunaj), z otrokom sta se najprej igrala deček in deklica, s katerima je najprej pričel komunicirati. Poskrbela sem tudi, da je deček pri obrokih sedel pri mizi z dečkom in deklico, s katerima je komuniciral, da je imel čim več priložnosti, da se vključuje v komunikacijo. To se je tudi zgodilo. Deček je ob tako spodbudnem okolju pričel širiti krog vrstnikov, s katerimi je komuniciral. Izvajali smo igre, pri katerih ni potrebno govoriti (gibalna igra poplava, potres, požar, risanje po hrbtu). Kasneje npr. toplo-hladno, noč-dan. Nato smo dodali tudi družabne igre. Ko sem opazila, da je deček z enim otrokom sproščen, sem vključila še enega. In tako smo vsakič poleg obstoječih otrok dodali še enega ali dva. Pomembno je bilo, da se deček počuti varnega v neki skupinici otrok, kadar se je pojavil nov vrstnik, se je povečala anksioznost – ko je bil »nov« vrstnik v igri nekaj časa prisoten, se je anksioznost zmanjšala. Če sem zaznala, da je ob kakšni priložnosti otrok rekel: »____ ne govori.« Sem ga popravila in razložila, da ____ govori, vendar se trudi, da postane pogumen in začne govoriti tudi v vrtcu. Zelo pomembno je torej, da je pomoč vrstnikov skrbno načrtovana, da otroka vodimo od zanj manj do bolj strašljivih situacij.

Širjenje komunikacijskega kroga z odraslimi

Tehnika »sliding in«

V tem obdobju, ko se je otrok pričel govorno vključevati v igro z vrstniki, sva skupaj z vzgojiteljico iz sosednje skupine pričeli s tehniko »sliding in«. Ta tehnika se običajno izvaja z mamo, lahko pa tudi s katero koli osebo, s katero se otrok počuti varno. Z vzgojiteljico sva tehniko izvajali vsak dan en teden in pol, dejavnosti so trajale pol ure. V igralnici naše skupine smo bili le mi trije. To je bilo sicer zelo težko izvedljivo, potruditi smo se morali vsi strokovni delavci v kolektivu in si priskočiti na pomoč, da so dejavnosti za ostale otroke potekale dokaj nemoteno. Vzgojiteljica in deček sta se prvi dan nekaj časa sproščeno pogovarjala, ob tem se igrala s kockami ali pa sta skupaj gledala knjige. Sama sem bila med tem na drugi strani prostora – sedela sem za mizo in nisem vzpostavljala stika z njima. Naslednji dan smo aktivnost ponovili, le da sem se usedla k sosednji mizi, kjer sta sedela deček in vzgojiteljica. Rekla sem samo, da moram nekaj urediti (pisala sem), nisem jima posvečala pozornosti. Otrok je še najprej sproščeno komuniciral z vzgojiteljico. Ob koncu aktivnosti drugega dne sem se usedla k njuni mizi, vendar v pogovor nisem posegala. Opazila pa sem, da je deček postal pozoren name, čeprav je z vzgojiteljico še vedno komuniciral, ni bil več tako sproščen. Tretji dan smo z aktivnostmi nadaljevali podobno kot drugi dan. Četrty dan sem se usedla k njuni mizi in sprva nisem posegala v pogovor, ko pa sem opazila, da otrok kljub temu sproščeno govori, sem reflektirala njegove besede: »O, si v knjigi našel zeleno kolo?« Ali pa: »Vidim, da imaš rad gasilce. Sliši se zanimivo!« Ali pa: »Bravo, res je jabolko v knjigi rdeče barve.« Tudi peti dan smo aktivnost stopnjevali do te točke, da sem komentirala, reflektirala dečkove besede, vendar sem opazila, da se je pri tem deček ponovno zaprl vase in me ignoriral. Komuniciral je izključno z vzgojiteljico sosednje skupine. Tudi, ko smo vsi trije skupaj gledali isto knjigo: če sem vprašala jaz, deček ni odgovoril, če pa je vprašala vzgojiteljica, pa je sodeloval in sproščeno odgovarjal na vprašanja.

Tehnika »sliding in« torej v tem primeru ni delovala v celotnem obsegu. Opazila pa sem, da se je deček ob moji prisotnosti do določene meje sprostil in kljub moji prisotnosti komuniciral, kar je bil v tistem obdobju zelo velik napredek. Deček je pričel širiti krog ljudi v vrtcu, s katerimi je komuniciral. Pričel je komunicirati z vzgojiteljicami, ki jih je srečeval na igrišču, po hodnikih. Širil je tudi krog vrstnikov, s katerimi se je pogovarjal. Postajal je bolj sproščen, igriv in samozavesten.

Vzpostavljanje odnosa

Pri otrocih s selektivnim mutizmom je odnos najpomembnejši – če želimo zaznati, kaj otrok potrebuje, moramo imeti zares dober odnos (Mandl, 2021). Kot vzgojiteljica sem skušala otroku dati občutek, da je viden in slišan, da se počuti varnega, pomembnega in močnega. Vse to lahko dosežemo z vzpostavljanjem odnosa, kjer reflektiramo in pohvalimo otrokovo (neverbalno) komunikacijo: »Želel si mi pokazati gasilca. Hvala, ker si mi ga pokazal!« Velikokrat sem ponavljala za otrokom, npr: »Tako lepo mavrico si narisal, jo bom poskusila še jaz.« H krepitvi dečkove samozavesti sem pripomogla tudi tako, da sem mnogokrat opisovala otrokovo vedenje: »Zgradil si velik gasilski dom, tako si se potrudil, predlagam, da ga dava na razstavo!«

Zaključek

Selektivni mutizem je kompleksna motnja, ki zahteva resen in poglobljen pristop. Veliko oviro predstavlja nepoznavanje motnje. Vzgojitelji, učitelji potrebujejo veliko podpore in pomoči svetovalne službe. Zelo je pomembno, da motnjo čimprej prepoznamo in začnemo z zgodnjo obravnavo. To je ključnega pomena. Pozneje, ko otrok dobi pomoč, težje zamujene izkušnje nadoknadi in potrebno je vložiti več truda, kar lahko traja do srednje šole ali še dlje. Navkljub željam in trudu vzgojitelja, da pomaga otroku s selektivnim mutizmom, je čas, ki si ga vzame za otroka zelo težko izbrati. Če želimo ustvariti dober odnos z otrokom – kar je ključnega pomena za otroka s selektivnim mutizmom – ga v okviru učnega procesa v vrtcu žal ne bomo mogli. V zgoraj opisanih postopkih je bilo veliko pristopov »ena na ena«, kar je v vzgojno-učnem procesu v vrtcu zelo težko izvedljivo in je velika izjema. Potrebno je bilo opraviti veliko pogovorov s starši in sodelovanja z drugimi vzgojitelji. Vse to dodatno delo je bilo poplačano, ko je bilo opaziti napredek otroka.

Literatura

- Mandl, K. (2021). Prekinimo tišino: Kako pomagamo otroku s selektivnim mutizmom?: priročnik za vzgojitelje, učitelje, terapevte in starše. Pernica: Anksio.
- Perednik, R. (2011). The selective mutism treatment guide. Jerusalem: Oaklands.
- Spletni viri:
- Kesič Dimić, K. (2004). Ko besede preprosto nočejo na plan. Pridobljeno: 15. 10. 2023 na https://www.katarinakesticdimic.com/uploads/3/4/6/5/34653316/selektivni_mutizem.pdf
- Kunstelj, A. (2020). Zgodnja obravnava selektivnega mutizma – študija primera. Magistrsko delo. Univerza v Mariboru. Pedagoška fakulteta. Dostopno na: <https://dk.um.si/Dokument.php?id=141424&lang=eng>

TIHA IGRALNICA KOT SPODBUDNO UČNO OKOLJE

Povzetek: Namen strokovnega prispevka je predstaviti drugačen pogled na spodbudno učno okolje, ki se bolj kot na ponujanje številnih spodbudnih dražljajev orientira na odsotnost le-teh. S primeri dobrih praks želimo prikazati, kako kontinuirano izvajanje različnih dejavnosti, orientiranih na občutenje in zavedanje sebe in lastnega telesa, ozaveščanje zvoka in odsotnosti le-tega, pomembno vpliva na kakovost dogajanja v vrtčevski igralnici. Kot glavno komponento spodbudnega učnega okolja izpostavljamo nenehno skrb za primerno glasnost v igralnici. Strokovni delavci prek ozaveščenega lastnega delovanja in vpeljevanja sprostitev iger za otroke v vrtčevski vsakdan skrbimo za doseganje optimalne sproščenosti in občutka miru slehernega posameznika. Prav ta kot pomemben gradnik skupinske dinamike s svojim sproščenim in umirjenim delovanjem pomembno vpliva na kakovost dogajanja v igralnici in je ključni del ustvarjanja spodbudnega učnega okolja.

Ključne besede: glasnost v igralnici, lastno delovanje, sprostitev dejavnosti.

A QUIET PLAYROOM AS A STIMULATIVE LEARNING ENVIRONMENT

Abstract: The purpose of this contributed paper is to present a different view of the stimulative learning environment that gives more focus on the lack of numerous stimulating incentives than on offering them. With good practice examples we would like to show the important effect of a continued performance of various activities focused on self-feeling and self- as well as own body awareness, sound-awareness and sensing its absence on the quality of activities in the kindergarten playroom. A constant care of an appropriate loudness in the playroom is underlined as the main component of a stimulative learning environment. By conscious own acting and introduction of relaxing games for children in the kindergarten, the education staff see to achieving the optimal casualness and the feeling of peace of each individual. The latter has a significant impact on the quality of the playroom activities as an important factor of forming the group dynamics with its relaxed and calm activity, and represents a vital element for creating a stimulating learning environment.

Keywords: noisiness in the playroom, own acting, relaxation activities.

PARTICIPACIJA OTROK PRI LUTKOVNIH DEJAVNOSTIH

Povzetek: »V sodobnih pedagoških konceptih vrtcev nedvomno prevladuje mnenje, da se otrok najbolje uči, kadar je aktivno udeležen v procesu učenja. Načelo aktivnega učenja izhaja iz spoznanj kognitivnih psiholoških teorij, da otrok sam gradi svoje razumevanje in znanje« (Batistič Zorec, 2010: 70). »Koncept participacije torej pomeni udeležbo v načrtovanju vsakodnevnih aktivnosti, vključenost in pripadnost skupini ter sodelovanje in reševanje problemov. /.../ Predstavniki pristopa Reggio Emilia (Rinaldi, 2006) poudarjajo, da participacija v njihovih vrtcih ne pomeni zgolj sodelovanja otrok, temveč predvsem način vključevanja v vzgojno –izobraževalni proces, ki stremi k izgrajevanju skupne identitete in oblikovanju občutka pripadnosti skupini« (Batistič Zorec, 2010: 71). Vzgoja v predšolskem obdobju temelji na igri, ki je dandanes priznana kot otrokovo učno sredstvo in njegov življenjski slog. Sem sodi tudi ustvarjalna dramska vzgoja, tj. pristop h gledališkim dejavnostim z otroki in mladino, ki zavrača tradicijo, zasnovano na prenašanju profesionalnega načina dela v gledališču na delo z otroki. Pri ustvarjalni drami je primarnega pomena proces, v katerem dramske dejavnosti potekajo. Ustvarjalna drama je improvizacijska, ne-ekshibicijska oblika drame, v kateri so sodelujoči vodeni k domišljiji in igri vlog. Poglavitni namen ustvarjanje drame je spodbujati osebnostni razvoj in pospešiti učenje sodelujočih. Dejavnosti potekajo z lutkami, maskami ali z živo igro (Korošec, 2007). Namen raziskave je predstaviti pomen lutke in participacije otrok v vzgojnem delu z lutko. Na konferenci bom predstavila rezultate vprašalnika, predvsem glede uporabe lutke v vzgojnem delu in sodelovanja otrok pri tem, ter načine, kako vzgojitelji vključujejo lutko v svoje delo. Del raziskave zajema tudi otrokovo participacijo pri vzgojnem delu na splošno.

Ključne besede: participacija, lutke, predšolski otroci

CHILDREN'S PARTICIPATION IN PUPPET ACTIVITIES

Abstract: "The opinion that a child learns best when he is an active participant in the learning process undoubtedly prevails in the modern pedagogical concepts of kindergartens. The principle of active learning comes from the knowledge of cognitive psychological theories that the child builds his own understanding and knowledge" (Batistič Zorec, 2010: 70). "The concept of participation therefore means participation in the planning of daily activities, inclusion and belonging to a group, and cooperation and problem solving. /.../ The representatives of the Reggio Emilia approach (Rinaldi, 2006) emphasize that participation in their kindergartens does not mean only the participation of children, but primarily a way of inclusion in the educational process, which strives to build a common identity and create a sense of belonging to a group" (Batistič Zorec, 2010: 71). Education in the preschool period is based on play, which is nowadays recognized as a child's learning tool and his lifestyle. This also includes creative drama education, i.e. an approach to theater activities with children and youth that rejects the tradition based on transferring the professional way of working in the theater to work with children. In creative drama, the process in which the dramatic activities take place is of primary importance. Creative drama is an improvisational, non-exhibitionist form of drama in which participants are led to imagination and role play. The main purpose of creating a drama is to promote personal development and accelerate the learning of the participants. Activities take place with puppets, masks or a live game (Korošec, 2007). The purpose of the research is to present the importance of the doll and children's participation in educational work with the doll. At the conference, I will present the results of the questionnaire, mainly regarding the use of dolls in educational work and the participation of children in this, as well as the ways in which educators include dolls in their work. Part of the research also covers the child's participation in educational work in general.

Key words: participation, dolls, preschool children

PROFESIONALNI RAZVOJ VZGOJITELJA IN UČITELJA V 1. RAZREDU OSNOVNE ŠOLE SKOZI NJUNO SODELOVANJE

Povzetek: V zadnjem času se je izobraževanje v marsičem preoblikovalo, epidemija covid-19 pa je še dodatno izpostavila pomanjkljivosti kulture učenja in sodelovanja. Nenehen profesionalni razvoj vzgojiteljev in učiteljev ima ključni pomen za stalno izpopolnjevanje strokovnih veščin, znanj in pristopov v vzgojno-izobraževalnem procesu. V teoretičnem delu sem se osredotočila na opredelitev profesionalnega razvoja in sodelovanje med vzgojiteljem in učiteljem v 1. razredu osnovne šole. V empiričnem delu pa so s kvantitativno metodo raziskovanja predstavljeni dobljeni rezultati raziskave, izpeljane na vzorcu vzgojiteljev in učiteljev, ki poučujejo v tandemu v 1. razredu osnovne šole na območju Slovenije. Za namen raziskave sem oblikovala anketni vprašalnik, na katerega je odgovorilo 60 vzgojiteljev in 68 učiteljev, ki poučujejo v 1. razredu osnovne šole. Dobljeni rezultati se nanašajo na profesionalni razvoj vzgojitelja in učitelja ter dejavnike profesionalnega razvoja, želje po vključevanju v nadaljnje oblike izobraževanja in usposabljanja, pomembnost medsebojnega sodelovanja za profesionalno učenje ter izkušnje vzgojiteljev in učiteljev z medsebojnim sodelovanjem.

Ključne besede: profesionalni razvoj, vzgojitelj, učitelj, sodelovanje vzgojitelja in učitelja v 1. razredu osnovne šole

PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF EDUCATORS AND TEACHERS V 1ST PRIMARY SCHOOL CLASS THROUGH THEIR COOPERATION

Abstract: In recent times, education has undergone significant transformations, and the COVID-19 pandemic has further exposed deficiencies in the culture of learning and collaboration. Continuous professional development of preschool teachers and schoolteachers is crucial for the ongoing improvement of professional skills, knowledge, and approaches in the educational process. In the theoretical part, I focused on defining professional development and collaboration between a preschool teacher and a schoolteacher in the 1st grade of primary school. In the empirical part, the obtained results of the research, conducted on a sample of preschool teachers and schoolteachers working in tandem in the 1st grade of primary school in Slovenia, are presented using a quantitative research method. For the purpose of the research, a questionnaire was designed, and it was answered by 60 preschool teachers and 68 schoolteachers teaching in the 1st grade of primary school. The obtained results relate to the professional development of preschool teachers and schoolteachers, factors influencing professional development, desires for involvement in further forms of education and training, the importance of mutual collaboration for professional learning, and the experiences of preschool teachers and schoolteachers with mutual collaboration.

Keywords: professional development, preschool teacher, schoolteacher, cooperation of preschool teacher and teacher in the 1st grade of elementary school

Uvod

V zadnjem času se je izobraževanje v marsičem preoblikovalo, pandemija covid-19 pa je še dodatno izpostavila pomanjkljivosti kulture učenja in sodelovanja. Med temeljnimi spretnostmi, ki so sedaj še veliko bolj potrebne, kot so bile v preteklosti, so nekatere nove, npr. informacijska pismenost, znanje tujih jezikov. Da pedagoški delavci lahko kakovostno participirajo in sledijo novim strategijam poučevanja, sodobnim principom učenja in sodelovanja, morajo biti sposobni samostojnega učenja in skrbeti za svoj profesionalni razvoj.

Postavimo si lahko vprašanje, zakaj je pravzaprav profesionalni razvoj v vzgoji in izobraževanju tako pomemben. Na prvi pogled se zdi odgovor na vprašanje preprost, saj naj bi bilo že učenje samo po sebi uporabno, v pomoč boljšemu življenju in razvoju kariere. Skozi skrb za svoj profesionalni razvoj strokovni delavci svoja prepričanja, stališča, vrednote in znanje spremenijo tako, da spremenijo prakso svojega delovanja. S tem izboljšajo učenje učencev in njihove dosežke (Brejc idr., 2022). Izobraževalni sistemi so kakovostni, kolikor so kakovostni vzgojno-izobraževalni delavci. Kakovost učiteljev pozitivno vpliva na dosežke učencev, prav tako tudi na vzgojno-izobraževalne ustanove, ozračje, vodstvo in finančne okoliščine (Čepić in Kalin, 2019).

Profesionalni razvoj pedagoških delavcev

Postati in ostati dober vzgojitelj ali učitelj ni lahka in enostavna naloga. Hiter tempo življenja in sledenje spremembam sodobnega sveta tudi pedagoške delavce silijo k sprejemanju novosti in nadgrajevanju svojega znanja. Če vzgojitelj ali učitelj ni motiviran za nadaljnje strokovno izobraževanje in usposabljanje, bo na neki točki obstal ali celo nazadoval na svoji poklicni poti. Posledično pa se to lahko odraža pri njegovem delu in še posebej na njegovih učencih. Učitelj je prvi, ki mora poskrbeti za svoj razvoj (Obran in Ivanuš-Grmek, 2010). Bubb in Earley (2007, v Bubb, 2013, str. 20) profesionalni razvoj opisujeta kot nenehen proces, sestavljen iz formalnih in neformalnih izkušenj učenja. Zaposlenim v šolah omogoča razmišljanje o svojem delu, izboljšanju svojega znanja ter načinov dela, tako da se izboljšata učenje in dobrobit učencev. Profesionalni razvoj ne pomeni le sodelovanja na organiziranih izobraževalnih seminarjih. Razumeti ga je potrebno v smislu sprememb, ki se zgodijo v razmišljanju in praksi ljudi. Sodobne teorije govorijo o profesionalnem razvoju kot o vseživljenjskem procesu. Vseživljenjski proces poteka kot pridobivanje novega znanja in načinov poučevanja nekega predmeta, razvijanje pedagoških in metakognitivnih spretnosti, raziskovanje, samoevalvacija, interakcija z učenci, spreminjanje osebnosti v zvezi s prepričanju, pojmovanju in vrednotami. Področja se med seboj prepletajo (Javornik Krečič, 2008). Petra Javrh (2011) označuje profesionalni razvoj učitelja skozi dejavnosti, ki pomagajo posamezniku razvijati spretnosti, znanje in strokovnost. Avtorica poudarja pomen začetnega izobraževanja, uvajalnih programov, stalnega strokovnega izpopolnjevanja in nadaljnjega usposabljanja v delovnem okolju. Milena Valenčič Zuljan (2012) poudari, da je za profesionalni razvoj pedagoškega delavca nadvse pomembno, da ni prepuščen samemu sebi, ampak da ima možnost sodelovanja z drugimi.

Sodelovanje vzgojitelja in učitelja pri delu

Z novo šolsko zakonodajo je bil prenovljen sistem vzgoje in izobraževanja. Sprejet je bil leta 1996 in je prinesel številne novosti in spremembe. Obvezno šolanje se je podaljšalo za eno leto, s tem pa smo dobili devetletno obvezno osnovno šolanje (Pretnar, 2000). Poleg prenovljenih učnih načrtov, opisnega ocenjevanja, izbirnih predmetov in vstopa šestletnikov v 1. razred prinaša tudi prisotnost vzgojitelja oz. drugega strokovnega delavca v 1. razredu (Trpin, 2006). Z uvedbo devetletne osnovne šole in zaradi spremembe v starosti otrok je nastala potreba po prisotnosti drugega pedagoškega delavca v 1. razredu. Z vključitvijo vzgojitelja v poučevanje v 1. razredu osnovne šole se je način poučevanja bistveno spremenil in njuno sodelovanje je postalo z zakonom določen pristop v obliki timskega dela. Učitelj in vzgojitelj vzgojno-izobraževalne vsebine tekom dneva poučevanje prepletata. Skupaj se dogovarjata za dejavnosti ter tudi pri katerih predmetih in urah bosta poučevala in kako (Pretnar, 2000). Sodelovanje med učiteljem in vzgojiteljem v 1. razredu osnovne šole zahteva izpolnjevanje določenih pogojev za uspešno delovanje tima. Imeti morata zagotovljeno delovno okolje in oblikovana pravila (Kuščer, 2003). Delovno okolje vpliva na odločitve in delovanje pedagoških delavcev. V šolah je pomembno, da ustvarjamo okolje, ki podpira učenje, razvoj in medgeneracijsko učenje. Učeca se šola je sposobna sodelovanja, učenja in delitve izkušenj zaposlenih med seboj in z drugimi inštitucijami (Muršak idr., 2011). Koncept učeca se organizacije temelji na tem, da znotraj organizacije obstaja sodelovalna kultura, ki omogoča sodelovanje med zaposlenimi in timsko delo. Vsi zaposleni v organizaciji so na tak način enako cenjeni in imajo občutek medsebojne povezanosti (Ferjan, 1999). Marcela Batistič Zorec (1992) je že pred nekaj desetletji poudarila tudi pomen socialne klime v šolskem okolju, ki predstavlja enega izmed dejavnikov za profesionalni razvoj pedagoških delavcev. Pravi, da kadar v kolektivu prevladuje dobra socialna klima in med člani prevladujejo dobri odnosi, so posamezniki med seboj povezani in si pomagajo. Oblikovanje in ohranjanje pozitivne šolske klime je pomembno, saj podpira posameznikov profesionalni razvoj ter posameznikovo spreminjanje, napredek in rast (Javornik Krečič in Ivanuš-Grmek, 2007).

Sodelovanje je pogoj za razvoj šole pa tudi najpomembnejši dejavnik profesionalnega razvoja pedagoškega delavca. Poučevanje je poleg znanj in spretnosti odvisno od sposobnosti učenja od drugih in sprejemanja strokovnih odločitev (Fullan in Hargreaves, 2000). Zaposleni morajo biti sposobni sodelovati med seboj, kar jim omogoča samo tim. Timsko delo ne prinaša samo boljših rezultatov, temveč tudi hitrejši razvoj zaposlenih, ki so vključeni v timsko delo (Senge, 2003).

Empirični del

Opredelitev raziskovalnega problema

Izhajajoč iz teoretičnih izhodišč posameznih avtorjev o profesionalnem razvoju pedagoških delavcev in dejavnikov, ki nanj vplivajo, sem želela raziskati poglede vzgojiteljev in učiteljev na njihovo nadaljnje izobraževanje in usposabljanje, ki poučujejo v tandemu v 1. razredu osnovne šole.

Opis vzorca

Statistično množico predstavljajo vzgojitelji in učitelji, ki poučujejo v 1. razredu osnovne šole v Sloveniji v šolskem letu 2022/23. V raziskavo je bilo vključenih 60 vzgojiteljev predšolskih otrok in 68 učiteljev razrednega pouka.

Opis postopka zbiranja podatkov

Za namen raziskave je bil sestavljen anketni vprašalnik (e-oblika) za vzgojitelje in učitelje, ki so v šolskem letu 2022/23 zaposleni v 1. razredu. Reševanje anketnega vprašalnika je potekalo anonimno. Povezavo do spletnega anketnega vprašalnika sem posredovala na naključno izbrane prosto dostopne elektronske naslove osnovnih šol v Sloveniji.

Rezultati

V raziskavi sem ugotovila, da večina vzgojiteljev in učiteljev v 1. razredu pripisuje velik pomen svojemu in tudi profesionalnemu razvoju drugih pedagoških delavcev v kolektivu. Vzgojitelji in učitelji so kot najpomembnejši dejavnik profesionalnega razvoja izpostavili poklicno motiviranost, na drugem mestu je pri vzgojiteljih klima v šoli, pri učiteljih pa podpora vodstva, na tretjem pa pri obeh skupinah timsko delo. Ugotovila sem, da vzgojitelji in učitelji dejavnike hospitiranje, izmenjava izkušenj, izobraževanje znotraj šole in mentorstvo študentom ocenjujejo kot najmanj vplivne na njihov profesionalni razvoj.

V raziskavi se je pokazalo, da vzgojitelji in učitelji izražajo visoko stopnjo pripravljenosti za nadaljnje izobraževanje in usposabljanje, kar sklepamo glede na odgovore o dosedanjih izobraževanjih, glede pomembnosti izobraževanja ter odnosa do izobraževanja. Pri načrtovanju in udeleževanju nadaljnjega izobraževanja in usposabljanja, je v obeh skupinah na prvem mestu omenjena ovira, da so izobraževanja plačljiva, pomembnejša ovira pa je tudi pomanjkanje časa. Iz pridobljenih rezultatov je bilo razvidno, da vzgojitelji in učitelji pomen medsebojnega sodelovanja za lasten profesionalni razvoj ocenjujejo visoko. Večina anketiranih meni, da je sodelovanje med vzgojiteljem in učiteljem zelo pomembno, saj jim omogoča pridobivanje novih idej, sodelovalnih veščin ter spoznavanje drugačnih načinov dela. Ugotovili smo, da vzgojitelji in učitelji prepoznavajo prednosti sodelovanja. Nekoliko večji delež učiteljev vidi koristi tudi v pridobivanju novih zamisli, medtem ko večji delež vzgojiteljev kot prednost izpostavlja poglobljeno načrtovanje pouka. Učitelji navajajo, da prednosti sodelovanja skozi timsko poučevanje za svoj profesionalni razvoj vidijo v medsebojnem dopolnjevanju glede znanja, spretnosti in sposobnosti. Učitelji skozi medsebojno sodelovanje kot največjo oviro zaznavajo organizacijsko oviro, vzgojitelji pa ovire v zvezi s statusom in strokovnostjo. Nekateri vzgojitelji menijo, da se ne čutijo dovolj kompetentne oz. jim primanjkuje pedagoških znanj, ki jih potrebujejo za delo v 1. razredu osnovne šole.

Zaključek

Sodobni izzivi šolstva od pedagoškega delavca zahtevajo zavezanost k vseživljenjskemu učenju. Če želi učitelj kakovostno poučevati, mora velik del časa nameniti pridobivanju dodatnega znanja ter etični, kritični in spoznavni presoji (Babnik, 2020).

V Sloveniji je z uvedbo devetletne osnovne šole timsko delo postalo temelj življenja in dela v 1. razredu. Odraža se na sodelovanju, poučevanju in načrtovanju med strokovnima delavcema v oddelku. Skozi njuno sodelovanje se imata možnost osebno in profesionalno razvijati. V raziskavi sem ugotovila, da se strokovni delavci zavedajo pomena vseživljenjskega učenja in pomen medsebojnega sodelovanja za profesionalni razvoj. Menim, da ima medsebojno sodelovanje velik doprinos k profesionalnemu razvoju posameznika in k dvigu kakovosti vzgojno-izobraževalnega procesa. Hkrati pa morajo tudi delovni pogoji spodbujati sodelovanje in podpirati učečo se skupnost.

Literatura

- Brejc, M., Zavašnik, M., Kalin, J., Vršnik Perše, T. in Arzenšek Konjajeva, K. (2022). Vodenje in praksa profesionalnega učenja in sodelovanja v vrtcih in šolah. Zavod republike Slovenije za šolstvo. https://www.zrss.si/pdf/Vodenje_in_praksa_profesionalnega_ucenja_raziskava.pdf
- Babnik, I. (2020). Profesionalni razvoj učitelja – pogoj za kakovostno in trajnostno izobraževanje. IBS Newsletter, 10(3).
- Batistič Zorec, M. (1992). Socialna klima in spremenjeni odnosi v vrtcih. Institucionalna predšolska vzgoja v Sloveniji: dobre izkušnje in nadaljnji razvoj. IX. posvet skupnosti VVZ RS (str. 118–123). Skupnost vzgojno-varstvenih zavodov Slovenije.
- Čepić, R. in Kalin, J. (2018). Profesionalni razvoj učitelja: status, ličnost i transverzalne kompetencije. Odgojno-obrazovne teme, 1(1–2), 179–192.
- Fullan, M., Hargreaves, A. in Erčulj, J. (prev.) (2000). Za kaj se je vredno boriti v vaši šoli. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Javornik Krečič, M. in Ivanuš-Grmek, M. (2007). Vpliv dodiplomskega izobraževanja učiteljev na njihova pojmovanja učenja in poučevanja. Sodobna pedagogika, 58(1), 30–48.
- Kuščer, K. (2003). Timsko delo vzgojiteljice in učiteljice v prvem razredu devetletne osnovne šole. Vzgoja in izobraževanje, 34(4), 33–35.
- Muršak, J., Javrh, P. in Kalin, J. (2011). Poklicni razvoj učiteljev. Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- Pretnar, B. (2000). Devetletka od A do Ž. Delo.
- Trpin, A. (2006). Delo v tandemu med učiteljico in vzgojiteljico v prvem razredu devetletke. Specialistično delo. Univerza v Mariboru, Fakulteta za organizacijske vede.
- Valenčič Zuljan, M. (2012). Profesionalne poti pedagoških delavcev. Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača "Mihailo Palov".
- Senge, P. M. (2003). Peta disciplina: Principi i praksa učeće organizacije. Mozaik knjiga.

DIDAKTIČNI ROBOT – SREDSTVO ZA UČENJE V VRTCU

Povzetek: V današnjem času si je življenje brez IKT opreme in digitalnega sveta zelo težko predstavljati. Otroci se že zelo zgodaj seznani z njo, ne le ob gledanju televizije, tablic in mobilnih telefonov, temveč so tudi sodobne igrače praviloma zasnovane tako, da bodisi oddajajo zvoke, pojejo, oddajo svetlobne signale ipd. Vse to otroci običajno sprožijo s pritiskom na določen gumb – tudi to je del IKT tehnologije, ki omogoča komunikacijo med dvema deležnikoma. Ob vedno bolj tehnološko bogatem okolju otrok je smiselno IKT vsebine vključiti tudi v predšolsko obdobje in tako omogočiti spodbudno učno okolje za razvoj in učenje digitalnih kompetenc. Ob tem pa je nujno treba upoštevati razvojne značilnosti otrok ter hkrati IKT opremo vključevati z jasnim namenom, za doseg skrbno zastavljenih ciljev. V prispevku prikazujem nekaj primerov rabe didaktičnega robota, ki otroke posredno spodbuja k doseganju različnih ciljev, povezanih s preprostim programiranjem ter z vsebino, ki jo preko robota spoznavajo, utrjujejo.

Ključne besede: IKT v vrtcu, digitalne veščine, didaktični robot, preprosto programiranje, predšolski otrok

DIDACTIC ROBOT – A LEARNING TOOL IN KINDERGARTEN

Abstract: Life without information and communication technology (ICT) is hard to imagine. At an early age, children are already acquainted with television, tablets, and mobile phones, and besides that, many modern toys emit sounds, play music, have visual effects, etc. All these effects can be triggered by a push of a button, and all this is a part of ICT as well since it enables communication between two parties. Since the environment the children live in is becoming more and more technologically enriched, thinking about embedding ICT topics in the kindergarten curriculum is a must. By doing so, we could enable a stimulating learning environment to teach and develop these digital skills. At the same time, it is necessary to take into account the developmental characteristics of the children and introduce the ICT topics with a clear purpose to achieve mindfully set goals. In the paper, I show some examples where the didactic robot (Bee-Bot) serves as a motivational tool and indirectly encourages children to achieve various goals related to simple programming and other curricular goals.

Key words: ICT in Kindergarten, Digital Skills, Didactic robot, Simple programming; Preschool child.

Uvod

Cilj uvajanja IKT sredstev v dejavnosti v vrtcu je bil omogočiti otrokom učenje preprostega programiranja robota preko igre, v procesu postopnosti, razčlenjevanja korakov, od znanega k neznanemu in od konkretnega k abstraktnemu. Uvajanja robota v dejavnosti v vrtcu je močno odvisen od strokovnega delavca, njegovih IKT kompetenc in digitalne pismenosti, kot tudi od njegovega stališča do rabe IKT sredstev v vrtcu. Zato je pomembno, da se zavedamo, da so IKT sredstva del okolja, v katerem otrok odrasča in da jih lahko smiselno vključujemo v pedagoški proces ter ga tako nadgradimo. Ravno raba robota pri dejavnostih v oddelku je bila mnogokrat tako močna motivacija, da so otroci preprosto pozabili na svoja »šibka« področja (npr. govorne težave; težave pri navezovanju stikov s sovrstniki; negotovost pri izpostavljanju pred skupino ipd.) in jih tako posredno krepili. Omogočen nam je bil vpogled v postopnost učenja otrok in v razvoj spretnosti, ki jih z rabo IKT sredstev razvijamo.

Aktivno učenje otrok v predšolskem obdobju

Predšolski otrok se uči in razvija svoje spretnosti preko igre, opazovanja okolja, preizkušanja, ponavljanja, posnemanja, reševanja problemov, dogovarjanja, poslušanja itd., kar je temelj predšolske vzgoje, ki v ospredje postavlja aktivno učenje otroka.

Aktivno učenje je tisto učenje, ki otroka celostno, miselno in čustveno aktivira, je zanj osrednjo pomembno in je vpeto v resnične življenjske okoliščine (Marentič Požarnik, 2000, str. 12). Skozi aktivno učenje – neposredne takojšnje izkušnje ter izpeljevanja pomena iz njih, skozi razmišljanje – otroci konstruirajo znanje, ki jim pomaga razumeti njihov svet (Hofman in Weikart, 2005, str. 5). Načelo aktivnega učenja je v Kurikulumu za vrtce opredeljeno kot nenehna skrb za sprotno zagotavljanje udobnega in za učenje spodbudnega okolja ... V ospredju je razvijanje občutljivosti in zavesti o problemih, spodbujanje in navajanje otroka

na uporabo različnih strategij in pripomočkov pri iskanju odgovorov, spodbujanje otrok k verbalizaciji in drugim načinom izražanja (Bahovec, E. D.; Bregar, K. G.; Čas, M., Domicelj, M.; Saje – Hribar, N. idr., 1999, str. 16–17). Aktivno učenje je torej tisto učenje, pri katerem otrok dejavno sodeluje pri raziskovanju svojega okolja, kjer ga tema raziskovanja zanima, vzbuja radovednost in ga motivira.

IKT v vrtcu

IKT sredstva obdajajo življenje predšolskih otrok, vpete so v njihov vsakdan, otroci pa njihovo rabo spretno interpretirajo v svoji simbolni igri.

Pri uvajanju IKT-ja mora strokovni delavec otroke dobro poznati in ta sredstva ponuditi takrat, ko otrok pokaže zanimanje. Pred izvedbo moramo vedno imeti pred očmi otroka in kaj bo s tem pridobil. Pomembno je tudi, da je otrok zmožen biti osredotočen dovolj časa, da sledi navodilom in upošteva osnovna pravila. Pri uvajanju upoštevamo območje bližnjega razvoja otroka. Dejavnosti morajo biti spodbuda otroku, odrasla oseba pa spremlja in se premišljeno vključuje v dejavnost. Dejavnosti lahko ob pravilni uvedbi spodbujajo otrokovo socialno interakcijo, pripomorejo k hitrejšemu učenju, h krepitvi medsebojnih odnosov ter bogatijo besedišče (Fojkar v Koželj, 2018, str. 23).

Usar in Jerše opredeljujeta, da smiselno rabo IKT pri delu z otroki razumemo takrat, kadar le-ta prispeva k:

- uresničevanju zastavljenih ciljev (pridobivanje novih informacij, boljša predstavljivost, omogoča raziskovanje, ponavljanje, nadgrajevanje),
- spodbujanju višje ravni otrokovega mišljenja (sklepanje, predvidevanje, sintezo ...),
- motiviranju otrok k dejavnostim,
- spodbujanju interakcije z odraslimi in med otroki,
- spodbujanju ustvarjalnosti,
- omogočanju sprejemanja in reflektiranja izvedbenega kurikula,
- omogočanju otrokom, da sprejemajo in reflektirajo lastni razvoj in napredek,
- in kadar je zagotovljena varna raba ...

Sredstva nikoli ne smejo biti uporabljena kot mašilo oz. njihova raba ne sme biti sama sebi namen (Usar, K., Jerše, L., 2016, str. 7–8).

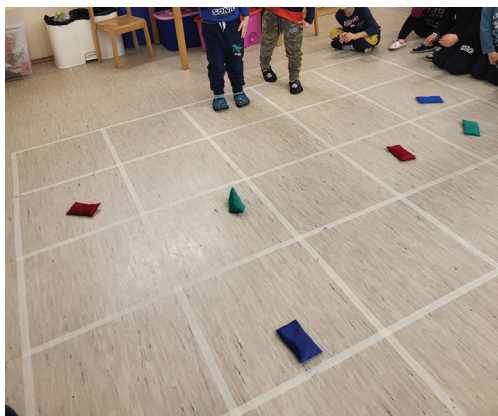
Otroci so pri dejavnostih na mreži in pri uporabi robota zelo motivirani, posredno usvajajo nove vsebine in utrjujejo že pridobljeno znanje (uganke, začetni glasovi, zlogi, rime, matematične predstave, osnove za seštevanje, sekvence pravljič ipd.). Med otroki se spontano razvijejo odnosi medsebojnega sodelovanja, spodbujanja, prevzemanja nalog in odgovornosti. Močno so vpeti v učenje po principu poskušanja in napak, imajo možnosti, da napake prepoznajo in jih tudi popravijo. So ustvarjalni v iskanju novih rešitev, podajanju idej za nadaljnji razvoj dejavnosti. Ves čas sodelujejo v komunikacijskih procesih z drugimi deležniki, zato se nemalokrat zgodi, da »pozabijo« na svoje šibkejšje plati, saj so tako zelo osredotočeni na dejavnost samo.

Didaktični robot v vrtcu

N. Milošević in N. Pešl navajata različne avtorje, ki poudarjajo pomen rabe fizičnih predmetov za razvoj kognitivnih veščin, ki opredeljujejo, da je zaradi rabe slednjih učenje manj abstraktno in bolj neposredno. Hkrati pa opredeljujejo, da robotska manipulacija otrokom omogoča, da razvija fino motorične sposobnosti, koordinacijo rok in oči ter vključujejo timsko in sodelovalno delo (Milošević, N. in Pešl, N., 2022, str. 15).

Izobraževalna robotika v zgodnjem izobraževanju otrok se ukvarja predvsem z rokovanjem in ne gradnjo robotov in podpira alternativni način učenja programiranja z razvojem začetne miselne komponente, ki je premikanje predmetov v prostoru (Milošević, N. in Pešl, N., 2022, str. 16). Pri delu z didaktičnim robotom je izredno pomembno, da otrok pozna osnove orientacije na sebi in v prostoru, saj mu slednje omogoča, da lahko z robotom manipulira in začne s preprostim programiranjem. Delo na mreži, ki jo lahko pripravimo kar na

tleh igralnice, pripomore k razvijanju dobre orientacije na sebi in tudi v prostoru, omogoča tudi učenje od konkretnega (jaz kot robot) k abstraktnemu (didaktični robot), zato je zelo primerno za prvo seznanjanje s preprostim programiranjem. Vse dejavnosti na mreži lahko kasneje prenesemo v dejavnosti z didaktičnim robotom.

Slika 1: Mreža na tleh igralnice (vir: lasten)

Dejavnosti z didaktičnim robotom

Pri delu v vrtcu uporabljam didaktičnega robota, in sicer »Čebelico« (Bee bot). Ta se premika po poljih velikosti 15 x 15 cm. Robot ima smerne tipke, gumb za pavzo, gumb za izbris vtipkanega ukaza in gumb »go«, kar robotka prestavi v gibanje. Seznanjanje z robotom je raziskovanje. Otroke običajno spodbudimo k opisu: kaj vidijo, kaj prepoznajo, kaj si o vidnem mislijo in kaj se o tem sprašujejo. Običajno otroci takoj prepoznajo vizualno podobo robota (čebelico), opazijo, da ima gumbe. Starejši otroci, ki že imajo usvojeno prostorsko orientacijo, znajo opredeliti, v katere smeri se bo robot premaknil, če pritisnejo določeno tipko. Pomembno je, da jih seznanimo s tipko za izbris vnesenega programa, saj je potrebno robotku vse ukaze, pred ponovnim programiranjem, izbrisati. Hkrati je to tipka, ki otrokom omogoča, da morebitne napake pri začetnem programiranju popravijo. Takšno raziskovanje prostega premikanje robota, se lahko izvede na tleh igralnice ali pa na pripravljeni mreži za robota, ki ima prazne kvadratke. Otrokom je treba približati tudi usmerjeno gibanje robota. To lahko izvedemo tako, da poskušajo otroci robota poslati k svojemu prijatelju. Najprej opredelijo, katero tipko bo treba pritisniti, da se bo robot premaknil in predvidevajo, kolikokrat jo bo treba pritisniti, da bo robot prišel do prijatelja. Pri tem otroci utrjujejo smeri, štetje, napovedujejo potek, zaznavajo napake in iščejo rešitve ter se tako igraje učijo osnovnega programiranja. Nadgradnja te dejavnosti je premikanje robota na mreži s praznimi kvadrati, kjer se robot premika do določene figure. Otroci pri tej dejavnosti lahko ali predvidevajo (brez preštevanja), kolikokrat morajo pritisniti smerno tipko ali fizično premikajo robota in z vsakim premikom pritisnejo smerno tipko ali pa preštevajo polja. Pri opazovanju igre otrok z omenjenimi roboti je potek zelo pogosto izveden ravno v zgornjem zaporedju, redko se je namreč zgodilo, da so otroci že pri prvem poskusu tovrstne igre začeli preštevanje polj, če niso imeli predhodne izkušnje s premikanjem robota.

Nadalje lahko otrokom ponudimo različne gradnike, da iz njih na mreži za robota zgradijo labirint, cesto, pot, mostove ipd., po katerih se bo premikal robot. Ko otroci dobro poznajo osnove premikanja robota, lahko predlogo/mrežo za robota pripravimo vezano na najrazličnejše teme npr.: utrjevanje barv, prepoznavanje oblik, uganke, prevozna sredstva, razvrščanje odpadkov, seštevanje, poišči pot, prepoznavanje zvokov, pravila v vrtcu ipd.

Slika 2: Mreža za robota – prepoznavanje začetnega glasu.

Ponudim lahko dejavnosti, kjer otroci delajo v dvojicah (skupini), kjer eden izmed otrok nastavlja kodo (slikovne predloge smernih puščic), drugi otrok pa robota programira po nastavljenem zapisu puščic. Ta dejavnost močno posega na abstraktno področje, vendar jo otroci usvajajo postopoma in igraje. Pri pripravi predlog/mrež za robota lahko aktivno vključite tudi otroke: risanje mesta, ribnika, vesolja, priprava zapisov, risanje ilustracij pravljice ipd.

Zaključek

Vključevanje didaktičnega robota v najrazličnejše dejavnosti v vrtcu hkrati posredno posega v vzgojiteljevo ustvarjalnost in sposobnost povezovanja različnih področij. Ob enem pa vzgojitelju daje prostor, da otroke opazuje, da dobi vpogled v razvoj različnih spretnosti (matematičnih, jezikovnih, tehničnih ipd.), da prepozna, kako otrok rešuje probleme ali izzive, kako načrtuje, logično razmišlja, ali se je pripravljen učiti na nizu napak, se dogovarja, poišče pomoč sovrstnikov, jo ponudi, zna sprejeti nalogo, zna naloge deliti ipd. Vključevanje IKT tehnologije v delo s predšolskimi otroki ponuja veliko paleto možnosti, da otroci posredno utrjujejo znanje na drugih kurikularnih področjih, razvijajo svoja šibka in utrjujejo močna področja ter se igraje seznanjajo z začetnim programiranjem in usvajajo zgodnje digitalne kompetence.

Literatura

- Bahovec, E. D.; Bregar, K. G.; Čas, M., Domicelj, M.; Saje – Hribar, N. idr. (1999). Kurikulum za vrtce. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport in Zavod RS za šolstvo.
- Hohmann, M. in Weikart, P. (2005). Vzgoja in učenje predšolskih otrok: primeri aktivnega učenja za predšolske otroke iz prakse. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Koželj, M. (2019). Problematika uvajanja digitalne tehnologije v vrtce (diplomsko delo). Pedagoška fakulteta, Ljubljana.
- Marentič Požarnik, B. (2000). Psihologija učenja in pouka. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Milošević, N. in Pešl, N. (2022). Vključevanje IKT in primer uporabe didaktičnega robota v vrtcu (diplomsko delo). Pedagoška fakulteta, Maribor.
- Usar, K. in Jerše, L. (2016). Smernice za uporabo IKT v vrtcu. Zavod RS za šolstvo, Ljubljana.

STARŠI V ODDELKU KOT NOSILCI DEJAVNOSTI

Povzetek: v prispevku opisujem neformalno obliko sodelovanja s starši kot nosilci dejavnosti. Gre za praktično strategijo, ki pozitivno vpliva na emocionalni razvoj otrok. S svojim znanjem, hobiji, branjem pravljic ipd. lahko starši obogatijo vzgojno-izobraževalni proces. Takšno sodelovanje utrjuje vezi med vrtcem in družino ter pozitivno vpliva na vse otroke, posebno tiste, ki so deležni obiska svojih staršev v oddelku. Pri zagotavljanju udeležnosti vseh staršev ima pomembno vlogo vzgojitelj, ki starše sprejema in spodbuja. V zaupljivem odnosu z vzgojiteljem so starši večinoma pripravljeni sodelovati. Predstavljam raznolike dejavnosti, ki so jih izvajali z otroki. Predstavljam tudi odziv otrok.

Ključne besede: sodelovanje s starši, aktivno vključevanje staršev v oddetek, spodbujanje staršev

PARENTS IN THE DEPARTMENT AS CARRIERS OF ACTIVITIES

Abstract: the article discusses an informal way of working with parents as active participants in activities. This is a practical strategy that has a positive impact on children's emotional development. Parents can enrich the educational process through their knowledge, hobbies, reading out fairytales, etc. Such cooperation strengthens the bond between the kindergarten and the family, which has a positive impact on all children, especially those whose parents attend the classroom. In ensuring the participation of all parents, the kindergarten teacher plays a crucial role in welcoming and encouraging parents. In a trusting relationship with the educator, parents are generally willing to get involved. Various activities carried out with children and the children's reactions are presented.

Key words: cooperation with parents, active involvement of parents in the kindergarten, encouragement of parents

Uvod

Neločljiv del življenja v vrtcu je področje sodelovanja s starši. S tem ko se starši udeležujejo vrtčevskih srečanj, otrokom sporočajo, da vrtcu zaupajo, posledično pa vrtcu zaupajo tudi otroci. Starši prinašajo s seboj znanje, spretnosti in izkušnje, ki jih lahko delijo z otroki in vzgojitelji. S tem bogatijo učne izkušnje otrok in krepijo povezavo med družino in vrtcem. Starši lahko predstavijo svoje poklice, hobije ali kulturne tradicije. Starši z izvedbo dejavnosti v vrtcu pozitivno vplivajo na emocionalni razvoj otrok. Občutek povezanosti, ki ga otrok doživlja, ko vidi svoje starše v vrtcu, prispeva namreč k občutku varnosti in udobja. To pa pozitivno vpliva na socialne veščine otrok in krepi njihovo samopodobo. Da bi otroci začutili ponos ob aktivni vključitvi mame ali očka v vrtčevski dan, sem v oddelku 5 do 6-letnikov starše povabila v oddetek kot nosilce poljubne dejavnosti. S svojim znanjem, veščinami in hobiji so obogatili vzgojno-izobraževalni proces.

Pomen sodelovanja med vrtcem in družino

Vonta (2009) poudarja nujnost sodelovanja med institucijo in družino za optimalno rast, razvoj in napredek otroka. Sodelovanje med družino in vrtcem prinaša močne strani družine ter strokovnost institucije v aktivno partnerstvo. Medtem ko sodobna družba postaja vse bolj odvisna od tehnologije, postajajo tudi člani družin vse bolj ločeni drug od drugega, zato postaja očitna potreba po tem, da skupnost in institucije (tudi predšolske) pomagajo družinam ustvarjati skrbno okolje za otroke (Vonta, 2009, str. 73). Starši imajo pravico sodelovati pri načrtovanju življenja in dela v vrtcu ter po dogovoru z vzgojiteljem aktivno sodelovati pri vzgojnem delu, vendar ob upoštevanju strokovne avtonomnosti vrtca (Bahovec et al., 2010). Vključevanje staršev v vzgojno-izobraževalni proces ne pomeni le formalnih oblik sodelovanj, ampak tudi aktivno sodelovanje pri dejavnostih, ki spodbujajo otrokov intelektualni, čustveni in socialni razvoj. Raziskave kažejo, da možnosti za otrokov uspeh in razvoj naraščajo sorazmerno s stopnjo sodelovanja med družino in vrtcem (Epstein, 1996 v Vidmar, 2018, str. 22). Epsteinova (1996) navaja šest osnovnih tipov sodelovanja med družinami in vrtcem (Vonta, 2009 v Vidmar, 2018, str. 23):

- pomoč družinam pri pridobivanju znanj in spretnosti za pomoč otrokom,
- različni načini komuniciranja z družino,
- družine kot prostovoljci v instituciji,
- svetovanje, nadzor, pomoč pri delu doma,
- vključenost staršev v sprejemanje odločitev, komunikacijo z drugimi starši, zagovorništvo,
- vključevanje vrtca v širšo skupnost s pomočjo staršev.

Pomembno je, da vzgojiteljica staršem v procesu participacije stoji ob strani in sicer ne glede na to, na kateri stopnji participacije želijo delovati. Pri tem gre za proces individualizacije na nivoju sodelovanja s starši (Vonta, 2009).

Spodbudno ozračje za vključevanje družin

Sproščenost družin je odvisna od vzpostavitve vzpodbudnega ozračja v vrtcu, ki je temelj pozitivnih interakcij med odraslim in otrokom. Za spodbudno ozračje je značilno deljeno vodenje med otroki, starši in vzgojitelji, ki omogoča izražati mnenja in stališča, pri čemer vzgojitelji nimajo vedno zadnje besede. V spodbudnem ozračju je poudarek na sposobnostih in interesih otrok in družin, kar podpira samospoštovanje obojih in pomaga uravnotežiti družbene stereotipe (npr. različnost v socialno-ekonomskem statusu). Vzgojitelji morajo poiskati in spoznati sposobnosti družine in posameznika tako, da jih cenijo tudi drugi otroci in odrasli. Za spodbudno ozračje je značilno oblikovanje pristnih odnosov z otroki in starši, pomembno pa je tudi podpiranje igre v družini (spodbujanje staršev k igri z otroki) (Hohmann in P. Weikart, 2005).

Pozitivni učinki aktivnega vključevanja staršev

Aktivno vključevanje staršev v vrtec pozitivno vpliva na otrokovo zaupanje in občutek varnosti. Otroci se lažje vključujejo in funkcionirajo v oddelku, izboljšajo pa se tudi odnosi med otroki. Vzgojitelji lažje spoznavajo otroka, ga razumejo, zadovoljujejo njegove potrebe in se prilagodijo otroku. Starši lažje sprejemajo vključevanje otroka v vrtec, ga spoznajo v drugem okolju, se informirajo o njegovem napredku, poteku dela v skupini, krepijo pozitiven odnos in zaupanje v vrtec (Vidmar, 2018).

Primer iz prakse

Z neformalno obliko sodelovanja s starši kot nosilci dejavnosti v oddelku sem se seznanila pri delu v programu Korak za korakom in jo izvajam v oddelkih vseh starostnih obdobj. Starše povabim k izvedbi določene dejavnosti glede na obravnavane teme v oddelku, ki bi jih lahko obogatili s svojimi znanji ali hobiji. V oddelku 5 do 6-letnikov sem načrtovala sodelovanje vsaj enega od staršev vsakega otroka pri izvedbi dejavnosti, s čimer sem jih seznanila na uvodnem roditeljskem sestanku. Ob individualnih spodbudah in nasvetih z idejami, so se vabilu odzvali starši vseh otrok. Po nekaj letih skupnega sodelovanja sem delno že poznala njihova znanja ali hobije, nekatere dejavnosti pa so ob načrtovanju obiska predlagali sami. Starši so dejavnosti izvajali skozi celo šolsko leto. Dopoldnevi v oddelku so bili tako bogatejši za gibalne, glasbene, plesne, likovne, jezikovne, naravoslovne in družboslovne vsebine. Oče deklice, profesionalni tolkalist, je izvedel vrhunski koncert na bobnu in vibrafonu. Oboje – resna glasba in inštrument sta bila za otroke popolnoma novo doživetje. Otroke je spodbudil tudi k spremljavi njegovega izvajanja glasbe z malimi ritmičnimi inštrumenti. Mama dečka, ljubiteljska trebušna plesalka, je v oddelku nastopila z orientalskim plesom. Že sam plesni kostum je otroke navdušil. Njena izvedba ob orientalski glasbi pa je bila zanje še eno novo doživetje. Pri plesu so se ji ob uporabi pisanih rut pridružili tudi otroci, doživljali ritem in se ob skupnem ustvarjanju pozitivnega vzdušja medsebojno povezovali v umetnosti. Prisluhnili so avtorski poeziji mame deklice. Bilo je zanimivo, kako zbrano so poslušali, čeprav jim vsebina ni bila v celoti razumljiva. Seznanili so se s pojmom ljubezen ter se z deključino mam pogovarjali o nesrečni zaljubljenosti. Nekaj mam je otrokom prebiralo slikanice. Ob pomoči očeta deklice so otroci izdelovali papirnata letala. Šlo je za moj predlog dejavnosti

staršu, ki je bil pripravljen sodelovati, a za vsebino ni imel ideje. Dejavnost je odlično uspela. Otrokom je demonstriral celoten postopek, da si je vsak izdelal svoje letalo. Ob tem so si razvijali finomotorične spretnosti. Navdušil jih je tudi s pokanjem »bombe« iz papirja. Letala so otroci preizkušali še na igrišču. Mama dečka je z otroki izdelovala kartonsko garažo za avtomobile. Do tega sodelovanja je prišlo na pobudo njenega otroka, ki je med igro z avtomobili vrstnikom povedal, da sta doma z mamico naredila garažo. Spodbudila sem ga, da jo povabi še v vrtec. Garažo so otroci vse leto vključevali v igro z avtomobili. Oče deklice je v oddelku izdelal ptičjo hišico, otroci pa so mu pomagali pri brušenju lesa in vrtanju. V hišico so skrbno nosili hrano za ptice in jih opazovali. Razveselili so se pričesk, ki jim jih je urejala mama deklice, po poklicu frizerka. Ob vodenju mame dečka, ljubiteljice peke, so si otroci pripravili sadni zmešanček in preproste kolače. Ko je otroke obiskala noseča mama dečka, so od nje izvedeli zanimivosti o nosečnosti in poslušali bitje plodovega srca, kar je bilo otrokom zelo zanimivo. Opazovali so tudi igro in nego trimesečnega dojenčka ter hranjenje šestmesečne deklice s sadno kašo. Starši so dejavnosti izvajali tudi izven vrtca. Oče deklice je na domu otrokom predstavil kunce, ki so jih hranili in jim počistili okoli kletk. V Velikem ribniku v Dragi so ob spremstvu očeta dečka, ki se ukvarja z ribištvom, lovili ribe. Seznanili so se z ribiško opremo, jo preizkušali, kot ribiči počivali v šotoru in opazovali labode. Ujeli so večjega krapa, ga opazovali in vrnil v ribnik. Na večmesečno željo deklice je njen oče v oddelk prinesel domačo skobčevko in jo predstavil otrokom. V organizaciji mame dečka so otroci obiskali tudi starostnike v DEOS Centru starejših Notranje Gorice, kjer je zaposlena. Starostnikom so popestrili dopoldne s pesmijo in plesom, si z njimi podajali žogo, se igrali s padalom in družabne igre. Tako so otroci vsaj delno spoznali delo, ki ga v službi opravlja dečkova mama. Ob usmerjanju očeta dečka s čustvenimi in vedenjskimi težavami so otroci v gozdu gradili šotor iz vej. Ob tem je bil deček ponosen, zadovoljen in samozavesten. Otroci so se preko staršev seznanili in spoznali tudi nekatere inštrumente. V igranju nanje so se preizkusili tudi sami. Oče deklice, organist, je v cerkvi otrokom predstavil orgle. Opazovanje igranja na orgle, poslušanje in petje na koru je bila za otroke posebna izkušnja. Oče deklice je otrokom predstavil električno kitaro, mama deklice pa sintetizator. Tudi onadva sta otroke spremljala pri petju znanih pesmic. Vsem otrokom je bilo skupno, da so bili ob obisku svojega starša v oddelku ponosni. Krepila se je njihova samozavest in občutek medsebojne pripadnosti v oddelku. Ob obisku starša posameznega otroka so bili tudi ostali otroci bolj aktivni pri dejavnostih. Službene obveznosti staršem niso predstavljale večje ovire. Vsi so si lahko organizirali dopoldne tako, da so mogli aktivno sodelovati v oddelku. Po izvedenih dejavnostih so bili zadovoljni tudi sami. Ključnega pomena za uspešno izvedbo sodelovanja s starši kot nosilcev dejavnosti je bila naša medsebojna komunikacija, sproščen, spoštljiv in zaupljiv odnos ter zavedanje staršev, da so s strani vrtca sprejeti.

Zaključek

Starši kot nosilci dejavnosti v oddelku vrtca predstavljajo vir znanja, izkušenj in pozitivnih vplivov na otrokov razvoj. Aktivno vključevanje staršev krepí povezavo med domom in vrtcem. S skupnimi prizadevanji lahko starši in vzgojitelji oblikujemo okolje, ki spodbuja radovednost in kreativnost, podpira otrokovo učenje in emocionalni razvoj.

Literatura

- Bahovec, E. ... et al. (2010). Kurikulum za vrtce. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport in Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Hohmann, M., P. Weikart, D. (2005). Vzgoja in učenje predšolskih otrok. Ljubljana: DZS.
- Vidmar, J. (2018). Pogoji uspešnega sodelovanja pri razvijanju partnerstva s starši. V: Belak, D., Vrbovšek, B., Žnidar, S. (2018). Odnosi s starši – izziv in obveza. Ljubljana: Supra.
- Vonta, T. (2009). Razvoj pedagoških idej v organizirani predšolski vzgoji. Ljubljana. Pedagoški inštitut, Razvojno-raziskovalni center pedagoških iniciativ Korak za korakom.

KOMUNIKACIJA IN SODELOVANJE S STARŠI Z VIDIKA TEORIJE IZBIRE

Povzetek: V prispevku obravnavam uporabo teorije izbire v komunikaciji s starši in otroci s posebnimi potrebami v vrtcu. Teorija izbire, katere avtor je dr. William Glasser, ponuja nov pogled na komunikacijo in sodelovanje s starši. V tem odnosu uporabljamo povezovalne navade, kjer staršem ponudimo le kakovostne informacije o njihovem otroku, na njihova vedenja pa nimamo vpliva. V komunikaciji s starši je potrebno sprejemati njihova prepričanja in spoznavati njihov prispevek za kakovostno delo v vrtcu. Ključnega pomena pa je sprejemanje raznolikih otrokovih naučenih vedenj iz družinskega okolja, ki vzgojitelju odpirajo razmišljanje o načinu delovanja z njim. Pri tem načinu delovanja si pomagamo z aksiomi teorije izbire, ki dajejo oziroma nudijo rešitve, ko prihaja do konfliktnih situacij.

Ključne besede: teorija izbire, povezovalne in nepovezovalne navade, konflikt.

COMMUNICATION AND COOPERATION WITH PARENTS FROM CHOICE THEORY POINT OF VIEW

Abstract: In this paper, we discuss the use of Choice Theory in communication with parents and children with special needs in kindergarten. Choice Theory, the author of which is Dr. William Glasser, offers a new perspective on communication and collaboration with parents. In this relationship, we use connecting habits, where we offer parents only quality information about their child, but we have no influence on their behaviour. In communication with them, it is necessary to accept their beliefs and learn about their contribution to quality work in the kindergarten. It is crucial to accept the child's various behaviours adopted in the family environment, which open up the educator's thinking about the way of working with them. In this way of working, we help ourselves with the axioms of Choice Theory, which provide solutions in conflict situations.

Key words: Choice Theory, associative and non-associative habits, conflict.

1 Uvod

Vzgoja otroka se prične v družini in se dopolnjuje v vrtcu. Z vključitvijo v vrtec otrok pričanja razvijati nove socialne veščine, saj se sreča s sovrstniki, vzgojitelji (specialnimi pedagogi) in z vzgojitelji pomočniki, ter vstopa v novo okolje. Za razvijanje otrokovih socialnih veščin je pomembna dobra komunikacija med staršem in vzgojiteljem. Lepičnik Vodopivec poudarja: »Vzgojitelj mora poznati osebne lastnosti staršev, razmere, v katerih živi otrok v družini, odnose, ki vladajo v njej, vzgojni model, ki prevladuje v družini, prav tako mora vedeti, kako se otrok vede v družini in kakšen je njegov položaj glede na druge otroke v družini. Čim bolj se starši in vzgojitelji med seboj poznajo, tem boljše je razumevanje otroka, njegovega razvoja, vedenja in komunikacije. Medsebojno poznavanje in razumevanje ustvari medsebojno zaupanje in varnost« (Lepičnik Vodopivec 1996, str. 40).

Za razvijanje kakovostne komunikacije in sodelovanja s starši Glasser ponuja delujoč pedagoški model, ki v ospredje postavlja otrokove genetske potrebe in notranjo motivacijo. Cilj tega pedagoškega modela je pomagati vzgojitelju in staršu pri vzpostavljanju in vzdrževanju kakovostnih medsebojnih odnosov. Prav tako je želja pomagati otroku razumeti njegovo lastno vedenje in ga podpirati, da bi izbral vedenja, ki bodo zadovoljevala njegove osnovne potrebe (po preživetju, svobodi, moči, zabavi in ljubezni). Pri tem načinu delovanja je potrebno zamenjati nepovezovalne navade s povezovalnimi in v ospredje postaviti delujoč odnos, ki temelji na svetu kakovosti posameznika.

2 Povezovalne in nepovezovalne navade

Po teoriji izbire poznamo povezovalne navade, ki pospešujejo kakovostne odnose in so delujoče. Njim nasprotne so nepovezovalne navade, ki niso delujoče in onemogočajo dobre odnose.

POVEZOVALNE NAVADE	NEPOVEZOVALNE NAVADE
SPOŠTOVANJE	KRITIZIRANJE
SPREJEMANJE	NERGANJE
DOGOVARJANJE	GROŽNJE
PODPIRANJE	OBTOŽEVANJE
POSLUŠANJE	KAZNOVANJE
ZAUPANJE	PRITOŽEVANJE
VZPODBUJANJE	PODKUPOVANJE

Povezovalne navade igrajo ključno vlogo pri razvijanju in utrjevanju kakovostnih odnosov med vzgojiteljem in staršem. Te navade so temelj za vzpostavitev odnosa, ki temelji na zaupanju, sprejemanju in spoštovanju posameznika. Pri tem načinu vzpostavljanja kakovostnih odnosov med vzgojitelji in starši so lahko v pomoč naslednji aksiomi teorije izbire.

Aksiomi teorije izbire

1. Edina oseba, katere vedenje lahko nadzorujemo, smo mi sami.
2. Vse, kar lahko ljudem damo ali od njih dobimo, so informacije.
3. Vsi dolgotrajni psihološki problemi so problemi odnosov.
4. Problematični odnos je vedno del sedanjosti.
5. Kar se je zgodilo v preteklosti, ima močno zvezo s tem, kakšni smo danes, vendar lahko zadovoljujemo svoje osnovne potrebe le v sedanjosti.
6. Svoje potrebe lahko zadovoljimo le preko konkretnih sličic, podob, zamisli, želja. V svetu kakovosti hranimo slike, ki so nam dajale prijetne občutke.
7. Vse, kar počnemo v življenju, je, da se nenehno vedemo z namenom potešitve potreb.
8. Vsako vedenje je celovito vedenje in je sestavljeno iz štirih komponent: dejavnost, mišljenje, čustvovanje in fiziologija.
9. Vsa celovita vedenja so izbrana, vendar imamo neposreden nadzor le nad komponentama dejavnosti in razmišljanja. Svoje čustvovanje in fiziologijo telesa lahko nadziramo le z izbiro dejavnosti in razmišljanja.
10. Vsako celovito vedenje opisujemo z glagoli in ga opisujemo po najočitnejši sestavini. Vsako naše vedenje sledi namenu in mišljenju in ko to spoznamo, pridobimo na naši osebni svobodi. Teorija izbire celostno vedenje opisuje z glagoli, običajno z nedoločniki in glagolniki, in ga poimenuje po najočitnejši sestavini (glavoboljenje, depresiranje). Naše vedenje je namreč proizvod lastne svobodne izbire. Stvari, ki se dogajajo, se ne dogajajo same od sebe in jih ne povzroča nekdo drug. Spoštovanje ustvarja občutek enakovrednosti v odnosu vzgojitelj – starši in preprečuje konflikte. Ko starši začutijo, da so spoštovani, lažje zaupajo in so pripravljeni sodelovati v konfliktnih situacijah, ki nastajajo v učnem oziroma vzgojnem okolju. Sprejemanje staršev in otrok se nanaša na mišljenje, da jih sprejemamo takšne, kakršni so, brez obsojanja in kritiziranja. V odnosu z njimi poudarjamo kvalitete njihovih otrok, kar starše spodbuja k izražanju njihove pristne narave in občutkov. Ko se starši počutijo sprejete, lažje zaupajo vzgojitelju, kakšni so odnosi v družinskem okolju, in lažje sprejmejo, na katerih področjih je potrebno ustvarjalno razvijati vedenja otroka v vrtcu. Spodbujanje pomeni iskanje kvalitet tako pri staršu kot pri otroku in odkrivanje dosežkov drug drugega. Pri tem je potrebno razvijati takšno komunikacijo, da se starši naučijo iskanja kvalitet pri vzgojiteljih v vrtcu in v instituciji, kateri zaupajo otroka. Ko si vzgojitelji in starši izkazujejo vzpodbudo in priznanje za dosežke, se vsi počutijo cenjene in notranje motivirane pri osebnem razvoju otroka. Odnos je vedno tukaj in zdaj. Če so težave, so to težave v sedanjosti in ne v nekih preteklih nerešenih odnosih ali predvidenih prihodnjih. Potrebno je pozabiti preteklost in ne druge kriviti za lastne neuspehe, slednje lahko vedno vzamemo kot priložnost za osebno rast.

Podpiranje vključuje nudenje moralne in čustvene opore v težkih situacijah. Predvsem v konfliktnih situacijah je pomembno poudariti dosežke otrok in komunikacijo graditi na uspehih otrok in njihovih staršev. V takšnih situacijah je poslušanje pomembna komunikacijska veščina; pomembno je, da znamo s primernimi besedami podpreti sogovornika na način, da spozna moč samospoštovanja in iskanja kreativnih rešitev. Vse, kar lahko ljudem damo ali od njih dobimo, so informacije. Kaj bodo oni ali mi s temi informacijami počeli, je njihova oz. naša izbira.

Dogovarjanje pomeni iskanje skupnih rešitev v primeru konfliktov. Pri tem nam je lahko v pomoč krog rešitve. Vzgojitelj in starš se v krogu dogovorita, da bosta poslušala drug drugega in si ne bosta segala v besedo in se prekinjala. Dogovorita se, da bosta sprejemala občutja drug drugega in sprejela poseben način komunikacije s povezovalnimi navadami, kjer drug drugemu ne vsiljujemo odgovornosti za svoje občutke. Če s pomočjo povezovalnih navad izražata svoje občutke, ne prizadeneta drug drugega, drugi pa ima več časa in prostora, da občutke sprejme z miselno komponento vedenja. Tako se med starši in vzgojitelji stke globlje zaupanje za razumevanje situacije drugega in drugačnega vedenja drugega.

Vzpodbujanje se nanaša na spodbujanje otroka in starša k razvoju njihovih osebnih sposobnosti in potencialov. Pri tem je potrebno poznati svet kakovosti vseh udeležencev pri vzgojno-izobraževalnem procesu. Živimo v realnem svetu, ki je takšen, kot ga zaznavamo z našimi čutili (vonj, okus, sluh, vid, dotik). Vsak izmed nas pa ima svoj »čarobni svet«, ki si ga gradimo na osnovi izkušenj, kar nam je prijetno od rojstva dalje – svet kakovosti. To pomeni, da v svet kakovosti vstavljamo tiste dogodke, ki so bili za nas dobri v dani situaciji. Ta svet prijetnih izkušenj neprestano primerjamo z zunanjim svetom. Za nas je prijetno vse, kar zadovoljuje osnovne človekove potrebe. Z razvojem posameznik odkriva in izbira učinkovite oblike vedenja, ki bodo zadovoljile njegove potrebe. Le če izbere vedenje, ki učinkovito teši njegove potrebe, lahko raste kot osebnost in razvija pozitivno identiteto, v nasprotnem primeru pa se sooča s težavami v odnosih. Zaupanje je temelj vsakega kakovostnega odnosa. Gradimo ga na doslednosti, iskrenosti in zanesljivosti. Ko si starši in vzgojitelji zaupajo, postavijo trden most sodelovanja, kjer se počutijo varne in sprejete. Poslušanje je ključna komunikacijska veščina, saj z vsemi čutili poslušamo osebo, ki govori, ne da bi se odzvali ali razmišljali o našem odzivu, preden konča z govorom. Z aktivnim poslušanjem spoznavamo svet kakovosti drugega in pripomoremo, da sogovornik skozi pogovor sam išče ključne rešitve problema.

Temeljna naloga vrtca je ustvarjanje okolja, v katerem se bodo starši in otroci počutili enakovredni. Zato jih moramo naučiti sodelovanja na osnovi igre. Igra je osnovna otrokova dejavnost, ki mu prinaša zadovoljstvo in nastaja iz njegove notranje potrebe. V vrtcu je igra najpomembnejša oblika učenja in pridobivanja izkušenj za višje oblike učenja in razvoj mišljenja. Preko igre otrok pridobiva različne čutne vtise; pri igri tipa, opazuje, posluša, vonja, ko se aktivno ukvarja z raznimi gradivi, sestavlja, pretaka, gnete, pridobiva socialne izkušnje in prevzema različne vloge med vrstniki.

V razvoju otroka se najprej pojavi funkcijska igra, ki predstavlja najbolj preprosto obliko spoznavne igre. Otrok se igra tako, da preizkuša, ogleduje in raziskuje svoje telo in predmete v svoji okolici. Tipične funkcijske igre so: najrazličnejše vrste gibanja (plazenje, plezanje, guganje ...), tipanje in okušanje predmetov, vlečenje in prenašanje stvari, odpiranje in zapiranje, presipanje in pretakanje snovi, gnetenje, mečkanje, trganje, čečkanje. Ta oblika igre začne upadati po drugem letu starosti, vendar je po malem prisotna celotno predšolsko obdobje. Otrok v funkcijski igri razvija svoje gibalne in zaznavne funkcije, hkrati pa se igra s predmeti, ki jih raziskuje. Funkcijska igra se razvija od najbolj enostavne do kompleksne. Otrok najprej raziskuje predmete (gleda, meče), nato s predmeti izvaja njihovi funkciji primerna dejanja (odpira in zapira pokrov škatle). Kasneje predmete postavlja v neustrezno obliko (vstavljajo kocke v napačno odprtino) in na koncu v ustrezno ter sestavi preprosto sestavljanke (Kavčič, 2009, str. 278–289).

Zaradi specifičnih lastnosti in primanjkljajev otrok s posebnimi potrebami, ki so pri igri manj vztrajni in samoiniciativni, je potrebno v vrtcu ustvariti učno oziroma vzgojno okolje, kjer se bodo uspeli vključiti v igralne dejavnosti, raziskovati, se učiti in zabavati. Pri tem je pomembno poznati razvoj otroka, njegov svet kakovosti in na podlagi teh spoznanj izbrati ustrezno igro zanj in načrtovati kakovostne igralne pogoje.

Otroku igra veliko pomeni, da vzgojitelji pokažejo zanimanje zanj in da ga spremljajo ob tej dejavnosti. Če vzgojitelji otrokovo igro spremljajo z zanimanjem in mu povedo, na katerih področjih je uspešen, je otrok v igri bolj motiviran in ustvarjalen. V okoliščinah igre lahko razvijamo povezovalne navade teorije izbire, kjer s spremljanjem igre razvijamo bližino in ga spodbujamo k višjim miselnim procesom.

Zaključek

Namen vpeljave koncepta teorije izbire v prakso je razvijanje kakovostnih medsebojnih odnosov v vrtcu med vzgojitelji in starši. Ustvarjalen vzgojitelj se čuti odgovornega za svoj odnos do otrok in tudi za medsebojne odnose med otroci. Pri sodelovanju in komunikaciji s starši postopoma vpeljujemo povezovalne navade. Vzgojitelj s povezovalnimi navadami tudi pri otrocih razvija socialne veščine, ki jih razumemo v kontekstu vsakodnevne interakcije med posameznikom in okolico. Odnosi temeljijo na zaupanju in spoštovanju vseh udeležencev v vzgojno-izobraževalnem procesu. Temeljno sporočilo koncepta teorije izbire pa je, da lahko vsak spreminja le sebe in svoje vedenje in da nam drugi ne morejo ponuditi nič več kot le informacije. Ne moremo vplivati na življenje drugih, tako tudi drugi ne morejo vplivati na naše odločitve. Pomembno je, da si posameznik v učnem okolju postavi naslednje vprašanje: kaj bom naredil, da se bom bolje počutil v vzgojno-izobraževalnem procesu. V odnosu uporabljamo povezovalne navade, kjer staršem ponudimo le kakovostne informacije o njihovem otroku. Na to, kako se bodo starši odzvali, pa nimamo vpliva. V komunikaciji z njimi je potrebno sprejemati njihova prepričanja in spoznavati njihov prispevek za kakovostno delo v vrtcu. Pri tem načinu vzpostavljanja kakovostnih odnosov med vzgojitelji in starši so lahko v pomoč aksiomi teorije izbire, ki so nam vodilo pri vzpostavljanju vseh kakovostnih medsebojnih odnosov.

Literatura

- Bončina, P. (2016). Prosta igra otrok in vloga vzgojitelja. Diplomsko delo. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- Glasser, W. (2021). Teorija izbire. Nova psihologija osebne svobode. Ljubljana: Chiara.
- Glasser, W. (2007). Kako vzpostaviti učinkovit nadzor nad svojim življenjem. Teorija nadzora. Ljubljana: samozal. A. Urbančič.
- Glasser, W. (2001). Vsak učenec je lahko uspešen. Radovljica: Mca.
- Glasser, W. (1998). Učitelj v dobri šoli. Radovljica: Regionalni izobraževalni center.
- Kavčič, T. (2009). Igra dojenčka in malčka. V: Marjanovič Umek, L., Zupančič M. (ur.), razvojna psihologija. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- Lepičnik Vodopivec, J. (1996). Med starši in vzgojitelji ni mogoče ne komunicirati. Ljubljana: Misch, Oblak in Schwartz.

»AH, TI EKRANI« – IZZIV IN DILEMA SODOBNE VZGOJE

Povzetek: Sodobna tehnologija je danes zelo v porastu. Vzgoja v tako imenovani digitalni dobi prinaša tako pozitivne kot tudi negativne plati. V prispevku predstavim oboje. Posebej se osredotočam na pomembnost vzgojiteljev, kot pomembnih faktorjev, ki lahko bogato prispevajo k ozaveščanju staršev o vplivih uporabe zaslonov na otroke. Izpostavljam priporočila za uporabo zaslonov pri predšolskih otrocih ter predstavim primere dobre prakse iz vrtca: kako 'pametno' uporabljati ekrane z otroki, kako za 'pametno' uporabo motivirati starše.

Ključne besede: sodobna tehnologija, digitalna pismenost, predšolski otrok, vrtec, prekomerna uporaba zaslonov

»OH, THOSE SCREENS« – THE CHALLENGE AND DILEMMA OF MODERN EDUCATION

Abstract: Modern technology is very much on the rise today. Education in the so-called digital age brings both positive and negative sides. I present both here. I particularly focus on the importance of educators as important factors that can highly contribute to parents' awareness of the effects of screen use on children. I highlight recommendations for the use of screens with preschool children and present examples of good practice from kindergarten: how to use screens with children smart, how to motivate parents for 'smart' use.

Key words: modern technology, digital literacy, preschool child, kindergarten, excessive use of screens

Uvod

Sodobna tehnologija je vse bolj v porastu, svet tako rekoč postaja digitalen in prav nič ne pomaga, če si zatiskamo oči in pred tem bežimo. Zavedati se moramo vseh koristi, ki jih prinaša digitalizacija. Da je teh veliko se je pokazalo posebno v času pandemije covid-19, ko nam je prav digitalna tehnologija omogočala, da smo med seboj ostali v stiku, da smo bili kljub nepovezanosti lahko povezani. Poleg tega sodobna tehnologija prinaša mnogo napredka povezanega z zdravstvom, ko se marsikatera tegoba lahko odpravi že lasersko. Prihrani nam nemalo poti, saj s pomočjo spleta lahko opravimo storitve na banki, zavarujemo, nakupujemo ... s pomočjo pametnih telefonov, ur lahko spremljamo svoje zdravje, gibanje, počutje ter hitro dobimo informacije o tem in onem. Vendar pa se je poleg mnogih dobrot, ki jih prinaša digitalizacija, še kako potrebno zavedati tudi vseh pasti in negativnih učinkov.

Teoretična izhodišča

V Kurikulumu za vrtce (1999) in priročniku, *Otrok v vrtcu* (2001) je sodobna tehnologija slabo zastopana. Posredno jo najdemo v okviru različnih kurikularnih načel in področij iz npr. jezika, umetnosti, družbe in narave. Konkretnih ciljev, nanašajoč se na sodobno tehnologijo pa ni moč zaslediti, tako da obstoječi kurikulum zelo kliče po nujnosti prenove oz. dejanskemu prenosu, že dlje časa pripravljajočega prenovljenega kurikulumu, v resnično prakso. Smernice NIJZ-ja oz. strokovnjakov (Vintar Spreitzer idr., 2021) glede uporabe zaslonov v predšolskem obdobju so zelo jasne. Omenjeni strokovnjaki (prav tam) priporočajo, da otroci do drugega leta starosti niso izpostavljeni zaslonom, od drugega do petega leta manj kot eno uro na dan in sicer v navzočnosti staršev, pri čemer izpostavljajo, »manj je bolje«, od šestega do devetega leta pa največ eno uro na dan. T. Bregant (2023) k temu dodaja, da ni dovolj, da se zanesemo le na časovne okvire uporabe zaslonov, saj so nekatere vsebine škodljive same po sebi. Izpostavlja (prav tam) pomembnost uporabe vsebin z dodano vrednostjo, ne zgolj za zabavo in kratkočasje. M. Sunderland (2017) pa se sprašuje, ali je čas preživet pred zaslonom, na splošno nekaj dobrega ali slabega in ugotavlja, da ima

čas pred zaslonom tako pozitivne kot negativne vplive, pri čemer posebej izpostavlja, da kolikor več časa otrok preživi pred zaslonom, toliko manj mu ga ostane za igro, ki je ključna za razvoj možganov ter dejavnosti, ki krepijo socialne vezi.

Strokovnjaki (Bregant, 2023; Gold, 2015; Vintar Spreitzer idr., 2021) so si enotni, da je pri uporabi zaslonov zgled odraslih izrednega pomena.

M. Vintar Spreitzer idr. (2021) poudarjajo, da predšolski otrok bolj kot zaslon potrebuje predvsem pozornost odrasle osebe, ki z otrokom vzpostavlja iskren in ljubeč odnos, vzpostavljanje očesnega stika, pogovarjanje, petje, branje ter veliko priložnosti za gibalno ter domišljjsko igro in raziskovanje v otrokovem naravnem okolju, tako lahko najboljše spodbujajo otrokov intelektualni, čustveni in socialni razvoj, razvoj komunikacije, govora in jezika ter krepijo njegovo varno navezanost. Posebej poudarjajo (prav tam) omejevanje uporabe zaslonov pri starših, ko so ob otroku, in uporabo zaslonov povsem odsvetujejo v povezavi z dojenjem, hranjenjem, uspavanjem, preusmeritvijo pozornosti ob stiskah, za nagrajevanje oz. kaznovanje in namesto varuške.

Nekateri neugodni učinki prekomerne rabe zaslonov so: slabše kognitivne sposobnosti, slabši uspeh na razvojnih testih ter učna manjše uspešnost, odstopanja na področju govorno-jezikovne komunikacije, motnje pozornosti in izvršilne funkcije, motnje spanja, kratkovidnost, sindrom utrujenih oči, debelost, depresija, agresivnost kot posledica izpostavljanja agresivnim vsebinam na zaslonih (Vintar Spreitzer idr., 2021, str. 39–43).

Znaki prekomerne uporabe zaslonov, ki zahtevajo strokovno pomoč pa so: sprememba spalnih (ne zaspi brez zaslona ...) in prehranjevalnih navad (prehranjevanje ob zaslonu), manjša skrb za svojo higieno, čustvena nihanja, ki so ob onemogočanju aktivnosti za zaslonom tudi agresivna, izguba občutka za čas, laganje o času preživetem pred zaslonom, uporaba zaslona na skrivaj, izguba zanimanja za druge aktivnosti, zapiranje vase, vse manj stika iz oči v oči, razdražljivost, težave v medosebnih odnosih, razpršena pozornost, zmanjšana koncentracija in zmožnost ohranjanja zbranosti ter poglobljenega razmišljanja (prav tam; str. 29).

Zaslone v praksi

»Ah, ti ekrani«, je stavek, ki ga pogosto izgovorijo tako strokovni delavci kot tudi starši in žal se s tem diskusija o ekranih večinoma tudi že kar konča. Tako enim kot drugim so smernice za uporabo zaslonov pogosto tuje, tako da zaslone uporabljajo po lastni presoji oz. se jih poslužujejo v lastni nemoči. Strokovnjaki (Vintar Spreitzer idr., 2021) uporabo zaslonov v vrtcih odsvetujejo oz. uporabo dopuščajo le pri otrocih starejših od dveh let, s tem, da mora imeti dodano vrednost k cilju načrtovane dejavnosti, da morajo biti vsebine kakovostne in strokovno preverjene. Spletna stran Zdravniške zbornice Slovenije, pod naslovom, Kvalitetne spletne vsebine po starosti, ponuja veliko dobrih spletnih povezav. Z domiselnostjo in načrtovanjem je digitalne vsebine moč povezati prav z vsemi kurikularnimi področji. Otroci se ob zaslonu, ob stalni prisotnosti in podpori strokovne osebe, lahko gibajo, iščejo informacije, si ogledajo kakovostne spletne predstave, poslušajo Lahnoknočnice, logopedске pravljice ter ob tem razvijajo govorne spretnosti, se povezujejo s skupinami in vrtci na drugem koncu Slovenije in sveta ter pridobivajo razne druge spretnosti in veščine. Kot že poudarjeno je prisotnost strokovne osebe nujna kot tudi zagotovitev aktivnosti otrok. Da so otroci pred zaslonom le pasivni opazovalci, prepuščeni sami sebi, je nedopustno.

Strokovni delavci se moramo, v povezavi s sodobno tehnologijo, zavedati svoje izredno pomembne vloge, biti sami dober zgled, se sami izobraževati in starše ozaveščati o pametni rabi zaslonov, saj se v hitrem tempu življenja, obilici dela, razpetosti na razne konce, sami uporabe zaslonov pogosto poslužujejo povsem nepremišljeno. V Vrtcu Domžale to počnemo v okviru deljenja informacij in povezav preko vrtčevske spletne strani, eAsistenta, sestankov za starše, gostujočih predavateljev in tematskih predavanj za starše, ki jih izvedemo strokovni delavci sami. Starše je potrebno opozoriti, da njihovi otroci, čeprav jim je sodobna tehnologija takorekoč položena v zibelko, niso digitalno pismeni. To, da znajo s prstkom hitro švigati po zaslonu, preskočiti oglase, najti risanko, ki jim ustreza itn. ni digi-

talna pismenost. Le te jih je morajo učiti starši. Oni so tisti, ki morajo zaslon v prvi vrsti znati sami pametno uporabiti, kot koristen pripomoček. Otroci jih morajo videti, kako je zaslon dejansko uporaben, kako na zaslonu lahko preverimo vreme, kakovost zraka, poiščemo recept, vozni red vlakov, načrtujemo počitnice, plačujemo položnice, ostajamo v stiku s svojimi sorodniki, ki so oddaljeni (ne v drugem nadstropju iste hiše) ali bolni. Poudariti jim je treba, da naj otroci pred zasloni ne bodo sami, da skupno gledanje risanke, skupno poslušanje pravljice in pogovor ob tem, predstavlja dodano vrednost, tke medosebne vezi. Odsvetovati jim je treba uporabo zaslonov v povezavi z umirjanjem, nagrajevanjem oz. kaznovanjem, dnevno rutino; hranjenjem, uspavanjem. Jih opozoriti na negativne učinke modre svetlobe, ki škodljivo vpliva na izločanje melatonina in posledično na slabšo kvaliteto spanja, zato naj ji otroci ne bi bili izpostavljeni vsaj eno uro pred spanjem. Predvsem pa jih spomniti, da je pametni telefon, pa naj se sliši še tako preprosto, potrebno odložiti, da je televizijo, računalnik potrebno ugasniti, da je potrebno iti ven, na zrak, se skupaj gibati, da je potrebno čas, preživljati tako, da skupaj beremo, se igramo, se pogledamo v oči in smo dejansko drug z drugim.

Zaključek

»Predšolski otroci nimajo prav nobene potrebe po preživljanju dragocenega časa pred zasloni /.../ Njihovi možgani še zorijo; nadzor, ki je povezan z delovanjem čelnih režnjev, je še zelo pomanjkljiv, nimajo uvida in ne zmorejo predvideti posledic. Edino kar občutijo, je ugodje novega, barvitega, polnega pisanih in glasnih dražljajev, ki jih vabi v svoj svet: svet algoritmov in umetne inteligence, ki je ustvarjena tako, da je zasvojljiva« (Bregant, 2023, str. 11). Prav je, da gremo v korak s časom in se poslužujemo sodobne tehnologije, saj nam le ta prinaša veliko ugodnosti, vendar pa ne smemo pozabiti na dileme, ki so s tem povezane. T. Bregant (2023) pravi, da v predšolskem obdobju ni velike dodane vrednosti za uporabo zaslonov, saj je otroški razvoj še vedno analogen in ne digitalen, da je za otrokov razvoj najbolj pomembna prisotnost odrasle, ljubeče osebe, ki je ne more nadomestiti nobena tehnologija. Pomembno je, da se trudimo biti dejansko digitalno pismeni, da se zavedamo tako pozitivne kot negativne uporabe zaslonov. Naj zasloni ne bodo mašilo oz. zapolnitev 'nedoločenega' časa, naj bo njihova uporaba načrtovana in smotrna. Naj otroci pred zasloni ne bodo sami. Naj na koncu še vedno zmaga obraz, dotik, očesni stik in ne zaslon.

Literatura

- Bregant, T. (2023). Ne pozabimo, da se osnov programiranja lahko učimo brez sodobnih tehnologij: s pletenjem in kvačkanjem, šahom ter drugimi igrami z miselnimi izzivi. Vzgojiteljica, revija za dobro prakso v vrtcih, letnik XXV, št. 6., 10–14.
- Gold, J. (2017). Vzgoja v digitalni dobi: priročnik za spodbujanje zdravega odnosa do digitalne tehnologije od rojstva do najstniških let. Radovljica: Didakta.
- Otrok v vrtcu: priročnik h Kurikulu za vrtce. (2001). Maribor: Obzorja.
- Kvalitetne spletne vsebine po starosti. Zdravniška zbornica Slovenije. Dostopno na: <https://www.zdravniska-zbornica.si/informacije-publikacije-in-analize/zaslani/kvalitetne-vsebine> (Pridobljeno 27. 1. 2024)
- Kurikulum za vrtce: predšolska vzgoja v vrtcih. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport in Zavod RS za šolstvo.
- Sunderland, M. (2017). Znanost o vzgoji: o ljubezni, vzgoji in igri z vašim otrokom. Radovljica: Didakta.
- Vintar Spreitzer, M., Baš, D., Radšcl, A., Anderluh, M., Vreča, M., Reš, Š., Selak, Š., Hudoklin, M. in Osredkar, D. (2021). Smernice za uporabo zaslonov pri otrocih in mladostnikih: priročnik za strokovnjake. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje.

POVEZOVANJE STROKOVNIH DELAVCEV VRTCA V UČEČO SE SKUPNOST, KI SKRBI ZA DOBROBIT VSAKEGA POSAMEZNEGA OTROKA

Povzetek: Za razvoj in poglobljanje prakse je pomembno, da izhajamo iz njenih temeljev in potreb. Skozi akcijsko raziskovanje smo ozavestile kaj počnemo dobro in kje so naši primanjkljaji. Spoznale smo, da je strokovne delavke potrebno opolnomočiti s poglobljeno, individualizirano in personificirano povratno informacijo. K celovitosti le-te pripomore »širša skupnost«, ki se z raznovrstnimi oblikami dela poveže med seboj, si zaupa in nudi varno okolje za soočanje mnenj. Na uspešno delo je vplivalo zavedanje, da vsako mnenje šteje, upoštevanje pobud in predlogov, intenzivno poglobljanje prakse v manjših skupinah, plenarno poročanje o izsledkih in evalvacija procesa učenja. Poleg naštetega pa še omogočanje vključevanja vsake posameznice v debato in reflektiranje prakse ter frekvenca strokovnih srečanj. Našo učečo se skupnost v vrtcu smo gradile skupaj s članicami razvojnega tima, ki so svoja znanja in izkušnje o poglobljanju lastne prakse širile na ostale strokovne delavke. Ključne besede: formativno spremljanje, participacija, poglobljanje lastne prakse, skrb za vključenost in dobro počutje, učeča se skupnost

CONNECTING PROFESSIONAL EARLY EDUCATION STAFF TO A LEARNING COMMUNITY THAT IS CONCERNED FOR EVERY INDIVIDUAL CHILD

Abstract: It is important to begin with the practice's needs and basic principles in order to grow and improve it. We learned what we are doing well and where we need improvement through action research. We came to the conclusion that professionals require thorough, unique, and personalized feedback. Its integrity is strengthened by a "wider community" of people who trust one another, relate to one another through a variety of occupations, and create a secure space where differing viewpoints can be voiced. The understanding that every voice matters, taking initiatives and suggestions into consideration, practicing in-depth in small groups, sharing findings in plenary, and assessing the learning process were all factors in successful work. In addition to the previously mentioned, it is also essential to include every individual in the discussion and introspection around practice as well as the frequency of professional meetings. Our kindergarten's learning community was established by development team members who shared their expertise with other professionals.

Key words: learning community, formative assessment, involvement, strengthening one's own practice, and concern for inclusivity and well-being

Uvod

Naš vrtec je bil v zadnjih sedmih letih aktivno vključen v študijske skupine ter v projekte formativnega spremljanja pod vodstvom Zavoda RS za šolstvo. V prispevku predstavljam izhodišča in izkušnje, ki smo jih pridobilev tem času in so povezana z razvojem učeče se skupnosti strokovnih delavk v Vrtcu Pivka.

Strokovna izhodišča:

- cilji predšolske vzgoje, opredeljeni v 4. členu Zakona o vrtcih (Uradni list RS),
- načela uresničevanja ciljev Kurikulluma za vrtce (Kurikulum za vrtce 1999, str. 5–9),
- elementi formativnega spremljanja (Holcar Brunauer, A. idr., 2017),
- znanstvene razprave »kako razumeti in uresničevati participacijo« (Rutar, S. 2013).

V prispevku bom pozornost posvetila predvsem vnašanju elementov formativnega spremljanja in vplivu akcijskega raziskovanja lastne prakse na proces razvoja učeče se skupnosti strokovnih delavk.

Formativno spremljanje v vrtcu (v nadaljevanju FS)

Pri formativnem spremljanju otrok v vrtcu vzgojitelj uporablja pet ključnih elementov oz. strategij:

- aktivno vključevanje otrok v proces učenja,
- dokumentiranje procesa učenja oz. zbiranje dokazov o razvoju in napredku otroka,

- medvrstniško učenje,
- podajanje sprotne in kakovostne povratne informacije,
- vrednotenje in samovrednotenje (Holcar Brunauer idr., 2017).

Paradigma v ospredje postavlja otrokovo aktivno vlogo.

Razvojne naloge FS in poglobljanja lastne prakse so potekale v več stopnjah z naslednjimi poudarki:

- Formativno spremljanje v vrtcu (FS_1) v letih 2015–2017,
- Uvajanje formativnega spremljanja in inkluzivne paradigme v vrtcu (FS_2) v letih 2018–2020,
- Ustvarjanje učnih okolij za 21. stoletje (FS_3) ali na kratko IUO (inovativna učna okolja) v letih 2020–2023,
- Vključujoči vrtec in šola – vključujoči fizični prostor (FS_4).

Prvi trije sklici projekta so že za nami. Četrti sklic razvojne naloge smo pričele v letu 2023 in bo trajal do avgusta 2026.

Naša pot

V prvi sklic – »Formativno spremljanje v vrtcu« sem bila vključena tudi sama. Preko spremljanja pedagoškega dela v oddelkih in lastnega dela z otroki sem prišla do spoznanja, da učno-ciljno načrtovanje ne ustreza več generacijam otrok, ki prihajajo v vrtec. Potreba po spremembi načina dela me je gnala k raziskovanju lastnih praks ter iskanju argumentov za vpeljevanje sprememb.

Med prvim in drugim razpisom za vključitev v nalogo FS v šolskem letu 2017/18 smo nalogo nadaljevale preko inovacijskega projekta z naslovom »Formativno spremljanje v vrtcu – mreženje; Kako lahko z opazovanjem in spremljanjem napredka otrok izboljšam svojo prakso v vrtcu?«, prav tako v sodelovanju z Zavodom RS za šolstvo. Na pedagoški konferenci sem predstavila nalogo in način dela. Odzvali sta se dve vzgojiteljici. Medsebojna pomoč in podpora pri raziskovanju prakse in vnašanju elementov sta omogočali širjenje koncepta in drugačen pogled.

V drugem sklicu naloge z naslovom »Uvajanje formativnega spremljanja in inkluzivne paradigme v vrtcu« smo delo gradile na principu aktivne vključenosti vsakega posameznega otroka. Pozornost smo posvečale socialnemu učenju in odnosnim kompetencam. Na ravni vrtca smo oblikovale razvojni tim (v nadaljevanju RT). Priključile so se nam nove članice, sprva dve vzgojiteljici – pomočnici vzgojiteljice, tesni sodelavki vključenih vzgojiteljic. Kasneje še dva tandema.

To je doprineslo nove vidike – delitev nalog znotraj RT, kolegialne hospitacije, skupno načrtovanje aktivnosti ter mreženje.

Intenziteta dela v tretjem sklicu naloge je bila na višji ravni kot v minulih dveh. Iz pretekle naloge smo v novem sklicu ohranile strukturo RT. Zdelo se nam je pomembno, da v RT poleg vzgojiteljic sodelujejo tudi vzgojiteljice – pomočnice vzgojiteljice. Lahko trdim, da je njihova podporna vloga v tandemu pripomogla k boljši implementaciji strokovnih izhodišč v življenje in delo v sodelujočih oddelkih, v primerjavi z vrtci, ki so v RT vrtca vključevali zgolj vzgojiteljice.

Delo razvojnih timov po vsej državi je potekalo na način mreženja na več nivojih (državno, regijsko ter lokalno). Na državnih srečanjih smo bile opolnomočene s strokovnimi izhodišči in razlago pojmov, ključnih za delovanje v razvojni nalogi. Na regijskih srečanjih smo operativizirale cilje in bili deležni individualne podpore. Po vnaprej določenih intervalih, smo se najprej srečale članice ožjih razvojnih timov (v sestavi vodja RT, ravnatelj ter multiplikator), kjer smo o poteku naloge v svojem vrtcu poročale vodje RT. Temu je v kratkem sledilo srečanje vseh članic regijskih RT, kjer je vsaka članica imela priložnost predstaviti svoje delo.

Dokumentiranje procesa učenja

V procesu spremljanja vsakega posameznega otroka v oddelku so nastali številni primeri dokazov učenja otrok in njihovega napredka. Številčnost ter raznovrstnost dokazov učenja, preučevanje le-teh ter ponovno vračanje k njim je omogočilo, da je postalo učenje otrok in njihov napredek viden. S tem smo si strokovne delavke pridobile dovolj gradiva, o katerem smo diskutirale na delovnih sestankih. V debati smo argumentirale procese, ki so se odvijali v oddelku. Zbiranje in preučevanje dokazov učenja je prineslo spoznanje, kako zbrane dokaze uporabiti, da bodo v podporo načrtovanju inovativnih učnih okolij, ki omogočajo otroku večjo lastno aktivnost in angažiranost. Izhajanje iz otrok pri načrtovanju življenja in dela v oddelku je omogočilo premik od učno-ciljnega načrtovanja vsebin k razvojno procesnemu.

Kolegialne hospitacije – medvrstniško učenje

Širjenje RT in cilji naloge so narekovali povezovanje med članicami RT ter izvedbo kolegialnih hospitacij. Le-te smo sčasoma preimenovali v učne obiske. To pa zato, ker so nam nudili učne situacije, v katerih smo se učile druga od druge.

Zaradi covidnih razmer so na začetku učne situacije predstavljali video posnetki interakcij v oddelkih (rutina, vodene dejavnosti, igra...). Kasneje, ko so razmere to dopuščale, smo bile deležne učnih situacij v živo, s hospitacijami v oddelkih. Kolegialnih hospitacij in pogovorov, ki jim je sledil, smo se udeleževale vse članice RT. Na pogovorih pa smo reflektirale lastno doživetje videnega skozi elemente FS in IUO.

Celovita in konkretna povratna informacija

Vsaka članica je ves čas trajanja naloge beležila v svoj portfolio cilje naloge, primere dobre prakse, udeležbo na izobraževanjih in drugih usposabljanjih. Ob polletju in na koncu leta je opravila evalvacijo lastnega dela ter portfolio oddala vodji RT in svetovalki Zavoda RS za šolstvo. Kot vodja RT sem se trudila, da sem vsaki članici RT podala spodbudno povratno informacijo v pisni obliki. S tem sem želela vplivati na zavedanje, da se splača vlagati trud v lastno delo ter tako opolnomočiti in podpirati sodelavke v strokovni rasti. Menim, da je povratna informacija dosegla svoj namen, kadar je bila individualizirana, konkretna in razumljiva in se je smiselno povezovala s cilji in dejavnostmi v nalogi.

Vrednotenje in samovrednotenje

Ravno pogovori po ogledu videoposnetkov so nam omogočili, da smo si lahko na konkretnih primerih širile okvire razumevanja procesov, ki so se zgodili v odnosu med strokovnimi delavkami in otroki v oddelku. Posnetki nam omogočajo, da si jih lahko večkrat ogledamo, se urimo v opazovanju, kar posledično vpliva na doživetje dogodkov in odnosov, ki jih vidimo bolj celostno in v drugačni luči. V pogovorih smo nizale svoja opažanja. Izhajale smo iz tega, kar je bilo v predstavitvi oz. na hospitaciji dobro. Na začetku smo bile bolj zadržane, a se je sčasoma med udeleženkami zgradilo zaupanje. Refleksije so postajale vedno bolj poglobljene in celostne. V interakciji smo se med seboj dopolnjevale, iskale nove pomene že videnega, sprejemale drugačne poglede ter se tako urile v opazovanju in dajanju povratne informacije. Vedno je svoj pogled predstavila tudi svetovalka Zavoda RS za šolstvo. S tem nam je nudila zgled strokovno podprte objektivne povratne informacije ter nas spodbujala, da izhajamo iz močnih področij strokovnih delavk in iščemo v primerih prakse, kar je dobro, vredno posnemanja. Iskanje pozitivnih komponent je bilo temelj za zagotavljanje varnega učnega okolja in je omogočalo odprto komunikacijo.

Vloga razvojnega tima

Na srečanjih RT smo izbrale prednostne naloge ter se pogovarjale o življenju in delu v oddelku. V skupini smo si delile naloge ter se izmenjevale v vlogi vodje diskusije. Kolegica, ki je vodila pogovor, je skrbela, da so vse udeleženke prišle do besede in da je bil proces uravnotežen ter »držala« rdečo nit.

Reflektiranje prakse je dvigovalo strokovno raven vseh vključenih udeleženk. Samozavest, ki se je pri tem gradila, nam je dala zagon, da smo izsledke lastne prakse začele prenašati na sodelavke, ki niso bile vključene v projekt. Tako smo izhodišča FS in spoznanja, do katerih smo se dokopale s preučevanjem lastne prakse, prenašale na kolegice na delavnicah in strokovnih aktivih. Nekatere sodelavke smo tako navdušile, da so se priključile RT v tretjem sklicu naloge. Ozavestile smo, da je pri načrtovanju dela potrebno izhajati iz pobud sodelavk (Rutar, S. 2013). Akcijski načrt smo gradile na tem, kar smo v vrtcu delale dobro, upoštevaje močna področja vsake posameznice. Vse naštetu je dodatno podkrepilo potek in širjenje ciljev naloge na celoten kolektiv.

Zaključek

Spoznavanje paradigme »formativno spremljanje« v podporo učenju in napredku otroka in akcijsko raziskovanje lastne prakse je privedlo do tega, da smo v svoje delo začele vnašati spremembe. Način hospitacij in uvedba videoposnetkov kot pripomoček v podporo reflektiranju dogajanja v oddelku sta omogočila, da je postal vložek strokovnih delavk v delo z otroki in napredek vsakega posameznega otroka viden. To je vplivalo na spreminjanje pogleda na otroka in njegovega dojemanje sveta. Poznavanje atributov posameznega deležnika ter priznavanje kompetenc posamezni strokovni delavki ali delovni skupini je močno gibal v participatornem načinu delovanja zavoda. Skozi nalogo FS in IUO smo na ravni vrtca prešle od vrhovnega vodenja zavoda na participatorno. Da se je ta premik zgodil, pa je bilo potrebnih veliko pogovorov ob primerih iz prakse, poglobljanja v strokovna izhodišča ter povezovanja enega in drugega v številnih refleksijah, v katere smo bile vključene strokovne delavke in svetovalke Zavoda RS za šolstvo. Z gotovostjo lahko rečem, da se je spremenila klima v vrtcu, odnos do otrok in staršev ter tudi to, da je povezana skupnost bolj odporna na izzive sodobnega časa. Povratne informacije sodelavk o takem načinu dela in napredku, ki smo ga dosegle so dodatno osmislile napore in čas, ki smo ga vložile v razvoj učeče se skupnosti.

Literatura

- Holcar Brunauer, A. in drugi (2016). Formativno spremljanje v podporo učenju: Formativno spremljanje v vrtcu. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: MŠŠ in ZRSŠ.
- Rutar, S. (2013). Poti do participacije otrok v vzgoji. Koper: Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče, Univerzitetna založba Annales.
- Štirn Janota, P. (2016). Vzgojiteljica opazi, kar prej razume – pomen procesnega izobraževanja vzgojiteljic. V: *Sodobna pedagogika*, letnik 67, št. 4, str. 10–27.
- Zakon o vrtcih (Uradni list RS, št. 100/05 – uradno prečiščeno besedilo, 25/08, 98/09 – ZIUZGK, 36/10, 62/10 – ZUPJS, 94/10 – ZIU, 40/12 – ZUJF, 14/15 – ZUUJFO, 55/17 in 18/21).

»ZAKLADI SZ STARGA KUFRA«

Povzetek: Kocjte, fjrtoh, krwoglc, latca, šnjfarca, šparget, talr so besede, ki so bile v preteklosti izrečene nešteto krat a jih danes le redkokdaj še slišimo. Šele, ko smo otrokom želeli približati kulturno dediščino našega kraja smo se zavedali, da le-te skoraj ne poznajo. Preteklost, ki ni tako daleč, je za naše otroke neznanka. Vsaki besedi izrečeni v narečju so se močno nasmejali, poznali ali slišali je pa niso še nikoli. Začeli smo prinašati najrazličnejše predmete, si ogledovali različne posnetke in spoznali marsikaj novega. Tematski sklop »Zakladi sz starga kufra« je trajal pet mesecev. Vzeli smo si čas ter spoznavali in odkrivali preteklost korak za korakom. Pri tem so nam pomagala razna društva in posamezniki, ki preteklost ohranjajo in jo prenašajo na mlajše rodove. Kljub temu, da sama tematika zahteva veliko priprave in organizacije, se je bilo za to vredno truditi, saj so otroci tako daleč od življenja nekoč, od poznavanja starih izrazov, starega orodja, kaj šele različnih običajev ter ročnih spretnosti. Vzgojiteljice se zavedamo kako pomembno je, da se kulturna vzgoja začne že v otroštvu in se kontinuirano nadaljuje v nadaljnjih obdobjih izobraževanja. V tem procesu ima spoznavanje kulturne dediščine široko poslanstvo in pomen.

Ključne besede: kulturna dediščina, življenje nekoč, šola nekoč, stare igre, pust, pletenje košar.

»TREASURES FROM THE OLD SUITCASE«

Abstract: Kocjte, fjrtoh, krwoglc, latca, šnjfarca, šparget, talr are dialect words that have been uttered countless times in the past, but are rarely heard today. Only when we sought to introduce our children to the cultural heritage of our region did we realize that they are almost unfamiliar with it. The not-so-distant past is an unknown for our children. They laughed heartily at every word spoken in the dialect, recognizing that they had never known or heard them before. We began bringing various objects, watching different recordings, and learning many new things. The thematic series "Treasures from the Old Suitcase" lasted for five months. We took our time to get to know and uncover the past step by step. Various societies and individuals who preserve and pass on the past to younger generations helped us in this endeavor. Despite the significant preparation and organization required by the theme itself, it was worthwhile because children are so far removed from life in the past, from knowing old expressions, old tools, let alone various customs and manual skills. Teachers are aware of how important it is for cultural education to begin in childhood and continue consistently in subsequent stages of education. In this process, familiarizing oneself with cultural heritage has a broad mission and significance.

Keywords: cultural heritage, life in the past, school in the past, old games, carnival, basket weaving.

Uvod

Kulturna dediščina je zgodovinsko zavedanje posameznikov, družin, prebivalcev nekega kraja, pokrajina, isto govorečih ljudi, ljudi iz posameznih okolij in zgodovinskih obdobj. Težko najdemo enotno in splošno definicijo kulturne dediščine, saj se nenehno spreminja in oblikuje. Kulturno dediščino lahko najdemo na vsakem koraku, vse kar nas obdaja in kar sami doprinašamo okolju bogati kulturo in je doprinos za zanamce. V zadnjem času je v ospredju predvsem naravna dediščina, hkrati pa se zavedamo, da je pomemben tudi hiter tehnološki razvoj in s tem se krepi tudi potreba po ohranjanju tehnične dediščine. Kljub vsemu pa se nenehno želimo vračati v preteklost in se nagibamo k varovanju nesnovne dediščine, k človeku, njegovemu življenju, delu in izobraževanju.

Po definiciji ICOMOS-a (Mednarodni svet za spomenike in spomeniška območja) je kulturna dediščina »/.../odraz načinov bivanja neke skupnosti, ki se prenaša iz generacije v generacijo in vključuje običaje, prakse, prostore, objekte, umetniško izražanje in vrednote. Izražena je kot snovna ali nesnovna dediščina«. UNESCO (Organizacija Združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo) razlikuje med kulturno dediščino (v ožjem pomenu besede) in naravno dediščino (Bucik 2011, str. 191).

Delitev kulturne dediščine

Kulturno dediščino lahko delimo na ožji in širši pomen besede. V ožjem pomenu besede je kulturna dediščina sestavljena iz materialne in nematerialne kulturne dediščine, medtem ko je v najširšem pomenu kulturna dediščina sestavljena iz snovne in nesnovne kulturne dediščine. V Sloveniji največkrat s pojmom kulturna dediščina označujemo kulturno

dediščino v ožjem pomenu besede, naravna kulturna dediščina pa je obravnavana posebej. Kulturno dediščino v ožjem pomenu besede delimo na:

1. Materialna kulturna dediščina, pod katero spada: premična kulturna dediščina (npr. slikarstvo, kipi, kovanci, rokopisi idr.), nepremična kulturna dediščina (npr. spomeniki, arheološka najdbišča idr.) in podvodna kulturna dediščina (npr. ladijske razbitine, podvodne razvaline zgradb, mest idr.).

2. Nematerialna kulturna dediščina, pod katero spadajo predvsem šege in navade ali tradicije, ki se prenašajo iz roda v rod, se ohranja s pripovedovanjem zgodb in zgledov.

Med naravno dediščino, ki je opredeljena ločeno, sodi živi svet, posebni naravni pojavi, kulturna krajina, življenjski prostori rastlinskih in živalskih vrst ipd.

Med kulturno dediščino v najširšem smislu pa spadata:

1. Snovna ali materialna kulturna dediščina, ki jo delimo na nepremično dediščino, v kar uvrščamo posamezne stavbe, stara mestna jedra, arheološka najdbišča, oblikovano naravno in kulturno krajino, ter na premično kulturno dediščino, katero skoraj da poznamo najbolje. Sem sodijo različni predmeti, orodja in naprave, ki nam govorijo o preteklosti in zgodovinskih dogajanjih.

2. Nesnovno ali živo kulturno dediščino, delimo v pet večjih skupin. In sicer:

- Ustno izročilo in ljudsko slovstvo, v katerega umeščamo jezikovno izražanje za širjenje ljudskega izročila kot so narečja, pregovori in reki, uganke, pripovedništvo ...

- Uprizoritve in predstavitve, ki obsegajo predvsem oblike glasbenega, pevskega, plesnega ali gledališkega dela, ki se ga izvaja z javnim nastopanjem. Sem sodijo folklorne prireditve.

- Šege in navade, ki so najrazličnejše od kraja do kraja, predvsem pa zajemajo človekovo delovanje, vedenje in verovanje.

- Znanja o naravi in okolju, ki se odražajo kot ljudsko izročilo o znanju o rastlinah in živalih, vremenu, vodi, vesolju ...

- Gospodarska znanja in veščine, ki povezujejo materialno in živo dediščino. Gre za veščine in znanje rokodelstva, obrtništva in trgovine ter znanje in delovne prakse nabiralništva, lovstva in kmetijstva.

Spoznavanje življenja nekoč

Del kulturne dediščine našega kraja smo želele predstaviti tudi otrokom. Tematski sklop »Zakladi sz starga kufra« je trajal pet mesecev, kljub temu da smo ga sprva načrtovali le tri mesece. V projektu so sodelovali otroci iz dveh skupin, stari med 3 in 6 let. Otroke je tematika neizmerno pritegnila in vesele smo, da smo jim približale pričevanja ljudi, jim predstavile različne šege in navade ter jim s tem poklonile izjemno vrednost našega kraja.

Pust

Pričeli smo na začetku leta, ko se je naš kraj obarval s pisanimi trakovi in priklical pustni čas. Že v mesecu januarju so otroci začeli pripovedovati o pustu ter o maskah, v katere se bodo našemili. Čez nekaj časa smo otrokom na mizo postavili kostum škoromata; klobuk z rožami, palico, gamaše, kožuh ter hlače. Otroci so kostum opazovali in niso rekli ničesar. Ko sva z njimi pričele pogovor nam je postalo jasno, da otroci škoromata sploh še niso videli oz. se niso udeležili ogleda pustnih povork, saj se v koronskem času niso izvajale.

Otrokom smo temo približale s predvajanjem posnetka pustne povorke, kar se je izkazalo za zelo dobro razlago in motivacijo za delo v naprej. Ob ogledu pustne povorke je med otroki završalo. Poimenovali so različne like, ki so jih poznali, najbolj pa jih je pritegnil posnetek otrok, ki so bili na povorki našemljeni v kravice. Eden izmed dečkov je na traktorju opazil logotip vrtca in zaklical: »Glej naš vrtec!« Vzgojiteljice smo nato otrokom razložile, da se nekatere pustne skupine vsako leto našemijo v drugačne pustne maske, nekatere pustne maske pa so tradicionalne in so vsako leto enake. Tako smo na posnetku prišli do predstavitve Podgrajskih škoromatov in otroci so jih takoj povezali s kostumom, ki smo ga imeli v igralnici. Takrat smo izkoristili situacijo in otrokom kostum tudi opisali. Poslušali so z ve-

likim zanimanjem. V vrtcu smo prav zato organizirali predstavitev Podgrajskih škoromator in otroci so bili nad njimi očarani. Predvsem jih je pritegnil kleščar, ki velja za zelo močan lik. Otroci so tako škoromate spoznali do potankosti.

Da bi otrokom še bolj nazorno predstavili in približali pust, smo izvedli veliko ustvarjalnih dejavnosti, na steno pa prilepili aplikacije s pustnimi maskami, pustno glasbo ter pustno hrano. S pomočjo glasbene pravlјice Maškare so otroci spoznali novo besedo. Najprej smo razvozlati besedo maškara in ena izmed deklic jo je opisala takole: »Maškara je tisto, da se oblečemo v kaj, v kar želimo.« Nihče izmed otrok pa se ni spomnil na domačo besedo »šjma«, otroke smo tako spodbujale pri uporabi obeh besed. Med raziskovanjem glasbene pravlјice smo prišli tudi do pustne poberije, katere otroci niso poznali, samo ena izmed deklic se je oglasila, da je to že počela. Takrat je bil čas za naslednji korak in izmenjavo informacij. Bolj kot smo raziskovali pust bolj nam je postalo jasno, da so bili otroci v teh koronskih časih prikrajšani za ta dogodek in da ga pravzaprav ne poznajo v takšni meri kot smo pričakovali. Za začetek smo si ogledali razstavo Pregarskih šjm v Knjižnici Makse Samsa. Otroci so takoj ob ogledu začeli primerjati kostum zvončarja Škoromator in Pregarskih šjm. Iskali so podobnosti in razlike. V vrtec smo nato povabili goste, kateri skrbijo za širjenje običajev in navad. Pustno poberijo so nam na zelo prijeten in hudomušen način približali in predstavili ga. Magda Logar, ga. Jerica Strle in g. Bojan Dovgan. Sprva so jim predstavili »gospoda Pusta«, ki v pustnem času visi na drogu vsake vasi. Otroci so ga prepoznali in začeli pripovedovati, da smo enega videli na Titovem trgu – Placu, pa da tak visi tudi v njihovi vasi ipd. Nadaljevali so s pripovedovanjem v kaj so se včasih našemili, s seboj so imeli kovček najrazličnejših stvari, tako so otroci imeli popolnoma nazoren prikaz, kako šemanje tudi poteka. Ko so se našemili, so prijeli harmoniko in košarico ter šli do vrat in tam potrkali. V košarico so dobili jajca in klobase, nato pa je ob zvokih harmonike sledil pustni ples. Otroci so tako spoznali pustno poberijo in zelo veliko odnesli od same predstavitve. Nadaljevali smo s predstavitvijo pustne glasbe in starih instrumentov. V goste smo povabili Kergelce, ki so otrokom predstavili ljudske instrumente, na katere so igrali včasih. Otroci so jih medse zelo lepo sprejeli in bili navdušeni za delo v naprej.

Kot vrh dogajanja je bilo skupno maškaranje in predstavitev skupinske pustne maske na sprehodu po mestu, ter pustni ples na katerem so se otroci našemili v kar so želeli. Večina otrok pa si je s svojo družino ogledala tudi mestno pustno povorko, o kateri so otroci pripovedovali z navdušenjem. Čisto vsi so omenjali škoromate, opisovali so pa tudi druge maske, ki so jih pritegnile. Za starše smo pripravili kolaž fotografij in pustnih izdelkov, ki so bili razstavljeni v garderobi v mesecu februarju, nekaj utrinkov pustnega časa pa smo predstavili tudi v prispevkih na spletni strani vrtca.

Narečje

Tematski sklop »Zakladi sz starga kufra« smo nadaljevali s pripovedjo odlomka iz pravlјice Sinko Martinko. Pravlјica je napisana v bistriškem narečju in otrokom je bilo poslušanje branja izredno zabavno. Večine narečnih, domačih besed otroci niso prepoznali. Kaj kmalu smo ugotovili, da je življenje, kot so živeli nekoč, od naših otrok močno oddaljeno. Preko različnih starih predmetov in fotografij smo otroke želeli popeljati v preteklost. Ob poimenovanju predmetov; »pegle, latce, fjrtoha ...«, so otroci izkazali izredno zanimanje. Pripoved nam je služila kot močna motivacija za uvod v tematski sklop.

Čez nekaj dni smo v igralnici postavili kotiček z mizo in dvema stoloma, na mizo pa smo postavili kovček z različnimi predmeti. Otroci so sprva opazovali. Več predmetov kot smo dodali, bolj je kotiček postajal zanimiv in privlačen za opazovanje in igro. Otroci so večkrat na stolih počivali in si ogledovali stare fotografije.

Pletenje košar

Za prvo izkustveno dejavnost smo izbrali pletenje košar. V vrtec je iz Barke, pa ne tiste na morju, kot se je tudi sam pošalil, prišel Darjo, ki nam je predstavil pletenje košar. Otroci so

ga z zanimanjem opazovali kako je prinašal košare različnih velikosti in oblik. Sprva smo se naučili kako nastane ogrodje za košaro, dno košare, deščice in ročaj. S seboj je prinesel prav posebno orodje in leskovo palico, iz katere je izdelal lesene trakove za pletenje. Ko je bil ves material pripravljen, je Darjo s svojimi spretnimi prsti in veliko srčnostjo spletel košaro kot bi mignil. Otroci so pristopili k njemu in ga opazovali kako leskove trakove prepleta med deščice; najprej zgoraj nato pa spodaj. Kar nekaj otrok mu je zastavilo najrazličnejša vprašanja; ali košare prodajate, koliko košar ste naredili ... Otroke smo spodbujali k čim boljšemu opazovanju, saj smo jim povedali, da bomo tudi sami spletki košarice. Otroci so komaj čakali in res, ko so na vrsto prišle naše košarice, so bili neverjetno navdušeni. Vsak otrok se je preizkusil v pletenju košarice iz vrvice. Med otroki so bile precejšnje razlike, nekaj otrok je presenetilo in sistem pletenja takoj razumelo, kar se je kazalo v izgledu končnih izdelkov. Medtem ko je bilo tudi nekaj otrok, ki so imeli pri samem pletenju velike težave in so potrebovali ogromno spodbud in usmeritev.

Življenje nekoč in danes

Naši otroci so spoznali še en del življenja nekoč. V vrtcu smo pričarali tisti čas, ko so še mlatili žito, hodili po vodo, kurili ogenj in kuhali krompir v črni kuhinji. V tisti čas so nas popeljali člani Kulturno etnološko turistično športnega društva Alojz Mihelčič Harije. Ko so stopili pred otroke, so jih očarali že s svojo obleko. Pred njimi so stali v kmečkih oblačilih za na njivo in za v mesto. Otroci so jih z velikim zanimanjem opazovali, ko so predstavljali življenje nekoč. Poleg kmečkega orodja – vrbove metle, grabelj, košare za listje ..., smo videli tudi kako so včasih popravljali čevlje, pa kuhali in si svetili v temi. Videli smo mlinček za kavo, pa latco za mleko, pa rešeto na katerem smo navdušeno stresali fižol. Zanimivo je bilo opazovati, kako so se otroci pognali v rešeta in stresali fižol, in kako so takoj opazili da vsa rešeta ne zvenijo enako, kar so tudi povedali. Ugotovili smo, da rešeta, ki imajo večje luknje, zvenijo nižje, medtem ko rešeta z manjšimi luknicami zvenijo višje. Videli smo tudi čisto majhno rešeto, za katerega so otroci pravilno ugotovili, da je za sipanje moke. To pa še ni bilo vse. Godec Ivan je otrokom zaigral na harmoniko, pridne gospodinje pa so poprijele za rešeto, grablje in kozico. Zazvenela je vesela pesem in vsi smo skupaj zelo uživali.

Črno-bele fotografije

Med starimi predmeti v igralnici je bil tudi fotoaparatus, katerega so otroci večkrat prijeli v roke in ga opazovali. Vzgojiteljici iz skupin Sovice in Lisičke sta otrokom zaigrali kratek skeč o fotoaparatu. Oblekli sta se v stara oblačila in otroke motivirali za sodelovanje pri raziskovanju fotografiranja nekoč. Skupaj smo se z dežniki odpravili v Foto Atelje Maraž. Gospod Emil Maraž je otrokom predstavil različne stare fotoaparate ter različne pripomočke za slikanje. Fotografinja Mateja Maraž pa je otrokom pokazala različne črno-bele fotografije, katere so otroke močno pritegnile. Kar niso in niso si jih mogli nehati ogledovati. Na vsaki fotografiji so opazili kakšno podrobnost, najbolj pa so jih prevzele fotografije z zimsko tematiko, snegom. Kot se spodobi, smo se pri fotografu tudi fotografirali. Otroci so med fotografiranjem uživali. Zato smo naslednji dan v skupini pripravili kuliso in uporabili stare predmete. Vsak otrok si je izbral svoj najljubši predmet in se z njim fotografiral. Nastale so čudovite črno-bele fotografije. Med fotografiranjem smo se vsi skupaj zelo zabavali, vsak otrok pa je odlično opravil svojo nalogo. Otroci so v nadaljevanju za vsako fotografijo izdelali svoj okvir. S pomočjo servietne tehnike, so otroci na pripravljen kartonček polagali papirnate brisačke, ki so bile pomočene v mešanico Mekol lepila in vode. Dejavnost je bila prav posebna tudi za to, ker smo se družili z mlajšimi otroki. Nekateri starejši otroci imajo močan čut za pomoč mlajšim in to se je izkazalo tudi med dejavnostjo. Med seboj so si pomagali in se spodbujali. Dokler smo vzgojiteljice pospravile igralnico, pa so se starejši otroci igrali z mlajšimi, jih varovali.

Starodobna vozila

Prav posebna dejavnost za otroke so bili starodobniki, ki so nas pričakali pred vrtcem. Kljub dežju, ki otrok ni niti malo motil, so si avtomobile ogledovali z velikim zanimanjem. V vsak starodobnik so se usedli in ga občudovali. Ugotovili smo, da je eden izmed avtomobilov imel volan na desni strani, spet drugi motor v »kofanu« in ne pod prednjim pokrovom. Prav posebno presenečenje pa je bila glasba, ki je prihajala iz enega od starodobnikov. Otroci so z veseljem zaplesali in nastalo je prav posebno vzdušje.

Življenje na premskem gradu

Z avtobusom smo se odpravili na grad Prem, kjer smo spoznali življenje na gradu. Otroci so si ogledali staro grajsko kuhinjo, spoznali so vitezov oklep ter različne ščite, ki so razstavljeni v viteški dvorani, ogledali so si kapelico ter ostale prostore v gradu. Sodelovali so na delavnici prepoznavanja starih predmetov ter poslušali pripovedovanje pravljice Šivilja in škarjice, ki jo je napisal premski pesnik in pisatelj Dragotin Kette.

Šola nekoč

Dejavnost šola nekoč je bila zelo zanimiva za otroke. Za eno dopoldne smo se preselili v šolske klopi ter pisali s kredo na tablice. Otroci so se preizkusili v prepisovanju besed ter v računanju z abakusom. Spoznali smo še, kako je bilo nekoč v šoli – pozdrav učiteljice, kako je pela šiba, oslovski kot, pregled čistoče ... Spoznali so tudi predhodnik računalnika, pisalni stroj, kateri je vzpodbudil veliko zanimanje. Otroci so si ga ogledovali ter poskusili tipkati. Ugotovili smo kako zelo težko je bilo včasih nekaj natipkati na pisalni stroj.

Igra nekoč

Nismo pozabili tudi na stare pesmi in igre. Prepevali smo pesmi, kot so: Jaz pa grem na zeleno travco, Sijaj sijaj sončece, Lisička je prav zvita zver idr. Spomnili smo se tudi starih iger, ki so otrokom povzročale veliko težav. Spoznali so gnilo jajce ter ristanc.

Folklorno izročilo

Kot prav posebno presenečenje so otroke v vrtcu obiskali člani Folklornega društva Gradina. Med otroke so prišli ob zvokih harmonike, oblečeni v prav posebne noše. Otroke so popolnoma očarali. Predstavili so nekaj plesov; polko in valček ter zapeli nekaj ljudskih. K plesu in rajanju so povabili tudi naše otroke, ki so se povabilu takoj odzvali. Skupaj smo rajali ter se dogovorili da se še srečamo, ker nam je bilo vsem zelo lepo. Naslednji dan je vzgojiteljica Sabina Skok, mentorica ljudskih plesov v vrtcu, otroke naučila nekaj osnov. Skupaj s skupino Lisičke smo zaplesali Bela bela lilija, Abraham ma sedem sinov in Peričice. Naučili smo se še prav poseben ples »šivanje puštrčkov«.

Iz volne do nogavice

V vrtcu smo povabili gospo Veroniko Urbančič, ki nam je na zelo nazoren in zanimiv način predstavila kako iz volne nastane izdelek; nogavica, jopica, peresnica ... Sprva so otroci volno tipali in ugotavljali kakšna je. Otipali so različne vrste volne od neprečiščene do skrtáčene in obarvane. Ogledali smo si škarje za striženje ovc, krtače za čiščenje volne ter kolovrat. Skozi pravljico Trnjulčica smo si ogledali delovanje le-tega. Veronika je spretno sukala prejo in nastajal je klobčič volne. Vsak otrok se je preizkusil v tej veščini.

Izvedli smo še veliko drugih dejavnost, s katerimi smo dodobra spoznali preteklost. Prali smo perilo, popravljali in loščili čevlje, spoznali punčke iz cunj in še veliko drugega.

Evalvacija

Lahko rečem, da so bili otroci skozi celoten proces spoznavanja kulturne dediščine motivirani in pripravljeni za delo. Načrtovanim dejavnostim so se priključevale nove ideje in spoznanja ter neverjetno zanimanje otrok za to temo. Tudi starši so bili nad navdušenjem otrok presenečeni in so z nami nenehno sodelovali. Bodisi z nabiranjem materiala ali s spod-

budami za nadaljnje delo. Celoten projekt je zahteval tudi veliko angažiranost nas vzgojiteljic, saj je bilo včasih težko poiskati osebo, ki bi nam v vrtcu predstavila kakšno šego ali navado. Celoten proces, izdelki in fotografije, ki so bile več kot zgovorne, so pripeljale do še enega velikega dogodka, in sicer razstave v mestni Pavlovčevi galeriji. Razstavo smo organizirali ob pomoči Občine Ilirska Bistrica in Turistično informativnega centra. Otvoritev razstave smo obeležili z nastopom v Kettejevi dvorani Doma na Vidmu, kjer so se otroci predstavili vsem obiskovalcem s pesmijo in plesom ter s črno-belim filmom utrinkov raziskovanja kulturne dediščine. Po končani prireditvi smo si skupaj ogledali razstavo v mestni galeriji. Za vse obiskovalce smo izdelali skromne zahvale za njihov obisk.

Zaključila bi z mislijo Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije, ki je sledeča: »Prisluhnite torej zgodbam, ki jih pripoveduje preteklost, da boste razumeli sebe in soustvarjali lepšo prihodnost. Prihodnost, ki bo spoštovala vsak kamenček v mozaiku skupnega spomina kot pomemben gradnik strpne, čuječe, do narave in kulture prijazne družbe«.

Vtisi obiskovalcev razstave

Iskrene čestitke vsem vzgojiteljicam, ki prenašajo ljudsko izročilo med mlade in se zavedajo, da so pomembne korenine, zavest o pripadnosti. Le-tako se bodo lažje znašli v svetu in se radi vračali nazaj. M. Logar

Čudovito, prekrasno, poučno in še in še.

Iskrene čestitke vsem vzgojiteljicam in prenašalcem ljudskega izročila. N. Vičič

Literatura

Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport. Zavod RS za šolstvo.

Bucik, Požar Matijašič ... (2011). Kulturno-umetnostna vzgoja. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.

LUTKA KOT MOTIVACIJSKO SREDSTVO

Povzetek: V prispevku smo predstavili pomen lutke pri dejavnostih dnevne rutine. Izhajali smo iz knjige *Ti si moje ogledalo*, ki v ospredje postavlja lik modro vrano kot posrednico med otroki in odraslimi. Izdelali smo prav takšno lutko, kot je bila vrana v knjigi, in jo uporabili kot motivacijsko sredstvo pri doseganju ciljev pri dejavnostih dnevne rutine. Osredotočili smo se na kulturno prehranjevanje in obnašanje pri mizi. Ugotovili smo, da ima lutka velik vpliv na obnašanje otrok, da z njo komunicirajo bolj sproščeno in zaupljivo kot z osebami, ki se skrivajo za lutko. Otrokom je lutka postala nekakšen zgled, prijateljica in pomočnica, vzgojiteljicam pa učinkovito sredstvo za doseg cilja.

Ključne besede: lutka, motivacijsko sredstvo, dnevna rutina, zgled

PUPPET AS MOTIVATIONAL RESOURCE

Abstract: In the paper, we introduced the meaning of puppets during daily routine activities. We followed the book *You are my window with a blue crow* in focus, of which the character is a link between children and adults. We created a puppet similar to the crow from the book and used it as motivational resource while achieving objectives with daily routine activities. We focused on eating manners and behaviour at the table. Findings show a potentially immense impact of puppets on behaviour of children since they communicate with more easily and confident than with people behind the puppet. Children aim to see the puppet as role model, friend and aid, whereas for the pre-primary school teachers, it serves as an efficient means to achieve the set objectives.

Key words: puppet, motivational resource, daily routine, role model

1 Uvod

Lutke so v življenju otrok nekaj posebnega, čudežnega. Z njimi se otroci srečajo zelo zgodaj – najpogosteje, ko začnejo obiskovati vrtec. Sama jih pogosto vključujem v svoje delo. Zdi se mi pomembno, da imajo otroci v vrtcu možnost sodelovanja z različnimi vrstami lutk in na različne načine. Ne uporabljamo jih le pri umetnostnih in jezikovnih vsebinah, ampak tudi ko želimo hitro pridobiti pozornost otrok, jih pritegniti z določeno tematiko ali le za popestritev vrtčevskega vsakdana. Pa ne gre vedno za čisto prave lutke, ampak samo za preproste predmete, ki jih s svojo energijo in domišljijo oživimo.

V skupini nam je izziv predstavljalo predvsem prehranjevanje oziroma obnašanje otrok pri prehranjevanju. Vrtec ima pomembno vlogo pri vključevanju otrok v prehranjevanje. Med drugim lahko pri hranjenju oblikujemo kulturne in higienske navade hranjenja; oblikujemo odnos do hrane in posameznih jedi; otroke navajamo na kulturno vedenje pri mizi (Lepičnik Vodopivec in Hmelak, 2020). Kulturno vedenje pri mizi je bil cilj v naši skupini, saj smo imeli nekaj posameznikov, ki so se pri mizi zelo neprimerno vedli (pljuvali, dajali hrano v kozarčke ali drugim v krožnik, kričali, drobili hrano na drobne koščke in metali po tleh ...). Iskali smo različne načine, kako bi otroke motivirali, umirili in spodbudili pri prehranjevanju. V naši skupini otroci zelo radi poslušajo pripovedovanje zgodbic, pravljice, tudi sami zelo pogosto posegajo po slikanicah in revijah, ki so na voljo, zato smo se odločili poskusiti z zgodbo, katere tematika je prav tako neprimerno obnašanje pri mizi. Pravljice imajo dokazano veliko pozitivnih vplivov na področja otrokovega razvoja. Izpostavila sem le nekatere vplive, ki so najbolj prišli do izraza v našem primeru. Bettelheim (1999) meni, da otrok s spodbujanjem komentarjev in razprav po branju in pripovedovanju pravljic razvije sposobnost kritičnega komuniciranja in mišljenja ter reševanja podobnih situacij v resničnem življenju; otroci se poleg razvijanja empatije s sprejemanjem različnih vlog naučijo prepoznavati, razumeti in izraziti različne občutke. V našem primeru smo predvidevali, da se bodo otroci poistovetili z liki iz zgodbe in prepoznali neprimerno in primerno obnašanje ter o tem tudi razvili občutke. Izbrali smo zgodbo, ki jo pripoveduje modra vrana, ki je v knjigi posrednica med otroki in odraslimi. Otroci so zgodbo in modro vrano zelo pozitivno sprejeli, zato smo se odločili, da bomo vrano kot lutko uporabili za doseganje cilja.

2 Lutka kot sredstvo za doseg cilja

Lutke so pri delu z otroki nepogrešljiv pripomoček. Vzgojiteljem in učiteljem so lahko v veliko pomoč pri posredovanju vzgojno-izobraževalnih vsebin in veljajo za sredstvo, s katerim lahko dosegamo različne nove cilje (Robič, 2010). So univerzalen pripomoček, ki je vzgojitelju v pomoč pri uresničevanju ciljev, reševanju konfliktov, izražanju čustev (Korošec in Majaron, 2002). Kot učiteljica in vzgojiteljica sem teorijo o lutkah poznala in seveda vedela, da lutke otrokom vzbujajo pozornost, radovednost, veselje, da jim bolj zaupajo kot odraslim, jih bolj poslušajo, vestno izpolnjujejo njihova navodila ipd. Lutka velja za idealno sredstvo za posredovano komunikacijo med otrokom in okoljem (Zorec, 2010). Prav zaradi tega, ker smo verjeli, da nam bo lutka v pomoč, smo jo v skupini uporabili kot sredstvo za doseganje cilja.

2.1 Knjiga Ti si moje ogledalo

Pri projektu smo izhajali iz knjige, katere avtorica sem – Ti si moje ogledalo. Gre za knjigo, ki želi spodbuditi komunikacijo med otroki in odraslimi (starši, vzgojitelji, učitelji ...). V knjigi je sedem zgodbic in čisto vse pripoveduje modra vrana. Ta se otrokom na začetku knjige predstavi, nato pa jih nagovori pred vsako zgodbico in po vsaki zgodbici. Sporočilo je, da je lasten zgled najboljše vzgojno sredstvo in kako zanimivo se je včasih pogledati v ogledalo, ki ti ga nastavi lasten otrok. Glavni lik v knjigi je modra vrana, ki povezuje vse zgodbe in nagovarja otroke (seveda s pomočjo odraslih oseb). Vsaka zgodba v ospredje postavlja določeno težavo, s katero se otroci pogosto srečajo (strah, prijateljstvo, odnos s starši, zaupanje vase ...). Knjiga na začetku vsebuje navodila za branje, saj zgodbe nimajo smisla, če pred samo zgodbo ne preberemo nagovora modre vrane. Na koncu sledijo vprašanja za otroke in preproste naloge, ki se navezujejo na posamezno zgodbo (npr. nariši risbico zahvale, izmisli si čarobno besedo za strah, poglej se v ogledalo in se nasmej). Ena od zgodbic je tudi Nesramen volkec, in sicer pripoveduje o volkcju Roliju, ki se v šoli pri kosilu zelo grdo obnaša. Ta zgodba je bila razlog, da smo se odločili za uporabo lutke.

2.2 Predstavitev projekta

Raziskovalni projekt smo izvajali v vrtcu Cven v starostni skupini 2–3 let. V skupino je bilo vključenih 11 otrok, od tega 4 deklice in 7 dečkov. Trajal naj bi 4 tedne. Cilj projekta je bil, ugotoviti, kakšen je vpliv lutke pri organizaciji dnevne rutine v vrtcu oziroma ali lahko lutka izboljša dejavnosti dnevne rutine v vrtcu. K dnevni rutini v vrtcu spadajo dejavnosti prehranjevanja, higiene, počitka in prihoda/odhoda iz vrtca. V naši skupini smo prednost dali prehranjevanju, saj nam je obnašanje otrok pri mizi predstavljalo velik izziv.

Prehranjevanje v vrtcu je potrebno organizirati na način, da poteka čim bolj umirjeno in brez nepotrebnega čakanja otrok na obrok in da se pri obrokih ne hiti. Poskrbeti je treba, da med otroki ne prihaja do tekmovalnosti ali primerjanja med njimi (Kurikulum za vrtca, 1999). V skupini je bilo nekaj posameznikov, ki so vplivali na prehranjevanje celotne skupine (pljuvanje hrane, namakanje rok v lončke, krožnike, kričanje, metanje hrane na tla ipd.). Poskusili smo z različnimi metodami – pogovor, razlaga, filmček, demonstracija, zgodbica. Z zgodbico Nesramen volkec, ki jo pripoveduje lik modre vrane in govori o neprimernem obnašanju volkca pri mizi, smo otroke zelo pritegnili. Še bolj kot sama zgodbica je pozitiven učinek imela modra vrana, ki jih je vključevala v samo zgodbo. Odločili smo se, da s pristopom nadaljujemo in preizkusimo učinek lutke.

2.3 Potek dejavnosti

Izdelali smo lutko modre vrane, ki je bila enaka oz. zelo podobna tisti iz knjige. Prvi dan se je vrana otrokom predstavila in se malo poigrala z njimi, nato je sledilo sedem zgodbic, ki jim jih je pripovedovala ter nato spontana vključitev modre vrane v dnevno rutino vrtca. Lutko smo uporabili v situacijah, za katere smo želeli, da bo lutka nanje imela vpliv. Tako jih je vrana na začetku vsak dan obiskala v času prehranjevanja in nato z njimi ostala ves čas

malice ali kosila in jih opazovala. Pozneje je le občasno priletela mimo in jih pogledala pred počitkom, pri kosilu, v umivalnici. Dajala jim je nasvete, jih pohvalila, okregala, jim zaupala kakšno svojo prigodo, razložila, kaj se pri mizi spodobi in kaj ne, jim delila hrano. Podobno je bilo tudi v umivalnici in pri pospravljanju – pogledala je okoli košev, prišla s kljunčkom kakšno brisačko in jo vrgla v koš, preverjala je, ali so vse igrače v igralnici pospravljene ipd. Modra vrana je dajala vtis, da je prisotna tudi, ko je ne vidijo, saj jih je spraševala o stvareh, ki se dogajajo v igralnici, ko je ni na obisku.

2. 4 Evalvacija

Otroci so bili prvi dan navdušeni, kar me ni presenetilo, saj sem pričakovala, da jim bo lutka všeč. Vrana se jim je predstavila, jim dala vtis, da živi v naravi okoli njih in jih vsak dan opazuje. Vsi razen dveh otrok so želeli, da jih vrana pozdravi s kljunčkom in jo pobožali. Sledili so dnevi zgodbic iz knjige. Pri nekaterih zgodbicah sem predvidevala, da bo pozornost kratkotrajna, saj so po mojem mnenju primerne za prvo triado osnovne šole, zato sem jih malo skrajšala oziroma spremenila. Otroci so z velikim zanimanjem poslušali pripovedovanje modre vrane. Na koncu so ji hoteli povedati vse, kar jih je vprašala, in še več.

Presenetil me je fantek, ki je drugače v skupini zelo tih. Modri vrani je popolnoma zaupal in po zaključku dejavnosti smo pri njem ohranili komuniciranje z lutko, saj se je na tak način bolj vživel v dejavnosti in tudi govor se mu je izboljšal. Ko sem imela lutko v rokah, so otroci nagovarjali njo (in zanje nisem obstajala kot vzgojiteljica), zanimiv pa je bil fantek, ki lutke nekako ni sprejel oz. me je vseeno klical vzgojiteljica in se je pogovarjal z mano in ne z lutko (cel čas je iskal očesni kontakt).

Otroci so že kar hitro, po nekaj dneh, začeli verjeti, da jih modra vrana opazuje in vidi, kaj počnejo. Včasih je vrana s kljunčkom potrkala na okno in obnašanje se je v trenutku, ko so jo zagledali, spremenilo. Obnašanje otrok pri obrokih, v umivalnici, garderobi in pri pospravljanju je bilo zelo odvisno od lutke. Če je lutka bila prisotna, je bilo bolj umirjeno, bolj so upoštevali pravila, kot če lutke ni bilo. Če smo modro vrano le omenili in ni bila fizično prisotna, je bila tudi opazna sprememba, vendar ne tolikšna, kot ko je lutka res prišla in bila prisotna ves čas. Otroci so bili za dejavnosti dobro motivirani in so z zanimanjem sodelovali. Vedno, ko se v skupini določene stvari niso dogajale po pravilih, ki jih imamo, je ena deklica prišla k meni in rekla, naj grem po modro vrano. Druga deklica je prinesla oreh zanj, saj jim je vrana, ko se je predstavljala, povedala, da obožuje orehe. Zunaj na igrišču je skupina fantov kričala in kazala v zrak: »To je modra vrana! Vzgojiteljica, glej modro vrano!« Nosili so peresa, češ da so zagotovo od modre vrane.

Lutka nam je pomagala utrditi pravila v skupini – ker je ona upoštevala pravila, so jih tudi otroci, bila jim je pomočnica in zgled pri dejavnostih, usmerjala jih je in jih s svojo prisotnostjo motivirala. Otroci so ji zaupali, bili so je veseli. Imela sem občutek, da tudi meni zaupajo, a sem vendarle predstavljala avtoriteto, zato so se ob lutki bolj sprostili. Kot menita Korošec in Majaron (2002) otroci lutki zaupajo, jo občudujejo, jim je prijateljica in ne predstavlja avtoritete, tako kot jo vzgojitelj. Otroci so prepričani, da vzgojitelj za skrivnosti, ki jih imajo z lutko, ne ve, čeprav je oživila prav v vzgojiteljevih rokah.

Sprememba pri prehranjevanju je bila opazna po približno sedmih dneh rednega obiska modre vrane. Otroci so brez problema začeli jesti skorjico, jedli so v tišini in pogledovali proti modri vrani, povečala se je uporaba vljudnostnih besed (prosim, hvala), saj jih je prve dni vrana večkrat spomnila na to. Po enem mesecu vrana več ni bila vsakodnevno prisotna pri dejavnostih, a so jo otroci še nekaj časa omenjali, saj so se navadili na njeno bližino. Zaradi pozitivnega učinka smo z uporabo modre vrane nadaljevali tudi po enem mesecu, vendar uporaba lutke ni več bila vsakodnevna, ampak smo jo uporabili po potrebi in ko so jo otroci poklicali.

Pričakovali smo, da bo vpliv lutke dolgotrajen in se bo poznal tudi, ko lutke ne bomo več uporabljali. Tega ne moremo potrditi, saj se je po prenehanju uporabe modre vrane stanje spet poslabšalo. Ostala je uporaba vljudnostnih besed, obnašanje pri dejavnostih dnevne

rutine pa je podobno kot pred uporabo lutke. To je za nas še en dokaz, da lutka res deluje in da njena prisotnost pozitivno vpliva na otroke.

Zaključek

Uporaba lutke v vzgoji in izobraževanju vpliva na različna področja otrokovega razvoja – kognitivni, socialni, čustveni in fizični razvoj. Prav zato je v vrtcu več kot zaželeno sredstvo. Lutka je v našem primeru služila kot sredstvo za doseganje ciljev in ne samo za zabavo. Vključevala se je v dejavnosti dnevne rutine, se družila z otroki, jim svetovala, pomagala, jih spodbujala, pocrkľala, tudi okregala. Z lutko je bilo doseganje ciljev učinkovitejše in zabavnejše. Otroci so lutko sprejeli za svojo prijateljico, zaupnico, hitreje so se umirili v času obrokov in pri počitku – bilo je opazno izboljšanje prehranjevalnih in higienskih navad. Ob vsem tem smo opazili tudi druge vplive na otroke. Pomagala je govorno manj sproščenim otrokom, da so se bolj odprli in več komunicirali z vsemi okoli sebe. V skupino je prinesla več motivacije za delo in njen učinek na otroke je bil zelo pozitiven. Otrokom je pomagala, da so bolje razumeli pravila vedenja, ki so nujna za kakovostno delo v skupini. Lutka nam je bila v pomoč pri vzpostavljanju pozitivne komunikacije in kot spodbuda za določene dejavnosti dnevne rutine. Z njeno pomočjo je bilo doseganje cilja, ki smo si ga zadali, lažje in je prineslo dobre rezultate. Res se je stanje poslabšalo, ko smo lutko nehali redno uporabljati, kar je v bistvu dokaz, da prisotnost lutke učinkuje. V svoje delo tudi v prihodnje nameravamo čim več vključevati lutke, saj se nam zdi, da je pomembno, da otrokom približamo tudi ta čarobni, domišljjski svet in jim naredimo bogatejši in lepši vsakdan.

Literatura

- Bettelheim, B. (1999). Rabe čudežnega: O pomenu pravljic. Ljubljana: Studio humanitatis.
- Borota, B., Geršak, V., Korošec, H. in Majaron, E. (2006). Otrok v svetu glasbe, plesa in lutk. Koper: Pedagoška fakulteta.
- Jackman, H. L. (2009). Early Education Curriculum – A Childs Connection to the World. Clifton Park: Wadsworth Cenagage Learning.
- Korošec, H. in Majaron, E. (2002). Lutka iz vrtca v šolo. Ljubljana: Pedagoška fakulteta Ljubljana.
- Kurikulum za vrtce: predšolska vzgoja v vrtcih. (2013). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Lepičnik Vodopivec, J. in Hmelak M. (2020). Dnevna rutina v vrtcu in njen pomen na razvoj predšolskega otroka. Koper: Založba Univerze na Primorskem.
- Robič, A. (2010). Otroci imajo radi lutke. Vzgojiteljica, XII(3), 19–20
- Zorec, D (2010). Preproste lutke. Grosuplje: Knjigca.

PREDNOSTI FORMATIVNEGA SPREMLJANJA V OTROŠKEM VRTCU ŠMARJE PRI JELŠAH

Povzetek: Otroški vrtec Šmarje pri Jelšah od leta 2020 intenzivno uvaja koncept formativnega spremljanja v življenje in delo vrtca. Skozi številne namenske aktivnosti smo formativno spremljanje prepoznali kot osnovno vodilo dela z otroki. Strokovni delavci so na podlagi svojih izkušenj in spremljanja izpostavili nekatere prednosti uvajanja formativnega spremljanja v življenje in delo vrtca. Ob tem pa nas je zanimalo, ali se tudi preostali strokovni delavci strinjajo s trditvami sodelavcev. Pri strokovnih delavcih je najbolj opazna sprememba pri večjem upoštevanju otroka kot aktivnega sodelavca življenja in dela v vrtcu, prav tako pa je opaziti, da drugačen način dela vpliva tudi na večjo aktivnost otrok. Strokovni delavci se ob tem v večji meri zavedajo, da je pomembno, da so otroci videni in slišani. Iz podanih postavk je razvidno tudi, da strokovni delavci pri svojem delu upoštevajo vseh pet elementov formativnega spremljanja, iz česar lahko sklepamo, da se zavedajo pomembnosti upoštevanja prav vseh elementov pri spodbujanju optimalnega razvoja otrok.

Ključne besede: formativno spremljanje, vrtec, prednosti.

ADVANTAGES OF FORMATIVE ASSESSMENT IN THE KINDERGARTEN ŠMARJE PRI JELŠAH

Abstract: Since 2020, Šmarje pri Jelšah kindergarten has been intensively introducing the concept of formative assessment into the life and work of the kindergarten. Through a number of dedicated activities, we recognized formative assessment as a basic guideline for working with children. Based on their experience and monitoring, the professional workers highlighted some of the advantages of introducing formative assessment into the life and work of the kindergarten. At the same time, we were interested in whether the rest of the professionals also agree with the colleagues' assertions. Among professional workers, the most noticeable change is the greater consideration of the child as an active co-creator of life and work in the kindergarten, and it is also noticeable that a different way of working also affects the children's greater activity. At the same time, professionals are increasingly aware that it is important for children to be seen and heard. It is also clear from the given items that professionals take into account all five elements of formative assessment in their work, from which we can conclude that they are aware of the importance of taking into account all elements in promoting the optimal development of children.

Key words: formative assessment, kindergarten, advantages.

Uvod

Otroški vrtec Šmarje pri Jelšah od leta 2020 intenzivno uvaja koncept formativnega spremljanja v življenje in delo vrtca. Uvajali smo formativno spremljanje v prav vse oddelke vrtca (24). Za namen spremljanja in usmerjanja prednostne naloge je bil ustanovljen ožji razvojni tim, ki je poskrbel, da so aktivnosti aktivno potekale. Skozi številne namenske aktivnosti smo formativno spremljanje prepoznali kot osnovno vodilo dela z otroki, saj prispeva k številnim pozitivnim učinkom. V prispevku opisujem, katere prednosti formativnega spremljanja pri svojem delu so strokovni delavci izpostavili.

Formativno spremljanje

Holcar Brunauer (2016, str. 13) govori o tem, da je vloga odraslih v vrtcu, da otrokom ponudijo ustrezne dejavnosti in izzive, jih podpirajo, spodbujajo, opogumljajo, usmerjajo, preusmerjajo, jim svetujejo, pomagajo, demonstrirajo, z njimi sodelujejo, se igrajo in se tudi sami učijo. Otroke pozorno opazujejo in spremljajo njihov razvoj. Govori tudi o tem, da je pomembno, da so dejavnosti načrtovane na podlagi temeljitega poznavanja, spremljanja in razumevanja otrokovega razvoja in otrokovih potreb. Trdi (Holcar Brunauer 2016, str. 11), da brez opazovanja in spremljanja v vrtcu ne moremo izvajati na otroka osredinjenega in kakovostnega izvedbenega kurikula (Holcar Brunauer idr. 2016, str. 11). Le z učinkovitim spremljanjem otroka lahko načrtujemo ustrezno podporo, ki jo potrebuje za svoj razvoj in učenje (Holcar Brunauer idr. 2016, str. 4).

Tudi Marcela Batistič Zorec in Simona Prosen (2011, str. 22) govorita o tem, da se v sodobnih koncepcijah predšolske vzgoje pogosto postavlja otrok kot središče in izhodišče vzgojnega dela, kar pomeni, da mora vzgojiteljica upoštevati razvojno stopnjo in (ali) razvojne potrebe otrok v skupini ter posebne značilnosti vsakega posameznika – njegovih individualnih lastnosti in sposobnosti, pri čemer je seveda potrebno dobro poznati vsakega otroka v skupini. Nadalje se ugotavlja (Holcar Brunauer idr. 2016, str. 19), da sta ključna pogoja za učenje predšolskih otrok dobro počutje otroka ter njegova čustvena in miselna zavzetost. Otrok se dobro počuti, če se počuti varnega, sprejetega, razumljenega, in če ima možnost vplivanja na stvari, ki ga zadevajo. Pomembno je, da je kos stvarim, ki jih počne in je pri tem miselno zavzet (Holcar Brunauer idr. 2016, str. 19). Da je počutje otrok dobro, lahko sklepamo, kadar so otroci sproščeni, ravnajo spontano, kažejo vitalnost in samozaupanje. Ključni pojmi, ki jih povezujemo z otrokovim dobrim počutjem, so občutek varnosti, občutek, da so upoštevane njegove individualne želje, nagnjenja in potrebe, občutek, da je razumljen in sprejet, občutek, da zanj skrbimo in da ga imamo radi. Tem občutkom dodaja Laevers še dimenzijo otrokovega dobrega počutja v procesu učenja (1997; v Holcar Brunauer idr. 2016, str. 12). Če vse to upoštevamo, pridemo do koncepta formativnega spremljanja, ki vpliva na otrokov razvoj in napredek pri učenju (Holcar Brunauer idr. 2016, str. 5), prek petih, na videz zelo preprostih elementov:

- aktivna vključenost v proces,
- dokazi,
- povratna informacija,
- učenje otrok od otrok,
- vrednotenje in samovrednotenje.

Z ustreznim strokovnim načrtovanjem se zagotavlja prenos ugotovitev formativnega spremljanja v izvedbeni kurikulum in se s tem zagotavlja podpora v razvoju in učenju vsakega otroka v območju njegovega bližnjega razvoja (<https://www.zrss.si/podrocja/predsolska-vzgoja/sodelovanje-z-vrtci/>).

Formativno spremljanje lahko razumemo kot drugačno filozofijo učenja in poučevanja. Lahko pa ga pojasnimo kot krovno besedno zvezo za didaktične pristope, ki – kot kažejo obsežne raziskave po svetu – prispevajo k odpravljanju zakoreninjenih in neučinkovitih praks ter stereotipov na področju učenja in poučevanja (Logaj 2016; v Holcar Brunauer idr. 2016, str. 4). Kljub temu da gre za drugačno filozofijo učenja in poučevanja, Holcar Brunauer (2016, str. 5) hkrati govori o tem, da to paradigmo formativnega spremljanja v razvojnoprocenem pristopu in aktivni vlogi otrok ter odraslih v vzgojno-izobraževalnem procesu podpira tudi trenutni Kurikulum za vrtce (1999). Ester Pečarič (2021, str. 102) govori o tem, da nas formativno spremljanje uči osredotočanja na otroka kot individuuma, ki je hkrati del skupnosti. Vodi nas v razmišljanje, ali resnično naše načrtovanje izhaja iz otrok, ter odgovarja na vprašanje, kaj otrok dejansko potrebuje v danem trenutku. Neobremenjeni z lastnimi interesi in osredotočeni na otrokove, le-ta zares izstopi iz subjektivnih teorij pedagogike in zasije v luči svoje unikatnosti (Pečarič 2021, str. 102). Tako praksa kot tudi različne ugotovitve raziskav razkrivajo, da je delovanje v okviru formativnega spremljanja, ki v ospredje postavlja aktivnost otroka, vir višje kakovosti in tudi trajnosti pridobljenega znanja (Metljak 2017; v Pečarič 2021, str. 96). Cilj formativnega spremljanja pri najmlajših otrocih je zagotavljanje najbolj ustrezne podpore za otrokov razvoj in učenje v danem trenutku, spodbujanje razvoja njihovih veščin učenja in spodbujanje razvoja metakognitivnih strategij (Holcar Brunauer idr. 2016, str. 3). Jezovšek (2017, str. 14) navaja, da strokovni delavec skozi spremljanje posameznega otroka prepozna otrokove individualne posebnosti, odkriva njegova močna in šibka področja. Formativno spremljanje mu omogoča poglobljeno spremljanje razvoja, napredka ter učenja otroka. To mu predstavlja bogat in hkrati avtentičen vir informacij za lastno učenje, za delo z otrokom in hkrati za sodelovanje s starši. Če strokovni delavec upošteva vse to, mu je to v pomoč, da lahko smiselno načrtuje svoje delo in ob tem upošteva optimalen razvoj vsakega posameznika (Jezovšek 2017, str. 14).

Tudi pri delu z otroki s posebnimi potrebami se je formativno spremljanje izkazalo kot učinkovito, saj vključuje njihove interese, močna področja, potrebe, način učenja ter njim prilagojene povratne informacije pri učenju veščin in spretnosti (Rožič Ožek in Dobravec 2019, str. 5). Otrok napreduje v skladu s svojimi zmožnostmi in potenciali, s tem pa se poveča tudi njegova motivacija in veselje do učenja, otrok pa postaja pri učenju bolj aktiven. Formativno spremljanje torej vključuje raznolike potrebe otrok in jih podpira tam, kjer pomoč potrebujejo (Rožič Ožek in Dobravec 2019, str. 5).

Prednosti formativnega spremljanja v našem vrtcu

Uvajanje formativnega spremljanja v življenje in delo vrtca je bila od leta 2020 prednostna naloga vrtca v sklopu projekta Varno in spodbudno učno okolje – ustvarjanje učnih okolij za 21. stoletje. Ključni poudarek projekta oz. razvojne naloge je upoštevanje individualnih posebnosti in potreb vsakega otroka, spodbujanje in omogočanje aktivne vključenosti in avtonomije otrok, zagotavljanje učenja otrok od otrok, vključevanje otrok v proces načrtovanja, vrednotenja in samovrednotenja lastnega procesa učenja (<https://www.zrss.si/podrocja/predsolska-vzgoja/sodelovanje-z-vrtci/>).

Po koncu triletnega obdobja (september 2020 – avgust 2023) so strokovni delavci na podlagi svojih izkušenj in spremljanja izpostavili nekatere prednosti uvajanja formativnega spremljanja v življenje in delo našega vrtca. Njihove odgovore smo strnili in se pri tem osredotočili na aktivnosti, ki se nanašajo na načrtovanje in delo strokovnih delavcev, ob tem pa nas je zanimalo, ali se tudi preostali strokovni delavci strinjajo s trditvami sodelavcev. V ta namen smo sestavili vprašalnik, ki je zajemal trditve posameznikov, strokovni delavci pa so označili, v kolikšni meri se s posamezno trditvijo strinjajo (pri tem 1 pomeni »se ne strinjam«, ocena 5 pa »se popolnoma strinjam«). V spodnji tabeli lahko opazujemo, katere pozitivne učinke pri svojem delu so strokovni delavci navedli, prav tako pa lahko vidimo tudi povprečne vrednosti odgovorov strokovnih delavcev. Postavke smo razdelili po posameznih elementih formativnega spremljanja.

Vprašalnik je izpolnilo 39 strokovnih delavcev.

1 Sem bolj osredotočen/a na ideje, pobude, odzive otrok.	4,6
2 Sem bolj pozoren/a na to, da so otroci opaženi in slišani.	4,7
3 Pogosteje postavim otroka v središče načrtovanja.	4,5
4 Otrokom dajem več možnosti za izražanje idej.	4,6
5 Opažam, da večja vključenost otrok spodbuja njihovo zavzetost in motivacijo za učenje.	4,5
6 Bolj sem pozoren/a na to, da vključim trenutna opažanja otrok v spontanah situacijah.	4,6
7 Postajam bolj fleksibilen/a pri izvedbi načrtovanega (se sproti odzivam na nenačrtovane, spontane reakcije otrok, dogodke, ideje, pobude, vprašanja).	4,6
8 Opažam, da če so otroci videni in slišani, to pripomore k temu, da so pri dejavnostih veliko bolj aktivni, vedoželjni in izvirni.	4,7
9 Bolj sem pozoren/a na to, da otrokom postavljam vprašanja, ki jih spodbujajo k razmišljanju.	4,5
10 Bolj načrtno se trudim izkoristiti otrokova močna področja za krepitev njegovih področij, ki so šibkejša.	4,6
11 Bolj se prilagajam posameznim otrokom, njihovim trenutnim potrebam.	4,5
12 Otroke v večji meri spodbujam, da podajo svoje ideje.	4,6
13 Bolj načrtno spodbujam otroke, da postavljajo vprašanja.	4,3
14 Bolj pozorno opazujem, kaj otroke zanima, kaj pritegne njihovo pozornost.	4,7
15 Moje opazovanje otrok je bolj načrtno in sistematično.	4,5
16 Imam boljši pregled nad dosežki in primanjkljaji otrok.	4,5
17 Dokaze o razvoju otroka bolj načrtno uporabljam za načrtovanje ustrezne podpore otroku.	4,5
18 Bolj se zavedam pomena dokazov pri načrtovanju nadaljnjega dela.	4,5
19 Dokaze bolj pogosto uporabljam tudi za evalvacijo lastnega dela.	4,5

20 Dokaze zbiram bolj sistematično.	4,3
21 Dokaze bolj pogosto uporabljam pri pogovornih urah s starši.	4,4
22 Bolj se zavedam pomena povratne informacije otroku.	4,6
23 Povratno informacijo otroku oblikujem bolj premišljeno.	4,5
24 Trudim se, da je povratna informacija otrokom spodbuda za nadaljnje učenje in razvoj.	4,6
25 V večji meri otrokom zagotavljam sprotno in smiselno povratno informacijo.	4,6
26 Bolj pozoren/a sem na povratne informacije, ki jih dobivam od otrok.	4,6
27 Bolj pozoren/a sem na povratne informacije s strani staršev.	4,5
28 Pogostejše načrtno oblikujem dejavnosti, kjer se imajo otroci možnost učiti drug od drugega.	4,5
29 Bolj načrtno spodbujam otroke, da razmišljajo in pripovedujejo o tem, kaj so spoznali, česa so se naučili, kako so se počutili, kako bi lahko drugače uporabili pridobljeno znanje.	4,5
30 V večji meri spodbujam otroke, da izrazijo svoje mnenje.	4,5
31 Za vrednotenje in samovrednotenje načrtneje uporabljam fotografije otrok pri dejavnostih.	4,6

Vidimo lahko, da so vse posamezne postavke dosegle vrednosti več kot 4, kar pomeni, da se strokovni delavci v večini strinjajo oz. popolnoma strinjajo z navedenimi trditvami, ki so jih navedli sodelavci. Pri strokovnih delavcih je najbolj opazna sprememba pri večjem upoštevanju otroka kot aktivnega sokreatorja življenja in dela v vrtcu, prav tako pa je opaziti, da drugačen način dela vpliva tudi na večjo aktivnost otrok (zavzetost, motivacijo, aktivnost, vedoželjnost, izvirnost). Strokovni delavci se ob tem v večji meri zavedajo, da je pomembno, da so otroci videni in slišani. Iz podanih postavk je razvidno tudi, da strokovni delavci pri svojem delu upoštevajo vseh pet elementov formativnega spremljanja, iz česar lahko sklepamo, da se zavedajo pomembnosti upoštevanja prav vseh elementov pri spodbujanju optimalnega razvoja otrok. Zavedajo se torej pomembnosti aktivne vključenosti otrok na vseh področjih, pomena dokazov, pomena povratne informacije v več smereh, pomena učenja otrok od otrok ter se zavedajo pomembnosti vrednotenja in samovrednotenja.

Zaključek

Ko se zavemo, da je treba naš fokus usmeriti k otroku, središču kroga formativnega spremljanja, se nam odpre polje drugačnega pogleda na načrtovanje. Usmeri nas iz tematskega načrtovanja v razvojno-procesno, ki otroku omogoča podporo v razvoju, ki jo v tistem trenutku potrebuje. Še bolj je ob tem pomembno, da nas vedno znova opominja, da otroci prav tako kot odrasli za svoje optimalno delovanje potrebujejo v prvi vrsti okolje, ki jim omogoča, da so sprejeti, videni in slišani. Otrok torej podobno kot odrasli potrebuje, zato, da zasije, varno in spodbudno okolje, v katerem ga ni strah pokazati vsega, kar zmore. Šele ko se počuti dovolj varnega, lahko dobimo relevantno oceno njegovega razvoja, od koder nato otroka skušamo popeljati naprej v razvoju. Verjamemo, da formativno spremljanje prek svojih petih elementov pri tem strokovnega delavca vodi v doseganje optimalnih učinkov pri otrocih, saj zagotavlja najbolj ustrezno podporo za otrokov razvoj in učenje v danem trenutku. Lahko torej zaključimo, da je največja prednost formativnega spremljanja ravno v njem samem. Formativno spremljanje smo že skozi izvajanje projekta prepoznali kot osnovno vodilo dela z otroki, z njim pa bomo nadaljevali tudi v prihodnje.

Literatura

- Batistič Zorec, M. in Prosen, S. (2011): Priročnik za razvojno psihologijo v programu predšolska vzgoja. Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani, Oddelek za predšolsko vzgojo.
- Holcar Brunauer, A., Bizjak, C., Cotič Pajtar, J., Borstner, M., Eržen V., Kerin, M., Komljanc, N., Kregar, S., Margan, U., Novak, L., Rutar Ilc, Z., Zajc, S., Zore, N. (2016). Formativno spremljanje v podporo učenju. Priročnik za učitelje in strokovne delavce. Ljubljana, Zavod za šolstvo.
- Jezovšek, M. (2017). Vloga in pomen formativnega spremljanja otrok v predšolskem obdobju. Vzgojiteljica, XIX/3, Celje.
- Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport. Urad RS za šolstvo.
- Pečarič, E. (2021). Formativno spremljanje in aktivno učenje z roko v roki. Realka 2021/4, Rogaška Slatina.
- Rogič Ožek, S. in Dobravc, S. (2019). Formativno spremljanje kot podpora učencem s posebnimi potrebami: priročnik za strokovne delavce. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- <https://www.zrss.si/podrocja/predsolska-vzgoja/sodelovanje-z-vrtci/>

DVOLETNI IZZIVI SKUPINE PREDŠOLSKIH OTROK

Povzetek: Prispevek govori o zgodnjem prepoznavanju predšolskih otrok z motnjami v razvoju. Pri tem imamo odrasli pomembno vlogo, da prepoznamo te otroke s primanjkljaji in jim pomagamo. Vzgojitelji v rednih programih predšolske vzgoje nismo izobraženi za delo z otroki s posebnimi potrebami, vendar lahko z zavzetostjo in notranjo motivacijo ter v sodelovanju s strokovnjaki veliko prispevamo, da posameznik dobi dodatno strokovno pomoč ali spremljevalca. Žal je ta pot dolga, saj je prepletena s sodelovanjem s starši, svetovalno službo in zunanjimi institucijami. V prispevku so opisani posamezniki, ki so razvojno izstopali v skupini in so potrebovali dodatno strokovno pomoč. Zaradi razvojnih posebnosti med otroki v skupini so se tudi dejavnosti prilagajale glede na delovanje vse skupine z upoštevanjem načel in ciljev Kurikuluma za vrtce.

Ključne besede: otroci z motnjami v razvoju, zgodnja obravnava, timsko sodelovanje, sodelovanje s strokovnimi delavci, sodelovanje s starši.

TWO-YEAR CHALLENGES OF PRE-SCHOOL CHILDREN' GROUP

Abstract: The paper is about the early identification of preschool children with their disabilities in development. Adults have an important role in identifying these children disabilities and helping them. Educators in regular preschool education programs are not qualified to work with children with special needs, but with commitment, intense internal motivation and close cooperation with professional experts, we can contribute a lot that individual can get additional help or a protector as well. Unfortunately, time period for such achievement is long, as it is closely related with parents cooperation, the counselling service and external institutions. The article describes individuals who stood out developmentally among others in the group and needed additional professional help. Due to the developmental peculiarities of the children in the group, activities have being used and adapted according to the development of the whole group, taking into account the principles and goals of the general instructions for kindergartens or in Slovenian as "Kurikulum za vrtce".

Key words: children with developmental disabilities, early treatment, team cooperation, cooperation with professionals, cooperation with parents.

Uvod

Predšolsko obdobje je eno najpomembnejših obdobj v otrokovem razvoju. Pred dobrima dvema letoma sem prevzela skupino 2- do 4-letnih otrok. Naslednje leto je to postala skupina 3- do 5-letnih otrok. V dodeljeni skupini je izstopalo nekaj otrok, ki so za skupino predstavljali poseben izziv, saj je bilo treba zaradi njih spremeniti način načrtovanja, dela, potrebnega je bilo veliko prilagajanja, dogovarjanja, iskanja novih poti za doseg ciljev. Imena opisanih izstopajočih otrok so spremenjena v Ožbej, Gregor, Dane, Dino, Miha. Opisana so stanja otrok sredi vsakega od dveh šolskih let.

3-letni OŽBEJ je imel primanjkljaje na področjih socialne interakcije, komunikacije, usmerjanja in vzdrževanja pozornosti. Prvo leto je bil pri dečku prisoten gibalni nemir pri skupnih in skupinskih dejavnostih. Govor je bil nerazumljiv. Bil je vedno dobre volje, drugih čustev ni kazal. Ob navdušenju je krilil z rokami in poskakoval na mestu. Igral se je sam, vzporedno z drugimi otroki. Najraje se je igral z vozili, ki jih je pogosto postavljal v vrsto. Skupinskim dejavnostim je težko sledil. Preprostim navodilom ni sledil. Ni imel interesa za risanje. Potreboval je pomoč pri obuvanju in oblačenju. Pri hranjenju je bil izbirljiv, jedi na krožniku so morale biti ločene. Starše sem precej hitro seznanila o dečkovih posebnostih. Obravnavan je bil pri pediatru, specialnem pedagogu in psihologu. Sredi šolskega leta je Ožbej pridobil odločbo o usmeritvi s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo. Pri načrtovanih dejavnostih je bil Ožbej v bližini strokovnega delavca. Deležen je bil kratkih in jasnih navodil. Prejemal je pozitivne spodbude in pohvale, da bi spodbudili razvoj močnih področij. Zagotovljen je imel umik v zeleni kotiček igralnice. Ožbej je potreboval jasno postavljene zahteve in meje. Pri upoštevanju oziroma neupoštevanju dogovorov in pravil je potreboval neposredne povratne informacije. Naslednje leto je 4-letni Ožbej uspešno sledil dejavnostim v sklopu dodatne strokovne pomoči. Rad je risal, barval in strigel. Razvil je pincetni prijem. Rad se je igral skupinske igre v družbi otrok z upoštevanjem pravil. Če se

je ob igri pojavil moteč dražljaj, je nehote hitro vzkipel, fizično in verbalno je obračunal z vrstnikom. Otroci so se dečku izogibali, ker jih je pri igri motil in tepel. Igre je hitro menjal, pri tem veliko nagajal prijateljem. Koncentracija in pozornost sta bili kratkotrajni, še vedno je bil prisoten gibalni nemir: kriljenje z rokami in skoki na mestu. Dečkov govor je postajal razumljivejši. Napredoval je v izkazovanju čustev in razpoloženj. V vrtec je prihajal slabe volje, trmaril je, ni želel vstopiti v igralnico. Pri odhodu domov pa ni želel domov. Zastavljenih mej in dogovorov ni upošteval, uveljavljal je svojo voljo. Ožbej je potreboval pomoč na socialnem področju glede vzpostavljanja primerne stika z vrstniki. Uril se je pri doslednem postavljanju mej.

3-letni GREGA je imel afektivne napade in primanjkljaje na socialnem ter čustvenem področju. Prvo leto se je pri dečku občasno pojavila trma. Naslednje leto pa se je trma vsakodnevno intenzivno stopnjevala v upornosti. To se je kazalo z agresivnimi verbalnimi in fizičnimi napadi na okolico, ki pa so bili nevarni za vrstnike. Pri dečku so se začele težave že ob prihodu v skupino. Ob prijaznem jutranjem pozdravu vzgojiteljice se je ustavil sredi igralnice, grdo gledal, renčal in kričal na okolico. Pri obrokih je občasno zavračal hrano (ki jo je kasneje mogoče zaužil ali pa tudi ne, odvisno od dečkovega razpoloženja). Pri skupinskih igrah je sodeloval le, če mu je bila igra všeč. Če ni sodeloval, je igro le nemo opazoval. V času dnevne rutine se je veliko upiral, vztrajal s trmastim vedenjem in ni popuščal. V času izbruhov je zavračal vso pomoč, odrival vse okoli sebe. Na neznane in mimoidoče ljudi, ki so dečka ogovorili, je renčal in kričal. Vsakodnevni izbruhi so bili glasni in kričeči, trajali so različno dolgo (približno od 10 do 60 minut). V času izbruha je bil nasilen do zaposlenih in do otrok – brcal je, praskal, ščipal, tepel, premikal je mize in prevračal stole. Vrstniki v njegovi okolici so bili prestrašeni, žalostni, potrebovali so zaščito odrasle osebe. Zaradi dečkovega nasilnega vedenja se je moral celoten vzgojno-izobraževalni proces v skupini zaustaviti zaradi varnosti skupine in njega samega. Zaradi intenzivnosti izbruhov je bilo treba zagotoviti varnost vseh udeležencev tako, da smo dečka odpeljali v sosednji prostor ter mu na ta način omogočili, da se je pomiril in pogovoril z odraslo osebo. Ob sebi je potreboval osebo z veliko mero potrpežljivosti in umirjenosti. Pogovori so trajali tudi do 1 ure. Ko se je umiril, je pogosto tožil, da mu sestra doma nagaja in podira sestavljene igrače. V skupino se je pogosto vključevala svetovalna delavka, ki je v oddelku izvajala dejavnosti na temo socialnih veščin. Individualno je tudi sodeloval s svetovalno delavko. Vzgojiteljici in svetovalna delavka smo oblikovale načrt pomoči, podporo pozitivnemu vedenju, različne delavnice primerne izražanja v socialnih situacijah, zeleni kotiček za umiritev, kotiček primerne in neprimerne vedenja – plakat, kotiček z dihalnimi vajami in didaktičnimi listi o čustvih, kotiček Semafor, knjižni kotiček s tematiko čustev ...). Dečkovim staršem sva vzgojiteljici vsakodnevno poročali o dečkovem stanju. V spremstvu staršev je obiskoval psihiatrično ambulanto v zdravstveni ustanovi. Ob koncu drugega šolskega leta je bila dečku dodeljena dodatna strokovna pomoč. Zaradi intenzivnosti in stopnjevanja nezaželenega vedenja pa je danes v postopku pridobivanja stalnega spremljevalca.

3-letni DANE je imel primanjkljaje pri govornem izražanju, komunikaciji in grafomotoriki. Prvo leto se je v skupini redko oglašal z nerazumljivimi glasovi. Govornih iger za krepitev govornega aparata ni bil sposoben izvesti. Zaradi nerazvitega govornega sporazumevanja pa je zelo dobro uporabljal govorico telesa in rok, branil se je z jekom. Čustva je izražal z obrazno mimiko. Igralnih snovi ni želel trgati, gnesti, oblikovati itn. Odklanjal je risanje, barvanje v različnih tehnikah. Ob tem je tožil o bolečinah v dlani, saj je pisalo zelo stiskal, pritisk na podlago pa je bil zelo močan. Izogibal se je gibalnim dejavnostim. Obravnavan je bil pri pediatru, logopedu in psihologu. Naslednje leto je bil govor 4-letnega dečka nerazumljiv in tih. Fonetični razvoj je bil okrnjen. Pojavljali so se mašila in pavze med izjavami, saj je imel težave s priklicem besed. Besedišče je bilo skromno. Dogajanje je opisal z eno besedo. Izražal se je s kretnjami in glasovi. Črk, števil in barv ni prepoznaval. Težko je sledil dejavnostim. V drugem letu je deček prejel odločbo s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo.

DINO je imel primanjkljaje na področjih govora, jezika, komunikacije, pri kognitivnem in socialnem razvoju. Govor 2-letnega dečka je bil občasen in nerazumljiv. Pri skupnih umirjenih dejavnostih se je deček oglašal, vriskal, smejal, zabaval prijatelje s čebljanjem. Ob tem je bila prisotna velika dečkova nemirnost. Preprostih zastavljenih nalog ni razumel ali pa jih ni želel izvajati. Ob nestrinjanju je zdrsel s stola na tla, na prehodu se je vrgel na tla. Izogibal se je risanju, barvanju, gnetenju, oblikovanju materiala. Vrtnike je opazoval in jih posnemal pri opravljanju dejavnosti in rutine. Igral se je sam, igrač ni želel deliti. Kadar se mu je godila krivica, je okolico opozoril z glasnim kričanjem. Na svoje ime se ni odzval. Ni prepoznaval imena otrok, delov telesa, živali, predmetov. Na družinski fotografiji se ni prepoznal, starša je za trenutek opazil. Opazil pa je vse moteče dražljaje okoli sebe. Naslednje leto je 3-letnik občasno rekel besedi "mama" in "ne". Bil je v plenici. V garderobi je potreboval spodbude pri obuvanju in oblačenju. Vseskozi je potreboval dosledno postavljanje mej in dosledno opravljanje osnovnih nalog. Obravnavan je bil pri pediatru, logopedu, psihologu. Zdravstveni delavec je poročal, da pri dečku ni bilo napredka zaradi velike uporabe elektronskih naprav v domačem okolju. Deček je prejel odločbo za dodatno strokovno pomoč.

MIHA je imel primanjkljaje na področju socializacije. Pri skupinskih in skupnih dejavnostih je imel težave na področju koncentracije in pozornosti z gibalnim nemirom. Deček je potreboval stalni nadzor odrasle osebe, saj je na odprtih otroških igriščih, v gozdu stalno uhajal od skupine. Prvo leto je kot 2-letni deček grizel in praskal otroke brez razloga. Vrtniki so se ga bali, izogibali so se njegovi bližini. Ko je končal obdobje grizenja, je kot 3-leten otrok potiskal, vlekel, se obešal po njih. Strokovni delavci smo dosledno ukrepali proti neustreznemu dečkovemu ravnanju, a deček se je ob tem smehljajal. Starši dečka so bili vsakodnevno in na številnih pogovornih urah obveščeni o dečkovemu neustreznemu delovanju. Kasneje je bila dečku dodeljena odločba za stalnega spremljevalca in strokovno pomoč.

Od prepoznavanja otrokovih posebnosti v razvoju do zgodnje obravnave

Pravočasno prepoznavanje otrokovih posebnosti v predšolskem obdobju je najučinkovitejše, saj lahko glede na biološke zakonitosti otrokovega razvoja v tem obdobju dosežemo največ za nadaljnji razvoj (Globačnik, 2012, str. 7). Komisija za usmerjanje otrok s posebnimi potrebami (PP) (pediater, logoped, psiholog ...) poda strokovno mnenje o otroku Zavodu RS za šolstvo, ki izda odločbo o usmeritvi. Odločba določa vzgojno-izobraževalno ustanovo, vzgojno-izobraževalni program, obseg in obliko ter izvajalce dodatne strokovne pomoči, pripomočke in prilagoditve ter pravice, ki otroku pripadajo v skladu z zakonodajo. Na podlagi odločbe ravnatelj ustanove imenuje strokovno skupino za otroka s PP: vodjo strokovne skupine, svetovalca, vzgojitelja, pomočnika vzgojitelja. Člani strokovne skupine v sodelovanju s starši otroka izdelajo individualizirani program (IP). IP je živ dokument, ki izhaja iz otrokovega predznanja in vsebuje konkretne, jasne in dosegljive cilje za otroka s PP ter strokovno skupino usmerja pri delu z otrokom s PP. IP se večkrat letno evalvira in po potrebi spreminja.

Otroci s PP so potrebovali kratka, preprosta in jasna navodila. Sproti smo preverjali razumevanje navodil, po potrebi podali ponovna navodila in dodatne razlage. Nudili smo jim več časa za razmislek ter dosledno uresničevanje dejavnosti v skupini, manjših skupinah ali individualno. Spodbujali smo otroke k besedni komunikaciji. Dejavnosti so bile prilagojene glede na njihova močna področja. Otroci so potrebovali veliko gibanja. Ob dobro opravljenih nalogah so sledile pohvale. V oddelku so hospitirali zdravstveni delavci, svetovalna delavka, pomočnica ravnateljice. V strokovni skupini so potekala številna svetovanja, pojavljali so se dileme in vprašanja, iskanje rešitev ob konkretno izpostavljenih, sestajala se je s starši obravnavanega otroka. Opisani otroci imajo lažje motnje v razvoju in so usmerjeni v predšolski program vzgoje in izobraževanja s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo. V vrtcu se dodatna pomoč izvaja ali v oddelku ali zunaj oddelka, tj. individualno. Strokovna skupina je pri otroku s PP z zgodnjo obravnavo vplivala na hitrejše učenje in usvajanje govora, na razvoj zdravega odnosa do vrstnikov in odraslih ter na oblikovanje čutnih

sposobnosti. Cilj zgodnje obravnave je preventiven, kar pomeni, da zmanjšamo psihološke, kognitivne, čustvene in druge ovire pri otroku pred vstopom v šolo (Globačnik, 2012, str. 23).

Nekaj primerov skupnih dejavnosti, ki so skupino povezovale

1. Gozd. V gozdu smo našli številne igralnice z dostopnim materialom, ki ga je bilo vedno dovolj. Gozd je otroke umiril, saj je omogočal igro, raziskovanje, opazovanje, poslušanje, vonjanje, okušanje. Pridobivali so širok nabor znanja. Sklepala so se prijateljstva. V igralnici smo oblikovali plakat Gozdni bonton (po slikanici Gozdni bonton) in gozdni kotiček, kamor so otroci prinašali gozdni material (liste, storže, veje, mah, kamenje itd.).
2. Kuhinjski kotiček. Kuhinja je bila raj v igralnici. Priprava, obdelava živil, kuhanje, pečenje so bili za skupino prijetna in poučna izkušnja. Uporabljali so kuhinjske pripomočke, izboljšala se je motorika. Najboljše je sledilo na koncu, ko so jedi tudi pojedli, npr. zelenjavna juha, bučna juha, zdravi piškoti, jesenski sladoled, pomladni sladoled, pica polžki, banana pingvini, masleni piškoti, mafini, žemlje, jogurtove miške, kremne rezine, medenjaki itd.
3. Plesne koreografije na otroško vokalno glasbo.
4. Gibalni poligoni skozi zgodbe.
5. Naravoslovni kotiček: poskusi.
6. Glasbeni kotiček z izdelki otroških glasbil itd.

Moja vloga v skupini in doživljanje timskega sodelovanja

Kurikulum pravi, da naj bi odrasli v vrtcu delovali s svojim vedenjem v celoti spodbudno in pomirjujoče, saj je vljudnost in spoštovanje v njihovi komunikaciji in vedenju zgled za otroke. V vseh interakcijah je odrasla oseba usmerjevalka, torej zgled za prijetno in prijazno komunikacijo (Kurikulum, 1999, str. 22). Vzgojiteljici sva v skupini delovali na profesionalni, spontani, iskreni in pristni komunikaciji, saj delo v timu deluje tudi na usklajevanju vlog. Najina usklajenost pa je vplivala na prijetno ozračje v skupini. Vzgojno-izobraževalno delo sva skupaj načrtovali, ga usklajeno in timsko izvajali ter opravljeno delo skupaj evalvirali. Dejavnosti so izhajale iz interesa otrok z upoštevanjem načel uresničevanja ciljev kurikula za vrtce. Splošni kurikulum je sestavljen tako, da ga je mogoče prilagoditi otrokom s PP. Temelji na načelih enakih možnosti in upoštevanja različnosti med otroki ter inkluzije. Inkluzivno okolje pa vključuje otroke s PP v skupine njegovih vrstnikov, kjer se jim zagotavlja dodatna strokovna pomoč.

Sodelovanje s strokovnimi delavci

Današnji čas vabi strokovne delavce k stalnemu strokovnemu izobraževanju, kjer se seznanjamo z novimi metodami in oblikami dela, novo vsebino, novimi pogledi na razvoj otroka, različnimi načini spodbujanja otrokovega razvoja (Cankar, 2020, str. 127), in podajanju novega znanja sodelavcem ustanove. Sodelovanje s strokovnimi delavci (svetovalna služba, vodstvo, vzgojitelji) je zelo pomembno, saj sodelovanje pedagogom daje strokovno pomoč in podporo, prinaša znanje, izmenjevanje izkušenj, prepričanj, pobud in pohval. S tem sta zagotovljena uspeh in zadovoljstvo strokovnih delavcev. Dejstvo je, da skupaj zmoremo več.

Sodelovanje s starši

Vzgojitelji smo tisti, ki starše motiviramo in spodbujamo k sodelovanju. S profesionalno, spoštljivo in pristno komunikacijo pridobivamo zaupanje staršev, ki poteka na odprti in iskreni ravni z obeh strani. Tako starši poročajo o poznavanju in razvoju otroka, prisluhnejo vzgojiteljevim opažanjem in skupaj iščemo najboljše rešitve za premagovanje ovir ter napredek otroka. Pomembno je bilo tudi ozaveščanje drugih staršev o prednostih druženja z otroki s PP. Tako se gradi most zaupanja med vzgojiteljem in starši, saj je sodelovanje za obe strani dragoceno in pomembno. Nekateri starši so se, v sodelovanju z vzgojiteljicama, aktivno vključevali v vzgojno delo s predstavitvijo poklica, hobijev itd.

Zaključek

Vsak otrok, tudi otrok s PP, ima sposobnosti, spretnosti in znanja, le odkriti jih moramo. Biti del opisane skupine je predstavljajo velik izziv za vse udeležence. Otroci z ovirami v razvoju so potrebovali veliko podpore, spodbud vzgojiteljev, staršev, strokovnih delavcev in prijateljev. Drugi otroci v skupini so že zgodaj pridobili izkušnje bivanja z vrstniki, ki so drugačni, in veliko mero strpnosti in empatije. Vzgojiteljici sva imeli zelo občutljivo in odgovorno delo, da sva vsakodnevno ustvarjali prijetno, varno in spodbudno igralno okolje za skupino. Ob sodelovanju z drugimi strokovnimi delavci, zunanjimi institucijami in starši smo pridobili veliko življenjskih izkušenj, znanja in podpore. Vesela sem, da sem lahko z lastnim zgledom, strokovnostjo, odgovornostjo in predanostjo vodila skupino, ki je vsakodnevno predstavljala veliko izzivov in lepih trenutkov. Uspeh ni stvar sreče. To je trdo delo, vztrajnost, učenje, žrtvovanje in predvsem ljubezen ter predanost temu, kar počnemo (Tele, 13. 11. 2023).

Literatura

- Cankar, J. (2020). Kakšnega vzgojitelja si želijo današnji starši?. XIII. Mednarodna strokovna konferenca za vzgojitelje v vrtcih. Ljubljana: MiB.
- Globačnik, B. (2012). Zgodnja obravnava. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
- Tele. (pridobljeno 13. 11. 2023). Pozitivne misli – vodja. <https://vodja.si/pozitivne-misli/>

DEJAVNOSTI V PREDŠOLSKI SKUPINI – DELO V KROGU

Povzetek: Na celostni razvoj predšolskega otroka imajo močan vpliv različne dejavnosti, ki spodbujajo razvoj fine motorike, zaznavnega in spoznavnega razvoja, razvoj govora in jezika ter čustveni in socialni razvoj. Velik pomen ima rokovanje s konkretnimi materiali, socializacija in interakcija med otroki ter način izvajanja dejavnosti. Dejavnost izvede vsak otrok glede na svoje zmožnosti. Velik del je namenjen tudi razvijanju pozornosti, izražanju čustev in prilagajanju skupinskemu delu. Raziskave kažejo, da na ravni predšolske vzgoje iz leta v leto narašča delež otrok, ki imajo primanjkljaje na določenih področjih in so na podlagi strokovnih mnenj Razvojne ambulante ali Dispanzerja za mentalno zdravje prepoznani kot otroci, ki potrebujejo dodatno strokovno pomoč in več individualnega pristopa. Zato smo se v vrtcu odločili, da bomo v predšolskih skupinah enkrat na teden izvajali dejavnosti, ki vplivajo na posamezna področja razvoja.

Ključne besede: razvoj predšolskega otroka, individualni pristop v skupini, konkretni pripomočki, preventivni program, igra.

ACTIVITIES IN A PRESCHOOL GROUP – WORKING IN A CIRCLE

Abstract: The holistic development of a preschool child is strongly influenced by various activities that stimulate the development of fine motor skills, perceptual and cognitive development, speech and language development, and social-emotional development. Using concrete resources, socialization, interaction among children, and the manner of conducting activities all play an important role. All children carry out activities according to their own abilities. A large part of activities is focused also on developing attention, expressing emotions, and adapting to group work. Researches show that the proportion of preschool children with deficiencies in specific areas has been increasing every year, and, based on an expert opinion provided by a child development unit or a mental health centre, these are identified as children who need additional professional assistance and a more individualized approach. Therefore, in the kindergarten we have decided to conduct activities with preschool groups that influence individual areas of development once a week.

Keywords: preschool child development, individual approach within a group, concrete resources, prevention program, play.

1 Uvod

Za otroka je vstop v vrtec razširjeno okolje, kjer se sreča s pomembnimi novimi izzivi na vseh področjih razvoja, na telesnem (motoričnem), spoznavnem, čustveno-osebnostnem in socialnem področju. Vsa področja so med seboj povezana in razvoj poteka po določenih zakonitostih. Za predšolskega otroka vrtec predstavlja pomemben socialni in fizični prostor, kjer se uči preko različnih situacij, dejavnosti in razvija mnoge potenciale, ki jih nosi v sebi. Nekateri otroci zelo uspešno razvijajo svoje notranje zmožnosti preko strukturiranih in nestrukturiranih dejavnosti, ki potekajo v skupini. Le peščica otrok zaradi svojih posebnosti v razvoju potrebuje drugačne pristope, načine dela in več časa, da usvojijo določene spretnosti, ter več individualnega pristopa.

Cilji dejavnosti:

- otroci se pozdravijo in rokujejo;
- razvijejo prijazne odnose drug do drugega;
- spoznajo pravila dela v krogu;
- sodelujejo v skupini;
- razvijajo red in strukturo;
- pozorno poslušajo in sledijo navodilu;
- prepoznajo predmete iz naravnega okolja preko vseh čutil.

Pomen učenja preko vseh čutov je zagotovo najbolj naravna pot pri razvijanju spretnosti in omogoča celostni razvoj otroka.

V vajah sta zastopana zlasti dva vidika: vidik igre, ki vključuje radovednost, veselje in odkrivanje novega, ter vidik komunikacije in socializacije. Korist socialnih iger za učence je ta, da pridejo v medsebojni stik, se povežejo, osamljeni otroci vzpostavijo stik z drugimi, otroci, ki so preveč vsiljivi, se podredijo pravilom skupine. Med njimi se razvije solidarnost, medsebojna pomoč in toleriranje različnosti (Belak-Ožbolt in Virk Rode, 1990, str. 5).

2 Izvajanje dejavnosti

Dejavnosti so se izvajale v predšolski skupini v obdobju od oktobra do maja, enkrat na teden, od 20 do 30 minut. Izvajale so se kot igra, a zahtevale usmerjeno pozornost in zavestno sodelovanje otroka. Potekale so na začrtanem krogu (meja), posamezniki, otroci so vaje izvajali eden za drugim, v smeri urinega kazalca, od leve proti desni. Občasno so vaje potekale za mizicami. Pri vsaki vaji je bil prikaz jasen, skupina je dobila natančna, kratka navodila za izvedbo vaje. Jasno je bilo, kaj se pričakuje, razvija in kaj opazuje. Posebno pozornost sem namenila vzpostavitvi pristnega odnosa med izvajalcem in skupino otrok. Pri izvajanju vaj sem uporabila pripomočke iz naravnega okolja.

2.1 Primeri dejavnosti v skupini

Vaje se izvajajo v skupini, otrok individualno izvede vajo glede na svoje zmožnosti. Ob tem se oblikuje ustrezna skupinska dinamika, socialni odnosi med otroki, varno in spodbudno učno okolje.

2.1.1 Motorika govoril

Cilji:

- razvijanje motorike govornega aparata;
- urjenje motorike ustnic, jezika;
- pihanje skozi stisnjene ustnice;
- razvijanje artikulacije nekaterih glasov.

Dejavnosti:

- otroci se čudijo: se našobijo »O O O O«;
- avto brni: navlažijo ustnice, jih stisnejo in pihnejo skozi zrak, tako da se sliši »BRRRR« ... (Ustnice se morajo dobro tresti!);
- ustnice premikamo levo-desno;
- držimo palčko ali svinčnik med ustnico in nosom;
- se našobijo (ustnice);
- pokažejo jezik in ga skrijejo;
- jezik dvignejo do nosa in ga spustijo na brado;
- z jezikom se popraskajo po spodnjih ali zgornjih zobeh;
- naredijo žleb z jezikom;
- z jezikom krožijo po zobeh;
- napihujejo balon;
- ugašajo svečko,
- pihajo milne mehurčke;
- skozi slamico pihajo v vodo;
- pihajo vato po mizi;
- izpihujejo po slamici;
- pojejo »LA-LA-LA ...«
- posnemajo jeznega otroka, ki se šobi.

3.1.2 Vidna pozornost

Cilji:

- opazovanje,
- sortiranje,
- razvrščanje,
- pobiranje,
- podajanje predmetov s pinceto, ščipalko,
- prijemanje,
- sestavljanje,
- ugotavljanje podobnosti in razlik med predmeti,
- iskanje enakih in različnih predmetov,

- iskanje manjkajočih delov v celoti,
- razvijanje koordinacije oko-roka,
- razvijanje vidno-motorične koordinacije in hitrosti reagiranja (pretresanje, nalivanje, prelaganje, oblikovanje, natikanje ...).

Dejavnosti:

- Otroci stojijo v krogu in držijo roke pred seboj, dlani obrnejo navzgor. Otrok, ki je v sredini kroga, ploska in se pri tem vrti, tu in tam skuša koga v krogu udariti po roki in ko mu uspe, gre iz kroga, zamenja ga tisti, ki je bil zadet po roki.
- Nadaljujejo zaporedje kock po načrtu (4 narisane kocke različnih barv in velikosti).
- Otroci se postavijo v pare, stojijo drug nasproti drugemu; eden od otrok naredi nek gib, drugi ga posnema – igra zrcalo.
- Pripenjajo ščipalke, natikajo žebličke, postavljajo bonbone v določenem zaporedju.

3.1.3 Slušna pozornost

Cilji:

- razvijanje slušno zaznavnih sposobnosti;
- zavestno usmerjanje na zvok;
- določanje smeri zvoka;
- prepoznavanje glasu sošolca oz. ugotavljanje, kdo v skupini se oglašja;
- poimenovanje živali, ki se oglašja;
- poimenovanje naravnega pojava ob poslušanju;
- poimenovanje predmeta, ki oddaja zvok;
- poslušanje zgodbe in motorična reakcija ob slišnem zvoku;
- slušno razlikovanje (ritmov, prepoznavanje in razločevanje glasov, besed);
- slušno razčlenjevanje (ritmov, besed);
- pozorno poslušanje in sledenje navodilom.

Dejavnosti:

- z zavezanimi očmi ugotavljajo, kdo v skupini se oglašja;
- prepoznavajo smer zvoka;
- prepoznavajo zvoke različnih živali;
- prepoznavajo zvoke naravnih pojavov;
- prepoznavajo zvoke predmetov, stvari v ožjem in širšem okolju;
- iščejo pare škatlic, ki imajo isti zvok (na koncu preverimo, tako da škatlico odpremo in ugotovimo, kaj je notri);
- poslušajo kratko zgodbo: ko zaslišijo ime ali določeno število, poskočijo;
- po poslušanju med slikami z narisanimi predmeti izberejo prave in jih uredijo v pravo zaporedje;
- po poslušanju povedi ob določenem zvoku počepnejo;
- narišejo predmet po poslušanju opisa le-tega.

3.1.4 Tipna pozornost

Cilji:

- razvijanje tipno zaznavnih sposobnosti;
- ugotavljanje predmetov s tipanjem;
- prepoznavanje sošolca s tipanjem;
- prepoznavanje narisane predmeta na hrbtu;
- prepoznavanje števil do 5 na hrbtu.

Dejavnosti (na začetku izvajajo vaje s pomočjo vida, kasneje samo s tipanjem, s pokritimi očmi):

- vlečejo črte v različnih smereh po koruznem zdrobu;
- gnetejo plastelin;
- tipajo predmete za hrbtom, z zavezanimi očmi;

- z zavezanimi očmi s tipanjem prepoznajo sošolca;
- ugotovijo predmet, ki ga povlečejo iz vrečke;
- v parih si na hrbet napišejo številko (do 5) ali že obravnavano črko in jo poimenujejo;
- poslušajo niz besed (do 3, poskusimo tudi 4): po vrsti postavijo slike za predmete, ki so jih slišali (slike imajo pred seboj);
- v zaprti škatli z obema rokama iščejo pare predmetov;
- s pokritimi očmi in tipanjem ugotovijo, kateri predmet imajo v roki;
- vidno razlikovanje (enakih in različnih figur ali znakov; po velikosti, po barvi, po obliki; razlikujejo dele predmetov, figur);
- vidno pomnjenje;
- zaznavanje lika in ozadja: med predmeti poiščejo imenovanega, med znaki pokažejo ali prečrtajo določen znak);
- vidno motorična koordinacija (povezujejo pike, prečrtajo linijo, potegnejo črto med dvema črtama, nadaljujejo vzorec ali obliko, izrezujejo oblike, perforirajo, pikajo).

4 Zaključek

Otroci so se veselili iger oz. dejavnosti, ki smo jih izvedli. Potrebovali smo polovico leta, da so začeli upoštevati drug drugega, počakali so na vrsto in niso več segali v besedo oz. motili svojega vrstnika pri izvajanju naloge. Pozornost se je med letom povečevala, utrdili so socialne odnose in sodelovanje v skupini. Otroci so postali strpni drug do drugega, umirjeni in vsak je v dejavnostih sodeloval na svoj način. Izboljšalo se je aktivno poslušanje in sledenje navodilom. Ob vajah z jasno postavljenimi navodili in pravili ter dobro strukturiranim delom so otroci razvili sposobnost motorike govoril, artikulacije glasov, vidnega, slušnega, tipnega zaznavanja, zaznavanja samega sebe in pozitivno samopodobo, izboljšali so samokontrolo ter krepili voljo in vztrajnost, učili so se poslušanja, izražanja potreb, čustev in skupinskega sodelovanja ter glasovnega zavedanja. Sproščeno so sodelovali pri igri in ob uspehu doživeli občutek veselja. K motivaciji za njihovo izvajanje je odločilno prispevalo prijetno in zaupno vzdušje, v katerem imajo otroci možnost raziskovanja in odkrivanja izvirnih rešitev, ter sprejemanje napak in neuspešnih poskusov kot naravnega, večkrat tudi veselega, igrivega dela učenja. Odrasla oseba otroke pri izvajanju različnih dejavnosti spodbuja, opogumlja, usmerja, preusmerja, popravlja, jim svetuje in pomaga, z njimi sodeluje oz. je njihov model (Eva D. Bahovec et.al., 2004, str. 29).

Literatura

- Bahovec Eva D. et al. (2004). Kurikulum za vrtce: predšolska vzgoja v vrtcih. Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavor RS za šolstvo.
- Virk-Rode, J., Belak-Ožbolt, J. (1990). Razred kot socialna skupina in socialne igre. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

OKOLJE SENZORNE STIMULACIJE ZA BOGATO ČUTNO RAZISKOVANJE IN RAVNOVESJE

Povzetek: V sodobnem, hitrem tempu je zagotovo eden izmed pomembnih izzivov vzgoje naših otrok to, da jim omogočimo in spodbudimo razmišljanje o svojih občutkih, čutilih in telesnem zavedanju oziroma ravnovesju. V posebni senzorni sobi načrtujemo in izvajamo umirjene ter udobne dejavnosti, ki otroke vodijo do pomembnih novih spoznanj o občutenju delovanja različnih dražljajev na naše telo, izražajo svoja čustva in občutke. Pri tem ustvarimo spodbudno otrokovo okolje z različnimi efekti: igra senc, vodene vizualizacije, instrumentalno zvočni efekti, animacije s projektorji, vodni stolp, aromaterapija, taktilni pripomočki, različne teksture in čutne poti ipd. Hkrati pa dejavnosti v senzorni ustvarjalnici nudijo tudi podporo otrokom s slabo senzorno občutljivostjo, omogočajo prehod od vsakodnevne rutine k sprostitvenim dejavnostim, spodbujajo veselje, ugodje in zabavo ob igri oziroma izkušnjah, ki so drugačne od vsakodnevnih aktivnosti. Senzorne stimulacije nam omogočajo potop v drugačen svet.

AN ENVIRONMENT OF SENSORY STIMULATION FOR RICH SENSORY EXPLORATION AND BALANCE

Abstract: One of the important challenges of raising our children in this modern and fast pace of life is certainly to enable and encourage them to think about their feelings, senses and body awareness or balance. In our special sensory room we plan and carry out calm and comfortable activities that lead children to important new insights about feeling the effect of various stimuli on our body. What is more children can express their emotions and feelings. Consequently we create a stimulating environment for children with various effects: shadow play, guided visualizations, instrumental sound effects, animations with projectors, a water tower, aromatherapy, tactile aids, various textures and sensory pathways etc. At the same time, the activities, which take place in the sensory room, also provide support for children with poor sensory sensitivity. They enable the transition from everyday routine to relaxation activities. What is more they encourage joy, comfort and fun with play and experiences that are different from everyday activities. Sensory activities allows us to dive into a different world.

Uvod

Senzorna soba je varen prostor, kamor se otrok lahko zateče, ko potrebuje mir, počitek ali odmik. V takšni ustvarjalnici pa lahko vzpostavimo spodbudno okolje, kjer se lahko otrok ponovno zbere in prevzame nadzor nad svojim občutenjem ter vedenjem. Zavedanje o lastnem telesu spodbuja razvijanje svojih čutil. Senzorne informacije so »hrana« za delovanje možganov. Senzorična igra omogoča vzpostavljanje nevronskih povezav, razvoj mišljenja, učenja in ustvarjalnosti. Spodbuja razvoj govora, jezika, kognitivni razvoj, razvoj grobe in fine motorike ter spodbudno vpliva na čustveni in socialni razvoj otroka. Za razvoj vseh psihomotoričnih funkcij je pomemben dejavnik senzorna integracija, ki omogoča ustrezno obdelavo dražljajev v možganih, da se lahko otrok posledično ustrezno odziva in vede.

Namen senzorne sobe

Oprema v prostoru čarobne sobe je skrbno izbrana in načrtovana. Prostor je opremljen z različnimi svetlobnimi in mehničnimi pripomočki, ki s svojimi dražljaji delujejo na čutne organe: oko, uho, nos, koža. Senzorna soba prebudi naše čute in nam omogoča senzorično ugodje. Relaksacija je pomembna tudi za otrokovo duševno zdravje. Namen senzorne sobe:

- pridobivanje novih spoznanj,
- spoznavanje prostora in orientacija v prostoru,
- spodbujanje izražanja čustev,
- učenje razumevanja različnih občutkov (vid, sluh, dotik, vonj),
- zavedanje položaja telesa (gibanje, ravnotežje),
- spoznavanje lastnosti svetlobe (različni viri in jakost, barvna svetloba, sence),
- občutenje delovanja različnih dražljajev na čutne organe (npr. različni svetlobni efekti, dotik različnih tipnih tekstur),

- razvijanje sposobnosti koncentracije,
- pomoč otrokom s slabo senzorno občutljivostjo,
- pomoč otrokom s šibkejšimi komunikacijskimi spretnostmi,
- pomoč otrokom z vedenjskimi težavami,
- pomoč otrokom s šibkejšimi razvojnimi sposobnostmi oz. zmožnostmi,
- omogočanje prehoda od vsakodnevne rutine k sprostitvenim dejavnostim,
- spodbujanje veselja, ugodja in zabave ob igri oz. izkušnjah, ki so drugačne od vsakodnevnih aktivnosti.

Senzorna podpora k čutnemu raziskovanju

Poznamo sedem čutil oziroma čutilno – senzornih sistemov: taktilni, slušni, vidni, olfaktorni (vonj), gustatorni (okus), vestibularni (ravnotežje) in proprioceptivni. V čutilih se nahajajo receptorji, ki sprejemajo informacije (vidne, slušne) in jih prenašajo v možgane, kjer se integrirajo. Te informacije so »hrana za možgane«. Možgani potrebujejo veliko tovrstne hrane, da se ustrezno razvijejo in funkcionirajo.

Taktilni in proprioceptivni senzorni sistem

Otrok naj prosto manipulira z žogami različnih tekstur, velikosti, teže in različnih polnil. Lahko mu jih polagamo po telesu ali ga z njimi masiramo. Pripomočki naj bodo bogati tudi po teksturi kot na primer: blago, plastika, stiropor, raztegljivi materiali. Napolnjene vrečke otroci nosijo, predstavljajo, polagajo, manipulirajo, zavijajo. Atraktivna je tudi igra z vibrirajočimi igračkami, igra z različnimi masažnimi pripomočki, igra z različno trdimi igračkami. Posebno sproščanje in izražanje je tudi zaletavanje v mehke blazine, da otrok doživi globok pritisk, morebiten prenos svojih misli, čustev. Med zelo priljubljene taktilne dejavnosti sodijo še ustvarjanje z brivsko peno, prstnimi barvami, glino, plastelinom.

Vestibularni senzorni sistem

Vestibularna obogatitev se lahko nadgradi z vrtenjem in guganjem, v manjši meri s kakršnimkoli gibanjem. Tukaj imamo predlagan nabor različnih gugalnic: standardne gugalnice, guganje na vrvi, terapevtske gugalnice, ležeča linearna gugalnica, rotacijska krožna gugalnica, velika terapevtska žoga in gugalnik.

Oralni senzorni sistem

Igra s slamnicami (sesanje goste ali redke tekočine), pihanje s slamico (voda, milni mehurčki, koščki papirja, hlajenje hrane), pihanje v blok flavto ali piščalko, vetrnico, žogice, papir, barvo ali tuš. Avtorji predlagajo, da smo pozorni na otroke, ki grizejo, žvečijo igrače, knjige, vrvico, radirke. Ti otroci potrebujejo oralno stimulacijo, da bi se lahko samoregulirali in nadaljevali z ustrežno aktivnostjo.

Avditivni senzorni sistem

Otrok naj posluša različne zvrsti glasbe, zvokov, ropotov. Dobrodošla dejavnost je tudi različna jakost zvokov, ko otroku zvišujemo toleranco na različne frekvence in višine tonov. Otrok naj sam proizvaja različne zvoke – igranje na Orffove inštrumente, improvizirana glasbila ter lastni inštrumenti (ploskanje, tleskanje, drsenje, brnenje, cmokanje). Avditivni senzorni sistem spodbujajo tudi igre, kjer se proizvajajo različni zvoki kot npr. topotanje, šelestenje, brnenje, udarjanje. Na tem področju je potrebno biti pozoren na otroke, ki si zatiskajo ušesa, ker so preobčutljivi na zvočne dražljaje. Nekatere to pokažejo tudi s strahom ali s tresenjem glave.

Olfaktorni senzorni sistem

Spodbujamo ga z vonjanjem različnih dišav kot so eterična olja, začimbe, cvetlice, zelišča, sadje, zelenjava, mila, odišavljene sveče, dišeče blazine. Nadgradnje razvijanja tega sistema je vonjanje omenjenih dišav z zavezanimi očmi.

Gustatorni senzorni sistem

Tukaj sodi okušanje različne hrane, različne gostote in teksture. Tudi tukaj je dobrodošla otežitev izziva z zavezanimi očmi.

Senzorni kotički v igralnici

Priporočljivi so senzorni kotički, v katere nameščamo sredstva za senzorno stimulacijo, kjer ima otrok na razpolago različen material, ki ga lahko vohta, tipa, z njim manipulira. Otrok, ki je preobremenjen z dražljaji, bo lahko ostal pozoren in bo nadaljeval z začetno aktivnostjo, če bo imel miren kotiček, kjer se lahko »izključi« in naredi predah. Ta prostor je lahko majhen šotor z blazinami, blagimi lučkami in prijetno umirjeno glasbo.

Zaključek

Senzorna soba je torej prostor, ki vsebuje različne senzorne elemente, kot so svetlobni učinki, zvočni učinki, teksture, dišave in okusi. Te elemente je potrebno kombinirati, da bi spodbudili naše senzorne zaznave. Senzorna soba ima lahko različne oblike, velikosti in senzorne elemente, ki so prilagojeni potrebam uporabnika. Senzorne sobe se pogosto uporabljajo kot sprostitevna terapija. Sproščujoče senzorne izkušnje, kot so mirna glasba, prijetni vonji in nežna svetloba, lahko zmanjšajo napetost in tesnobo ter spodbudijo naše telo k sprostitvi. Raziskave kažejo, da senzorna soba lahko zmanjša nivo kortizola, stresnega hormona, ki se izloča v našem telesu, kar lahko vodi v zmanjšanje stresa in tesnobe. Senzorna soba je učinkovito terapevtsko orodje za otroke s posebnimi potrebami, ki imajo težave pri obdelavi senzornih informacij. Otroci s težavami, kot so avtizem, ADHD in druge senzorne motnje, lahko doživljajo preobčutljivost ali pod občutljivost na različne senzorne dražljaje. Senzorna soba lahko pomaga pri razvoju senzornih, motoričnih in socialnih spretnosti ter olajša simptome senzornih motenj. V takšnih prostorih so otrokom izredno priljubljene tudi masaže. Masaža lahko pomaga pri sproščanju mišic, zmanjšanju stresa in izboljšanju spanja. Poleg tega pa masaža lahko tudi spodbudi senzorični razvoj pri otrocih, saj pomaga pri razvijanju senzornih spretnosti, kot so dotik in pritisk. Senzorna soba je lahko tudi odlično orodje za učenje. Otroci se lahko učijo skozi igro in eksperimentiranje, kar lahko spodbudi njihovo ustvarjalnost in domišljijo. Uporaba senzorne sobe lahko tako izboljša ne le senzorični razvoj, temveč tudi kognitivni in socialni razvoj pri otrocih. Vsekakor pa lahko senzorna soba ponudi izjemno izkušnjo, ki lahko izboljša naše počutje in zdravje ter spodbuja naš razvoj na različnih področjih.

Literatura

- Ayres, J. (2002). *Dijete i senzorna integracija*. Zagreb, Naklada Slap.
- Biel, L., Peske, N. (2007). *Senzorna integracija iz dana u dan*. Zagreb, Ostvarenje d.o.o.
- Meyer, A. (1979). *Kako deluje človek*, Meyerjeva pojasnjena medicina. Ljubljana, Tehniška založba Slovenije.
- Wiesbauer, C. (2011). *Gesellschaft für sensorische integration – Jean Ayres*. München, Deutschland und international.

S PRIREDITVAMI KREPIMO MEDSEBOJNO PARTNERSTVO

Povzetek: V Vrtcu Zreče se zavedamo pomena prireditev, saj so le-te nepogrešljiv del otrokovega življenja. Poleg tega pa so pomembne tudi za krepitev partnerstva med starši, vzgojitelji in otroki. Vrtci po vsej Sloveniji organizirajo številne prireditve, ki vključujejo igro, gibanje, ustvarjanje in druženje. Športni vrtljak, ki je že postal tradicionalna prireditev v vrtcu Zreče, je le en primer takšne prireditve. V okviru Športnega vrtljaka se otroci srečujejo s številnimi gibalnimi igrami, ki jih spodbujajo k razvoju svojih motoričnih sposobnosti. Pomembno je, da se otroci že od malih nog naučijo, kako pomembno je gibanje za njihovo zdravje in dobro počutje. Športni vrtljak pa ni namenjen samo otrokom. Aktivna vloga staršev je ključna za uspešno izvedbo prireditve. Starši in otroci skupaj sodelujejo in si pomagajo, da ustvarijo nepozabno izkušnjo. Poleg Športnega vrtljaka pa se v vrtcu Zreče organizirajo tudi druge prireditve, ki nam omogočajo medsebojnega sodelovanja in spodbujanja. Prireditve so tudi priložnost za krepitev partnerstva med starši, vzgojitelji in otroki.

Ključne besede: prireditve, otroci, sodelovanje s starši, organizacija, medsebojno povezovanje, Športni vrtljak.

STRENGTHENING MUTUAL PARTNERSHIP THROUGH EVENTS

Abstract: In the Zreče Kindergarten, we recognize the importance of events as an indispensable part of a child's life. Additionally, these events play a crucial role in fostering partnerships between parents, educators, and children. Throughout Slovenia, kindergartens organize numerous events that involve play, movement, creativity, and socialization. The Sports Carousel, which has become a traditional event at the Zreče Kindergarten, is just one example of such occasions. Within the Sports Carousel, children engage in various motor skills development games. It is essential for children to learn from a young age how crucial movement is for their health and well-being. However, the Sports Carousel is not solely for children. The active involvement of parents is key to the successful execution of the event. Parents and children collaborate, supporting each other to create an unforgettable experience. Apart from the Sports Carousel, the Zreče Kindergarten also organizes other events that facilitate mutual collaboration and encouragement. These events serve as an opportunity to strengthen the partnership between parents, educators, and children.

Keywords: events, children, parent collaboration, organization, mutual connection, Sports Carousel.

1 Uvod

Vzgoja otrok je izjemno pomembna in kompleksna naloga, ki zahteva sodelovanje različnih ljudi. Med najbolj ključnimi so starši, vzgojitelji in otroci sami. Pri vzgoji otrok je pomembno, da se ti ljudje med seboj povežejo in ustvarijo partnerstvo, ki bo omogočilo otrokom najboljše možnosti za rast in razvoj. Ena od učinkovitih načinov za krepitev partnerstva med starši, otroki in vzgojitelji so prireditve. Organizacija prireditev je lahko tudi odlična priložnost za vzpostavljanje pozitivne in konstruktivne komunikacije med starši in vzgojitelji. Starši in vzgojitelji se lahko srečujejo na sestankih, vendar so prireditve bolj sproščene in manj formalne, kar omogoča boljše spoznavanje in medsebojno razumevanje. Prireditve, na katerih se lahko starši aktivno vključujejo, kot so na primer božične delavnice ali izleti, so odlična priložnost za povezovanje in krepitev odnosov. Poleg tega pa organizacija in izvedba prireditev zahtevata tudi veliko dela in sodelovanja med starši in vzgojitelji. Skupaj morajo načrtovati in organizirati prireditev, poskrbeti za ustrezno opremo in material, ter se dogovoriti glede izvedbe programa. Sodelovanje pri organizaciji in izvedbi prireditve lahko pripomore k boljšemu medsebojnemu razumevanju in spoštovanju med starši in vzgojitelji.

2 Prireditve je izziv

Prireditve so lahko tudi priložnost za starše, da bolje spoznajo svoje otroke in njihove prijatelje. Starši lahko sodelujejo pri organizaciji in izvedbi prireditve ter se s tem vključijo v otrokovo življenje v vrtcu. S tem pa lahko bolje razumejo otrokove potrebe in interese, ter se bolj povežejo z vzgojitelji in drugimi starši, ki imajo podobne izkušnje in izzive pri vzgoji otrok. Poleg tega pa so prireditve tudi priložnost za vzgojitelje, da pokažejo staršem, kako pomembno je njihovo sodelovanje pri vzgoji otrok. Sodelovanje staršev pri organizaciji in izvedbi prireditve lahko pripomore k večji zavzetosti staršev pri vzgoji otrok in s tem k

boljšim rezultatom pri delu z otroki. Starši, ki se aktivno vključujejo v življenje vrtca, so pogosto bolj seznanjeni z dejavnostmi in cilji vrtca, kar pripomore k boljšemu medsebojnemu razumevanju in sodelovanju. Vendar pa je pomembno, da organizacija prireditev ne postane breme za starše in vzgojitelje. Potrebno je najti ravnotežje med vključevanjem staršev in vzgojiteljev ter zagotavljanjem kvalitetne in učinkovite izvedbe prireditve. Pri organizaciji in izvedbi prireditve je pomembno, da se upoštevajo želje in potrebe otrok ter da se prireditve izvede na način, ki je varno, zabavno in poučno za vse udeležence.

Organizacija prireditev je pomemben del partnerstva med starši, otroki in vzgojitelji v vrtcu. Prireditve predstavljajo priložnost za druženje in sodelovanje ter krepijo medsebojno zaupanje in razumevanje med vsemi udeleženci. Poleg tega pa organizacija prireditev prispeva k boljšemu delovanju vrtca in izboljšuje sodelovanje med vsemi vpletenimi strankami.

Pri organizaciji prireditve je pomembno, da se vključijo starši in vzgojitelji ter se vsakdo vključi v pripravo in izvedbo dogodka. Sodelovanje pri organizaciji prireditve lahko prispeva k boljšemu poznavanju dela v vrtcu in vzpostavitvi trdnjših vezi med starši, otroki in vzgojitelji. Starši se bodo bolj zavedali pomembnosti dela, ki ga opravljajo vzgojitelji, hkrati pa bodo vzgojitelji bolj razumeli potrebe in želje staršev. Organizacija prireditve lahko prav tako pomaga pri uresničevanju vizije in ciljev vrtca. Prireditve lahko služi kot priložnost za učenje in razvoj otrok ter kot način za krepitev socialnih veščin, ki jih bodo otroci uporabljali skozi življenje. Na primer, prireditve lahko vključuje igre, ki spodbujajo timsko delo, tekmovanja, ki razvijajo sposobnosti reševanja problemov, ali pa kulturne dogodke, ki izboljšujejo razumevanje drugih kultur.

Poleg tega lahko organizacija prireditve pripomore k izboljšanju komunikacije med starši in vzgojitelji. Prireditve je priložnost, da se starši in vzgojitelji srečajo in pogovorijo o izzivih in uspehih v vzgoji otrok. Starši bodo bolj seznanjeni s tem, kaj se dogaja v vrtcu, in bodo lahko bolj aktivno sodelovali pri vzgoji svojih otrok.

Organizacija prireditev predstavlja pomemben del partnerstva med starši, otroki in vzgojitelji v vrtcu. Sodelovanje pri pripravi in izvedbi prireditve krepi medsebojne odnose, izboljšuje komunikacijo in prispeva k boljšemu delovanju vrtca ter razvoju otrok. Zato je pomembno, da se organizacija prireditev nadaljuje in da se vsi udeleženci vključijo v skupne dejavnosti. Odnosi med starši, otroki in vzgojitelji so ključni za uspešno vzgojo otrok. Medsebojno sodelovanje in povezovanje skozi prireditve in druge aktivnosti lahko pomagajo pri krepitvi teh odnosov. Prireditve so odličen način za povezovanje in sodelovanje med vsemi udeleženci ter za krepitev zaupanja in razumevanja med njimi.

Medsebojno sodelovanje med starši in vzgojitelji ima velik vpliv na razvoj otrok. Starši so prvi in najpomembnejši učitelji otrok, vendar pa sodelovanje s strokovnjaki v vrtcu lahko pomaga pri izboljšanju otrokovega razvoja. Skupaj lahko zagotovijo raznolike izkušnje in pomoč pri reševanju izzivov, s katerimi se soočajo otroci. Prireditve so lahko priložnost za sodelovanje in povezovanje. Na primer, prireditve lahko vključuje kulturne dogodke, na katerih se lahko starši predstavijo s svojo kulturo in tradicijami, medtem ko otroci razvijajo svojo kulturno zavest. Prav tako lahko prireditve vključujejo športne aktivnosti, ki spodbujajo timsko delo in sodelovanje, kar lahko pomaga pri razvoju socialnih veščin pri otrocih. Poleg tega lahko organizacija prireditev pomaga pri izboljšanju komunikacije med starši, otroki in vzgojitelji. Sodelovanje pri organizaciji prireditve omogoča staršem in vzgojiteljem, da si izmenjujejo informacije, ideje in izkušnje. To lahko pomaga pri razvijanju boljšega razumevanja otrokovega razvoja in potreb.

Skupno sodelovanje in organizacija prireditev lahko pomagata pri krepitvi odnosov med starši, otroki in vzgojitelji, kar lahko pozitivno vpliva na otrokov razvoj. Prireditve so pomembne za razvoj otrok in vplivajo na njihovo socialno-čustveno doživetje. Medsebojno sodelovanje in povezovanje skozi prireditve so lahko učinkovito orodje za izboljšanje odnosov in za zagotavljanje kakovostne vzgoje otrok.

2.1 Športni vrtljak – tradicionalna prireditev s katero krepimo medsebojno partnerstvo, kot primer dobre prakse

Dan družine v mesecu maju je odlična priložnost za športno prireditev, kjer se lahko starši, otroci in vzgojitelji povežejo v skupnem cilju. Sodelovanje s starši je ključno pri organizaciji dogodka, saj lahko prispevajo z izkušnjami in spretnostmi. Športne aktivnosti spodbujajo povezovanje med otroki, starši in vzgojitelji ter krepijo medsebojne odnose. Pomembno je, da se vsi vključijo in prispevajo k uspešni izvedbi prireditve, saj le tako lahko dosežemo skupni cilj in okrepimo medsebojno sodelovanje v vrtcu. Že dobro desetletje je naš zavod aktivno vključen v mednarodni projekt FIT4KID. S podporo področnih strokovnjakov in koordinatorjev iz našega vrtca, vnašamo nove gibalne vsebine v vse oddelke predšolskega obdobja. Sistematično vnašamo primerne aktivnosti s katerimi otroke učimo za življenje tudi pri posameznih dnevih, kot so: dan brez avtomobila, svetovni dan hoje, dan strpnosti, dan družine, svetovni dan zdravja. Vsako leto, že tradicionalno načrtujemo, organiziramo in izvajamo športno prireditev z naslovom Športni vrtljak. To izvajamo kot fit aktivno igrišče z nalogami po postajah. Namen naše prireditve je, da se ob sproščenem druženju, zabavi in igri, po ciljih projekta FIT4KID, ki mu sledimo skozi celotno vrtčevsko leto, dobro razgibamo. Prireditev poteka v tesnem sodelovanju z lokalno skupnostjo, lokalnimi društvi, starši ter Centrom za krepitev zdravja. Zaradi večjega števila udeležencev, prireditev izvajamo na nogometnem stadionu v Zrečah. Za izvedbo take prireditve je potrebno veliko načrtovanja strokovnih delavcev z ostalimi zaposlenimi v zavodu. Seveda pa je ključ priprave prireditve, sodelovanje z vodstvom ter delitvijo nalog s pomočjo dobro pripravljenega akcijskega načrta za izvedbo prireditve, ki ga pripravi fit tim. V akcijski načrt so vključeni tudi starši in otroci poleg ostalih deležnikov. Fit koordinatorke se večkrat sestanejo na koordinacijskih sestankih, na katerih podajo mnenja, ideje in možnosti izvedbe različnih dejavnosti, da celoten projekt oziroma prireditev doseže visoko zastavljen cilj.

Športno tekmovanje se ne začne brez ogrevanja, ki je pomembno za preprečevanje poškodb, za kar poskrbijo člani plesno – športnega kotička. Razobesimo slovensko zastavo in zapojemo slovensko himno – Zdravljico, kot učenje državljanske vzgoje, ki se začne v zgodnjem obdobju otrokovega življenja in razvoja.

Otroci in starši spretno uporabljajo športne rekvizite, usvajajo igre s pravili in druge gibalne igre ter pridobivajo pomembne vrednote, s tem pa tudi vedenjski vzorec telesne aktivnosti. To so štafetne igre, igre s fit padalom, razni poligoni, prenašanje žog, nogomet, vožnja s skiroji, poskoki s hoppy žogami, skakanje v vrečah. V športnem duhu združujemo in povezujemo otroke, starše in zaposlene našega zavoda. Vsaka skupina se predstavi s svojo gibalno nalogo, katero otroci samostojno ali ob pomoči staršev skušajo pravilno izvesti. Prireditvi dodamo tudi olimpijski pridih. Otroci pred začetkom iger prižgejo ogenj Športnega vrtljaka, ki gori skozi celotno prireditev. V duhu, da je pomembno sodelovanje in smo na koncu vsi zmagovalci, strokovne delavke ob zvokih slovenske himne vsem otrokom podelijo medalje. V velikem finalu se pomerijo v vlečenju vrvi očetje otrok, ki jeseni odhajajo v šolo, kar daje prireditvi svojevrsten čar. Na koncu nas čaka sladko presenečenje. Številčna udeležba in zadovoljstvo otrok ter staršev nam daje zagon, da smo lahko naslednje leto še boljši.

3 Zaključek

Namesto zaključka lahko rečemo, da so prireditve pomemben del otrokovega življenja in da lahko pripomorejo k boljšemu medsebojnemu razumevanju in sodelovanju med starši, otroki in vzgojitelji. Prav tako je sodelovanje med vrtcem in starši pomemben dejavnik kakovosti predšolske vzgoje v vrtcu. Prav to sodelovanje prispeva h kakovostnemu dopolnjevanju družinske in institucionalne vzgoje, kar je eden izmed ciljev naše predšolske vzgoje v vrtcih. Vrtec nudi staršem storitve, ne sme pa posegati v njihovo zasebno sfero. Tako mora spoštovati kulturo, identiteto, jezik, svetovni nazor, vrednote, prepričanja, navade in običaje otrokovih staršev, starši pa morajo upoštevati meje svojega odločanja, ki ne sme posegati v strokovnost institucije, vrtca (Kurikulum za vrtce 1999, str. 24). Prireditve so lahko odlična

priložnost za vzpostavljanje močnih vezi in za krepitev partnerstva, ki je ključno za uspešno vzgojo otrok. Zato je pomembno, da se starši aktivno vključujejo v organizacijo in izvedbo prireditve ter s tem pripomorejo k boljšemu sodelovanju in odnosom z vzgojitelji in drugimi starši ter prispevajo svoj kamenček v mozaiku kakovosti zavoda. Zaposleni bomo s tradicionalno prireditvijo nadaljevali, saj je kljub organizaciji, načrtovanju in izvedbi to resnično dodana vrednost za vse udeležence. S starši izmenjujemo pridobljene izkušnje, znanje, delovne navade in tudi vrednote, ki jih ponosno prenašamo na mlajše generacije, s tem pa krepimo močno partnersko vez. V vrtcu Zreče imamo dobro zastavljeno vizijo, ki jo uresničujemo preko zastavljenih ciljev in različnih aktivnosti. Prizadevamo si, da se otroci razvijajo v varnem, prijaznem in spodbudnem okolju, kjer se učijo novih stvari ter razvijajo svoje spretnosti. Prireditve so torej pomemben del vzgoje in razvoja otrok ter so nepogrešljiv del življenja vrtca Zreče.

Literatura

- Dolar Bahovec, E., Bregar Golobič, K.(2014). Šola in vrtec skozi ogledalo. Priročnik za vrtce, šole in starše. Ljubljana: DZS.
- Kremžar, B. in Petelin, M. (2001). Otrokovo gibalno vedenje. Ljubljana: Društvo za motopedagogiko in psihomotoriko.
- Kurikulum za vrtce.(1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in Zavod RS za šolstvo.
- Lepičnik-Vodopivec, J.(1996). Med starši in vzgojitelji ni mogoče ne komunicirati. Ljubljana: Misch, Oblak in Schwarz.
- Lepičnik-Vodopivec, J.(2012). Teorija in praksa sodelovanja s starši. Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani.
- Pavlovič, Z.(1993). Psihološke pravice otroka – otrokove pravice onstran pravnega varstva. Radovljica, Didakta.
- Zurc, J. (2008). Biti najboljši: pomen gibalne aktivnosti za otrokov razvoj in šolsko uspešnost. Radovljica: Didakta.

IZZIVI VZGOJITELJA PRI DELU Z OTROKI S POSEBNIMI POTREBAMI, VKLJUČENIMI V REDNI ODDELEK

Povzetek: Predstavila bom kako in na kakšen način se pri svojem delu soočam z otroki s posebnimi potrebami, ki so vključeni v redni oddelek. Opisala bom različne strategije, ki se jih poslužujem, da otrokom za njihov razvoj zagotovim največ kar lahko. Poleg svoje vloge in dela v oddelku bom opisala tudi delo s spremljevalko, ki je ves čas prisotna v oddelku. Opisala bom tudi sodelovanje s svetovalno službo, sodelovanje med vzgojitelji in starši otrok ter morebitnimi terapevti. Seznanila vas bom tudi o tem, kako ostali otroci pristopajo k otroku s posebnimi potrebami. Predstavila bom dečka z motnjami avtističnega spektra in njegova odzivanja na različne dražljaje. Preko zapisanega bom poskusila prikazati, kako poteka njegovo življenje v vrtcu in na kaj moramo biti pozorni, da je dečkovo bivanje v skupini pozitivno za njegov celosten razvoj. Poraja se vprašanje, ali smo vzgojitelji dovolj usposobljeni za delo z otroki s posebnimi potrebami? Kako si lahko sami pomagamo pri reševanju določenih dilem?

Ključne besede: Otroci s posebnimi potrebami, izzivi, sodelovanje s starši in spremljevalko, avtizem.

CHALLENGES OF A KINDERGARTEN TEACHER WORKING WITH SPECIAL NEEDS CHILDREN INCLUDED IN A REGULAR DEPARTMENT

Abstract: In this paper I will present how and in what way I deal with children with special needs who are included in the regular department at my work. I will describe the different strategies I use to ensure help for the children in their development as much as it is possible. In addition to my role and work in the department, I will also describe working with a companion who is always present in the department. I will also describe cooperation with the counseling service, cooperation between educators and children's parents and potential therapists. I will also inform you about how other children approach a child with special needs. I will present a boy with autism spectrum disorders and his reactions to various stimuli. Through what I have written, I will try to show how his life in kindergarten goes and what we need to pay attention to so that the boy's stay in the group is positive for his overall development. The question arises, are we educators sufficiently qualified to work with children with special needs? How can we help ourselves in solving certain dilemmas?

Key words: Special needs child, challenges, cooperation with children's parents and companions, autism.

Uvod

Veljavni zakon o vrtcih (Uradni list RS, št. 58/11 z dne 22. 7. 2011) v 2. členu navaja osem skupin otrok s posebnimi potrebami:

- otroci z motnjami v duševnem razvoju,
- slepi in slabovidni otroci oziroma otroci z okvaro vidne funkcije,
- gluhi in naglušni otroci,
- otroci z govorno-jezikovnimi motnjami,
- gibalno ovirani otroci,
- dolgotrajno bolni otroci,
- otroci s primanjkljaji na posameznih področjih učenja in
- otroci z avtističnimi motnjami ter otroci s čustvenimi in vedenjskimi motnjami, ki potrebujejo prilagojeno izvajanje programov vzgoje in izobraževanja z dodatno strokovno pomočjo ali prilagojene programe vzgoje in izobraževanja oziroma posebne programe vzgoje in izobraževanja.

Vrtec predstavlja eno prvih okolij, v katero se otrok s posebnimi potrebami poda zunaj doma, zato je zelo pomembno, da jim vzgojitelji in drugi strokovnjaki nudijo vse, da jim je vstop novo okolje lažji in prijetnejši (Nemec in Kranjc, 2011). Za celovito obravnavo otrok skrbi strokovna skupina, v katero so vključeni svetovalni delavec, specialni pedagog, vzgojitelj, pomočnik vzgojitelja in morebitni spremljevalec otroka. Pri načrtovanju dejavnosti in pripravi individualiziranega programa, je izrednega pomena sodelovanje med vsemi strokovnjaki, pri čemer vsak prispeva s svojimi izkušnjami in znanjem.

Nekaj o avtizmu: (Povzeto po gradivu Smernice za delo v oddelkih za predšolske otroke z motnjami avtističnega spektra – MAS)

Strokovnjaki pravijo, da se MAS pojavi pred 30. mesecem otrokove starosti in traja celo življenje. Preden se postavi diagnoza, je potreben multidisciplinaren pristop s timsko obravnavo strokovnjakov različnih profilov: pedopsihiater, nevrolog, defektolog, logoped, psiholog, delovni terapevt, vzgojitelj in starši. MAS je razvojna motnja, ki je nevrobiološko pogojena in vpliva na vse vidike socialnega razvoja. Strokovnjaki jo v grobem skoncentrirajo na tri kritične komponente:

- motnje socialne interakcije,
- motnje komunikacije in
- motnje imaginacije ter repetitivnih gibov.

Motnje socialne interakcije:

- ni očesnega stika,
- ni razumevanja občutkov drugih ljudi,
- zavračanje hrane, izbiranje hrane po barvi in obliki ter ne po okusu,
- motnje spanja in
- ne reagiranje na osebe, več zanimanja za predmete.

Motnje komunikacije:

- neverbalna komunikacija, kjer govor spremlja uporaba gest in pogosto uporabljanje tuje roke za doseg cilja,
- verbalna komunikacija, ki je odvisna od njihovih intelektualnih sposobnosti, npr. govor lahko uporabljajo na napačen način, obračajo besede, jih napačno izgovarjajo, na vprašanja odgovarjajo s ponavljanjem vprašanja, govorijo v angleškem jeziku ipd.

Motnje imaginacije in repetitivnih gibov:

- v igri ni spontanega igranja, npr.: »Jaz sem kuhar in ti bom spekel pico«,
- pozornost usmerjajo na nepomembne detajle (npr. prstan na roki kraljične) in ne na domišljajske igre,
- vedno znova rišejo isti predmet,
- enostavne stereotipije, npr. tleskanje s prsti, vrtenje predmetov, mečkanje blaga, tek v krogu
- sestavljene stereotipije, npr. navezanost na določene predmete, določen vrstni red predmetov
- kompleksne stereotipije, npr. odhajanje v vrtec vedno po isti poti, dnevna rutina v vrtcu, ritual pred spanjem

Delo z otroki s posebnimi potrebami, ki so vključeni v redni oddelek vrtca, predstavlja strokovnim delavcem velik izziv, s katerim se soočamo vsakodnevno. Pri tem je zelo pomembno, da imamo podporo sodelavcev in staršev ter pozitiven odnos do dela, da lahko tako zagotovimo podporo in vključenost otrok v oddelek.

Individualizacija: vsak otrok s posebnimi potrebami ima edinstvene potrebe in zmožnosti, zato se moramo vzgojitelji osredotočiti na vsakega otroka posebej in zanj, skupaj s svetovalno službo, izdelati poseben individualiziran program, ki podpira njegov razvoj.

Komunikacija s starši: redno in učinkovito moramo komunicirati s starši, razumeti njihove bojazni, biti v pogovoru popolnoma objektivni in odkriti ter jim nuditi veliko podpore.

Omogočiti inkluzivno okolje: vzgojitelji moramo ustvariti okolje, ki spodbuja sprejemanje in razumevanje različnosti. Sodelovanje s spremljevalko otroka s posebnimi potrebami: ustvariti je potrebno pozitivno medsebojno komunikacijo, se sproti dogovarjati in vsakodnevno evalvirati delo v oddelku. Sodelovanje z ostalimi strokovnjaki: vzgojitelji spremljamo napredek otroka tudi s sodelovanjem z ostalimi strokovnjaki, kot so logoped in specialni pedagog ter skušamo njihovo delo vnašati v delo v oddelku.

Iz teorije v prakso

Predstavljam vam dečka, starega 5 let. Je deček z avtizmom, ki je neverbalen. V letošnjem letu je zamenjal skupino, vendar vzgojiteljici in spremljevalka ostajamo isti. Kljub spremembam pri njem nismo zaznali večjih prilagoditvenih težav. Komunicira nebesedno s kretnjami (npr. prime za roko in vodi do predmeta, ki si ga želi). Večkrat je v pogovoru s samim seboj, pri tem se zdi, kot da nekaj recitira ali poje pesmico. Največkrat je zaznati angleške besede. V skupini se najraje igra sam in pri tem ne navezuje stikov z ostalimi otroki, pri dejavnostih ne sodeluje. V skupini ga moti gneča, pogosto se sam umakne na samo v kakšen kotiček. V igralnici največkrat teka dol in gor, spušča različne zvoke (cviljenje, kričanje, smeh) in ob tem uporablja značilne kretnje z rokami. Občasno se stisne tudi k vzgojiteljici ali spremljevalki. Premestitev v prilagojen program starša ostro zavračata. Otroci v skupini so se ga navadili, vendar se vse bolj opaja, da njegovo vedenje tudi za njih postaja moteče (npr. kričanje, otrokom vzame stvari, težko počaka pri miru, ne sprejema pravil, ne vključuje se v aktivnosti ali pa jih na pobudo zavrača ...)

Dečkovo bivanje v vrtcu, njegova dnevna rutina in na kakšen način mu pri tem pomagamo: Prihod v vrtec:

V vrtec ga pripelje mamica vedno po isti poti. Jutranje združevanje v našem vrtcu poteka skupaj z ostalimi skupinami in to za dečka predstavlja težavo. Spremljevalka, ki je ves čas z njim, ga v ta namen pričaka pred matičnim oddelkom, kjer ga sprejme in odpelje v igralnico. V kolikor je spremljevalka odsotna, poskušamo zagotoviti strokovnega delavca le zanj in tako tudi tedaj brez težav vstopi v igralnico.

Prehranjevanje:

Deček je pri prehranjevanju samostojen. Ves čas poskušamo obdržati doslednost in rutino pri obrokih. Hrane, za katero vemo, da jo odklanja, mu ne ponudimo. Kljub temu, da ima v svojem krožniku še veliko hrane, gre deček na tla in pobira hrano drugih otrok, ki jim pade na tla. Dečka na to opozorimo, ga primemo za roko in odvedemo do njegove mize. Pri pripravi sadne malice ga vključimo v proces priprave in čeprav je v večini deček neverbalen, na vprašanje: »Kaj boš, banana ali jabolko?« odgovori in vzame njemu ljubo sadje.

Toaletni trening:

Skupaj s spremljevalko sva dečka nekaj časa opazovali ali je deček pripravljen na uporabo stranišča. Ustvarili sva redno rutino za obisk stranišča in uporabili vizualne pripomočke, PECS slikice (nadomestna podporna komunikacija, v nadaljevanju PECS), ki dečku pomagajo razumeti korake toaletnega treninga. Po uspešno usvojenih korakih toaletnega treninga dečka vedno pohvalimo in dodamo majhno nagrado.

Sodelovanje pri dejavnosti:

Za sodelovanje pri dejavnostih poskušam ugotoviti, kaj trenutno dečka zanima in motivira, ter tako prilagodim dejavnost. Tudi tu uporabljam PECS slikice, ki so mu že poznane. Deček sam pokaže na določeno sliko in jo prime, nato pa odpre omaro in iz nje vzame tisto igračo, ki si jo je sam izbral.

Prehodi med dejavnostmi:

Pri dečku je velikega pomena, da točno ve, kaj v dnevu sledi. Zelo hitro se je navadil na uporabo PECS slikic, ki imajo pomembno vlogo pri razvoju komunikacijskih veščin in mu pomagajo zmanjšati stres ter frustracije, kajti z uporabo le teh točno ve, kaj sledi v dnevni rutini. V kolikor mu slikovno ne pokažemo kaj sledi, prične tekati sem in tja ter spuščati glasove, ki so glasni in nekontrolirani.

Počitek:

Pri dečku je tudi pri počitku velikega pomena vsakodnevna rutina. Sprva je imel deček pri tem kar nekaj težav, težko se je umiril, bil je glasen in včasih tudi malce agresiven do spremljevalke. Na podlagi opazovanj smo mu uredili prijeten prostor za počitek, ki je vedno na istem mestu, predvajamo umirjeno glasbo, pokrijemo ga s posebno odejo, narejeno prav zanj, ki mu nudi neko toplino in varnost.

Komunikacija:

Deček je neverbalen, večinoma se pogovarja sam s sabo ali pa prepeva angleške pesmice. Če je deček naspan in dobre volje, je pripravljen ponavljati besede za odraslo osebo. Za osnovne vsakodnevne dejavnosti uporabljamo nadomestno komunikacijo s pomočjo PECS slik in uporabo nekaterih gest, ki jih deček pozna. Zelo redko vzpostavi očesni stik, za vzpostavitev le tega počepnem v višino njegovih oči in ga pozdravim, on pa za trenutek pogleda v mojo smer in zelo hitro pogleda stran.

Sodelovanje s starši:

Komunikacija s starši je vsakodnevna. Seznanjamo jih s počutjem otroka, njegovimi dnevnimi dosežki, nudimo jim podporo, jih seznanimo z različnimi igrami in dejavnostmi, ki jih lahko skupaj z otrokom izvajajo v domačem okolju. Za starše je velikega pomena pozitivno sodelovanje in zaupanje s strokovnim osebjem v oddelku, kjer se počutijo sprejeti in enakovredni ostalim.

Interakcija z vrstniki:

Interakcija z vrstniki še ni prisotna. Na njih se ne odziva, npr. ko mu želijo pomagati, ga vključiti v igro. Otroci v skupini so se ga navadili, vendar se vse bolj opaza, da njegovo vedenje tudi za njih postaja moteče zaradi občasnega glasnega kričanja in tekanja gor in dol po igralnici, takrat ga spremljevalka s svojo mirnostjo in tihim glasom umiri in ga odpelje v njegov poseben kotiček za umirjanje, brez glasnih dejavnikov in motečih sprožilcev.

Zaključek

Vključevanje otrok s posebnimi potrebami v redne oddelke zahteva veliko potrpežljivosti, predanosti, prilagodljivosti in medsebojnega sodelovanja vseh udeleženih strani v procesu poučevanja. Za delo z otroki s posebnimi potrebami moraš biti v prvi vrsti človek z veliko mero empatije, šele nato lahko z različnimi izobraževanji in različnimi pristopi ustvariš okolje, v katerem se otroci počutijo sprejete in vključene. Pri delu z avtističnim dečkom, se vsakodnevno soočam z različnimi izzivi, ki me spodbujajo k razmišljanju in iskanju rešitev kako pomagati otroku, da bo zanj življenje v vrtcu lepo in brez odvečnega stresa. Menim, da smo vzgojitelji o določenih primanjkljajih otrok premalo poučeni. Včasih tudi sama ne vidim izhoda iz določene situacije, takrat se počutim zelo negotovo. Ob takih situacijah mi največ pomeni pogovor s sodelavko in izvajalko dodatne strokovne pomoči, kjer skupaj iščemo rešitve, večkrat pa je dovolj le pogovor. Tekom letošnjega leta sem se veliko naučila o primanjkljajih otrok, tako na seminarjih kot z branjem strokovne literature, največ pa sem se naučila neposredno od otrok in njihovih stisk ter odzivov.

Literatura

Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v republiki Sloveniji, (1995). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
Nemec, B. Kranjc, M., (2011). Razvoj in učenje predšolskega otroka. Ljubljana: Grafenaur Založba.
Opara, B.(2005). Otroci s posebnimi potrebami v vrtcih in šolah: Vloga in naloga vrtcev in šol pri vzgoji in izobraževanju otrok s posebnimi potrebami. Ljubljana: Centerkontura.
Smernice za delo v oddelkih za predšolske otroke z motnjami avtističnega spektra – MAS).
Zakon o vrtcih (Uradni list RS, št. 58/11 z dne 22. 7. 2011).

DEJAVNOST SOCIALNE IGRE – POMOČ SVETOVALNE SLUŽBE PRI RAZVIJANJU SOCIALNIH VEŠČIN TER SPODBUJANJU POTENCIALOV OTROK V VRTCU

Povzetek: Mnogi strokovnjaki so mnenja, da je razvijanje socialnih veščin ter odkrivanje in razvijanje potencialov otrok v predšolskem obdobju zelo pomembno za njihov celostni razvoj. V članku želim predstaviti spoznanja in ugotovitve dolgoletnega strokovnega dela svetovalne službe v vrtcu. Dejavnost, ki sem jo poimenovala Socialne igre izvajam že več kot deset let v skupinah predšolskih otrok. Namen dejavnosti je intenzivno razvijanje socialnih veščin otrok, vzpodbujanje njihovih potencialov, seznanjanje s svetovalno službo in morebitno odpravljanje neželenih oblik vedenja. Dejavnost temelji na igri, ustvarjanju in pogovoru ter omogoča svetovalnemu delavcu, da spozna vse predšolske otroke. Predšolski otroci preko dejavnosti intenzivno razvijajo socialne veščine in potenciale, hkrati pa ob podpori odpravljajo oblike neprimerne vedenja.

Ključne besede: socialne veščine, predšolski otroci, svetovalna služba, socialne igre, potenciali

ACTIVITY SOCIAL GAMES - HOW CAN KINDERGARTEN'S COUNSELLING SERVICE HELP IN DEVELOPING CHILDREN'S SOCIAL SKILLS AND POTENTIAL IN KINDERGARTEN?

Abstract: Many experts agree that developing children's social skills and working with them in preschool period can have an important role in influencing their development. In presentation I will present the work of counselling service, which is mainly included in developing children's social skills and potentials in kindergarten. I have named this activity Social games and I have been practising it in groups of children that are in their final year of kindergarten care. Social game activity is a carefully, time limited activity in which a smaller group of children in their last year of kindergarten care is included in. The purpose of the activity is to enable the children an additional activity for their optimal kindergarten development through professional knowledge and counselling relationship. The activity enables the counselling worker to get to know all preschool children, so that her professional knowledge can benefit in discovering and developing children's potentials and also monitor and resolve all types of inappropriate behaviour.

Keywords: additional activity, counselling relationship, optimal development, preschool children, social games.

Uvod

Socialne veščine, so načini vedenja, ki posamezniku omogočajo, da se v socialnem prostoru učinkovito vede, da vstopa v zadovoljive socialne odnose, da se nauči sporazumevati z drugimi in reševati konflikte. Obvladanje socialnih veščin omogoča, da lahko posameznik učinkoviteje zadovoljuje lastne socialne potrebe, ne da bi pri tem oškodoval druge (po Arko, 2020, str.15).

Socialne veščine so ključ do zadovoljstva in sreče vsakega posameznika in žal postajata vrtec in šola edina prostora, kjer lahko otroci in učenci razvijajo le-te. Ob zavedanju tega dejstva je pomembno, da strokovni delavci izkoristimo ta prostor in damo otrokom in učencem prtljago, za katero nam bodo hvaležni celo življenje.

Pediatrinja Nevenka Zavrl opaža pri delu v razvojni ambulanti, da gre nekaj pri razvoju otrok zelo narobe. Vse pogostejše srečuje majhne otroke s težavami na področju komunikacije in socializacije. Ne znajo se igrati, igrače le primejo in odvržejo; redko vzpostavijo očesni stik in še takrat bolj mimogrede; ko nekaj hočejo, vlečejo tja starše, ne da bi jih pogledali; če jim kaj ni prav, kričijo ... Besed imajo malo. Pri razvojnem preizkusu na sistematičnih pregledih ne dosežejo pričakovanj za svojo starost. (Vintar Spreitzer, M., Baš D., Radšel, A., 2021, str.5). Otroci imajo iz leta v leto večji primanjkljaj na področju socialnih veščin, zato je nujno potrebno, da nudijo svetovalne službe v vrtcih temu področju posebno skrb. Ob tem se nam zastavlja vprašanje, kaj konkretno lahko naredimo svetovalni delavci za podporo otrokovemu optimalnemu razvoju?

V nadaljevanju želim predstaviti dejavnost svetovalne službe Vrtca Hoče in Rogoza, ki je po mojem mnenju zelo dober primer dejavnosti, s katero lahko veliko doprinesemo k celostnemu razvoju otrok v vrtcu.

Izhodišča

Pri snovanju dejavnosti Socialne igre so me vodila sledeča izhodišča:

1. Dolenškova meni, da je potrebno že v predšolskem obdobju ustvarjati spodbudno okolje za vse otroke, tako da dobijo čim več priložnosti za razvijanje svojih potencialov, hkrati pa lahko strokovni delavci opazijo tiste otroke, ki še posebej izstopajo na posameznih področjih. (Dolenšek, 2015) Z dejavnostjo želim »biti otrokom v podporo in spodbudo za njihov najboljši možen razvoj, hkrati pa nuditi pomoč otrokom s težavami v prilagajanju in sodelovanju v skupini« (Smernice, str. 19) in razviti v skupini ugodno socialno klimo, ki je po mnenju Meškove »osnovni pogoj za osvobajanje in razvoj nadarjenosti«. (Meško, 2008, str. 127)
2. Številni strokovnjaki ugotavljajo, da igra vpliva pozitivno na številna otrokova razvojna področja: od telesne rasti, razvoja njegove inteligence, na pridobivanje izkušenj in znanja itd. »Igra je dejavnost, ki omogoča otrokov razvoj in je nepogrešljiva pri razvoju otrokove osebnosti. Danes vemo, da je igra pravzaprav učenje; še več, je osnova ustvarjalnosti, izhodišče prijetnih doživetij, sproščenosti, in ena najučinkovitejših metod učenja. (Retuznik Bozovičar in Krajnc, 2010, str. 131). Dejavnost Socialne igre je zasnovana kot sklop različnih iger, ki otrokom omogočajo razvijanje mnogoterih socialnih veščin.
3. »Vzgojitelj oziroma njegov pomočnik in svetovalni delavec vsak s svojega vidika pozna ta otroka in sta mu lahko vsak po svoje v pomoč, zato se pri reševanju vprašanj posvetujeta in sodelujeta.« (Smernice, str. 19) Z njima vseskozi sodelujem: na začetku pri oblikovanju skupin, sproti, če prihaja do morebitnih zapletov, in na koncu, ko evalviramo srečanja, pogledamo napredek, močna področja in morebitne potrebne izzive za posameznega otroka.
4. Z dejavnostjo želim vzpostaviti odnos s starši in jim biti »pomoč pri razumevanju in spodbujanju otrokovega razvoja in učenja v predšolskem obdobju in pri opravljanju starševske vloge« (Smernice, str. 21). Starše otrok, ki so vključeni v skupino, po zaključku srečanj povabim na pogovor v zvezi z napredkom in sodelovanjem njihovega otroka pri dejavnosti.

Potek

Dejavnost Socialne igre poteka v okviru preventivnih dejavnosti svetovalnega dela. Je skrbno načrtovana, časovno omejena dejavnost, v katero so vključeni vsi predšolski otroci.

V predšolskih skupinah je po 24 otrok, ki jih za namen dejavnosti Socialnih iger razdelimo v tri skupine po osem otrok. Prva skupina ima srečanja v oktobru in novembru, druga skupina v decembru in januarju, tretja skupina pa v februarju in marcu.

Dejavnost poteka prvi del v pisarni svetovalne delavke, drugi del v večnamenskem prostoru. Srečanja imajo jasna pravila in strukturo (pozdrav; uglasčevanje; ponovitev pravil skupine; čas, ko lahko vsak otrok, ko pride na vrsto, pove, kar želi; socialne igre v pisarni; socialne igre v večnamenskem prostoru; evalvacija).

Pred vsakim srečanjem grem po otroke, ki so vključeni v skupino, v njihovo matično skupino in ko jih pripeljem do pisarne, se usedemo za mizo in srečanje se začne. S podajanjem rok in očesnim kontaktom pozdravimo v krogu drug drugega in se z dvema dejavnostma (elektrika in čebelica) uglasimo kot skupina. Ponovimo pravila, ki se jih moramo držati na srečanju. Sledi čas, ki je namenjen pogovoru v skupini. Vsak otrok, ki z dvigom roke izrazi željo in dobi igračo krokodila (znak, da lahko govori), lahko pove, kar želi. Po pogovoru imamo dejavnost v pisarni, ki je vezana na temo posameznega srečanja. Teme osmih srečanj s tematskimi cilji srečanj so: 1. srečanje: Spoznavanje, pravila, potek srečanja, cilj: razvijati zaupanje in občutek varnosti, 2. srečanje: Družina, cilj: predstaviti svojo družino, 3. srečanje: Motorične spretnosti – origami, cilj: ustvariti izdelek in ga predstaviti vrstnikom, 4. srečanje: Timsko sodelovanje, cilj: ponuditi izkušnjo timskega sodelovanja, 5. srečanje: Prenašanje

poraza, cilj: učiti se biti »dober zmagovalec« in prenesti poraz »dobra zguba«, 6. srečanje: Pozornost in KIM igre, cilj: razvijati pozornost in sledenje navodilom, 7. srečanje: Igra vlog, cilj: spoznati načine kako biti prijazen, 8. srečanje: Zaključek, zabava. Po dejavnosti v pisarni sledijo socialne igre v večnamenskem prostoru. To so različne igre, kjer je v ospredju velika motorika, predvidevanje, tekmovanje in sodelovanje (lovilne igre: Mačka-miš, Hobotnica, Črni mož, tekmovalne igre: Mišji repi, sodelovalne igre: Pralni stroj...). Zaključimo s pogovorom v krogu o počutju otrok na srečanju. Vsak otrok, ko pride na vrsto, pove, kako se je počutil na srečanju. Na zadnjem osmem srečanju otroci povedo, kaj jim je bilo posebej všeč in kaj jim ni bilo tako všeč. Po vsakem srečanju si napišem kratka opazanja o delovanju posameznega otroka na srečanju, ki so mi v pomoč pri posvetovanju z vzgojiteljico in starši otroka.

Rezultati

Dejavnost Socialne igre izvajam letos že deseto leto. Skozi vsa leta posvečam veliko pozornost izboljševanju in vnašanju novosti v dejavnost. Velik poudarek dajem refleksiji, ki jo naredimo ob koncu vsakega srečanja z otroki ter sproti z vzgojiteljicami, in evalvaciji dejavnosti na zaključni konferenci ter povratnim informacijam staršem. Odzivi otrok, večine vzgojiteljic in staršev so več kot spodbudni. Otroci vsa leta zelo radi prihajajo na srečanja in z navdušenjem pričakujejo dan v tednu, ko imamo srečanje. Pogovori o počutju otrok med srečanjem kažejo, da so srečanja otrokom zanimiva in zabavna, da se počutijo sprejete in če bi lahko, »bi bili kar celo leto vključeni«. Vzgojiteljice povedo, da otroci izražajo veliko veselje do obiskovanja dejavnosti Socialne igre, tudi tisti, pri katerih so na srečanju potrebne intervencije v smislu učenja prenašanja poraza in doslednega držanja pravil iger ipd. Vedno pogosteje opažam, da vzgojiteljice uporabljajo določene segmente iz dejavnosti Socialnih iger tudi pri svojem vsakdanjem delu v skupini (pozdrav v krogu, pravila, igrača kot znak za govorjenje). Posvetovanje ob evalvaciji posameznih srečanj, ko pogledamo napredek, potenciale in močna področja ter morebitne potrebne izzive za posameznega otroka, jim pomaga, da bolje razumejo delovanje otrok, njihove potrebe ter lažje načrtujejo svoje vzgojno delo z njimi. Starše po zaključku srečanj povabim na pogovor v zvezi z napredkom in sodelovanjem njihovega otroka pri dejavnosti. Starši se dobro odzivajo na povabila. Veseli so mojih opazanj, ko jim predstavim delovanje njihovega otroka na srečanjih. Skupaj iščemo načine, kako bi lahko potenciale in močna področja njihovega otroka še intenzivneje razvijali, tako v vrtcu kot tudi doma, hkrati pa iščemo rešitve ob morebitnih otrokovih težavah oziroma šibkih področjih. Ne nazadnje je potrebno spregovoriti tudi o težavah, ki jih opažam pri svojem delu. Da lahko dejavnost Socialne igre doseže svoj namen, je potrebno veliko truda, volje ter veselja do dela z otroki, predvsem mene kot izvajalke, pa tudi vzgojiteljice in pomočnice vzgojiteljice. Ker dejavnost zakonsko ni nikjer opredeljena niti obvezujoča, na njo nekatere vzgojiteljice gledajo kot na dodaten nebodigatreba ali pa sodelovanje jemljejo mimogrede in zelo površno. Opažam, da kadar sodelujem z vzgojiteljicami, ki so se pripravljene poglobiti v otroka, si vzeti čas za opazovanje in posvetovanje, uvajati nove pristope in metode glede na odkrite potenciale otrok, doseže dejavnost zelo lepe rezultate in verjamem, da z njo omogočimo otrokom dobro popotnico v šolo. Seveda v obratnem primeru, rezultati odstopajo od pričakovanih. Strinjam se s trditvijo Stritihove, ki pravi, da če želimo na izvedbenem nivoju vsem slovenskim predšolskim otrokom, mednje pa prištevamo tudi take z večjimi potenciali, omogočiti možnosti in pogoje za njihovo optimalno učenje in razvoj, potem je potrebno tudi vse vzgojiteljice opremiti z znanji in veščinami za to. (Stritih, 2013)

Zaključek

Dejavnost Socialne igre, ki sem jo predstavila, je plod večletnih izkušenj in nenehnega izboljševanja. Moje mnenje je, da bi svetovalne službe v vrtcih morale dati večji poudarek dejavnostim za razvijanje socialnih veščin. Vsem otrokom bi načrtno razvijanje socialnih veščin doprineslo k njihovem optimalnemu razvoju, otrokom, ki imajo visoke potenciale,

pa bi to omogočilo zgodnje razvijanje nadarjenosti.

Literatura

- Arko, E. (2020). Trening za razvoj socialnih veščin pri predšolskem otroku z motnjo pozornosti in hiperaktivnostjo. Magistrsko delo. Ljubljana. Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.
- Dolenšek, J. (2015). Pogledi strokovnih delavcev v vrtcu na nadarjenost in nadarjene otroke. Diplomsko delo. Ljubljana. Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.
- Stritih, B. (2013). Posvetovanje Podpora psihologa učiteljem in vzgojiteljem pri delu z nadarjenimi, Zbornik s posveta 25.1.2013, Pedagoška fakulteta. Ljubljana.
- Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport in Zavod RS za šolstvo
- Meško, M. (2008). Vpliv okolja na razvoj nadarjenega otroka. Zbornik prispevkov. Ljubljana: MiB d.o.o.
- Programske smernice svetovalna služba. (2008). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo
- Retuznik Bozovičar, A. in Krajnc, M. (2010). Pedagogika in pedagoški pristopi v predšolskem obdobju. Ljubljana: ModART.
- Svetina, J. (1990). Slovenska šola za novo tisočletje: Kam in kako s slovensko šolo, Radovljica, Didakta.
- Vintar Spreitzer, M., Baš D., Radšel, A. (2021). Smernice za uporabo zaslonov pri otrocih in mladostnikih. https://www.zdravniskazbornica.si/docs/default-source/novice-dokumenti/uporaba-zaslonov_smernice_za-splet_strani-zaporedno_kon%C4%8Dna.pdf?sfvrsn=dfb83436_2

IZZIVI PRI DELU SPREMLJEVALCEV OTROK S POSEBNIMI POTREBAMI V VRTCU

Povzetek: V prispevku predstavljam izzive, s katerimi se soočajo spremljevalci otrok s posebnimi potrebami v vrtcu. Izpostavljam strategije dobre prakse na praktičnem primeru iz Vrtca Ivana Glinška v Mariboru. V vrtcu je trenutno zaposlenih 11 spremljevalcev otrok s posebnimi potrebami. Sami kot največjo težavo vidijo zaposlovanje za določen čas – zaposlitev je vezana na otroka s posebnimi potrebami. Pri novo zaposlenih spremljevalcih opažamo, da jim primanjkuje strokovno znanje za delo z otroci s posebnimi potrebami, veččin komunikacije s starši otrok s posebnimi potrebami, zato smo se na ravni vrtca odločili, da uvedemo podporno skupino spremljevalcev otrok s posebnimi potrebami. Na srečanjih smo s timskim sodelovanjem svetovalne službe, izvajalk dodatne strokovne pomoči in spremljevalcev, ki imajo večletne izkušnje, pripravili program za opolnomočenje spremljevalcev. S predavanji in delavnicami smo predstavili smernice in priporočila za delo z otroci s posebnimi potrebami, komunikacijo s starši, sodelovanje s strokovnim timom vzgojitelja in pomočnika. Omogočili smo izmenjavo izkušenj in informacij med spremljevalci ter izvedli refleksijo in evalvacijo njihovega dela in napredka otrok s posebnimi potrebami.

Ključne besede: spremljevalci otrok s posebnimi potrebami, inkluzija otrok s posebnimi potrebami, vrtec

CHALLENGES IN THE WORK OF ACCOMPANYING CHILDREN WITH SPECIAL NEEDS IN KINDERGARTEN

Abstract: In the paper, I present the challenges faced by the companions of children with special needs in kindergarten. I highlight good practice strategies on a practical example from Ivan Glinšek Kindergarten in Maribor. The kindergarten currently employs 11 companions for children with special needs. They themselves see temporary employment as the biggest problem – employment is tied to a child with special needs. We notice that the newly employed chaperones lack professional knowledge for working with children with special needs, communication skills with parents of children with special needs, so we decided to introduce a support group of chaperones for children with special needs at the kindergarten level. At the meetings, with the team cooperation of the advisory service, providers of additional professional assistance and companions who have many years of experience, we prepared a program for the empowerment of companions. Through lectures and workshops, we presented guidelines and recommendations for working with children with special needs, communication with parents, cooperation with the professional team of educators and assistants. We facilitated the exchange of experiences and information between the companions and carried out a reflection and evaluation of their work and the progress of children with special needs.

Keywords: companions of children with special needs, inclusion of children with special needs, kindergarten

Uvod

V uvodu bom na kratko opisala Vrtec Ivana Glinška Maribor, v katerem sem zaposlena kot svetovalna delavka. Vrtec sestavlja 6 enot v 8 zgradbah, ki so locirane v centru mesta Maribor. Trenutno je zapolnjenih 36 oddelkov, vključenih je čez 500 otrok, za katere skrbi čez 80 strokovnih delavcev. V svetovalni službi sem edina zaposlena. V obdobju zadnjih let je naraslo število evidentiranih otrok s posebnimi potrebami. Pred desetimi leti je v vrtcu bil le en otrok s posebnimi potrebami, zadnji leti je število naraslo na cca. 40 otrok. Poleg tega je vse več vključenih otrok priseljencev, zlasti albanske in bosanske narodnosti, v zadnjem času tudi beguncev iz Ukrajine, vključeni pa so tudi posamezni otroci, katerih starši so priseljeni iz bolj oddaljenih držav (npr. Eritreje, Sirije, Filipinov in.) ter Romi. V številnih oddelkih število otrok, katerih materni jezik ni slovenščina, presega polovico oddelka, v posameznih oddelkih otrok slovenske narodnosti več ni ali so v manjšini. Poleg jezikovnih težav, ki jih imajo otroci zaradi tuje jezičnosti, vzgojiteljice zaznavajo odstopanja v kulturnih in vedenjskih oz. vzgojnih vzorcih, kar dodatno otežuje vzgojno-izobraževalno delo v vrtcu. Starši (zlasti matere) imajo pogosto težave pri komunikaciji s strokovnimi delavci, saj ne govorijo slovensko in slabo razumejo jezik.

V začetku šolskega leta 2023/24 je evidentiranih 37 otrok s posebnimi potrebami, od tega je 14 otrok, katerih materni jezik ni slovenščina. Največ otrok s posebnimi potrebami je v

oddelkih drugega starostnega obdobja – zlasti pred vstopom v šolo, velikokrat so v oddelke vključeni 3 otroci s posebnimi potrebami.

Vzporedno z večanjem števila otrok s posebnimi potrebami, se povečuje potreba po spremljevalcih otrok s posebnimi potrebami.

V letu 2022/23 smo v začetku šolskega leta zaposlili 5 spremljevalcev otrok s posebnimi potrebami, in sicer za otroke:

1. s sladkorno boleznijo
2. z avtizmom
3. z motnjo v duševnem razvoju
4. z redko boleznijo
5. s pomembnejšim razvojnim zaostankom

Med šolskim letom smo dodatno zaposlili še 3 spremljevalce otrok s posebnimi potrebami za novo vpisane otroke:

6. s polžjim vsadkom
7. s čustveno-vedenjsko motnjo
8. s sumom na avtizem in motoričnimi in senzornimi težavami

Za šest otrok smo predlagali stalnega spremljevalca, in sicer za tri otroke s čustveno-vedenjskimi težavami, dva s sumom na avtizem in gluhega oz. naglušnega otroka. Do začetka šolskega leta 2023/24 smo dobili dodatek z zapisniku multidisciplinarnega tima za tri otroke in zaposlili še tri spremljevalce.

V nadaljevanju izpostavljam področja, kjer se najizraziteje kažejo pomanjkljivosti oz. težave pri tem poklicu.

Težave pri zaposlovanju spremljevalcev za otroke s posebnimi potrebami

Za spremljevalca otrok s posebnimi potrebami je potrebna srednješolska izobrazba ter potrdilo o nekaznovanosti iz kazenske evidence.

Večina na novo zaposlenih nima izkušenj na področju dela z otroci, še manj z otroci s posebnimi potrebami, zato je uvajalno obdobje zaposlenega daljše. Običajno se na razpis prijavijo kandidati, ki imajo radi otroke, vendar se zaradi pomanjkanja izkušenj pogosto soočajo z težavami. Prav tako je njihova pogodba sklenjena za določen čas in vezana na otroka; prekine se lahko z nenadnim izpisom otroka. Takšna zaposlitev osebam ne zagotavlja socialne in finančne varnosti. Napredovanje je zaradi pogostih menjav delovnih mest oteženo. Običajno je v zavodu zaposlenih le nekaj posameznikov, zato nimajo kolektivne moči. To so poglavitni razlogi, zakaj je ta poklic manj privlačen in ga osebe običajno opravljajo dokler ne najdejo zaposlitve za daljše časovno obdobje, kljub temu da je nekaterim vzgojno delo in pomoč otrokom v veselje. Nekateri se odločijo za dokvalifikacijo za poklic pomočnika vzgojitelja, ki omogoča trajnejšo zaposlitev.

Začetne težave spremljevalcev otrok s posebnimi potrebami zaradi pomanjkanja izkušenj in praktični pristopi za izboljšanje njihovega položaja

1 Vzpostavitev sodelovalnega odnosa spremljevalca z vzgojiteljem in pomočnikom vzgojitelja ter izvajalcem DSP

Mnogi vzgojitelji se prav tako prvič srečujejo s situacijo, ko je v oddelku prisoten spremljevalec otroka s posebnimi potrebami. Naloga vzgojitelja je, da vodi spremljevalca, mu nudi strokovno oporo, ga seznani z ustreznimi vzgojnimi pristopi. V praksi je to včasih težje izvedljivo, ker vzgojitelj mora skrbeti za celotno skupino otrok in med vzgojnim delom pogosto ne utegne dati navodil in razlag še spremljevalcu. Pogosto navodila tako dobijo obliko kratkih ukazov, kar lahko privede do slabšega razumevanja med strokovnimi delavci, spremljevalci dobijo občutek manjvrednosti.

Svetovalna delavka sem na podlagi opazovanja ter pogovorov z zaposlenimi zaznala težavo, zato smo vpeljali prakso, da se po nekaj uvodnih dneh, ko se spremljevalec seznani z otrokom in starši dobimo na timskem sestanku, kjer so prisotni spremljevalec, vzgojitelj in pomočnik, izvajalec DSP ter svetovalna delavka, ki koordiniram pogovor. DSP izvajalec

je običajno specialni pedagog, ki vsem prisotnim najbolje predstavi primanjkljaje in močna področja otroka s posebnimi potrebami ter hkrati ponudi metode, vzgojne pristope ter opredeli realna pričakovanja. Vzgojitelj in pomočnik predstavita vrtčevsko rutino in podata predloge, na kakšen način se lahko spremljevalec vključuje. Običajno pričakujeta, da bo spremljevalec z individualnim pristopom pomagal otroku s posebnimi potrebami, da se po svojih zmožnosti vključuje v vzgojne dejavnosti. Vsi člani tima so na to na voljo za vprašanja spremljevalca. Po takšnem razgovoru, ki poteka v pozitivnem in sproščenem vzdušju, so vsi udeleženi bolj zadovoljni, saj vzpostavimo prvi stik. Svetovalna delavka ponudim pomoč pri vzpostavitvi pozitivne komunikacije s starši, ki so zaradi otrokovih primanjkljajev pogosto v težkem položaju, zato jim mora biti osebje vrtca v oporo in pomoč, najpomembneje je pridobiti njihovo zaupanje, kar vodi kasneje v dobre sodelovalne odnose in hvaležnost.

2 Vzgojni pristopi do otrok s posebnimi potrebami

Izkušnje kažejo, da so novo zaposleni spremljevalci običajno sočutni, empatični, senzibilni in si želijo s prijaznostjo osvojiti srce otroka. Pogosto vzpostavijo enakopraven prijateljski odnos s svojim varovancem. Otroci to hitro izkoristijo in pogosto spremljevalce tako ali drugače prepričajo, da opravljajo naloge (ki bi jih bili zmožni tudi sami) namesto njih ali jim postavljajo svoje zahteve. Otroci si začnejo lastiti spremljevalca in so ljubosumni, kadar ne dobijo spremljevalčeve pozornosti. Spremljevalci opazujejo delo vzgojiteljev in kmalu vzpostavijo suveren odnos do otrok ter posnemajo metode in pristope vzgojitelja. Prav tako spoznajo zmožnosti otroka in uvidijo, da je za otrokov razvoj bistvena samostojnost, zato svoje delovanje usmerijo k različnim tehnikam, da otroka motivirajo in pridobijo za opravljanje dejavnosti. V sodelovanju z DSP izvajalcem se naučijo uporabljati ustrezne tehnike (npr. slikovne prikaze, ki nakazujejo prehode, potek dejavnosti, kratka navodila, in p.), otroka usmerjajo in jim nudijo individualno pomoč in razlago oz. demonstracijo ter skrbijo za varnost, med bivanjem v vrtcu z otrokom po potrebi opravljajo naloge po navodilih DSP izvajalca ali vzgojitelja (naloge otroci opravljajo v več delih).

3 Strokovna usposobljenost in izobraževanje

Spremljevalci so si glede na svoje skromne izkušnje z delom z otroki s posebnimi potrebami želeli pridobiti strokovno znanje v obliki izobraževanj, predvsem pa delavnic s praktičnim prikazom njihove vloge.

Spremljevalci po klasifikaciji ne spadajo med strokovne delavce, temveč med tehnično osebje vrtca, plačna podskupina J. Za njih se torej ne predvideva strokovno izobraževanje.

Zaradi potreb po učinkovitem vzgojno-izobraževalnem delu ter želje spremljevalcev po profesionalnem razvoju smo v okviru srečanj s spremljevalci izvedli izobraževalne delavnice pod vodstvom svetovalne službe in mobilnih izvajalk DSP, ki prihajajo iz Osnovne šole Gustava Šiliha Maribor. Poleg teoretičnih izhodišč o inkluziji otrok s posebnimi potrebami so na delavnicah izvajalke DSP predstavile praktične metode, pristope, ki bi bile ustrezne glede na vrsto in stopnjo otrokovega primanjkljaja. Osredotočili smo se tudi na spodbujanje otrokovih močnih področij ter socialnega razvoja otroka.

Najbolje so udeleženci sprejeli zgodbe in pristope nekaterih spremljevalcev, ki so pri nas zaposleni več let in/ali tudi sami starši otroka s posebnimi potrebami. Posebej navdušujoč je bil aplavz in medsebojna pomoč in podpora, ko smo se skupaj veselili uspehov in napredka otrok, vmes so bile solze, ki so izlile zaradi bolečine, napora in strahov za te otroke in ljubezen in smeh, ko smo podoživljali »vragolije« malih nadobudnežev.

4 Komunikacija s starši otrok s posebnimi potrebami

Starši otrok s posebnimi potrebami so posebna populacija staršev, ki je praviloma ranljivejša, potrebuje še bolj senzibilno obravnavo. Na podlagi izkušenj zaznavamo, da so najobčutljivejši starši otrok prvega starostnega obdobja, posebej v obdobju, ko je otrok v postopku pridobivanja pomoči, ko pediater, strokovni sodelavci vrtca ali starši sami ugotavljajo odstopanja v razvoju. Najtežje je, ko je starš v obdobju »zanikanja« ali »ne sprejemanja« primanjkljajev

otrok, takrat je v osebni čustveni stiski, ko pogosto obsoja sebe in posledično okolico za stanje otroka. Vendar ta faza pri večini kmalu (v roku leta dni) preide v fazo, ko otroka začnejo sprejemati in se obračajo po pomoč na strokovne službe. V naslednji fazi ob ustreznem napredovanju otroka praviloma začnejo ceniti pomoč in izražati hvaležnost in zadovoljstvo. Na timskih sestankih postanejo sodelovalni član tima, ki s svojimi opažanji doprinesejo k razvojno naravnemu individualnemu načrtu. Običajno zelo dobro sprejmejo spremljevalca in ga pohvalijo, ker se otrok na njih naveže in doma pripoveduje o njih. Izkušnje kažejo, da se starši radi obračajo na spremljevalce po informacije glede otrokovega bivanja v vrtcu. V nekaterih primerih želijo starši dajati navodila za delo z otrokom ali postanejo pretirano zaščitniški in bi želeli vzpostaviti odnos s spremljevalcem – kot da ima otrok zasebno varuško, velikokrat se pogovor »med vrati« pretirano razširi. V teh primerih opravimo timski pogovor in seznanimo starše z njihovimi pravicami. Za informacije glede otrokovega razvoja je primarno še zmeraj odgovorna vzgojiteljica, ki je strokovno usposobljena. Spremljevalec lahko opiše otrokov dan in njegovo počutje. Običajno poteka komunikacija ustrezno – v obojestransko zadovoljstvo, žal pa smo imeli nekaj situacij, ko so spremljevalci s svojim delovanjem presegli svoja pooblastila.

Dogaja se, da s svojim mnenjem o otrokovih zmožnostih in stopnji razvoja nasprotujejo mnenju DSP izvajalca, vzgojiteljev in svetovalne delavke, kar je zlasti zaskrbljujoče, če bi bila za otroka ustrežnejša premestitev v prilagojen program.

V nekaterih primerih se dogaja, da odnos spremljevalec – starš preide iz profesionalnega v osebno. V takšnih primerih si izmenjajo osebne telefonske številke in komunicirajo izven delovnega časa ali se celo zasebno družijo, povezujejo se na družabnih omrežjih. Zaskrbljujoče postane, ko spremljevalec staršem predaja informacije zaupne narave, posebej če predstavi osebe ali delovanje zavoda pristransko in neprofesionalno. Če zaznamo takšno ravnanje, povabimo spremljevalca na razgovor in ga še enkrat seznanimo s poklicno etiko ter škodljivimi posledicami govoric. V enem primeru smo spremljevalcu tudi dodelili drugega otroka.

4.1 Nezadovoljstvo spremljevalcev nad odnosom staršev do njih in otrok

Srečujemo se tudi s primeri, ko je spremljevalec obremenjen z odnosom staršev do otroka, starši namreč ne »izpolnjujejo predstav« spremljevalca.

V vrtcu se srečujemo tudi s posamičnimi primeri nasilja v družini, zanemarjanja otrok, zlorabe in čustvenega izsiljevanja otrok v primeru ločitev inp., žal se pojavljajo tudi odvisnosti staršev – od alkohola, drog, iger na srečo, zaslonov itd. Veliko staršev (sploh mater) pove, da se zdravijo zaradi depresije, anksioznosti inp. Prav tako se mnoge družine srečujejo z materialno stisko, stanovanjskim problemom, brezposelnostjo. Zlasti pri priseljenih družinah je pogosto oče odstoten daljše časovno obdobje. Prepričana sem, da vsak starš ravna v skladu s svojimi zmožnostmi in da ravna po svojem prepričanju, kaj je najbolje za njegovega otroka. Žal pa se stiske staršev odražajo tudi na njihovih reakcijah in vzgojnih pristopih. Zaposleni v vrtcu se trudimo vzpostaviti sodelovalni in razumevajoč odnos do staršev, saj je vzajemni interes otrokov razvoj in zadovoljstvo. V svetovalni službi po potrebi sodelujemo tudi z drugimi institucijami (CSD, Svetovalni center za otroke in mladostnike, Služba za mladostniško psihiatrijo, policijo, inp.).

Spremljevalci so v stalnem kontaktu z otrokom, zato najbolje opazijo, kakšen je odnos otrok in staršev, kakšna je komunikacija med njimi, kako starši upoštevajo navodila vzgojiteljev, ali ima otrok vse potrebno (dodatna oblačila), je ustrezno urejen.

Otroci s posebnimi potrebami velikokrat potrebujejo več pozornosti, potrpežljivosti, nežnosti, so bolj občutljivi na spremembe, čustveno so manj stabilni, zato večkrat stisko izražajo z izpadi joka, trme, agresivnim vedenjem inp. Starši so zato bolj utrujeni, imajo občutek, da ne zmorejo, da so neuspešni. Čustveno vznemirjeni starši so zato bolj občutljivi na reakcije zaposlenih v vrtcu, še posebej hitro zavzamejo obrambno/napadalno držo, v ko-

likor ne čutijo podpore in zaupanja s strani strokovnih delavcev. Zato na srečanjih izpostavljamo, da je zelo pomembno, da sprejmejo otroka in starše takšne kot so, jih ne obsojamo, saj lahko le tako oddajamo pozitivno energijo, ki bo omogočala zaupen odnos. Poskusimo se vživeti v vlogo starša ob upoštevanju znanih dejavnikov o družini.

5 Opolnomočenje spremljevalca in njegovega položaja v vrtcu

Spremljevalci so bili v našem vrtcu razpršeni po enotah, zato se med seboj niso poznali in tako niso vzpostavili komunikacije.

Svetovalna delavka sem se v sodelovanju z vodstvom, strokovnimi delavci in na željo spremljevalcev odločila oblikovati podporno skupino spremljevalcev, kar je zelo pozitivno vplivalo na oblikovanje sodelovalnih odnos med spremljevalci.

Podporna skupina spremljevalcev otrok s posebnimi potrebami

Letno pripravimo štiri srečanja (po potrebi tudi več) za spremljevalce. V nadaljevanju povzemam vsebine na srečanjih:

1. srečanje

Na prvem uvodnem srečanju se spremljevalci predstavijo, povedo, zakaj so se odločili za ta poklic, kje vidijo prednosti, kakšne so slabosti, podajo svoje predloge glede organizacije dela. Nato predstavijo otroka, za katerega skrbijo in izpostavijo sodelovanje z njim, morebitne dileme, predsodke. V tem delu se običajno razvije diskusija, udeleženci delijo svoje izkušnje in jih primerjajo, si medsebojno svetujejo, opogumljajo. Na prvem srečanju izvedem kratko predavanje s priporočili ravnanja z otrokom. Od spremljevalca se pričakuje, da bo:

- postavil meje, pravila, predstavil posledice v primeru neupoštevanja. Pomembno je zelo dosledno upoštevati dogovore;
- nudil individualno vodenje, usmerjanje, prilagojena navodila (kratka, jasna, po potrebi z demonstracijo, postopnost (delo po majhnih korakih – veliko spodbud, pohval, pozitivnih navodil);
- poskušal po potrebi preusmerjati pozornost;
- usmerjal k zaželenemu vedenju (takrat otroku namenjam pozornost);
- ocenil otrokove zmožnosti (ko otrok več ne zmore, naredimo odmor – gibalni, igralni, sprehod po enoti) in prilagajal dejavnosti otrokovim zmožnostim;
- oblikoval realna pričakovanja (pozitivna naravnost do otroka, verjamemo vanj, imamo dobro mišljenje o njem);
- omejil število zahtev na potrebno in smiselno (raziskave kažejo, da odrasli predšolskim otrokom v pol ure v povprečju postavijo 17 zahtev, vedenjsko težavnim otrokom tudi do 40);
- se igral z otrokom po izbiri otroka (vsak dan vsaj 15 min.).

Priporočila za igro z otrokom

Igra z otrokom pomaga vzpostaviti *topel odnos in močne vezi*, ustvarja zalogo *pozitivnih čustev in izkušenj*. Skozi igro otroku pomagamo reševati težave, preizkušati zamisli, raziskovati domišljijo, spodbujati razvoj besednega zaklada, s katerimi se otroci naučijo izražati svoje misli, čustva in potrebe.

Otrok naj vodi igro in jo naj sam izbere. Ne dajemo napotkov, ukazov ali navodil. Posnemamo otrokova dejanja in počnemo, kar nas otrok prosi. Tempo igre naj bo prilagojen otroku – veliko ponavljanja, s tem se uri v eni dejavnosti, da jo bo obvladal. Počasnejši tempo razvija otrokovo sposobnost koncentracije, spodbude, da pozornost dlje časa namenja posamezni dejavnosti. Izogibajmo se merjenju moči – pri družabnih igrah. Pri igranju družabnih iger, se včasih odraslim zdi, da morajo otroke naučiti igrati popravilih in znati prenesti poraz. Otrok se lahko potem počuti nesposobnega. Glavni namen igre je, da spodbuja otrokove občutke *sposobnosti in neodvisnosti ter mu daje priložnosti za legitimen nadzor in moč*, do neke mere lahko otrok postavlja svoja pravila. Šele pri 7-8 letih začnejo kazati znake pravih socialnih stikov. Če se otrok domisli pravil igre, ki mu omogočajo zmago, mu je to treba dovoliti. Če med igro sodelujemo, sprejememo njihova pravila, dajmo zgled, kako stvari sprejemati, je verjetneje, da bodo otroci v drugih okoliščinah upoštevali naša pravila. *hvalimo in spodbu-*

jajmo otrokove zamisli in ustvarjalnost. Ne kritizirajmo in ne popravljajmo otrok. To sproža občutke nemoči. Ni treba, da se nam zdi igra smiselna, pohvalimo otrokove zamisli (na 2-3 minute). S tem lahko okrepimo *pozornost, vztrajnost, prižadavno reševanje težav, iznajdljivost, izražanje čustev, sodelovanje, motiviranost, samozaupanje*. (Povzeto po Webster-Stratton, C., 2016)

2. srečanje

Na drugem srečanju naredimo refleksijo svojega dela, analiziramo napredke otroka ter analiziramo svoj profesionalni razvoj, zadamo si nove cilje, izvedemo diskusijo o morebitnih strokovnih dilemah.

Na srečanje povabimo DSP izvajalko, ki izvede delavnico na temo: Spodbujanje samostojnosti pri otroku s posebnimi potrebami. Spremljevalci pogosto sploh v začetni fazi opravijo določene naloge namesto otroka ali mu pomagajo pri dejavnostih, ki jih zmore sam. Izvajalka DSP v praksi pokaže strategije, kako razvijati otrokovo samostojnost ter predstavi načine motiviranja in nagrajevanja. Najbolj zaželeno je nagrajevanje zaželenega vedenja, da otrok pridobi pozornost spremljevalca (za nagrado si lahko otrok izbere igro ali dejavnost, ki se bo jo igral skupaj s spremljevalcem). Pri predšolskih otrocih radi uporabljamo štipilke, nalepke, drobne igračke (npr. stikerji) tudi fizični dotik (petka z rokami, objem), pohvala njegovega vedenja pred staršem ali vzgojiteljem. Posebej pomembno je, da z otrokom postavljamo očesni stik in se z otrokom pogovarjamo, tako da imamo obraz v višini njegovih oči. Tudi odrasli smo pogosto slabi poslušalci, zato je potrebno ozvestiti, da namenimo otroku svojo pozornost, ko nam želi nekaj sporočiti. Slediti je potrebno otrokovi neverbalni komunikaciji in mu ponuditi možnost, da izrazi svoje stiske. Ob izpadih nezaželenega vedenja je najpomembnejše, da ohranimo mirnost, zbranost, da otroku pokažemo, da ne odobravamo takšnega vedenja, vendar ga imamo vseeno radi in mu zato omogočimo, da se umiri in nato vodimo pogovor z njim.

3. srečanje

Na tretjem srečanju spremljevalcu ponovno reflektiramo svoje delo in spremljamo napredek otroka. Svetovalna služba v sodelovanju z inkluzivno pedagoginjo izvede delavnico na temo: Izzivi dela spremljevalcev.

Na delavnici običajno razpravljamo o težavah, ki se v praksi pojavljajo, kot so npr. komunikacija s starši, položaj spremljevalca v oddelku in sodelovanje s strokovnim timom, dileme pri preusmerjanju otrok na ustreznejše programe, naloge, ki jih spremljevalec opravlja v času odsotnosti otrok.

4. srečanje

Na zadnjem srečanju opravimo letno evalvacijo dela. Skupaj oblikujemo smernice za delo v prihodnjem šolskem letu, preostanek časa pa je namenjen izmenjavi izkušenj med spremljevalci – neformalni pogovori po želji.

Opravim tudi analizo zadovoljstva glede vsebin na srečanjih. Spremljevalci so bili izjemno zadovoljni s potekom srečanj. Zelo so se jih veselili in so tudi aktivno na njih sodelovali. Poleg strokovne podpore jim je največ pomenilo, da so lahko delili svoje izkušnje.

Zaključek

Ocenjujem, da v našem zavodu spremljevalci kvalitetno opravljajo svoje delo. Zaposlene odlikuje senzibilnost, fleksibilnost, prilagodljivost, veselje do dela z otroki, želja po novih znanjih in izkušnjah ter pozitivni in sodelovalni odnos do staršev, strokovnih sodelavcev, zato so dobro sprejeti s strani vseh udeležencev v vzgojnem procesu. S svojim delom pomembno vplivajo na strukturo v oddelku ter so pomembni dejavniki pri razvoju otroka s posebnimi potrebami. Spremljevalci se v večini dobro počutijo, delo jih tudi notranje bogati, poudarjajo, da ob posebnih otrocih osebnostno rastejo, razvijajo veščine potrpežljivosti, hvaležnosti ter zavedanje, da pri nekaterih otrocih povprečen razvoj ni samoumeven. Kot največji problem

občutijo nezmožnost za zaposlovanje za nedoločen čas in odvisnost zaposlitve od otroka, ki ga potrebuje (prekinitev delovnega razmerja, če se otrok izpiše iz vrtca). Želijo si, da bi se za njih našla kakšna sistemska rešitev (npr. da bi vrtec redno zaposlil nekaj spremljevalcev za nedoločen čas – glede na statistiko potreb po spremljevalcih v zadnjih letih). Statistika je na tem področju zelo variabilna, zato menim, da je takšna rešitev pomanjkljiva.

Prav tako menijo, da bi bilo smiselno in potrebno izobraževanje spremljevalcev glede na specifično delo, saj morajo biti metode, pristopi in vzgojni prijemci prilagojeni otrokovim potrebam in zmožnostim. Našim spremljevalcem nudimo strokovno podporo v zavodu s strani DSP izvajalk (inkluzivni pedagogi, logopedi, surdopedagogi), vzgojiteljev in svetovalne delavke, vendar bi bilo smiselno razmisliti o enotnem praktičnem usposabljanju spremljevalcev otrok s posebnimi potrebami v vrtcu.

Verjamem, da se za poklic spremljevalca odločajo srčni in plemeniti ljudje, ki s svojim odnosom prinašajo mnogo lepega v življenje otrok, ki potrebujejo posebno pozornost. Naj zaključim z mislijo: »Če daš otroku le eno darilo, mu daj navdušenje.« (avtor neznan)

Vrtec Ivana Glinška je namreč vrtec prijaznih ljudi, kjer zdravje in smeh na licih žari.

Literatura

Webster-Stratton, C. (2016). Neverjeta leta: priročnik za reševanje težav, namenjan staršem otrok, starih 2 do 8 let. Ljubljana: UMco.

ANALIZA INDIVIDUALIZIRANIH PROGRAMOV V VRTCU

Povzetek: V teoretičnem delu sem predstavila pomembnost individualizacije, ki omogoča, da se vsakemu otroku s posebnimi potrebami prilagaja podajanje učnih vsebin, organizacija dela, izvedba programa, cilji in pripomočki ter izpostavila pomen individualiziranih programov v predšolskem obdobju. V nadaljevanju sem ocenila oziroma ovrednotila konkretne IP v vrtcu ter ugotovila nekaj pomanjkljivosti, na primer, da ocena otrokovega funkcioniranja ne vključuje področij dejavnosti iz Kurikuluma za vrtce, temveč gre predvsem za opisne globalne ocene otrokovega funkcioniranja, da vloga vzgojitelja v IP ni omenjena, da ni vedno zapisano kako poteka sodelovanje s starši ter da nimajo vsi IP evalvacije.

Ugotovitve analize IP glede na kriterije so pomembne, saj prispevajo k boljšemu razumevanju stanja na področju individualiziranih programov na izbranem vzorcu in nakazujejo, katere izboljšave so potrebne.

Ključne besede: individualiziran program, otroci s posebnimi potrebami, vzgojitelj predšolskih otrok, predšolska vzgoja, individualizacija

ANALYSIS OF INDIVIDUALIZED EDUCATION PLANS IN KINDERGARTENS

Abstract: In the theoretical part, we presented the importance of individualization which enables every child with special needs with adjusted learning content, work organization, program implementation, goals and learning aids. We found out some shortcomings, for example, that some cases of the assessment of children's functioning does not involve activities from the Curriculum for kindergartens, but it is a descriptive global assessment of children's functioning; that in some analyzed individualized programs the role of kindergarten teacher is not mentioned; that in some individualized programs there are no mentions about cooperation with parents and that some of the programs do not include evaluation. The results of the analysis are important because they contribute to a better understanding of individualized education plans on the chosen pattern and show which improvements are needed.

Keywords: Individualized education plan, special needs children, preschool education, individualization

SODELOVANJE S STARŠI PRI ODKRIVANJU IN DELU OTROK S POSEBNIMI POTREBAMI V PREDŠOLSKEM OBDOBJU

Povzetek: Predšolsko obdobje je ključnega pomena za razvoj otroka. V tem obdobju otrok pridobiva največ izkušenj na vseh področjih, gradi svoje zmožnosti in sposobnosti. V tem obdobju se srečujemo tudi z otroki s posebnimi potrebami (v nadaljevanju OPP), ki napredujejo v svojem tempu razvoja, po svojih zmožnostih in sposobnostih. Tudi oni so otroci, ki še posebej potrebujejo sprejetost, varnost, razumevanje in spodbudno okolje, kjer lahko razvijajo svoje potenciale. Pri tem so v predšolskem obdobju ključni starši in strokovni delavci, ki otroka spremljajo in opazujejo, ter pri njem opazijo določene težave in primanjkljaje v razvoju. Starši so tisti, ki otroku pomagajo in ga usmerjajo doma, strokovni delavci pa v vrtcu. Ključno pa je sodelovanje in povezovanje vseh skupaj. V predstavitvi bo predstavljeno delo z OPP v predšolskem obdobju: od prepoznavanja in odkrivanja težav, usmerjanje otroka, nudenje dodatne strokovne pomoči v vrtcu, delo doma, sodelovanje in povezovanje s starši. Timsko delo vseh skupaj je ključno za napredek in razvoj otroka.

Ključne besede: otroci, vključevanje v vrtec, otroci s posebnimi potrebami, zgodnje odkrivanje in nudenje pomoči

COOPERATION WITH PARENTS IN DISCOVERING AND WORKING WITH CHILDREN WITH SPECIAL NEEDS

Abstract: The preschool period greatly impacts the development of a child. It is during this period, that a child gains many new experiences in all areas, as well as develops a majority of skills. We often recognize children with special needs during this time. They progress at their own pace and according to their abilities. As all children, they too need acceptance, security, understanding, and a supportive environment where they can develop their potentials. In this regard, parents and preschool teachers play a key role in observing any shortcomings in the child's development. Parents assist and guide the child at home, while teachers do so in preschool. However, it is crucial that they all work together and stay connected. Focused on children with special needs in the preschool period, this paper presents all aspects of working with such children: identifying problems, guiding the children, providing additional professional help in preschool, participating at home, involving the parents and maintaining this connection. What is crucial for the progress and development of the child is teamwork of everyone involved.

Keywords: children, inclusion in preschool, children with special needs, early identification and offering help

PREKOMERNA UPORABA NAPRAV Z ZASLONI PRI PREDŠOLSKIH OTROCIH – SODOBNI IZZIV VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA

Povzetek: V zadnjih letih se soočamo s povečano uporabo zaslonov na vseh področjih življenja in pri vseh generacijah, že tudi pri predšolskih otrocih. Trend naraščanja časa uporabe zaslonov pri predšolskih otrocih zahtevajo premislek glede časovnih in vsebinskih okvirov, ki še omogočajo varno uporabo za njihovo zdravje in razvoj. V sklopu predavanja želim v prvem delu predstaviti teoretična izhodišča varne uporabe zaslonov pri predšolskih otrocih. V nadaljevanju pa bom predstavila primer dobre prakse v našem vrtcu. Z namenom informiranja in medsebojnega ozaveščanja smo pričeli z razvojno-preventivno nalogo z naslovom Ekran na stran, v okviru katere smo se dotaknili priporočil za uporabo zaslonov v predšolskem obdobju, neugodnih učinkov prekomerne rabe zaslonov pri otrocih, podpora staršem, ipd. V sklopu razvojno-preventivne naloge so strokovne delavke izdelale konkreten načrt dela, kako starše in posledično tudi otroke, spodbuditi k alternativi prekomerne uporabe zaslonov. Ker smo želeli, da se starši čimbolj aktivno vključijo, smo kot alternativo uporabi ekranov za starše in otroke organizirali izposojevalnico družabnih iger, ki so jih za ta namen izdelale vzgojiteljice, ki so sodelovale v razvojno-preventivni nalogi.

Ključne besede: predšolski otroci, zasloni, vrtec

EXCESSIVE USE OF DEVICES WITH SCREENS IN PRE-SCHOOL CHILDREN – A MODERN CHALLENGE OF EDUCATION

Abstract: In recent years, we have been faced with an increased use of screens in all areas of life and among all generations, including preschool children. The trend of increasing screen use among preschool children requires consideration of time and content frameworks that still use safe use for their health and development. As part of the lectures, in the first part I want to present the theoretical starting points of the safe use of screens for preschool children. In the following, I will present an example of good practice in our kindergarten. With the aim of informing and mutual awareness, we started with a development-preventive task entitled Screen to the page, in the framework of which we touched on the recommendations for the use of screens in the preschool period, the adverse effects of excessive use of screens in children, with support for parents, etc. As part of the developmental-preventive task, professional workers created a concrete work plan to encourage parents and later also children to find an alternative to excessive use of screens. Because we wanted parents to get involved as actively as possible, as an alternative use of screens for parents and children, we organized a rental room of social games, which were made for this purpose by educators, who thus participated in a developmental and preventive task.

Keywords: preschool children, screens, kindergarten

VPLIV ZASLONOV NA SODELOVANJE OTROK V VRTCU

Povzetek: Prispevek obravnava problem prekomerne izpostavljenosti otrok zaslonom doma, kar lahko vodi v težave v vrtcu, kot so nezainteresiranost, agresija in apatija. V prispevku predstavljam dva primera otrok, katerih skupni imenovalec je bila velika izpostavljenost zaslonom, posledice pa so se kazale precej različno. Opozoriti želim na edinstveno vlogo vzgojitelja v diagnosticiranju, saj z otrokom preživi veliko časa. S svojo strokovnostjo ima dolžnost, da otroka opazuje, da sodeluje s starši in zunanjimi strokovnjaki, če je to potrebno. Edini ima možnost širšega strokovnega vpogleda v življenje in funkcioniranje otroka in zato tudi možnost, da diagnosticiranim težavam poišče vzrok in ga s pomočjo kvalitetnega sodelovanja s starši tudi odpravi. Predstavila bom dva primera dobre prakse sodelovanja s starši teh otrok, ki nas je s trdim delom pripeljala do spodbudnih rezultatov. Verjamem, da bo moj prispevek pomagal identificirati vzroke za težave mnogim slušateljem in jim olajšal strokovno delo.

Ključne besede: predšolski otroci, prekomerna izpostavljenost zaslonom, diagnosticiranje, sodelovanje s starši, zunanji strokovni delavci, dobra praksa

THE IMPACT OF SCREENS ON CHILDREN'S ENGAGEMENT IN PRESCHOOL

Abstract: The article addresses the issue of children's excessive screen time at home, which can lead to problems in preschool, such as disinterest, aggression, and apathy. In the article, I present two cases of children whose common denominator was extensive screen exposure, resulting in varied consequences. I aim to highlight the unique role of the preschool teacher in diagnosis, as they spend a significant amount of time with the child. With their expertise, they have a duty to observe the child, collaborate with parents, and engage with external professionals if necessary. They have the opportunity for a broader professional insight into the child's life and functioning, enabling them to identify and address the root causes of diagnosed issues through quality collaboration with parents. I will also present best practices in collaborating with the parents of these children, which has led to encouraging results through hard work. I believe my contribution will help identify the causes of problems for many listeners and facilitate their professional work.

Keywords: preschool kids, excessive screen time, diagnosis, collaboration with parents, external professionals, best practices

ZASLONI IN OTROCI S POSEBNIMI POTREBAMI

Povzetek: V zadnjem času je vse usmerjeno v digitalizacijo. Odrasli jo na vsak način želijo vključiti tudi v vrtce. Žal pri svojem delu pogosto srečujem starše, ki so navdušeni nad tem, da si zna njihov enoletnik npr. sam poiskati risanke na telefonu. Ni malo otrok, ki v vrtcu povedo, da imajo tudi ponoči pri sebi telefon. Ko se zbudijo, brez nadzora staršev, gledajo risanke, igrajo igrice, ipd. Največkrat so to otroci, ki imajo že sedaj veliko težav na vseh področjih razvoja (govor, komunikacija, razumevanje, socialni odnosi, gibanje...), da splošne utrujenosti in slabe volje čez dan niti ne omenjam.

Strokovni delavci smo pred velikim izzivom, kako zaščititi otroke in ozavestiti starše, da zasloni zdravju njihovih otrok povzročajo nepopravljivo škodo.

Ključne besede: zasloni, digitalizacija, otrok, zdravje

SCREENS AND CHILDREN WITH SPECIAL NEEDS

Abstract: Nowadays, everything is focused on digitization. There is an ambition to include it into kindergartens at all cost. Unfortunately, in my work I often meet parents who are delighted that their one-year-old knows how to find cartoons on their phone by himself or herself. Quite a few children in the kindergarten admit having their phone with them even at night, so when they wake up, without parental supervision, they can watch cartoons and play games. Most often these are the children who already have many problems in all areas of their development, such as development of speech, communication, understanding, social relations and movement. In addition, they suffer from general fatigue and, therefore, bad mood during the day.

As professionals, we are faced with the great challenge of how to protect these children and how to make their parents aware of the danger that screens represent in their children's life. These screens can cause irreparable damage to the children's health.

Keywords: screens, digitalization, child, health

V DEŽELI ČEBELIC

Povzetek: V deželi čebelic je tema, ki pokriva dva področja dejavnosti, družbo in naravo. Prihajamo iz Radovljice, mesta, ki je značilno po čebelarstvu. Z raziskovanjem kulturne dediščine čebelarstva v Radovljici smo sledili cilju iz področja družbe – otrok spozna značilnosti okolja, ki so pomembna za lokalno skupnost ter cilju iz področja narave – otrok se seznaja s čebelami in življenjem čebel. Poudarek smo dali na medpodročnem povezovanju in čim večji lastni aktivnosti otrok. Raziskovali smo čebelnjake in obiskali Muzej čebelarstva v Radovljici, prehodili smo medeno pot v mestu in si tako prislužili sladko nagrado v Turističnem informacijskem centru Radovljica, svetovni dan čebel smo obeležili z obiskom čebelarke v vrtcu v družbi pravih trotoev, čebelice smo spoznali preko pravljicne literature in dramske igre, svoje vtise smo s čopiči in tempera barvo prelili na risalne liste, ustvarjali smo panjske končnice in svečke iz čebeljega voska, plesali smo čebelji ples, se gibal kot čebelice in se igrali gibalne igre na temo čebelic, v vrtiček smo posadili medovite rastline, spekli smo medenjake in pripravili okusni medeni sladoled. Na poučen in igriv način smo male nadobudne otroške glave popeljali v čudežni svet čebel.

Ključne besede: čebele, otroci, čebelarstvo

IN THE LAND OF BEES

Abstract: In the land of bees, there is a theme that covers two areas of activity, society and nature. We come from Radovljica, a town characterized by beekeeping. By researching the cultural heritage of beekeeping in Radovljica, we followed the goal from the field of society - the child learns about the features of the environment that are important for the local community, and the goal from the field of nature - the child gets to know bees and the life of bees. We put emphasis on interdisciplinary integration and the greatest possible children's own activities. We explored apiaries and visited the Beekeeping Museum in Radovljica, walked the honey trail in the city and thus earned a sweet prize at the Radovljica Tourist Information Center, celebrated World Bee Day by visiting a beekeeper in a kindergarten in the company of real trotters, got to know bees through fairy-tale literature and drama games, we transferred our impressions onto drawing sheets with brushes and tempera paint, we created beehive endings and beeswax candles, we danced the bee dance, moved like bees and played movement games on the theme of bees, we planted honey plants in the nursery, we baked gingerbread and prepared delicious honey ice cream. In an educational and playful way, we took little aspiring children to the wonderful world of bees.

Keywords: bees, children, beekeeping

SPOZNAVANJE NARAVE IN NARAVOSLOVNIH DEJAVNOSTI V PREDŠOLSKEM OBDOBJU

Povzetek. Ljudje kot vrsta smo odvisni od narave oz. naravnega okolja, ki nas obdaja (Plut, 2004), zato je ključno, da se z živo in neživo naravo naučimo sobivati ter jo spoštovati. Vrtec za otroke predstavlja prvi stik z naravo (Bezenšek, 2003). V današnjem svetu, kjer veliko otrok živi v urbanih okoljih, je ta stik še toliko bolj pomemben. Ker je otrokovo okolje na začetku majhno, moramo poskrbeti, da ga postopoma širimo – poleg igralnice in vrtčevskega igrišča lahko spoznavamo še bližnjo okolico vrtca, ta pa se seveda razlikuje glede na okolje, v katerem je vrtec, ki ga obiskuje otrok. Največjo razliko lahko opazimo med vrtci, lociranimi v mestu in vrtci na podeželju, zato je srečanje vsakega otroka z okoljem drugačno in odvisno od okolice vrtca. Opazovanje je le ena izmed mnogih reprezentacij naravoslovnih postopkov v druge, kot npr. risanje, upodabljanje in pripovedovanje (Marjanovič Umek, 2001). S tem otrok usvaja nove pojme oz. diferencira že usvojene pojme (prav tam). Vzgojitelj je tisti, ki vodi in usmerja otroke pri učenju in dejavnostih. Zelo pomembno je, da skozi dejavnosti vzgojitelj ohranja interes otrok, zato je ključno, kako dejavnosti načrtuje.

Ključne besede: narava, naravoslovne dejavnosti, predšolski otrok, vrtec.

NATURE STUDY IN PRESCHOOL

Abstract: As a species, us humans are dependent on nature, or the natural environment that surrounds us (Plut, 2004), so it is crucial that we learn to coexist with and respect living and non-living nature. For children, kindergarten is their first contact with nature (Bezenšek, 2003). In today's world, where many children live in urban environments, this contact is even more important. Since the child's environment is small to begin with, we need to make sure that we gradually expand it - in addition to the playroom and the kindergarten playground, we can also get to know the kindergarten's immediate surroundings, which, of course, vary depending on the environment in which the kindergarten the child attends is located. The biggest difference is between kindergartens located in the city and those in the countryside, so each child's encounter with the environment is different and depends on the kindergarten's surroundings. Observation is only one of many representations of natural science processes in other ways, such as drawing, rendering and storytelling (Marjanovič Umek, 2001). In this way, the child learns new concepts or differentiates already learned concepts (Marjanovič Umek, 2001). It is the teacher who guides and directs children in their learning and activities. It is very important that the teacher maintains the children's interest through the activities, so how they plan the activities is crucial.

Keywords: nature, nature activities, pre-school child, kindergarten.

Literatura

- Bezenšek, J. (ur.) (2003). Predšolski otrok danes. Slovenske Konjice: Vrtec Slovenske Konjice.
Marjanovič Umek, L. (ur.) (2001). Otrok v vrtcu. Priročnik h kurikulumu za vrtce. Maribor: Obzorja.
Plut, D. (2004). Zeleni planet? Prebivalstvo, energija in okolje v 21. stoletju. Ljubljana: Didakta.

ČUDEŽNA MOČ ZELIŠČ

Povzetek: Moč zelišč je močno prisotna v vsakdanjem življenju, kot v kulinariki, tudi v kozmetiki ali medicini. Vključevanje otrok v svet zelišč je odličen način, da otroke naučimo o naravi, prehrani, zdravju in veščinah samooskrbe. Odločili smo se, da otrokom na zabaven in poučen način predstavimo svet zelišč. Z otroki smo preko skrbno načrtovanih dejavnosti, odkrivali čemu služijo posamezna zelišča. Razlikovali smo jih po vonju in okusu. Ugotavljali, katera zelišča cvetijo. Zelišča smo sejali, jih gojili, trgali in sušili. Pripravljali smo si čaj ter ga okušali in razločevali po barvi in vonju. Pripravljali smo si zeliščne kreme za hladne zimske dni. Prebiralali smo pravljice ter se učili deklamacije. Otrokom smo želeli približati, da zelišča nudijo podporo za številne zdravstvene težave, od prehladov do stresa. Spoštovati in ceniti je treba moč narave, katera nam je dana. Spoštovanje njihove moči pa pomeni tudi zavedanje, da se zelišča uporabljajo odgovorno in etično.

Ključne besede: zelišča, narava, zdravje, predšolski otroci, dejavnosti.

THE MIRACULOUS POWER OF HERBS

Abstract: The power of herbs is very much present in everyday life, whether in culinary, cosmetic or medicinal applications. Involving children in the world of herbs is a great way to teach them about nature, nutrition, health and self-care skills. We decided to introduce the world of herbs to children in a fun and educational way. Through carefully planned activities, we worked with the children to discover what each herb is used for. We distinguished them by smell and taste. We found out which herbs blossom. We sowed, cultivated, picked and dried herbs. We made tea and tasted it and distinguished its colour and smell. We made herbal creams for cold winter days. We read fairy tales and learned declamations.

We wanted to make children aware that herbs offer support for many health problems, from colds to stress. We need to respect and appreciate the power nature has given us. Respecting their power also means knowing that herbs are used responsibly and ethically.

Keywords: herbs, nature, health, pre-school children, activities.

VLOGA VZGOJITELJA PRI RAZVIJANJU SPOŠTLJIVEGA ODNOSA DO KRUHA

Povzetek: Pomen izvajanja projekta Tradicionalnega slovenskega zajtrka je ozaveščanje otrok o pomenu zdravega načina življenja, zajtrka v okviru prehranjevalnih navad in o pomenu prednosti lokalno pridelanih živil slovenskega izvora. V tem šolskem letu je potekal pod sloganom Kruh za zajtrk – super dan! Naš vrtec Mokronožci vsakoletno izvaja dejavnosti v sklopu tega projekta. Izhodišče za naš projekt OD ZRNA DO KRUHA so dolgoletne izkušnje dela v vrtcu, na podlagi katerih opažam, da otroci pogosto nespoštljivo ravna s kruhom, ostanki kruha pa so največkrat zavrženi med odpadke, zato se mi je zdelo smiselno, da otrokom približam vrednost kruha. V sodelovanju z lokalno skupnostjo in povezovanjem različnih kurikularnih področij sem oblikovala različne dejavnosti, s katerimi sem otrokom v starosti od 2 do 4 leta omogočila bogato, čutno - raziskovalno okolje. Otroci so spoznavali različne vrste žit ter opazovali njihovo predelavo. Vsa nova znanja so prenesli v igro vlog. S pomočjo različnih didaktičnih pripomočkov so krepili svoje čute in razvijali finomotorične spretnosti. Preko različnih slikanic smo bogatili besedišče in spodbujali pripovedovanje otrok. Povezali smo se z lokalno skupnostjo in lokalnimi pridelovalci. Nova spoznanja smo obeležili z vrtčevsko prireditvijo Tradicionalnega slovenskega zajtrka, na kateri smo se predstavili s kratkim kulturnim programom. Pomen sodelovanja in medsebojne povezanosti smo s pomočjo participacije otrok poudarili v radijski igri Prijatelji, kjer so otroci krepili ustvarjalnost in domišljijo.

Verjamem, da s tovrstnimi izkušnjami že v vrtcu gradimo temelje ozaveščanja otrok o zdravem načinu življenja ter pomena lokalno pridelane hrane, s poudarkom predvsem na skrbnem ravnanju s hrano. Otroci so v projektu okrepili spoštljiv odnos do hrane, ozavestili pomen skupnih vrednot, medsebojnega povezovanja generacij in prenašanje tradicije na mlajše rodove.

Ključne besede: kruh, spoštovanje

THE ROLE OF THE EDUCATOR IN DEVELOPING A RESPECTFUL ATTITUDE TOWARDS BREAD

Abstract: The importance of implementing the Traditional Slovenian Breakfast project is to raise children's awareness of the importance of a healthy lifestyle, breakfast in the context of eating habits and the importance of the advantages of locally produced foods of Slovenian origin. In this school year, it was held under the slogan Bread for breakfast - a great day! Our Kindergarten Mokronozci carries out activities as part of this project every year. The starting point for our project FROM GRAIN TO BREAD is many years of experience working in a kindergarten, based on which I noticed that children often treat bread with disrespect, and leftover bread is most often thrown away as garbage, so I thought it would make sense to bring the value of bread closer to children. In cooperation with the local community and connecting various curricular areas, I designed various activities that enabled children aged 2 to 4 years to have a rich, sensory - research environment. The children learned about different types of cereals and observed their processing. All new knowledge was transferred to a role-playing game. With the help of various didactic aids, they strengthened their senses and developed fine motor skills. Through various picture books, we enriched the vocabulary and encouraged the children's storytelling. We connected with the local community and local growers. We celebrated our new knowledge with the kindergarten event Traditional Slovenian breakfast, at which we presented ourselves with a short cultural program. With the help of children's participation, we emphasized the importance of cooperation and mutual connection in the radio game Friends, where children strengthened their creativity and imagination. I believe that with these kinds of experiences, already in kindergarten, we build the foundations of raising children's awareness of a healthy lifestyle and the importance of locally produced food, with an emphasis on careful handling of food. In the project, the children strengthened their respectful attitude towards food, made them aware of the importance of shared values, the mutual connection of generations and the transmission of traditions to younger generations.

Keywords: bread, respect

FIZIČNO IN VERBALNO NASILJE PRI PREDŠOLSKIH OTROKIH

Povzetek: Medvrstniško nasilje ni omejeno le na starejše otroke. Žal se pojavlja tudi med predšolskimi otroki, kar ima lahko dolgoročne posledice za njihov razvoj. Zato je ključno, da razumemo to temo in skupaj delamo na vzpostavljanju varnega okolja za naše najmlajše. Ločimo fizično ter verbalno ali čustveno nasilje. Vendar... pri predšolskih otrokih je razvoj socialnih veščin še v polnem razmahu, zato je razumevanje vedenja ključno. Ali pri najmlajših res že lahko govorimo o nasilju?

Razjasnili bomo pojme, se seznanili kateri so dejavniki, ki vplivajo na nasilje, predvsem pa iskali rešitve. Kakšna je vloga vzgojitelja v vrtcu pri preprečevanju in reševanju problemov medvrstniškega nasilja? Kako vključiti starše? Predstavila vam bom tudi, kako smo se tega lotili v vrtcu z otroki. Katere dejavnosti, igre, pravljice, socialne igre so pripomogle k temu, da se je nasilje zmanjšalo.

Ključne besede: fizično in verbalno nasilje, predšolski otrok

PHYSICAL AND VERBAL VIOLENCE AT PRESCHOOL CHILDREN

Abstract: Peer violence is not limited only to older children. Unfortunately, it also occurs among preschool children, which can have long – term consequences on their development. Therefore, it is a crucial that we understand this topic and work together to establish a safe environment for our youngest.

We distinguish between physical and verbal or emotional violence. However, with preschoolers, the development of social skills is still in full swing, so it is essential to understand their behaviour. Can we really talk about violence at the youngest? We will clarify terms, learn about the factors that influence the violence, and above all seeking solutions. What is the role of the kindergarten teachers in preventing and solving the problems of peer violence? How to involve parents? I will also present to you how we tackled the problem in kindergarten with the children. What activities, games, fairs and social games helped to reduce violence.

Keywords: physical, verbal violence, preschooler

IZZIVI NA PODROČJU KOMUNIKACIJE

Povzetek: Vsakodnevno vstopamo v različne komunikacijske situacije, komunikacija (verbalna in neverbalna) pa nas spremlja na vsakem koraku našega delovanja. Sporazumevamo se doma, na poti, v službi, različnih uradih, trgovini, prometu ...; s seboj, s partnerjem, z otroki, z družino, s sodelavci, z nadrejenimi ... V komunikaciji s sočlovekom preživimo večino časa in velikokrat se ne zavedamo, da je komunikacija človekovo najmočnejše orodje. Besedno sporazumevanje pa je zelo pomembno tudi za razvoj socialnih spretnosti posameznika. S sporazumevanjem si ljudje izmenjujemo informacije, mnenja, čustva; izražamo želje, potrebe in izbiro. Če znamo dobro komunicirati, bomo lažje ustvarjali kvalitetne in pozitivne odnose. Z večjo komunikacijo bomo uspešnejši tudi pri reševanju svojih stisk in težav ter pri premagovanju ovir. Najuspešnejši in najučinkovitejši je asertivni način komunikiranja in le asertivno vedenje nam daje občutek zadovoljstva, samospoštovanja ter omogoča dobre odnose z drugimi ljudmi.

Ključne besede: komunikacija, socialne veščine, asertivnost.

COMMUNICATION CHALLENGES

Abstract. Every day we enter into different communication situations, and communication (verbal and non-verbal) accompanies us at every step of our way. We communicate at home, on the road, at work, shops, transport ...; with ourselves, partner, children, our family, colleagues, superiors ... We spend most of our time communicating with our fellow human beings and we often do not realize that communication is a person's most powerful tool. Verbal communication is also very important for the development of an individual's social skills. Through communication we exchange information, opinions, emotions; we express wishes, needs and choices. If we know how to communicate well it is easier to create good and positive relationships. With skilful communication we will also be more successful in solving our problems and overcoming obstacles. The most successful and effective way of communication is an assertive way. Only assertive behaviour gives us a sense of satisfaction, self-respect and enables good relations with other people.

Keywords: communication, social skills, assertiveness.

KNJIGA, MOJA PRIJATELJICA- RAZVIJANJE POZITIVNEGA ODNOSA DO PISNIH VIROV OTROŠKE LITERATURE PRI OTROCIH IN STARŠIH

Povzetek: Govorni razvoj predšolskega otroka predstavlja pomemben delček v mozaiku celotnega razvoja. Sposobnosti poslušanja, razumevanja, izražanja in komuniciranja otroku omogočajo, da se aktivno vključuje v vsakodnevno življenje, pridobiva nove informacije ter razvija različne sposobnosti in spretnosti ter nenazadnje izraža svoje občutke in interese. Preko rednega stika s slovenskim knjižnim jezikom otrok usvaja besedišče ter pridobiva občutek za tvorjenje slovnično pravilnih povedi.

Knjige, ki predstavljajo pomemben in kvaliteten vir znanja, v današnjem času niso več edino sredstvo učenja. Pa vendar knjige, zaradi celostnega doživljanja ilustracij, doživetega branja in pripovedovanja, vživljanja v literarno dogajanje in junake ter nenazadnje otipljivosti tekom fizičnega stika nudijo otrokom celovito izkušnjo, ki je ni moč nadomestiti. Pomembno je, da so v vrtcu otrokom knjige, primerne njihovi razvojni stopnji, na dosegu ves čas, saj bodo le tako razvili zanimanje zanje. Preko različnih dejavnosti lahko otrokom približamo svet čudovite zapisane besede in navdušenje prenesemo izven meja igralnic v družinsko okolje otrok.

Ključne besede: knjiga, otroška literatura

BOOK, MY FRIEND - DEVELOPING POSITIVE THE ATTITUDE OF CHILDREN AND PARENTS TO THE WRITTEN SOURCES OF CHILDREN'S LITERATURE

Abstract: Speech development of a preschool child is an important part of the mosaic of overall development. The abilities of listening, understanding, expressing and communicating enable the child to be actively involved in everyday life, acquire new information and develop various abilities and skills, and last but not least, express their feelings and interests. Through regular contact with Slovenian literary language, the child acquires vocabulary and acquires a sense of how to form grammatically correct sentences.

Books, which represent an important and quality source of knowledge, are no longer the only means of learning nowadays. And yet, books, due to the holistic experience of illustrations, experienced reading and storytelling, empathizing with literary events and heroes, and last but not least, the tangibility of physical contact, offer children a comprehensive experience that cannot be replaced. It is important that in kindergarten children have books suitable for their developmental level within reach at all times, as this is the only way they will develop an interest in them. Through various activities, we can bring children closer to the wonderful world of the written word and bring enthusiasm into the children's family environment beyond the boundaries of the kindergarten playroom.

Keywords: book, children's literature

FOTOGRAFIJA ALI SLIKA

Povzetek: Prispevek prikazuje inovativen pristop k spodbujanju ustvarjalnosti in umetniškega izražanja, vrsto zanimivih fotografskih in slikarskih projektov, ki so potekali v sodelovanju s predšolskimi otroki, vzgojitelji in kulturnimi ustanovami. Dejavnosti so vključevale fotografske uganke, postavljanje ateljejev, obiske muzejev, skupne deklaracije in razstave. Otroci so postali "fotografi za en dan", fotografirali dan v vrtcu, izbrali svojo najboljšo fotografijo in jo naslikali na platno. Vrhunec so bile razstave v lokalnih muzejih. Poleg tega so otroci ustvarili ples, ki so ga navdihnile barve. S temi interdisciplinarnimi projekti so otroci raziskovali umetniško izražanje na različne načine, od ujemanja trenutkov s fotografijo do njihovega prenosa na platno in izražanja čustev s plesom. Takšne pobude so bistvenega pomena za spodbujanje ustvarjalnosti in poglobljenega razumevanja umetnosti že od zgodnjega otroštva, kar postavlja temelje za vseživljenjsko spoštovanje in sodelovanje v umetnosti.

Ključne besede: fotografija, slika, barve, umetniško izražanje, predšolska vzgoja

PHOTO OR PAINTING

Abstract: This paper presents an innovative approach to fostering creativity and artistic expression, a series of exciting photography and painting projects in collaboration with pre-school children, educators and cultural institutions. Activities included photography puzzles, studio set-ups, museum visits, joint declarations and exhibitions. Children became "photographers for a day", capturing a day in kindergarten on camera, choosing their best photo and painting it on canvas. The highlight was the exhibitions in local museums. In addition, the children created a dance inspired by the colours. Through these interdisciplinary projects, the children explored artistic expression in a variety of ways, from capturing moments through photography to transferring them to canvas and expressing emotions through dance. Such initiatives are essential to foster creativity and a deeper understanding of art from an early age, laying the foundations for a lifelong appreciation and participation in the arts.

Keywords: photography, painting, colours, artistic expression, early childhood education

GOZDNA IGRALNICA KOT SPODBUDA PRI NAČRTOVANJU DEJAVNOSTI NA VSEH PODROČJIH KURIKULUMA

Povzetek: Predšolski otroci so po naravi zelo radovedni in željni novega znanja in odkrivanja. Z določeno mero iznajdljivosti in izstopanjem iz cone udobja učenja v vrtčevski igralnici, lahko vzgojitelji pripravimo otrokom v gozdu dejavnosti, ki otroke visoko motivirajo. Gozd je namreč zelo pomembno naravno okolje za človeka in pri odkrivanju le tega je pomembno, da so otroci v pogostem stiku z njim in imajo na voljo dovolj prostora in časa za raziskovanje. Pri prosti igri v naravi lahko odkrivamo in spoznavamo otrokova močna področja ter njihove gibalne sposobnosti. Kar je več, je to prostor, ki bo vedno dopuščal nekaj neodkritega ali neznanega, pri tem se bo pa otroku spodbudila nova želja po raziskovanju. Posledično so otroci visoko motivirani za sodelovanje pri dejavnostih na vseh področjih kurikulumu. Z otroki redno obiskujemo gozd in ga spoznavamo v vseh letnih časih. Je naravno okolje, ki ga lahko uporabimo kot učni prostor za otroke ter jim ga skušamo približati na zanimiv, enostaven ter poučen način. Prav tako se lahko tudi mi učimo od otrok kako se veseliti majhnih in preprostih stvari. V svoji predstavitvi želim izpostaviti možnosti izvedbe dejavnosti na vseh področjih kurikulumu in vpliv izvajanja le teh v gozdu.

Ključne besede: gozdna pedagogika, kurikulum vrta, gozdna igralnica

THE FOREST PLAYGROUND AS AN ENCOURAGEMENT IN PLANNING ACTIVITIES IN ALL AREAS OF THE CURRICULUM

Abstract: Preschool children are naturally very curious and eager for new knowledge and discovery. With a certain amount of ingenuity and stepping out of the comfort zone of learning in the kindergarten classroom, educators can prepare activities for children in the forest that highly motivate children. The forest is a very important natural environment for humans. It is important that children are in frequent contact with it and have enough space and time to explore. During free play in nature, we can discover and get to know the child's strong areas and their movement skills. What's more, it's a space that will always allow for something undiscovered or unknown and in doing so the child will be stimulated to a new desire to explore. As a result children are highly motivated to participate in activities in all areas of the curriculum in the forest. We regularly visit the forest with the children and get to know it in all seasons. It is a natural environment that can be used as a learning space for children and we try to approach it in an interesting, easy and informative way. Likewise, we too can learn from children how to rejoice in small and simple things. In my presentation I want to highlight the possibilities of implementing activities in all areas of the curriculum and their impact.

Keywords: forest pedagogy, kindergarten curriculum, forest playground

LUTKA KOT MOTIVACIJSKO SREDSTVO ZA SPODBUJANJE USTVARJALNOSTI

Povzetek: Otroci se v predšolskem obdobju srečujejo z dejavnostmi na različnih področjih. Glasba in gledališče sta dve izmed njih, ki sta pomembni za njihov celostni razvoj. Predšolski otroci so ustvarjalni sami po sebi in to njihovo ustvarjalnost je potrebno še krepiti, da z leti ne zamre. Predstaviti želim kako lahko s pomočjo lutke otroke motiviramo in jim približamo glasbo in gledališče ter jih s tem spodbudimo k ustvarjalnosti. V projekt, ki je bil izvajen v vrtcu, so bile vključene različne glasbene in gledališke vsebine. Predstaviti želim metode dela z lutko in njene prednosti pri uporabi le-te v vrtcu, uvajanje glasbenih vsebin v predšolskem obdobju in vlogo vzgojitelja pri tem ter pomen spodbujanja ustvarjalnosti pri predšolskem otroku. Lutka lahko vzgojiteljem olajša vsakodnevno delo, saj je lahko zelo dobro motivacijsko sredstvo, ki otrokom pomaga pri vstopu v domišljjski svet, v katerem se sprostijo in se mu popolnoma prepustijo. Ko pa so sproščeni, so sposobni razmišljati ustvarjalno.

THE DOLL AS A MOTIVATION TOOL FOR ENCOURAGEMENT CREATIVITY

Abstract: During the preschool period, children encounter activities in various areas of the preschool curriculum. Music and theater are two of them that are important for their holistic development. Preschool children are creative by themselves, and it is necessary to strengthen their creativity so that it does not die down over the years. I want to present how we can motivate children and bring music and theater closer to them with the help of a puppet, therefor encouraging them to be creative. The project was carried out in the kindergarten and various musical and theatrical contents were included. I want to present the methods of working with a puppet and its advantages while using it, the introduction of musical content in the preschool period and the role of the educator in this, as well as the importance of encouraging creativity in preschool children. A puppet can make the day-to-day work of educators easier, as it can be a very good motivational tool that helps children enter a fantasy world in which they relax and completely surrender to it. When they are relaxed, they are able to think more creative.

INKLUZIJA OTROK S POSEBNIMI POTREBAMI V VRTCU

Povzetek: V svoji predstavitvi z naslovom Inkluzija otrok s posebnimi potrebami v vrtcu bom orisala značilnosti inkluzije. Govorila bom o vrtcu kot okolju, kjer se inkluzija lahko najbolje uveljavi. Pomembno je, da pri inkluziji otrok s posebnimi potrebami vedno izhajamo iz posameznika, upoštevajoč njegove individualne potrebe in sposobnosti ter razlike med otroki. O uspešni implementaciji inkluzije OPP, ki je zahteven, dolgotrajen, nikoli zaključen proces, lahko govorimo le takrat, ko je dobro načrtovana in uresničena z vsemi možnimi strokovnimi in materialnimi viri. Terja stalno spreminjanje prakse in pozitivno stališče do sprememb. Govorila bom tudi o strokovnem delavcu, ki ima v inkluzivni vzgoji in izobraževanju OPP ključno vlogo. Izvajanje inkluzije od njega terja potrebna znanja in strategije ter sposobnost sodelovanja v timu z vsemi deležniki. Zelo pomembno je tudi spodbudno delovno okolje, s strani vodstva organizirano tako, da podpira njegovo delo, saj le to vpliva na učinkovitost ter zavzetost pri delu. V predstavitvi bom delila svojo izkušnjo z dolgotrajno bolnim otrokom izpred 24 let. Kako sva s sodelavko delovali inkluzivno, a o pojmu inkluzija nisva imeli »pojma.« Na koncu bom glede na značilnosti inkluzije poskušala ugotoviti na kateri stopnji inkluzivnega procesa je danes vrtec v katerem delam že 30 let.

Ključne besede: otrok s posebnimi potrebami, inkluzija, vrtec kot ustrezno okolje, strokovni delavec

INCLUSION OF CHILDREN WITH SPECIAL NEEDS IN KINDERGARTEN

Abstract: In my presentation entitled Inclusion of children with special needs in kindergarten, I will outline the characteristics of inclusion. I will talk about kindergarten as an environment where inclusion can be best implemented. It is important that in the implementation of the inclusion of children with special needs, we always start from the individual. That we take into account their individual needs, abilities and the differences between children. We can talk about the successful implementation of inclusion, which is a demanding, long-term, never-ending process, only when it is well planned and implemented with all possible professional and material resources. It demands a constant change of practice and a positive attitude towards change. I will also talk about the professional worker who plays a key role in inclusive education and training of the children with special needs, which requires the necessary knowledge and strategies as well as the ability to cooperate in a team. A stimulating work environment, organized by the management in such a way that supports teachers work, is also very important, because it affects efficiency and commitment to work. In this presentation, I will share my 24 old experiences with a chronically ill child. How my colleague and I worked inclusively, but we had no "concept" about the concept of inclusion. Finally, based on the characteristics of inclusion, I will try to find out at which stage of the inclusive process the Kindergarten where I have been working for 30 years, is today.

Key words: child with special needs, inclusion, kindergarten as an appropriate environment, professional worker, professional team

INKLUZIJA OTROK S POSEBNIMI POTREBAMI V VRTEC

Povzetek: Otroci s posebnimi potrebami postajajo del vsakdanjika, saj je število le-teh v porastu. Zakaj je temu tako, bi lahko razpravljali v nedogled. Na eni strani imamo veliko otrok priseljencev, na drugi strani pa je tudi ozaveščanje staršev in strokovnih delavcev o posebnih potrebah vse večje, kar pomeni, da lahko le-te zgodaj identificiramo in nanje opozorimo. Skoraj vsak vzgojitelj ima tako poleg otrok brez posebnih potreb v oddelku tudi otroka s posebnimi potrebami, ki potrebuje več individualnega dela, prilagoditev ter različnih oblik podpore in pomoči. Vse to od vzgojitelja zahteva obilo strokovnega znanja, predvsem pa močen multidisciplinarni tim, ki omogoča dobro timsko delo, navsezadnje pa tudi sodelovanje s starši. Kultura inkluzije prinaša pozitivne vplive ne le na otroka s posebnimi potrebami, temveč tudi na ostale otroke, ki so vključeni v oddetek, hkrati pa predstavlja tudi možnost za osebni in strokovni razvoj vzgojitelja.

Ključne besede: otroci s posebnimi potrebami, inkluzija, prilagoditve, vrtec, multidisciplinarni tim

INCLUSION OF CHILDREN WITH SPECIAL NEEDS IN KINDERGARTEN

Abstract: Children with special needs are becoming part of everyday life, as their numbers are increasing. The reasons for this trend are numerous and could be discussed endlessly. On one hand, there is a significant number of immigrant children, and on the other hand, there is a growing awareness among parents and professionals about special needs. This awareness allows for early identification and attention to these needs. Almost every educator now has, alongside children without special needs, a child with special needs in the class, requiring more individualized work, adjustments, and various forms of support and assistance. All of this demands a wealth of professional knowledge from the educator, and, above all, a strong multidisciplinary team that enables effective teamwork. The cooperation with parents holds equal significance. The culture of inclusion brings positive impacts not only to children with special needs but also to other children in the class. Simultaneously, it offers opportunities for the personal and professional development of the educator.

Key words: children with special needs, inclusion, adjustments, kindergarten, multidisciplinary team

SAMOPOSTREŽNO PREHRANJEVANJE V VRTCU

Povzetek: Pomen prispevka je poudariti pomen zdrave prehrane in njenega vpliva na razvoj predšolskega otroka. Pomembnost pravilnega pristopa, ki mora biti celosten in načrtovan za dosego cilja, to je spodbuditi zdravo prehranjevanje otrok. Dobro je, da otroci v tem življenjem obdobju razvijejo zdrave prehranske navade, ki jih bodo prenesli kasneje v življenje ter s tem prispevali k zdravemu življenjskemu slogu in dolgoročnemu zdravju posameznika. Pomembno se je zavedati, da sodoben način življenja, hiter tempo, premalo gibanja in nezdrave prehranske navade pomembno vplivajo na pojavnost kroničnih nenalezljivih bolezni v odrasli dobi (srčno-žilne bolezni, sladkorno bolezen tipa 2, metabolni sindrom, debelost, bolezni prebavil in rak). Posvečen celosten pristop k temu že v zgodnjem otroštvu pa bo pripomogel k oblikovanju dolgoročnih učinkov na zdravje posameznika. Otrok v vrtcu preživi glavino dneva ter tam zaužije vsaj tri obroke, zato je vloga vrtca in strokovnih delavcev ključnega pomena.

Ključne besede: prehrana, samostojnosti, predšolski otrok

SELF-SERVICE FOOD IN KINDERGARTEN

Abstract: The importance of the paper is to emphasize the importance of healthy nutrition and its impact on the development of preschool children. The importance of the correct approach, which must be integrated and planned to achieve the goal, i.e. to encourage healthy eating in children. It is good for children to develop healthy eating habits during this period of life, which they will carry over later in life and thus contribute to a healthy lifestyle and long-term health of the individual. It is important to be aware that the modern way of life, fast pace, lack of exercise and unhealthy eating habits significantly affect the incidence of chronic non-communicable diseases in adulthood (cardiovascular diseases, type 2 diabetes, metabolic syndrome, obesity, gastrointestinal diseases and cancer). A dedicated holistic approach to this already in early childhood will help create long-term effects on the individual's health. The child spends most of the day in the kindergarten and eats at least three meals there, so the role of the kindergarten and professional workers is crucial.

Key words: nutrition, independence, preschool child

KO SE V KOMINIKACIJI S STARŠI ZAPLETE

Povzetek: Namen strokovnega prispevka je predstavitev primera, ko se v komunikaciji s starši zaplete. Preko prikaza konkretnih zapisov pogovorov s starši, ki sta se znašla v fazi razhajanja/ločitve bom prikazala odvijanje interakcij med vzgojiteljem oddelka in obema roditeljema. V procesu raziskovanja so bom dotaknila specifično obdobje razhajanja/ločitve partnerjev. Predstavila bom kako le to vpliva tako na otroke, kakor tudi na vse odrasle udeležence, ki so z njim neposredno povezani. Ker je obdobje razhajanja za vse udeležence stresno, se vzgojitelj nemalokrat znajde med dvema ognjema, pogosto tudi sam v hudi stiski, kako ravnati, da bo za vse najbolj prav. Iskala sem optimalne rešitve, ki se jih vzgojitelj lahko posluži, če naj ohrani hkrati tako strokovnost in nepristranskost, kakor tudi svojo empatijo in človečnost do vseh akterjev dogajanja. Pri tem sem pomoč iskala tako pri svojih kolekih vzgojiteljih, kakor tudi širše v vrtcu. Zanimalo me je kateri načini komuniciranja, ki se izvajajo v praksi se najbolj obnesejo. Dotaknem se občutenja svoje lastne nemoči pri soočanju s situacijo in težav pri komunikaciji s staršema, ki je, kljub mojim najboljšim namenom, vodila v dodaten zaplet. Skozi preučevanje primera sem se ponovno podučila o pomembnosti komunikacijskih kompetenc vzgojitelja, ki mu omogočajo, da ostaja strokoven in nepristranski.

Ključne besede: ločitev, vpliv na otroke, komunikacijske kompetence vzgojitelja

WHEN COMMUNICATING WITH PARENTS BECOMES COMPLICATED

Abstract: The purpose of this professional contribution is to present a case where communication with parents becomes complicated. Through the presentation of specific excerpts from conversations with parents who found themselves in the phase of separation/divorce, I will illustrate the interactions between the preschool teacher and both parents. In the process of exploration, I will address the specifics of the period of partners' separation/divorce. I will present how it affects both children and all adult participants directly involved. Since the period of separation is stressful for all participants, the preschool teacher often finds him- or herself caught in the middle of what is frequently a difficult situation. The preschool teacher is thus often in a dilemma about how to act in the best interest of everyone. I sought optimal solutions that the preschool teacher can use to maintain both professionalism and impartiality, as well as empathy and mindfulness towards all participants in the situation. In this regard, I sought assistance from both my colleagues in childcare and the broader preschool community. I was interested in identifying the most effective communication methods implemented in practice. I touch upon the feeling of my own helplessness in dealing with the situation and the challenges of communicating with parents, which, despite my best intentions, led to additional complications. Through the examination of the case, I relearned about the importance of the communication skills of preschool teachers, enabling them to remain professional and impartial.

Keywords: separation, impact on children, communication skills of the preschool teacher.

KOMUNIKACIJA S STARŠI V UVAJALNEM OBDOBJU

Povzetek: Prihod v vrtec je za otroka in njegove starše velika prelomnica v življenju. Otrok iz ožjega družinskega okolja pride v novo širše okolje. Največkrat je pri otrocih in tudi pri starših prisotna negotovost in tudi strah. Vrtec in strokovni delavci se trudimo, da bi ta prehod bil čim lažji. Povabimo starše na različna formalna srečanja, kjer se predstavimo in kjer dobijo osnovne informacije o uvajanju. Kako pa poteka uvajanje vsakega posameznega otroka posebej, tukaj pa ima ključni pomen komunikacija z njegovimi starši. S primerno komunikacijo (verbalno in neverbalno), gradimo zaupanje, ki nam pomaga k nadaljnjemu medsebojnemu sodelovanju za dobrobit otrok. Od staršev otrok sem želela dobiti povratno informacijo o uvajanju in komunikaciji, zato sem jih prosila, če izpolnijo kratko anketo. Njihove odgovore bom tudi predstavila. Ključne besede: komunikacija, sodelovanje s starši, uvajalno obdobje, anketa.

COMMUNICATION WITH PARENTS DURING THE INTRODUCTION PERIOD

Abstract: Coming to kindergarten is a big turning point in life for a child and his parents. A child comes from a close family environment to a new, wider environment. Most often, both children and parents are insecure as well as frightened. Our kindergarten and employees try to make the transition as easy as possible. We invite parents to various formal meetings to introduce ourselves and give basic information about the introduction period. Effective communication with parents is a key to how each child's introduction period proceeds. Through appropriate communication (verbal and non-verbal), we build trust that helps us to continue working together for the well-being of children. I wanted to get feedback from the parents on the introduction period and communication, so I asked them to complete a short survey. I will also present their answers. **Keywords:** communication, cooperation with parents, introduction period, survey

Sabina Žavski, Vrtec Tončke Čečeve Celje, Slovenija
E-mail: sabina.arzensek@gmail.com

KAKO VKLJUČEVATI IN ZAGOTAVLJATI SPODBUDNO UČNO OKOLJE ZA OTROKA Z DOWNOVIM SINDROMOM V VRTCU?

Povzetek: V skupini se nam je pridružila deklica z Downovim sindromom. Sama sem imela površno znanje o Downovem sindromu (v nadaljevanju DS), ki se je nanašalo predvsem na njihove fiziološko-razvojne značilnosti, ne pa tudi njihove značilnosti odzivanja, kognitivne zmožnosti in vključevanje v socialne interakcije. Veliko sem se naučila preko strokovne literature in oseb, ki so že imeli izkušnje, največ pa me je naučila deklica sama. Vključevanje otroka z DS v vrtec in ustvarjanje spodbudnega učnega okolja zahteva sodelovanje vseh vključenih oseb in prilagajanje metod glede na otrokove individualne potrebe. V članku predstavljam, kaj je pomembno pri zagotavljanju spodbudnega učnega okolja in predvsem, na kak način sama uresničujem vse naštetе aspekte. Ključne besede: spodbudno učno okolje, otroci s posebnimi potrebami, Downov sindrom

HOW TO INCLUDE AND PROVIDE A STIMULATING LEARNING ENVIRONMENT FOR A CHILD WITH DOWN SYNDROME IN KINDERGARTEN?

Abstract A girl with Down syndrome joined us in the group. I myself had a superficial knowledge of Down's syndrome (hereafter DS), which mainly related to their physiological-developmental characteristics, but not their response characteristics, cognitive abilities and inclusion in social interactions. I learned a lot through professional literature and people who already had experience, but the girl herself taught me the most. Integrating a child with DS into kindergarten and creating a stimulating learning environment requires the cooperation of all involved persons and the adaptation of methods according to the child's individual needs. In the article, I present what is important in providing a stimulating learning environment and, above all, how I realize all the above aspects myself.

Key words: stimulating learning environment, children with special needs, Down's syndrome

OBOGATITVENA DEJAVNOST LJUDSKI PLESI V VRTCU

Povzetek: Obogatitvena dejavnost ljudski plesi se v Vrtcu Jožefe Maslo Ilirska Bistrica izvaja že enajsto leto. Otrokom omogoča seznanjanje z ljudskimi igrami, plesi in pesmimi. Otroci spoznavajo izštevke, šaljivke, uganke, rajalne in plesne igre, domači kraj in njegovo kulturno dediščino. Otroci spoznavajo tudi oblačilni videz otrok iz našega okolja. Učimo se ljudskih plesov, ki so značilni za naše ožje območje – Notranjsko. Plesi, ki jih plešemo, so prilagojeni starosti otrok. Utemeljitev za učenje ljudskih plesov najdemo tudi v Kurikulumu za vrtce na področju gibanja in umetnosti. Večkrat nastopamo na različnih prireditvah, in sicer v domu starejših občanov, v Domu na Vidmu ob desetletnici delovanja, na različnih občinskih prireditvah, v Pivki na otroškem Miš-Mašu. Gostovali smo tudi na Hrvaškem, na Osnovni šoli v Matuljah. Pomembno je, da se mentorji obogatitvenih dejavnosti udeležujemo različnih izobraževanj in tako poglobljamo svoje znanje. Z otroki se radi igramo ljudske igre, plešemo in prepevamo ljudske pesmi. Trudimo se ohranjati ljudsko izročilo in ga prenašati iz generacije v generacijo.

Ključne besede: vrtec, otroško ljudsko plesno izročilo, otroške ljudske igre, plesi, pesmi, kulturna dediščina

THE ENRICHMENT ACTIVITY OF FOLK DANCING IN KINDERGARTEN

Abstract: The enrichment activity of folk dancing has been carried out in the Kindergarten Jožefa Maslo Ilirska Bistrica for the eleventh year. It allows children to become familiar with folk games, dances and songs. Children learn about counting rhymes, folk jokes, riddles, merry-making and dancing games, their hometown and its cultural heritage. Children also learn about the clothing appearance of children from our environment. We learn folk dances that are typical for our local area - Notranjska. The dances we do are adapted to the age of the children. The foundation for learning folk dances is also found in the Curriculum for Kindergarten in the field of movement and art. We frequently perform at different events, namely in the home for the elderly, in Dom na Vidmu on the occasion of its tenth anniversary, at different municipal events, in Pivka at the children's Miš-Maš. We also performed in Croatia, at the Primary school in Matulje. For us, enrichment activities mentors, it is important to participate in different trainings and thus deepen our knowledge. We like to play folk games with children, dance and sing folk songs. We try to preserve the folk tradition and pass it on from generation to generation.

Keywords: kindergarten, children's folk dance tradition, children's folk games, dances, songs, cultural heritage

PRAVLJIČNI SVET SVETLANE MAKAROVIČ; POVEZOVANJE VSEH KURIKULARNIH PODROČIJ

Povzetek: Razvijanje ljubezni do proze in poezije se ne prične v šoli, temveč že v vrtcu. Pri svojem delu v skupini 4-5 letnih otrok dajem velik poudarek književni vzgoji. Pri presojanju, kaj bom z otroki brala oz. jim ponudila v branje in prelistavanje, se ravnam po dveh kriterijih: po kriteriju bralca in po kriteriju samega besedila. Pri tem mi je glavno vodilo, da ima književno delo umetniško vrednost kot celota, tako besedilo, kot tudi kvalitetna ilustracija. Namen tega prispevka je predstaviti dobro prakso obravnave književnih del pri predšolskih otrocih z vključevanjem vseh področij kurikulumuma. Okrogla obletnica rojstva naše pisateljice Svetlane Makarovič me je vzpodbudila, da sem posegla po njenih slikanicah, ki zadostijo vsem umetniškim kriterijem. Fokus je bil na doživetem pripovedovanju pravljic in recitiranju pesmic, njene slikanice pa so mi nudile oporo in temelj za načrtovanje ostalih dejavnosti. Otroci so tako dobili priložnost, da poglobljeno in celostno spoznajo pravljice Svetlane Makarovič. Z inovativnim pristopom in prikazom primera dobre prakse pa sem pripomogla k razvoju predšolske vzgoje.

Ključne besede: Pravljice Svetlane Makarovič, književna vzgoja, področja kurikulumuma

THE FAIRYTALE WORLD OF SVETLANA MAKAROVIČ; CONNECTING ALL CURRICULUM AREAS

Abstract: Developing love towards prose and poetry doesn't begin in school, it already starts in kindergarten. While working with 4-5-year-old children, I place great emphasis on literary education. When deciding what I will read with the kids or offer them to read for themselves, I act according to two criteria: the criteria of the reader and criteria of the literature itself. With this, my main guideline is to pick the literature with the most artistic value as a whole; the text and the quality illustrations. The purpose of this paper is to present good practice in the treatment of literary works for preschool children by including all areas of the curriculum. The 80-year anniversary of our beloved writer Svetlana Makarovič encouraged me to seek out her picture books, which meet all artistic criteria. The focus was on the telling and reciting of fairy tales and poems, while her picture books provided me with the support and foundation for planning other activities. The children therefore got the in-depth chance to get to know the poetry of Svetlana Makarovič. With an innovative approach and presentation of an example of good practice, I contributed to the development of preschool education.

Key words: Svetlana Makarovič's fairy tales, book education, the field of curriculum

KAKŠNE BARVE JE SVET?

Povzetek: Otrok in vzgojitelj sta aktivna udeleženca v procesu učenja. Učenje je interaktivni proces, kjer je pomemben otrokov glas. Njegova samoiniciativnost, ko prispeva s predlogi, interakcije dvigne na višji nivo. Pomembno je opazovanje otrok, podpira otrokovo aktivnost na posameznem področju in otrokovo socialno - emocionalno odzivanje (interakcije z vrstniki in odraslim, čustvena stanja, soc. vloga otroka v skupini...). Izziv vzgojitelja je, da je dober motivator, animator, poslušalec, opazovalec in kreator otroških idej in pobud. Biti mora pozoren na otroke v skupini, na skupino kot celoto. Začutiti utrip in ritem skupine, kot tudi vsakega posameznika. Pomembno je, da prepozna izkušnje in znanje, ki jih je otrok pridobil v procesu aktivnega učenja in gradi na že osvojenih temeljih. Je to možno? Pri delu z otroki sledim korakom formativnega spremljanja. Vsi skupaj nato, z roko v roki ustvarjamo spodbudna inovativna učna okolja 21. st.

Ključne besede: otrokov glas, samoiniciativnost, opazovanje, vloga vzgojitelja, spodbudno učno okolje

WHAT COLOR IS THE WORLD?

Abstract: The child and the educator are active participants in the learning process. Learning is an interactive process where the child's voice is important. His self-initiative in contributing suggestions elevates interactions to a higher level. Observing children is important, it supports the child's activity in a particular area and the child's social-emotional response (interactions with peers and adults, emotional states, social role of the child in the group...). The challenge of the educator is to be a good motivator, animator, listener, observer and creator of children's ideas and initiatives. He must pay attention to the children in the group, to the group as a whole. To feel the pulse and rhythm of the group, as well as of each individual. It is important to recognize the experiences and knowledge that the child has acquired in the process of active learning and to build on the foundations already acquired. Is this possible? When working with children, I follow the steps of formative supervision. All together then, hand in hand, we create stimulating innovative learning environments of the 21st century.

Key words: child's voice, self-initiative, observation, role of educator, stimulating learning environment

PROJEKTNO UČENJE DJECE PREDŠKOLSKE DOBI

Abstrakt: Predškolsko dijete je cjelovito biće i aktivni konstruktor vlastitog znanja, a istraživanjem i promišljanjem postavlja hipoteze te tako otkriva svijet oko sebe. Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje temelji se na suvremenom shvaćanju djeteta kao cjelovitog bića i ima za cilj cjelovit razvoj, odgoj i učenje djece i razvoj njihovih kompetencija. Kvalitetan predškolski kurikulum koncipiran je objedinjeno, holistički, a trebao bi podupirati sva područja razvoja djeteta. Projekt, kao suvremeni oblik rada, omogućuje djeci da istražuje onu temu koja u njima izaziva najveći interes, a odgajatelj omogućava sredstva i nudi one poticaje koji će podupirati njihov trenutačni interes. Radeći na nekom projektu, djeca će promatrajući, istražujući i poduzimajući određene aktivnosti, širiti svoja znanja, aktivirati sve svoje potencijale te razvijati mnoge sposobnosti. U ovom radu će se prikazati primjer projektnog učenja djece predškolske dobi.

Cljučne riječi: predškolsko dijete, predškolski kurikulum, projekt, učenje djece, projektno učenje

PROJECT-BASED LEARNING FOR PRESCHOOL CHILDREN

Abstract: Preschool age child is a holistic being and an active constructor of their knowledge, and by exploring and thinking it makes hypotheses to discover the world around them. The National Curriculum for Early Childhood Education and Care is based on a contemporary understanding of the child as a complete being and aims at comprehensive development, education, and learning of children, fostering the development of their competencies. A quality preschool curriculum is designed comprehensively and holistically, intending to support all areas of a child's development. A project, as a modern form of work, allows children to explore a topic that captivates their greatest interest, while the educator provides means and stimuli to support their current interest. Engaging in a project, children, through observation, exploration, and specific activities, will expand their knowledge, activate all their potentials, and develop numerous abilities. This work will present an example of project-based learning for preschool-aged children.

Keywords: preschool child, preschool curriculum, project, children's learning, project-based learning.

Uvod

Suvremena „slika o djetetu“ dijete shvaća kao cjelovitu osobu bogatu potencijalima, znatizeljnog za upoznavanje i istraživanje svoje okoline i zainteresiranog za stupanje u socijalne interakcije s drugima. Priroda učenja djeteta je holistička i integrirana, gdje su različiti segmenti odgojno obrazovnog procesa integrirani u cjelinu. Takvo razumijevanje djeteta unijelo je promjene u organizaciji odgojno obrazovnog rada, a stručnjaci ističu da je rad na projektu jedan od temeljnih pristupa integriranog učenja djece.

Suvremen i kvalitetan predškolski kurikulum

Kvalitetan predškolski kurikulum treba biti objedinjen i holistički kako bi poticao i brinuo za sva područja djetetovog razvoja. Mnogi suvremeni autori ističu potrebu integriranja sastavnica kurikulumu i to tako da odgajatelji i djeca imaju mogućnost stvarati i razvijati ga usklađujući sa individualnim različitostima djece, kao i kontekstu svake odgojne skupine.

„Predškolski bi se kurikulum trebao stalno podešavati i fino usklađivati s interesima, potrebama i mogućnostima djece kako bi odgovarao svakom djetetu na kojoj god da se ono razvojnoj razini nalazilo“ (Slunjski, 2001, 19).

Autorica Slunjski ističe kako kurikulum nije sadržaj, nego pristup sadržaju na osnovu pažljivog promatranja i praćenja interesa, mogućnosti i stilova učenja djece. Kvalitetan kurikulum usmjeren je na uvažavanje različitosti interesa i sposobnosti djeteta, te bi se trebao stalno prilagođavati, obzirom da svako dijete ima individualni obrazac i vremenski slijed odrastanja, različitu osobnost i iskustvo, a s tim i različite interese i stil učenja.

Suvremeno i kvalitetno planiranje kurikulumu treba temeljiti na odgojiteljevim opažanjima i praćenju posebnih interesa djeteta. Ovakav pristup omogućava odgojitelju ulogu stvaratelja okruženja djeteta kako bi dijete moglo samostalno otkrivati i upoznavati sebe i svijet koje ga okružuje (Slunjski, 2001.). Odgojitelj bi trebao aktivno promatrati dijete u različitim aktivnostima kako bi otkrio interese i razvojne mogućnosti djeteta, te što je u određenom tre-

nutku dijete spremno naučiti. Prema Bredekamp (1996) bi se planiranje kurikuluma trebalo temeljiti na odgajateljelim opažanjima i praćenju posebnih interesa i razvojnog napretka svakog pojedinog djeteta.

Učenje predškolske djece

Predškolsko dijete najbolje uči „čineći“, naročito u onim aktivnostima i situacijama za koje je zainteresirano i u kojima ostvaruje podršku i komunikaciju s drugima. Prema Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj (2014) dijete je cjelovito biće, istraživač i aktivni stvaratelj znanja, socijalni subjekt sa specifičnim potrebama, pravima i kulturom, kreativno biće sa stvaralačkim i izražajnim potencijalima, te je aktivni građanin zajednice u kojoj živi. „Dijete istražujući različite fenomene koji ga zanimaju i koje pokušava razumjeti, postavlja vlastite hipoteze, odnosno pretpostavke. Svaka od tih pretpostavki predstavlja način na koji dijete u određenom trenutku razumije neki problem s kojim se susreće, a koja se s vremenom, pod utjecajem novih iskustava i razumijevanja, mijenja, nadograđuje i preoblikuje” (Slunjski, 2012, 37). Odgojitelj ima odgovornost otkriti što dijete zanima a koja znanja već ima, kako bi mogao potaknuti i podržati stjecanje i razvoj novih znanja djeteta. Na temelju brojnih istraživanja iz područja razvojne psihologije, proizšla je slika o djetetu kao subjektu vlastitog razvoja i učenja koje otkriva svijet u kojem živi putem vlastite aktivnosti te u interakciji sa socijalnim i fizičkim okruženjem. Dijete ima urođenu potrebu za učenjem i istraživanjem, te je potrebno pratiti interese koje dijete ima i prema njima oblikovati okruženje koje će djetetu omogućiti stjecanje novog iskustva i zadovoljavanje znatiželje.

Rad na projektu - projektno učenje

Pod pojmom projekta, kao jednom od oblika prirodnog, integriranog učenja, podrazumijevamo skup aktivnosti koji se provode i organiziraju kako bi djeca temeljito istraživala neku temu ili problem. Integrirano učenje je aktivni i angažirani oblik učenja djece u kojem se potiče razvoj znanja, vještina, emocionalne, moralne i estetske osjetljivosti. Pod sintagmom „rad na projektu“ najčešće se misli na sklop aktivnosti u kojima jedno ili više djece dublje proučavaju neku temu ili problem (Slunjski, 2001, 30). Projektni oblik rada podrazumijeva kompleksno, multidisciplinarno istraživanje, u kojem djeca promatrajući, pitajući i poduzimajući aktivnosti vezane uz određenu temu, šire svoja znanja aktivirajući sve svoje potencijale i razvijajući svoje sposobnosti. Projektno učenje polazi od samog djeteta i osigurava učenje prema djetetovoj mjeri, jer u projektu djeca uče onako kako to njima odgovara: što, kako, koliko, kada, kao i s kim. Bilo koji događaj koji je pobudio dječji interes može biti poticaj za rad na projektu.

Projekti potaknuti od strane djeteta su visoko vrijedni jer se pretpostavlja da će djeca biti visoko motivirana za rad na njemu. Osnovna načela rada na projektu:

- Tema projekta mora biti važna djetetu
- Dijete je inicijator projekta (direktno ili indirektno)
- Tema projekta se može širiti ili dijeliti
- Uključivanje i suradnja s roditeljima i drugima
- Neposredno, iskustveno učenje

Projektni rad omogućava iskustveno učenje u kojem dijete uči sudjelujući u planiranju i organiziranju učenja i aktivno stvarajući iskustva. Dijete uči kroz rad i na taj način najbolje upoznaje stvari i pojave koje ga okružuju.

Radom na projektu djeca grade svoje znanje tako što svako novo iskustvo pokušavaju protumačiti i ugraditi u postojeće znanje koje se neprestano izgrađuje, dograđuje, rekonstruira. Kroz projekt djeca proširuju svoja znanja, promišljaju i savjetuju se, napreduju i uče o njima nečemu nepoznatom.

Uloga odgojitelja u projektном učenju

Uloga odgojitelja u razvoju projekta je da osluškajući i prateći dječje sklonosti, potencijale

i interese pomaže djeci pronaći temu koja ih zanima, te pripremi okruženje u kojem će djeca istraživati probleme vrijedne njihove pozornosti. Da bi mogao ostvariti ovu ulogu, odgojitelj mora istodobno biti organizator, poticatelj, supervizor. Odgojitelj će omogućiti i podržati učenje i razvoj djeteta bogatom ponudom materijala koji djeci omogućuju prirodni put dobivanja informacija, konstruiranja znanja i rješavanja problema. Koncipiranjem aktivnosti i stvaranjem ozračja tople i intuitivne komunikacije među djecom, odgojitelj će omogućiti međusobne svrhovite dijaloge a time i suradničko učenje.

Projekt „Šuma“ u vrtićkoj skupini

Sasvim slučajno, tijekom razgovora o tome što rade roditelji, čime se bave (zanimanja) i sl. potekao je interes djece za ovu temu. Dječak Marko je izjavio da su njegov djed i otac lovci, što je potaknulo drugu djecu na mnoštvo pitanja o tome što lovci rade. Odlučili smo pozvati u skupinu Markovog oca i zamoliti ga da nam objasni kako se lovci brinu za šumu i stanovnike šume. Roditelj je poziv rado prihvatio a sa sobom je donio odijelo i opremu koju nosi kada ide u šumu. Opisao je najvažniji posao lovca, a to je briga za životinje u slučaju nedostatka hrane i vode (izrada hranilica i pojilišta), kao i briga za mlade i ozlijeđene životinje. Djeci je posebno interesantno bilo isprobavati kako radi naglavna svjetiljka i dalekozor, te saznati kako lovci njeguju ozlijeđene životinje. Ovim posjetom interes djece za ovu temu dodatno se pojačao, pa smo u dogovoru s istim roditeljem organizirali posjet obližnjoj šumi. Pomoću enciklopedija i raznih knjiga istražili smo tko to sve u šumi živi, tako da smo u šumu krenuli s povećalima i košaricama kako bi dio šume mogli donijeti u vrtić.

Proučavali smo pod povećalom koru drveta istražujući tko sve živi na i ispod kore, uspoređivali boje i oblike lišća, uspoređivali veličinu i oblik stabala itd. Osluškivali smo šuštanje lišća, pjev ptica, mirisali i dodirivali sve što nas okružuje i tako u potpunosti doživjeli ugođaj šume. U obližnjem ribnjaku čuli smo glasanje žaba i vidjeli lopoče na površini vode. Sakupili smo i u vrtić odnijeli grančice, mahovinu, lišće, koru drveta, kestene i sve ono što je djeci bilo zanimljivo. U sobi su djeca odabrala mjesto na koje su odložili donesene stvari i nazvali ga „Naša mala šumica“. Taj naš šumski centar nadopunjavali smo cijelu jesen, zimu i proljeće. Mišljenja smo da je iskustveno učenje djece koje se odvijalo u neposrednom okruženju bilo presudno za daljnji dječji interes i produbljivanje teme našeg istraživanja. Aktivnostima koje su uslijedile nakon neposrednog doživljaja i situacijskog učenja željele smo zadovoljiti dječji interes o velikoj raznolikosti i važnosti šume kao zajednici biljnih i životinjskih vrsta. Roditelji su se uključili donoseći razne plodine, grančice različitog drveća, panjiće, oblutke, kore drveta, gljive, slikovnice, slikovne materijale o šumi i prirodi i sl. Projekt se protezao kroz različite centre aktivnosti: likovni, građevni, istraživački, stolno-manipulativni, matematički, centar početnog čitanja i pisanja. Kroz slikovnice, priče i pjesmice upoznali smo se sa šumskim biljkama i životinjama te dobili odgovore na pitanja kako oni žive, što jedu, gdje spavaju, kako se kreću.

Istraživački centar najviše je privlačio dječji interes i djeca su u njemu uočavala različitost oblika, veličinu i boja lišća, prešala lišće, opipavala iglice, češere, korijenje, plodine, sjemenke, mahovinu, sadila sjemenke, promatrala njihov rast i slično. Brojeći godove na panjevima izračunali smo starost drveta, a dodirujući površinu kore uočavali hrapavost i glatkoću. Pomoću slikovnica i enciklopedija upoznali smo životinjske stanovnike šume, njihov život i navike. Dječak Ivan naročito se zainteresirao za život vuka kojeg je povezivao sa sadržajem priče „Crvenkapica“. Predložile smo Ivanovoj majci da kod kuće zajedno s Ivanom izradi plakat o vuku. Dječak je prijateljima u vrtiću pomoću slikovnog plakata ispričao puno interesantnih detalja o ovoj djeci uzbudljivoj životinji. Sve je to potaknulo i drugu djecu i njihove roditelje da se uključe u izradu i prezentaciju raznih drugih šumskih životinja u vrtiću. Na zajedničkoj radionici djeca i roditelji izradili su drvene kućice za ptice i hranilice sa sjemenkama koje smo postavili u vrtićkom parku.

Posebno vrijedan za djecu, kao i za nastavak projektnog učenja koji smo započeli, bio je odlazak na Program „Djeca u prirodi“ u Grad mladih. Ovaj Program na istinski način

omogućio je djeci iskonsko, prirodno učenje djece o prirodi, u prirodi i za očuvanje prirode. Tijekom petodnevnog boravka djeca su bila u neposrednom kontaktu s prirodom, a aktivnim istraživanjem i učenjem u suradnji s drugom djecom i odraslima stekla su vrijedna znanja i vještine kako bi razvili pozitivne stavove ekološkog načina ponašanja.

Zaključak

Mnoge su dobrobiti projektnog načina rada u dječjem vrtiću za predškolsko dijete. Radom na projektu dijete razvija samostalnost i odgovornost u radu, kao i samostalnost u traženju i pronalaženju informacija. Razvoj sposobnosti timskog rada, podjele rada, donošenje odluka, vještine planiranja, kao i kritički odnos prema vlastitom i tuđem radu, također su vrijedne dobrobiti koje unapređuju dječji razvoj u svim segmentima razvoja. Prateći i promatrajući djecu u djelovanju, odgojitelji uče o djeci i bolje razumijevaju dječji pogled na svijet te su spremniji za prihvaćanje dječjih ideja. Sudjelujući u međugeneracijskom dijalogu, odgojitelji uče dijeliti moć s djecom te tako poboljšavaju odnos s djecom. Važna dobrobit projektnog načina rada je i suradnja s roditeljima koji na razne načine mogu doprinijeti kvaliteti projektnog učenja.

Literatura

- Bredenkamp, S. (1996.) Kako djecu odgajati: razvojno primjerena praksa u odgoju djece od rođenja do osme godine, Zagreb: Educa.
- Miljak, A. (2009.) Življenje djece u vrtiću. Zagreb: SM Naklada.
- Mlinarević, V. Iskustva odgojitelja u radu na projektima. Dječji vrtić - mjesto učenja djece i odraslih, Zbornik radova. Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje. (2014.) Zagreb: Ministarstvo znanosti obrazovanja i sporta.
- Petrović-Sočo, B. (2007.) Kontekst ustanove za rani odgoj i obrazovanje; holistički pristup. Zagreb: Mali profesor.
- Slunjski, E. (2001.) Integrirani predškolski kurikulum: rad djece na projektima, Zagreb: Mali profesor.
- Slunjski, E. (2008.) Zajednica koja uči: mjesto dijaloga, suradnje i zajedničkog učenja, Zagreb: Spektar media.
- Slunjski, E. (2012.) Tragovima dječjih stopa. 1. izdanje. Zagreb: Profil.

DIJETE I RAZVOD BRAKA

Sažetak: Razvod braka izazovno je životno razdoblje za sve koji prolaze kroz njega, osobito za djecu koja su u potpunosti ovisna o svojim roditeljima. U ovome radu govori se općenito o razvodu, mogućim razlozima za razvod, kao i reakcijama djece te manipulaciji djecom tijekom i nakon razvoda braka te o posljedicama istog za djecu. Također, opisano je koje su to kompetencije potrebne odgojiteljima da prepoznaju dječja ponašanja koja ukazuju na manipulaciju djecom, pokušava li se manipulirati i njima te što poduzimaju kako bi pomogli djetetu u nošenju sa situacijom u kojoj se našlo.

Ključne riječi: razvod, manipulacija roditelja, dječje reakcije, uloga odgojitelja

CHILDREN AND DIVORCE

Abstract: Divorce is a challenging life period for everyone involved, especially the children who depend entirely on their parents. In this paper, we discuss divorce in general, possible reasons for divorce, and children's reactions to divorce. We also discuss the manipulation of children during and after divorce, and the consequences of divorce for children. This paper also identifies the competencies that a preschool teacher needs to have in order to recognize children's behaviours that show that they have been manipulated and to recognize when parents try to manipulate the teachers themselves. We will also give a few suggestions on how to help children manage the situation.

Key words: divorce, parental manipulation, reaction of children, the role of preschool teacher

Uvod

Razvod braka dio je svakodnevnice realnosti. U svojoj ulozi odgojitelja susrećemo djecu koja žive s jednim roditeljem kao posljedicu razvoda braka u kojem je bilo zlostavljanja od strane drugog roditelja, odlaska jednog od roditelja nekom drugom partneru, prevelike umiješanosti drugih članova obitelji u brak ili nečeg drugog. Djeca razvedenih roditelja, kao i onih koji su u postupku razvoda, mogu pokazivati specifična ponašanja i zahtijevaju potporu odgojitelja tijekom boravka u dječjem vrtiću. Navedena ponašanja mogu proizlaziti iz dječjeg osjećaja ljubavi prema oba roditelja, kakva god ona bila, ali i nerazumijevanju razloga njihove razdvojenosti. Također, roditelji svoje konflikte često prenose na djecu i ponašaju se na različite načine kako bi ocrnili drugoga pred djetetom, odnosno manipuliraju djetetom o čemu će biti riječi u ovome radu.

Razvod braka

Prema Bujišić (2005) razvod uključuje dvije osnove „bitke“, onu za dijete i onu za imovinu. Dijete je, u takvom postupku, nekada dovedeno u situaciju u kojoj se od njega očekuje da odluči kojeg roditelja više voli i s kojim želi živjeti. Dijete to, naravno, ne može učiniti što izaziva osjećaj krivnje. S druge strane, nakon razvoda počinje adaptacija svih članova „raspadnute“ obitelji na nov način življenja (Bujišić, 2005). Dijete počinje živjeti s jednim roditeljem, dolazi do preseljenja, promjene vrtića ili škole, a česte su i novonastale financijske poteškoće. Prema Bujišić (2005) razvod je drugi najpotresniji događaj u djetetovu životu, odmah nakon smrti roditelja. Autorica Laklija (2005) opisuje osjećaj napuštenosti, osobito od onog roditelja s kojim više ne živi, zatim povlačenje u sebe, smanjeno druženje s vršnjacima, nezainteresiranost ili odbijanje omiljenih aktivnosti, dok Buljan Flander i Zarevski (2010) napominju kako se djetetu dugoročno mijenjaju njihovi stavovi o ljubavi, braku i obitelji. Razvod roditelja kod djece može izazvati i probleme u sustavu privrženosti, razvoju slike o sebi i drugima, uspostavljanju vršnjačkih odnosa te adaptaciju na vrtić ili školu (Bilić, Buljan Flander i Hrpka, 2012). I Shapiro (2002) opisuje kako djeca nakon razvoda često pate na različite načine, bilo to na društvenom, emocionalnom ili psihološkom planu, a također navodi kako su ljudi, koji su u djetinjstvu iskusili razvod, u odrasloj dobi manje uspješni na poslu i u svojim vezama te su skloniji emocionalnim problemima, uključujući depresiju i zloupotrebu alkohola i droga. Također, i autori Bilić, Buljan Flander i Hrpka (2012) opisuju

povezanost između kvalitete bračnih odnosa roditelja i kvalitete bračnih odnosa njihovih odraslih potomaka. Možemo zaključiti kako djeca razvedenih roditelja imaju veću vjerojatnost za probleme u vlastitim intimnim vezama u budućnosti te dvostruko veće šanse da će se suočavati s mnogim neugodnim iskustvima, poput bolnih sjećanja, osjećaja gubitka, nemira ili osjećaja gubitka kontrole nad životom (Bilić, Buljan Flander i Hrpka, 2012).

Mnoga djeca misle da mogu promijeniti odluku roditelja i svojim ponašanjem pokušavaju sve kako bi to ostvarili. Beyer i Winchester (2006) se s time također slažu te opisuju kako djeca često troše mnogo vremena zamišljajući i isprobavajući načine za ponovno spajanje svojih roditelja. Djeca ne razumiju da ne mogu utjecati na odluku roditelja. Predškolska djeca reagiraju na razvod očiglednim promjenama u ponašanju, kao što su izraženi strahovi, nemir, noćne more, ispadi ljutnje, tuga, bezvoljnost i druge (Buljan Flander i Zarevski, 2010). Svojestveno im je privlačenje pažnje na razne načine, poput priljublivanja uz roditelja, traženja da spavaju s njim u krevetu i drugo. Kod mnoge male djece uočava se regresija, tj. povratak na ponašanja karakteristična djeci ranije dobi. Neka djeca mogu početi ponovno mokriti u krevet, tražiti bočicu iako ju već dugo ne trebaju ili češće plakati i početi govoriti kao bebe. Ona otkriju da pomaže sisanje palca, ljuljanje, pretvaranje da su male bebe, tj. učinit će sve da natjeraju roditelje da usmjere pažnju tamo gdje oni to žele (Shapiro, 2002). U svojoj ulozi odgojitelja susrećemo djecu koja žive s jednim roditeljem kao posljedicu razvoda braka u kojem je bilo zlostavljanja od strane drugog roditelja, odlaska jednog od roditelja nekom drugom partneru, prevelike umiješanosti drugih članova obitelji u brak ili nečeg drugog. S obzirom na vrijeme koje djeca provode sa svojim odgojiteljima u odgojno-obrazovnoj ustanovi, odgojitelji također uočavaju ta specifična ponašanja te bi trebali razvijati svoje kompetencije i pružati djetetu potporu tijekom boravka u dječjem vrtiću. Navedena dječja ponašanja mogu proizlaziti iz dječjeg osjećaja ljubavi prema oba roditelja, kakva god ona bila, kao i nerazumijevanja razloga njihove razdvojenosti. Također, roditelji svoje konflikte često prenose na djecu i ponašaju se na različite načine kako bi ocrnili drugoga pred djetetom, odnosno manipuliraju djetetom. „Manipulacija djecom niz je ponašanja, verbalnih i neverbalnih poruka roditelja koji djetetu šalju negativnu poruku o drugom roditelju s ciljem njegova isključenja iz života djeteta i otuđivanja djeteta od tog roditelja, iako za to ne postoji razlog koji proizlazi iz odnosa roditelja i djeteta“ (Bilić, Buljan Flander i Hrpka, 2012; str. 244). Mnoga djeca nakon razvoda postanu svjedoci ružnih riječi i postupaka između roditelja ili kada roditelj pokušava okrenuti dijete protiv drugog roditelja. Roditelji koji manipuliraju djecom čine to iz različitih razloga, ali svakako uočavamo koliko su ti razlozi sebični. Moguće je da to jednostavno način nošenja i prihvaćanja razdvajanja od partnera i pomoć pri nošenju s osjećajima ljutnje, povrijeđenosti i želje za osvetom (Bilić, Buljan Flander i Hrpka, 2012). Roditelji mogu manipulirati na različite načine. Jedan od njih je sprječavanje ili ometanje susreta drugog roditelja s djetetom. To uključuje i ponašanja u kojima roditelj ne dopušta razgovor na telefon s drugim roditeljem te djetetu ne prenosi poruke o tome da ga je drugi roditelj zvao (Buljan Flander i Zarevski, 2010). Zatim, kada roditelj uznemirava dijete, tj. kada zadire u vrijeme dok je ono s drugim roditeljem. Izostavljanje pozitivnih komentara i neprestani ružni komentari, obezvrjeđivanje i vrijeđanje drugog roditelja iskrivljuju djetetovu sliku o tom drugom roditelju i izazivaju zbunjenost ukoliko dijete ima pozitivno mišljenje i sjećanja (Bilić, Buljan Flander i Hrpka, 2012). S druge strane, manipulacija se može odvijati i kroz pretjerano ugađanje djetetu s ciljem da roditelj koji manipulira pridobije njegovu naklonost, ali i kroz izražavanje tuge kada dijete odlazi na susret s drugim roditeljem.

Utjecaj razvoda na dijete

Posljedično za djecu, uobičajeno je da ih prati jaki osjećaj krivnje ukoliko je u pitanju manipulacija jer osjećaju ljubav prema oba roditelja te osjećaju kako ih u toj svojoj ulozi žrtve izdaju (Buljan Flander i Zarevski, 2010). Bilić, Buljan Flander i Hrpka (2012) slažu se da djeca često osjećaju odgovornost za roditeljske svađe i sukobe, a istodobno su nemoćna. Ti

kontradiktorni osjećaji o vlastitoj odgovornosti i nemoći štetni su za dijete jer umanjuju njihov osjećaj važnosti, kompetentnosti i snage. Potiskivanje ljutnje i gomilanje osjećaja u sebi štetno je za zdravlje. Ukoliko ne iskazujemo osjećaje oni ipak pronađu način da izađu van, bilo u obliku glavobolje, raznih bolova, poteškoća sa spavanjem, noćnim morama s jedne strane ili u obliku nasilnih i neočekivanih ponašanja poprečenih vikanjem, naguravanjem, svađanjem i sličnim ponašanjima s druge strane (Buljan Flander i Zarevski, 2010). Takva stanja uočavamo kod male djece i djece predškolske dobi jer ne znaju na koji način izraziti svoje duboke osjećaje i pitanja koja ih tište. Nakon što je došlo do razvoda braka, djeca koja nastave i dalje svjedočiti ozbiljnim sukobima roditelja pokazuju više agresivnosti i impulzivnog ponašanja od one djece koja nastave živjeti u nekonfliktnom okruženju, a najteži su oni oblici roditeljskih sukoba koji uključuju obostranu agresivnost između supružnika te oni u kojima su uključena i djeca te ako ima nasilja u obitelji (Bilić, Buljan Flander i Hrpka, 2012). U tom slučaju razvod za dijete predstavlja bijeg iz nepovoljnog stanja. Laklija (2005) zaključuje kako ipak razvod pomaže manjem, a povrijedi veći broj djece. Također, ako se osvrnemo na to da djeca uče prema odraslom modelu, manipulirano dijete uči da su neprijateljska ponašanja prihvatljiva te da je manipulacija normalan dio veze s drugom osobom (Bilić, Buljan Flander i Hrpka, 2012). Manipulacija djecom u procesu razvoda veliki je problem te ga je zbog svoje štetnosti za djecu potrebno promatrati kao oblik obiteljskog nasilja i/ili emocionalnog zlostavljanja. Stoga je uloga stručnjaka od izuzetne važnosti kako bi se na vrijeme interveniralo i time osigurao zdrav rast i razvoj djece (Bilić, Buljan Flander i Hrpka, 2012).

Važnost odgojiteljske podrške i kompetencija u području razvoda

Bilo da dijete polazi u dječji vrtić ili krene nakon razvoda braka, ono je često najstabilnije mjesto u djetetovom životu upravo zbog svoje predvidivosti i zbog toga odgojitelji imaju značajnu ulogu u prilagodbi djeteta na nove okolnosti u kojima se ono našlo (Buišić, 2005). Dječji vrtić neutralno je područje i često ostaje/postaje jedino mjesto koje nudi osjećaj stabilnosti, prijateljstva i potpore, kako djetetu tako i roditeljima.

Važno obilježje profesionalne kompetencije svakog odgojitelja je to da zna prepoznati, razumijeti i pravilno reagirati na mnoge kompleksne odgojne izazove (Slunjski, Šagud i Brajša-Žganec, 2006), a jedan od njih je svakako razvod braka roditelja. Od izuzetne je važnosti da odgojitelj razvija svoje socijalne kompetencije, osobito u suradnji s oba roditelja i ostalim članovima djetetove obitelji, te sa stručnim suradnicima dječjeg vrtića. Odgojitelj bi također trebao poznavati razvojne karakteristike razvoja djeteta kako bi uočio bilo kakva odstupanja te razvijati svoje kompetencije za učinkovito vođenje djece, tehnike pozitivnog podržavanja djetetovog ponašanja i sposobnost primjene raznih tehnika i metoda savjetodavnog rada, a ono najvažnije je pružanje podrške djetetu. Od izuzetne je važnosti pokazati da si tu, onoj djeci kojima je život postao nepredvidiv, nesiguran i poljuljan razvodom ili nekim drugim razlogom s kojim se ona sama ne znaju nositi. Također, važno je naglasiti i sposobnost odgojitelja za prepoznavanje određenih roditeljskih ponašanja kao manipulativnih te dosad spomenutih načina komunikacije s roditeljem, a sve u svrhu djetetove dobrobiti.

Zaključak

Razvodi brakova sve češće obilježavaju djetinjstva djece što se na njih odražava na različite načine. Neka djeca dobro se nose s razvodom svojih roditelja dok druga nemaju dovoljno razvijene sposobnosti za suočavanje s takvim stresom. Roditelji su u svojoj ljutnji, u većoj ili manjoj mjeri, skloni pomiješati svoju partnersku ulogu s roditeljskom ulogom. Bilo da je razlog ljutnja, tuga ili razočarenje, roditelji se koriste nekim neprihvatljivim ponašanjima samo kako bi prekinuli kontakt drugog roditelja s djetetom. Takva ponašanja nazivamo manipulacijom. S obzirom na to da se mijenjaju okolnosti u kojima dijete živi jedina nepromijenjena okolina predškolska je ustanova. Kako je dijete spontano biće, ono i u ustanovi ispoljava svoju frustriranost i osjećaje. Ukoliko djetetu nedostaje pažnja, ono će je spontano tražiti na

bilo koji način. Ta ponašanja mogu biti internalizirana ili eksternalizirana. Ukoliko su ona društveno neprihvatljiva, rad s takvom djecom može postati veliki izazov za odgojitelje. S druge strane, ukoliko dijete drastično promijeni ponašanje ili postane izuzetno povučeno, a to ponašanje potraje, potrebno je da odgojitelj na vrijeme reagira kako to ponašanje ne bi postalo trajan problem. Odgojitelji bi se trebali cjeloživotno obrazovati i razvijati svoje kompetencije koje su mu potrebne u radu sa svom djecom pa tako i s djecom koja predstavljaju izazov, kao i za savjetodavni rad s roditeljima.

Literatura

- Beyer, R., Winchester, K. (2006). Rastajemo se - Kako to objasniti djeci?. Naklada Nika.
- Bilić, V., Buljan Flander, G., Hrpka, H. (2012). Nasilje nad djecom i među djecom. Naklada Slap.
- Bujišić, G. (2005). Dijete i kriza. Golden marketing-Tehnička knjiga.
- Buljan Flander, G., Zarevski, P. (2010). Moji se roditelji razvode. Marko M usluge d.o.o.
- Laklija, M. (2005). Zaštita najboljeg interesa djeteta u postupku razvoda braka roditelja. Ljetopis socijalnog rada, 12 (1), 1-36.
- Shapiro, L. E. (2002). Malo prevencije - Kako roditelji mogu spriječiti probleme u ponašanju i emocionalne probleme (od dojenčeta do tinejdžera). Mozaik knjiga.
- Slunjski, E., Šagud, M., Brajša-Žganec, A. (2006). Kompetencije odgojitelja u vrtiću - organizaciji koja uči. Pedagoški istraživanja, 3 (1), 45-58.

RODITELJ KAO GOST U VRTIĆU

Sažetak: Odgoj je proces koji počinje od rođenja djeteta. Tijek prvog odvajanja djeteta od roditelja vrlo je stresno za dijete, ali i roditelja. Odgajatelji su prva stepenica u samom odgoju i obrazovanju djeteta, odnosno budućeg učenika. Postupcima i metodama odgoja izgrađuje se ličnost djeteta, a ona utječe na stavove, poglede na svijet i život, a time i gradi i oblikuje karakter, a on utječe na moralne, radne i društvene vrijednosti. Potrebno je spomenuti i pojam samoodgoj koji se razvija i oblikuje vlastitim djelovanjem pojedinca, odnosno djeteta u samoj komunikaciji i interakciji s drugom djecom. Odgoj počinje kod kuće, u obitelji. Obitelj djeluje vrlo snažno na dječje emocije i na razvijanje toplih ljudskih odnosa. Odgojni stil koji prevladava u obiteljskom odgoju ima velikog utjecaja na razvoj djetetove osobnosti i na njegovo ponašanje. Odgojni stilovi su autoritarni (kruti), autoritativni (demokratski/dosljedan), permisivan (popustljiv) i indiferentan (ravnodušan). U današnje vrijeme suvremenoj obitelji potrebna je potpora društvene zajednice u kojoj žive. Predškolska ustanova je prva koja roditeljima pomaže u odgoju djeteta. Potrebno je djecu učiti toleranciji, strpljenju, pridržavanju pravila i razvoju empatije prema drugima. Uključivanjem roditelja u proces predškolskog odgoja izvrsna je suradnja institucije i obitelji. Roditelji svojim znanjima i vještinama mogu prezentirati svoje zanimanje ili odraditi radionice s ciljem da se djeca uče samostalnosti, odgovornosti, urednosti, točnosti. Boravkom u grupi svoga djeteta roditelj ulazi u svijet djeteta izvan obitelji, uočava s kojim izazovima se i dijete u svojoj grupi susreće, uviđa komunikaciju i ophođenje s drugom djecom. Sve navedeno pomoći će roditelju i odgojnim djelatnicima da zajedno djeluju na odgoj djeteta. Kada se osjeti stvarnost, boravak roditelja u predškolskoj ustanovi, stav prema ustanovi se mijenja. Samim boravkom roditelja u djetetovoj grupi jača se veza roditelj-dijete. Dolaskom kući nastavlja se razgovor o aktivnostima koje su zajedno radili, produbljuje se veza roditelj-dijete, ali i jača samopouzdanje djeteta u grupi. Održimo radionice prilagođene djeci, približimo im neke teme iz svakodnevnog života kroz zanimljivo predavanje i sam roditelj puno toga će naučiti o odgoju djeteta, a možda i primijeniti nove metode i u razgovoru s odgajateljem doći do zaključka što bi bilo najbolje za njegovo dijete.

Ključne riječi: odgoj, obrazovanje, samoodgoj, roditelj, odgajatelj, radionica, komunikacija

THE PARENT AS A GUEST IN THE KINDERGARTEN

Abstract: Parenting is a process that starts with birth. The first time children have to separate from their parents can be very stressful for both. Preschool teachers in kindergarten are the first stepping stone in a child's education and upbringing in an institution as a future student. By using certain procedures and methods of parenting we build children's personalities, and affect their attitudes, and views of the world and life. In this manner, we also build and shape their character, that affects their moral, working and social values. It is necessary to also mention the term self-parenting which is developed and shaped by an individual's own action, that is children's communication and interaction with other children. Parenting styles are authoritarian (strict), permissive (lenient) and uninvolved (neglectful). In today's society modern families need the support of social community. Preschool is the first one to help parents in upbringing. It is necessary to teach children tolerance, patience, following the rules and developing empathy towards others. Including parents in the preschool process gives outstanding collaboration between institutions and the family. Parents with their knowledge and skills can present their occupation or do workshops to teach children independence, responsibility, tidiness and punctuality. By spending time in their child's preschool group, the parent sees a glimpse of their child's world different from their family, sees all the challenges the child faces in his group, notices communication and relations with other children in the group. All of the above will help parents and preschool teachers to influence child's upbringing together. When parents sense the reality by spending time in the preschool institution, their attitudes toward the institution change. By spending some time in their child's group, bond between parent and child is deepened, and the child's confidence also becomes greater. Let us do workshops that are suited for children, and make some of the everyday topics closer to them. Through interesting lectures, parents themselves can learn a lot about raising children, maybe even apply new methods and in a conversation with preschool teacher come to the conclusion of what the best course of action for their child would be.

Key words: parenting, education, self-parenting, parent, preschool teacher, workshops, communication

Uvod

Naglasak današnjeg odgoja je na samostalnosti, snalaženju u novim situacijama i ranom isticanju stavova i ti procesi vezani su za rano odvajanje djece od roditelja. Roditelj bude ponosan na dijete, izborio se za svoje mjesto u grupi ili društvu, nije dao nikome da ga udari jer bi mu odmah vratio. Dijete stalno traži pažnju tete u vrtiću, pokušava biti u centru pažnje. Iza svih tih situacija često stoji jedna činjenica da dijete premalo boravi s roditeljem

(Ljubetić, 2009). Pažnju i vrijeme koje koju bi dobio od roditelja traži i dobije na drugom mjestu ili od drugih osoba koje susreće i s kojima boravi. Roditelj živi u užurbanom poslovnom i društvenom okruženju i to je često razlog djetetova dužeg boravka u vrtiću ili sličnim ustanovama. Osim toga, roditelj nosi posao kući te nastavlja s radom i u obiteljskom domu. Kako organizirati vrijeme i omogućiti roditeljima uključivanje u sredinu u kojoj dijete boravi izvan kuće? Roditelj može razumjeti odnose u grupi djeteta samo ako ih doživi, kontakt s odgajateljem i djecom i izravnom interakcijom.

Roditelj – odgajatelj - dijete

Dozvolimo roditeljima da svoj posao, zanimanje ili hobi predstavi u grupi svoga djeteta. Suradnja s grupom roditelj upoznaje sredinu, pojedince, prostor, ali i vrijeme (Rečić, 2006). Poteškoće na koje mu se dijete znalo požaliti sada percipira na drugi način. Osmišljenim aktivnostima potiče se djecu na rad, pridržavanje pravila, usmjeravanje koncentracije i odgovornost prema drugim prijateljima. Roditelj uočava zahtjevnost i izazove uloge odgajatelja. Svako dijete na drugačiji način će doživjeti riječi odgojitelja i ponekad ostati povrijeđen ili pohvaljen. Odgoj djeteta najizazovniji je posao, bez jasnih uputa i granica (Glušćić & Pustaj, 2008). Svaki roditelj može biti gost i potaknuti djecu na aktivnost. Danas je jako popularno STEM područje. Kao roditelji bile smo u vrtiću i održale radionice. U dogovoru s odgojiteljicama grupe pripremljene su radionice tijekom koje su djeca prihvatile s velikim entuzijazmom. Prvo što se moglo uočiti da djeca rado surađuju s roditeljem, slušaju pravila za izvođenje svake aktivnosti, međusobno surađuju. Dijete roditelja osjeća odgovornost da sve ide po planiranom tijeku i savjesno pristupa radu. Osim toga, pokazalo se da brine kako se drugi osjećaju tijekom aktivnosti, pomaže ukoliko netko se netko ne snalazi. Ovdje do izražaja dolazi koliko je dijete sretno što je roditelj tu, u prostoru u kojem on dnevno provodi puno vremena, ali i upoznaje vršnjake. Roditelj osjeća klimu grupe, uočava situacije i odnose pojedine djece. Ponekad djeca dolazi kući iz vrtića i roditelju prepričaju situacije koje su se događale toga dana, ponekad budu pozitivne, a ponekad negativne. Sada roditelj može s djetetom drugačije porazgovarati, razjasniti mu problem zato što je upoznao i druge članove grupe.

Ponos i sreća djeteta od roditelja gosta bila je neopisiva. Svatko voli pažnju i znamo da je nije moguće uvijek imati, međutim kada se ta pažnja poklopi s aktivnosti u kojoj dijete svojim vršnjacima prezentira i puno zanimljivih informacija tu je dojam još veći. Moderan pristup možda i ne mora značiti moderan i uključivati tehnologiju kako bi pratili trendove. Vratimo se u vrijeme kada su roditelji više razgovarali s djecom, družili se s njima, igrali i na taj izgradili povjerenje. Samo je potrebno izdvojiti vrijeme i uzeti dijete za ruku i reći: "Da čujemo što je danas bilo u vrtiću?". Gradimo odnose opušteno i odvojimo vrijeme da čujemo što nam imaju za reći. Komunikacija je najvrjednija i najvažnija vještina koju trebamo poticati kod djece (Višnjić Jevtić, 2018). Lijepa riječ gradi odnose i otvara sva vrata. Uz to potrebno je djetetu pomoću da izgradi svoje stavove i nikada ne bude pod utjecajem okoline, već da razmišlja i odlučuje. Cilj nam je dijete izraste u kvalitetnu i samostalnu osobu, sigurnu u sebe i spremnu pomoću s visokim stupnjem empatije. Kvalitetna suradnja roditelja, odgajatelja i djeteta je proces koji se treba odvijati suradnički, a sve s ciljem razvoja djeteta i njegovih vrlina. Suradnja koja se odvija s pozitivnim stavovima poboljšati će ponašanje djeteta. Predškolske ustanove i obitelj najvažniji su u razvoju djeteta. Odgojitelj u današnje vrijeme nema samo ulogu čuvanja djece i pripreme za školu, on može obogatiti predškolskog odgoja i uvesti promjene i novitete. Djelatnik predškolske ustanove ima ulogu da razvija kod djece samostalnost, kreativnost, snalaženje u novim situacijama, toleranciju, razumijevanje, empatiju. Odgajatelj svakodnevno provodi puno vremena s djetetom i s toga postaje važna osoba u životu djeteta. U odgojno – obrazovnoj instituciji uspostavljanje dobre suradnje s roditeljima zahtijeva različite oblike suradnje kao što su individualni razgovori, roditeljski sastanci, radionice i kao gost. Najčešće se u vrtićima suradnja odvija roditeljskim sastancima tijekom kojeg se upoznaju roditelji i odgojitelji, predlažu aktivnosti,

planiraju izleti. Održavanje radionica s djecom i roditeljima je aktivnost u kojoj sudjeluje više roditelja, potiče se pozitivan atmosfera.

Zaključak

Uključimo roditelja što više u odgoj u predškolske ustanove. Puno toga lijepo proizlazi iz takvih aktivnosti. Većina djece s velikom pažnjom i zanimanjem sudjeluju u svim aktivnostima koje su pripremljene. Većini roditelja nije potpuno poznato što njihovo dijete sve radi u vrtiću. Za dobar odnos između roditelja i odgojitelja važna je dobra suradnja i komunikacija. Biti roditelj i uz to imati radno vrijeme sa punom odgovornošću koji posao zahtjevanije nije nimalo lagan zadatak. Biti odgojitelj također nije lagan zadatak. Najvažnije je cjeloživotno obrazovanje i nadograđivanje kompetencija, svako dan nosi nove izazove, ali je i prilika za usvajanje novih znanja. Roditelj ne može sam odgojiti dijete, odgojitelj također, potrebno je udružiti se. Zaključujemo ukoliko to učine zajedno brže i prije će biti prepoznati i djetetovi potencijali i njegov cjelokupni razvoj bit će uspješan. Cilj nam se da dijete stvori pozitivnu sliku o sebi, takvim pristupom uvijek će biti spreman pomoći drugome, a empatija će biti na visokom stupnju prisutna. Odgojimo buduće mlade koji će društvo činiti boljim.

Literatura

- Gluščić, J., Pustaj, M. (2008). Roditelji, dijete, odgojitelj. Priručnik za roditelje i odgojitelje. Jastrebarsko: Vlastita naklada – Jasenka Gluščić.
- Ljubetić, M. (2009). Vrtić po mjeri djeteta: priručnik za odgojitelje i roditelje. Zagreb: Školske novine.
- Rečić, M. (2006). Odnosi među djecom. Đakovo: Tempo.
- Višnjic Jevtić, A. (2018). Suradnički odnosi odgajatelja i roditelja kao pretpostavka razvoja kulture zajednica odrastanja. In A. Višnjic Jevtić & I. Visković (Eds.), *Izazovi suradnje: Razvoj profesionalnih kompetencija odgajatelja za suradnju i partnerstvo s roditeljima* (ser. 77–110). Zagreb: Alfa.

KUTIĆ ZA RODITELJE – POGLED U SVIJET VRTIĆA

Sažetak: Uloga odgojitelja i vrtića su uspostavljanje kvalitetnih odnosa s roditeljima i jačanje njihovih kompetencija za uspješno roditeljstvo. Pri tome su odgojitelji inicijatori suradnje i poželjno je da roditeljima omoguće različite i raznolike oblike komunikacije i suradnje, povezujući tradicionalne i suvremene oblike. Iako u vrtićima prevladavaju govorni oblici suradnje, postoji potreba za pisanim oblicima među kojima je najčešće korišten kutić za roditelje. Kutić za roditelje prati događanja u odgojno-obrazovnoj skupini, a sadrži različite obavijesti i najave, informacije o aktualnostima, likovne uratke djece, te materijale koji osnažuju roditelja u njegovoj roditeljskoj ulozi. U radu će biti predstavljeni rezultati istraživanja o sadržaju i izgledu kutića za roditelje, kojeg su u vrtićima proveli studenti 3. godine studija Ranog i predškolskog odgoja na Učiteljskom fakultetu u Petrinji.

Ključne riječi: odgojitelj, roditelj, oblici suradnje, kutić za roditelje.

PARENTS' CORNER – A GLIMPSE INTO THE WORLD OF KINDERGARTEN

Abstract: The role of educators and kindergartens is to establish quality relationships with parents and enhance their competencies for successful parenting. Educators are initiators of collaboration, and it is desirable for them to enable parents to engage in various forms of communication and cooperation, connecting traditional and contemporary approaches. Although verbal forms of collaboration prevail in kindergartens, there is a need for written forms, among which the parents' corner is most commonly used. The parents' corner follows events in the educational group and contains various notices and announcements, information about current events, children's artistic works, and materials that empower parents in their parenting role. This work will present the results of research on the content and appearance of the parents' corner, conducted by third-year students of Early and Preschool Education at the Teacher Education Faculty in Petrinja.

Keywords: educator, parent, forms of collaboration, parents' corner.

Oblici suradnje

Partnerska suradnja obitelji i vrtića je važna dimenzija odgoja i obrazovanja u predškolskoj ustanovi, a i Nacionalni okvirni kurikulum naglašava da „kvalitetno odgojno–obrazovno djelovanje predškolske ustanove i škole podrazumijeva redovitu i trajnu suradnju s roditeljima/skrbnicima u smislu jasno podijeljene odgovornosti glede ostvarivanja ciljeva odgoja i obrazovanja“ (Nacionalni okvirni kurikulum, 2011, 17). Suradnja obitelji i predškolske ustanove realizira se u kvalitetnom međusobnom informiranju odgojitelja i roditelja sa ciljem unaprjeđenja pedagoških kompetencija roditelja i njihovog djelotvornijeg uključivanja u odgoj djece u obiteljskom okruženju. Autorica Ljubetić (2001) navodi teorijski model od četiri hijerarhijske razine partnerstva roditelja i vrtića, to su:

1. površan i formalan odnos u kojem roditelj ima pasivnu ulogu;
2. uključenost koja ne ostavlja dublji trag niti na roditelja, ni odgojitelja;
3. suradnički odnos koji se temelji na međusobnom poznavanju, uvažavanju i ravnopravnosti;
4. roditelj participira u kreiranju vrtićkog kurikulumu.

Poželjno je da odgojitelji i vrtić teže što aktivnijem suradničkom odnosu s roditeljima i obitelji, da to bude dvosmjerni proces s brojnim specifičnim okolnostima u čijem fokusu će uvijek biti dobrobit djeteta (Fantuzzo i sur., 2000). Kvalitetna komunikacija roditelja i odgojitelja uključuje otvorenu, podržavajuću i ravnopravnu komunikaciju koja se razvija tako da omogućuje primjereno i usklađeno odgojno–obrazovno djelovanje usmjereno djetetovoj dugoročnoj dobrobiti. U postizanju kvalitetnijih odnosa, odgojitelji su inicijatori suradnje i poželjno je da roditeljima omoguće različite i raznolike oblike komunikacije i suradnje, povezujući tradicionalne i suvremene oblike. U tradicionalne oblike suradnje ubrajaju se svi oblici suradnje u kojima je uloga roditelja pasivna i formalna. Ljubetić (2012), te Milanović i suradnice (2014) navode da su tradicionalni oblici suradnje obitelji i odgojno-obrazovne

ustanove: individualni razgovori, roditeljski sastanci, kreativne radionice, otvoreni tjedan, druženje djece i odraslih, kutić za roditelje, te informiranje i motiviranje putem letaka. Za razliku od tradicionalnih oblika suradnje, suvremeni oblici uključuju digitalnu tehnologiju i informatičku pismenost odgojitelja i roditelja, to su primjerice: video i foto dokumentacija, web stranice vrtića ili odgojno-obrazovne skupine, komunikacija putem društvenih mreža, elektroničke pošte i/ili aplikacija poput Vibera i WhatsAppa. U vrijeme pandemije uzrokovane virusom COVID-19, tradicionalni oblici suradnje (primjerice roditeljski sastanak ili individualni razgovor) ostvarivali su se pomoću digitalne tehnologije i tako na suvremeni način omogućili komunikaciju sa svim roditeljima i obiteljima.

Istraživanje koje su provele Mohorić i Nenadić-Bilan (2019) istaknulo je prepreke u suradnji s kojima se odgojitelji suočavaju, a to su prezaposlenost roditelja i nepodudaranje njihova radnoga vremena s vremenom održavanja zajedničkih aktivnosti ili susreta. Slične rezultate i s roditeljske strane pokazuju europska istraživanja, primjerice Veisson i sur. (2010) navode da većina roditelja u Estoniji, Finskoj, Islandu i Portugalu ističu nedostatak vremena kao najveću prepreku u njihovom aktivnijem uključivanju u suradnju s odgojiteljima.

U hrvatskim odgojno-obrazovnim ustanovama prevladavaju govorni oblici suradnje, no postoji potreba za pisanim oblicima suradnje koji su prikazani na Slici 1.

Slika 1. Pisani oblici suradnje.

Svaki oblik suradnje ima svoje prednosti i nedostatke, možda upravo pisani oblici mogu potaknuti na aktivnije sudjelovanje roditelje čije radno vrijeme ne omogućava dolazak u vrtić.

Pisani oblici suradnje – kutić za roditelje

Među navedenim pisanim oblicima, najčešće korišten oblik suradnje je kutić za roditelje. Kutić za roditelje namijenjen je informiranju roditelja o bitnim događanjima u odgojno-obrazovnoj skupini, te služi kako bi odgojitelji roditelje obavijestili o grupnim postignućima djece, o životu i radu odgojno-obrazovne skupine, promjenama tijekom godine, tu se nalaze prijedlozi izleta, tjedni jelovnik, nadolazeće predstave i aktivnosti unutar dječjeg vrtića i slično. Prema Jeić, Smiljanić i Kuljašević (2013), kutić za roditelje treba biti prozor u život vrtićke grupe, treba biti informativan, a sadržaji aktualan, treba pratiti događanja u skupini i biti zanimljiv. Osim prenošenja informacija, važan cilj kutića za roditelje je potaknuti roditelja na promišljanje o vlastitoj roditeljskoj ulozi putem edukativnih i savjetodavnih materijala stručnih suradnika. Autorica Ljubetić (2011), navodi da je izgled samog kutića vrlo važan segment jer svojom estetikom mora privući pažnju roditelja i potaknuti ih na čitanje. Stoga

se kutić za roditelje treba nalaziti u prostoru vrtića kojeg roditelji svakodnevno posjećuju, postavljen u razini očiju odraslih. Materijale treba redovito ažurirati i mijenjati na tjednoj bazi, brinući o njihovoj preglednosti, urednosti, jasnoći i dovoljnoj veličini slova. Ciljevi koje bi, prema Milanović i sur. (2014), kutić trebao zadovoljiti su:

- kutić afirmira dijete – njegova postignuća i osobitosti njegova rasta i razvoja;
- kutić afirmira vrtić kao mjesto raznovrsnih, promišljenih i pravodobnih poticaja;
- kutić afirmira roditelja kao važnu osobu, ravnopravnog partnera vrijednog informiranja i izvješćivanja o aktivnostima unutar odgojno-obrazovne skupine i vrtića;
- kutić afirmira odgojitelja kao stručnjaka i kao čovjeka.

U svakom slučaju, kutić/pano za roditelje treba biti mjesto na kojem odgojitelj gradi i ostvaruje osjećaj brige i poštovanja prema djetetu, roditelju, sebi i vrtiću.

Rezultati istraživanja

Tijekom studenog i prosinca 2023. godine studenti 3. godine studija Ranog i predškolskog odgoja na Učiteljskom fakultetu u Petrinji proveli su istraživanje o pisanim oblicima suradnje koji se provode u vrtiću. Redovna studentska praksa uključuje neposredan odgojno-obrazovni rad s djecom, a time i boravak u prostoru vrtića pri čemu studenti imaju mogućnost uvida u sadržaj i materijale koji su postavljeni u kutiću za roditelje. U nastavku slijedi dio rezultata provedenog istraživanja, u kojem su studenti anketirali 73 odgojiteljice iz različitih vrtića koji se nalaze u središnjem dijelu Republike Hrvatske.

Slika 2 prikazuje vrste pisanih oblika suradnje koje odgojiteljice koriste u suradnji s roditeljima, a naglasak je na uporabi aplikacija za mobitel (Viber, WhatsApp...) i kutiću/panou za roditelje. U manjem postotku odgojiteljice koriste pisma roditeljima, poruke o napretku djeteta i društvene mreže.

Slika 2. Vrste pisanih oblika suradnje

Jedno od pitanja pri anketiranju odgojiteljica bilo je „Zbog čega odabiru pisani oblik suradnje i koje vrste informacija prenose roditeljima pisanim oblicima suradnje?“, a neki od njihovih odgovora su:

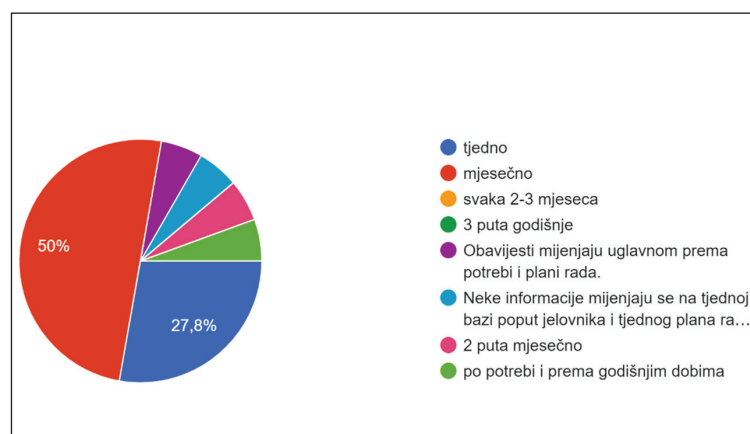
Zbog toga da se roditelj u svako vrijeme može podsjetiti informacija koje je čuo usmenim putem. Prenose se uglavnom aktivnosti koje se provode s djecom kao i pozivi roditeljima na sudjelovanje u dječjim aktivnostima ili zdravstveni savjeti (viroze, uši i slično).

To je najlakši i najsigurniji način za prijenos informacija svim roditeljima. Prenose informacije o roditeljskim sastancima, zamolbe za materijale, izlažu dječje radove, najavljaju posjete i izlete, obavijesti o preventivnim programima i refleksije održanih aktivnosti.

Pisani oblik suradnje odabiru kako bi roditelji imali bolji uvid u obavijesti i informacije jer roditelji često zaborave ili ne zapamte što su čuli u usmenoj komunikaciji. Često i sami roditelji nakon razgovora zamole da im se dodatno pošalje podsjetnik u pisanom obliku. Pisanim oblicima suradnje prenose se sve potrebne obavijesti poput različitih događanja, npr.

predstave, priredbe, roditeljski sastanci. Također pismeno prenose i zabilješke roditeljskih sastanaka, informacije zdravstvene voditeljice, tjedni plan i jelovnik.

Odabiru pisane oblike suradnje zbog toga što smatraju da pisane poruke uvijek ostavljaju pisani trag i roditelji ih uvijek mogu potražiti i prisjetiti ih se. Odgojiteljice također imaju neku vrstu 'profesionalne zaštite' jer postoji dokaz za ono što su napisali i o čemu su obavijestili roditelje. Vrste informacije koje prenose vezane su za roditeljske sastanke, izlete ili su neke druge važne obavijesti. Odabiru pisani oblik suradnje zbog mogućnosti opširnijeg informiranja o pojedinoj temi i tako ih motiviraju na nove oblike rasprave i djelovanja. Prenose im informacije vezane uz rad njihove djece, roditeljske sastanke, savjete roditeljima o odgoju, nadolazeće izlete i radionice. Nadalje, zanimalo nas je koliko odgojiteljice često mijenjaju informacije u kutiću/panou za roditelje. Iz Slike 3 možemo zaključiti da svega četvrtina odgojiteljica redovito ažurira i mijenja materijale u kutiću/panou za roditelje. Više od pola ispitanika to radi jednom mjesečno ili još rjeđe.

Slika 3. Kutić za roditelje

Uvidom u postojeće kutiće za roditelje, studenti 3. godine studija Ranog i predškolskog odgoja izdvojili su što sve čini njihov sadržaj, a to su informacije o:

- putovanju (izlet, zimovanje, posjet seoskom domaćinstvu i slično)
- zdravlju i bolesti (hripavac, uši, briga o zubima, savjeti o razumijevanju djetetovih osjećaja...)
- psihofizičkom razvoju djeteta
- ostvarenim aktivnostima s djecom (fotografije, dječji uratci) ili roditeljima (kreativne radionice)
- planiranim aktivnostima (priredba, Božićni sajam, kreativne radionice, projekti, predstava, sportska natjecanja, čitalačke aktivnosti...)
- prigodnim datumima (Dan smijeha, Svjetski dan djece)
- prehrani i rasporedu obroka i aktivnosti.

Zaključak

Uloga odgojitelja i vrtića su uspostavljanje kvalitetnih odnosa s roditeljima i obiteljima kako bi jačali njihove kompetencije za uspješno roditeljstvo. Kvalitetni se odnosi temelje i grade kroz međusobno povjerenje i poštovanje, empatiju, osjetljivost i uvažavanje perspektive druge strane, uz stalnu otvorenu komunikaciju i dijalog. Partnerski se odnos razvija kroz zajedničko odlučivanje, preuzimanje odgovornosti, spremnost na kompromise i mijenjanje vlastitih mišljenja i stavova. Raznoliki su oblici suradnje obitelji i vrtića koji se u praksi primjenjuju i pritom je potrebno povezivati tradicionalne i suvremene oblike, realizirane usmenim i pisanim načinom komunikacije. Provedeno istraživanje izdvojilo je kutić za roditelje kao najčešći pisani oblik suradnje te je potvrdilo potrebu redovitog i češćeg mijenjanja materijala i informacija u kutiću za roditelje. Prikazani materijali i sadržaji trebaju biti aktualni, pratiti događanja u odgojno-obrazovnoj skupini, pratiti blagdane i rođendane, biti

zanimljivi roditeljima s aspekta odgoja i obrazovanja. U kutiću mogu biti izložene povratne informacije o druženjima djece i odraslih primjerice, slike s izleta, posjeta roditelja odgojnoj skupini, svečanosti i proslava, kao i zaključci s roditeljskih sastanaka, no pritom je potrebno brinuti o zaštiti dječjih osobnih podataka.

Literatura

- Fantuzzo, J. Tighe, E., Childs, S. (2000). Family involvement questionnaire: A multivariate assessment of family participation in early childhood education. *Journal of Educational Psychology*, 92(2), 367–376. Preuzeto 10. 1. 2024. s <https://eric.ed.gov/?id=EJ619382>
- Jeić, M., Kuljašević, K., Smiljanić, M. (2013). Suradnja vrtića s roditeljima-primjeri dobre prakse. Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima, Vol. 19, No. 72, 5-6.
- Ljubetić, M. (2001). Partnerstvo obitelji i dječjeg vrtića. *Napredak*, 142(1), 16-23.
- Ljubetić, M. (2011). Partnerstvo obitelji, vrtića i škole. Zagreb: Školska knjiga.
- Milanović, M., Gabelica Šupljika, M., Starc, B., Jukić Lušić, I., Pleša, A., Rajković, L., Šaravanja, A., Šarić, Lj., Modrić, N., Dragojević, Z., Profaca, B., Žižak, A. (2014). *Pomozimo im rasti*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- Mohorić, M. i Nenadić-Bilan, D. (2019). Učestalost i oblici suradnje odgojitelja i roditelja u katoličkim vrtićima u odnosu na javne i privatne dječje vrtiće u Zadarskoj županiji. *Obnovljeni Život*, 74. (2.), 249-260. <https://doi.org/10.31337/oz.74.2.8>
- Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014). Zagreb: Ministarstvo znanosti obrazovanje i sporta Republike Hrvatske.
- Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje (2011). Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta.
- Pavlović Breneselović, D., Krnjaja, Ž. (2017). *Kaleidoskop: osnove diversifikovanih programa predškolskog vaspitanja i obrazovanja*, Beograd: Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet, Institut za pedagogiju i andragogiju.
- Veisson, M., Einarsdóttir, J., Garðarsdóttir, B., Gaspar, M., Hujala, E., Suur, S. (2010). A Cross-cultural Qualitative Study on Parent-teacher Partnerships in Child Care in Estonia, Finland, Iceland and Portugal. U: J. Mikk, M. Veisson i P. Luik (ur.). *Estonian Studies in Education* (31–52). Frankfurt: Peter Lang.

SUVREMENI IZAZOVI ODGOJA I OBRAZOVANJA IZ VRTIĆIMA U ŠKOLU

Sažetak: Prijelaz iz vrtić u školu može biti vrlo stresan period kako za dijete tako i za cijelu obitelj. Pripremno razdoblje važno je dobro isplanirati i koordinirati aktivnosti svih sudionika (vrtić - učenik – obitelj – škola) kako bi ta stepenica bila što lakše premoštena. U ovom radu, vrlo koncizno, bit će prikazani neki parametri testiranja djece prilikom upisa učenika u prvi razred osnovne škole s osvrtom na nekoliko generacija prvih razreda. Kroz ovaj rad pokušat će se odgovoriti na sljedeća pitanja: „Sa kakvim se novim izazovima susreću stručni suradnici pri samom postupku testiranja učenika? Zašto sve više dolazi do odgode upisa učenika u prve razrede? Kakve generacije učenika dobivaju učitelji prvih razreda? Kako se učitelji nose s izazovom novih generacija učenika? U ovom radu pokušat ćemo dati odgovore na ova i brojna druga pitanja koja se nameću svim sudionicima odgojno obrazovnog procesa. U ovom radu će osim teoretskih činjenica biti prikazani i konkretni primjeri prakse iz učionica.

Ključne riječi: suradnja škole i vrtića, upis u prvi razred, odgoda upisa, psihofizičko stanje djece, emocionalna ne/zrelost, grafomotorika, jezične predvještine, prilagođeni i individualizirani pristup, motoričke i kognitivne vještine.

CONTEMPORARY CHALLENGES OF UPBRINGING AND EDUCATION IN KINDERGARTENS

Abstract: The transition from kindergarten to school can be a very stressful period for both the child and the whole family. During the preparatory period, it is important to plan well and coordinate the activities of all participants (kindergarten - student - family - school) so that this step can be bridged as easily as possible. This paper will present the results of children's testing parameters when enrolling students in the first grade of elementary school with reference to several generations of first graders. Through this paper, we will try to answer the following questions: "What new challenges do professional associates face during the process of testing students?" Why is the enrollment of students in the first grades delayed more and more? What generations of students do first grade teachers get? How do teachers deal with the challenge of new generations of students? In this paper, we will try to provide answers to these and many other questions that are imposed on all participants in the educational process. In addition to theoretical facts, this paper will also present concrete practical examples from classrooms.

Key words: cooperation between school and kindergarten, enrollment in first grade, delay in enrollment, children's psychophysical condition, emotional immaturity, graphomotor skills, language pre-skills, adapted and individualized approach, motor and cognitive skills.

Uvod

Veliki izazovi prijelaza djeteta iz vrtić u osnovnu školu jednakom mjerom zahvaćaju sve sudionike odgojno obrazovnog procesa krenuvši od vrtića, preko obitelji, djeteta pa sve do dionika osnovno školske ustanove. Proveden je niz istraživanja na temu olakšanja ove situacije kako samim učenicima tako i njihovim obiteljima. Početna teza kao i konačna saznanja potpuno se podudaraju, a obje smatraju kako je za uspjeh nužna zavidna suradnja svih razina sudionika sustava. U ovom radu kratko će biti prikazani primjeri prakse koji će pokazati ideje kojima su učiteljice iz škole koje dolaze kao autorice ovog rada olakšale ovo osjetljivo, prijelazno razdoblje svojim budućim učenicima. Bit će prikazana i neka pedagoška načela o spomenutoj temi, osvrnut će se na položaj samog djeteta te važnu ulogu stručnih suradnika, odgojitelja i učitelja. U cijeloj priči najvažnije bi bilo krenuti od glavne misije, a to je osigurati djetetu cjelovit rast i razvoj u sigurnoj sredini i poticajnoj okolini čime će se izvući maksimalni preduvjeti sigurnog odrastanja i obrazovanja svakog malog pojedinca.

Suradnja vrtića i škola

Grad Solin kao populacijski najmlađi grad u Republici Hrvatskoj, može se pohvaliti sa čak četiri osnovne škole te velikim gradskim vrtićem Cvrčak (obuhvaća 15-tak pod jedinica sa svim odgojnim skupinama), a kojeg pohađa preko 1600 djece te gotovo desetak privatnih vrtićkih organizacija (više od 1000 djece). Ovi smještajni kapaciteti nažalost, zbog

velikog broja mladih obitelji koje svakodnevno doseljavaju u grad, nisu dovoljni za smještaj sve djece koja imaju potrebu za pohađanjem vrtića. Zbog najave prelaska u jednosmjenski rad javlja se potreba i za petom osnovnom školom, a vrlo je upitno bi li i ona zadovoljila tražene kapacitete. Osim infrastrukturnih problema koje zbog ekspanzije muče ovaj grad, valja naglasiti da grad spretno odolijeva svim drugim izazovima pred kojima se svakodnevno nađe. Gradska vlast u stalnom je kontaktu s ravnateljima odgojno obrazovnih ustanova i uvijek je spremna zajedničkim snagama iznaći rješenja za nailazeće probleme.

Najvažnije bi bilo naglasiti kako stručna služba škole (pedagog, psiholog, logoped,...) čijem upisnom području dijete pripada, prilikom pred upisa te tijekom perioda testiranja usko surađuje s vrtićkom ustanovom koju je svako dijete prethodno pohađalo. Jako je važan prijenos informacija o psihomotornom, emocionalnom, sociokulturnom i svakom drugom aspektu razvoja pojedinca kao i obiteljska slika koju vrtićke službe imaju za svako pojedino dijete. Pravovremene i točne informacije pomažu stručnim suradnicima u testiranju i kreiranju razrednih skupina, u pristupu članovima njihovih obitelji te u prijenosu informacija samom učitelju koji će se naći na odgojno obrazovnom putu svakog djeteta te kreirati da taj put bude što lakši i da ispuni očekivanja koja se stavljaju pred svakog pojedinca. Suradnja vrtićkih odgajatelja, učitelja i stručnih suradnika trebala bi biti potkrijepljena stručno vođenom dokumentacijom jer sva dokumentacija koja prati dječji razvoj i postignuća vrlo je koristan izvor informacija. Upravo taj izvor olakšava učitelju bolje upoznavanje djeteta te mu omogućava prilagodbu različitih oblika rada i pravilan pristup čime će djetetu olakšati izazovno prijelazno razdoblje, a sve s ciljem što bolje prilagodbe i ostvarenja dječje dobrobiti.

Prijelaz iz vrtića u školu

Prijelaz znači napuštanje 'zone udobnosti' i susret s nepoznatim (Dunlop i Fabian, 2007), a definira se kao kompleksni proces koji se sastoji od sustavne društvene aktivnosti u kojoj se pojedinac uči živjeti i nositi se s prilagodbom u danim društvenim uvjetima. (Dunlop i Fabian, 2007). Očekivana adaptacija djece događa se u periodu koji uobičajeno nije duži od četiri tjedna (Mihic i sur., 2020) pri čemu je veći broj poteškoća s prijelazom povezan s djecom mlađe dobi (Tatalović Vorkapić, 2021). Svi procesi prijelaza koji traju duži vremenski period mogu kod djece izazvati veće nezadovoljstvo i protivljenje. S obzirom na to da su prijelaz i prilagodba važan i dinamičan proces kako za djecu tako i za roditelje odgovornost je odgojno-obrazovnog sustava da pružiti kvalitetnu podršku na primjeren i razvojno prilagođen način (Tatalović Vorkapić, 2021.) Iz svega navedenog razvidna je pravovaljana i pravovremena suradnja vrtića – škole – roditelja, a sve to kako bi se što lakše odvio proces prilagodbe djeteta na novonastalu situaciju. U samom postupku adaptacije djeteta često su zamijećene bolesti (prehlade, viroze, pad imuniteta, želučane nervoze, promjene u raspoloženju,...) Sve navedeno moglo bi se povezati s promjenama ritma dječje svakodnevnice što izaziva niz manjih stresova koji se akumuliraju. U ovom postupku izuzetno je važna podrška obitelji koja mora biti oslonac mališanu u novonastaloj situaciji, ali i brana vlastitim okidačima stresa koji može nastati zbog ove situacije. Igra se pokazala kao najbolja terapija koja pomaže smanjiti stres kod djeteta. Postupkom igrifikacije nastavnog procesa dijete upoznaje svijet kroz sebi poznatu dimenziju. Igra kod većine djece predstavlja sredstvo za lakšu prilagodbu na putu u nepoznato. Odgojitelj bi u pripremnom razdoblju morao pripremiti dijete na školu, a učitelji koji dočekuju dijete i vode ga kroz prvi razred osnovne škole trebali bi prilagoditi učionicu djeci i u prijelaznom razdoblju osigurati im razne aktivnosti koje zadovoljavaju dječje interese kroz igru, a sve to kako bi se djeca što prije uklopila u novu sredinu.

Upis u prvi razred

Prema čl. 19. Zakona o odgoju i obrazovanja u osnovnoj školi (NN 86/12) roditelji su dužni upisati dijete u školu ako ono do 1. travnja tekuće godine puni šest godina. Za nešto mlađe dijete roditelji mogu zatražiti prijevremeni upis. Polazak u školu može se odgoditi samo kod djeteta koje ima većih zdravstvenih teškoća. Prije samog upisa djeteta u školu tre-

ba provjeriti znanje, vještine, motoriku i druge parametre koji će otkriti je li dijete spremno za školske obveze koje ga očekuju. Dijete će proći pregled na kojem će stručno povjerenstvo utvrditi njegovo psihofizičko stanje i roditeljima dati potvrdu o spremnosti djeteta za školu. Ako se na pregledu utvrdi da dijete nije postiglo stupanj zrelosti koji mu je potreban za praćenje i izvršenje školskih obveza, stručno povjerenstvo može predložiti da se dijete ne upiše u toj školskoj godini. Odgoda upisa u prvi razred osnovne škole može se odobriti samo za jednu godinu. Prijevremeni upis u osnovnu školu možete zatražiti ako vaše dijete do 31. ožujka tekuće godine nema navršenih šest godina života. Škola iz koje dolaze autorice ovog članka broji oko 700 učenika. Učenici su raspoređeni u tri do četiri razredna odjeljenja po paraleli. Broj učenika u razredu je između 20 i 25. Prije upisa u prvi razred obvezno se utvrđuje psihofizičko stanje djeteta tj. određeni stupanj zrelosti. Zrelost djeteta obuhvaća fizičku, emocionalnu, intelektualnu i socijalnu komponentu koja mu omogućava uspješno savladavanje propisanih nastavnih programa u školi. Priprema djeteta za upis u prvi razred ne počinje u 6. godini, ona tada završava. Psihofizičku zrelost djeteta utvrđuje stručno povjerenstvo za utvrđivanje psihofizičkoga stanja djeteta koje čine liječnik školske medicine, pedagog, psiholog, defektolog i učitelj. Postupak utvrđivanja psihofizičkoga stanja djeteta te sastav stručnog povjerenstva utvrđuje se Pravilnikom o psihofizičkom stanju djeteta (NN 55/11). Stručna služba škole provodi svake godine testiranja novih prvašića i ono što je zamjetno je kako pristiže sve veći broj emocionalno nezrelih učenika. Djeca su to koja teže kontroliraju emocije i teško kontroliraju vlastito ponašanje. Što se tiče socijalne zrelosti, kod novih generacija lako je uočiti sve veći broj djece koja imaju loše samopouzdanje, nemaju i teško razvijaju radne navike, potpuno su nesamostalna i teško se snalaze u svakodnevnim situacijama te teško usvajaju norme ponašanja u društvu sa svojim vršnjacima. Često se uočava „Lažna zrelost pojedinca“, a to su situacije u kojima je dijete npr. prije polaska u školu savladalo čitanje i pisanje, ali je zaigrano, ne može držati pažnju i koncentraciju ili ne zna iskazati vlastite emocije.

Učitelj u prvom razredu

Svaki je početak težak. Tako je i učiteljima jer svaka nova generacija nosi nove izazove i potrebu novih prilagodbi. Osim malih glavica, primanjem učenika u prvi razred učitelj prima i 20 – tak novih obitelji. Svaka nova individua zahtijeva novo saznanje, prilagođavanje, međusobnu pozitivnu komunikaciju, ali i veliku dozu strpljivosti i razumijevanja. U razred dolaze djeca iz različitih obiteljskih okruženja, s različitim socijalnim vještinama, različitim navikama i sposobnostima te vrlo šarolikom spremnošću na prilagodbe novom sustavu. Polazak u školu za većinu djece trebao bi biti nešto lijepo. Pozitivnom iskustvu uvelike će pridonijeti stabilna obiteljska podrška, stručna podrška škole u koju dijete dolazi te dobra prethodna razmjena informacija na relaciji vrtić – škola – roditelji. Djeca su željna znanja, radoznala, vedra, vole istraživati. Okolina je ta koja ih svojim primjerenim očekivanjima može potaknuti na bolje ili može postati kočnicom u njihovom razvoju. Ako dijete operetimo bezbrojnim aktivnostima, onda se spontanost, želja za znanjem i vedrina rasplinu, dijete ne može ispuniti prevelika očekivanja. Posljedice mogu biti pomanjkanje koncentracije, nesanica, bolesti u trbuhu... (Miko, 2018). Svaka nova generacija za učitelja je novi izazov. U devetom mjesecu kao da učitelj u ruke dobije prvi ispisan list knjige koju bi trebao svojom stručnošću, kroz četiri godine, napisati do kraja tolikom kvalitetom da svaki primjerak ima nemjerljivu vrijednost u knjižari odgoja i obrazovanja. Učitelj je osoba koja stvara „odnose“ u razredu. Učenik može biti motiviran u školi samo ako se dobro osjeća. Pomoću različitih aktivnosti (kvalitetna komunikacija, igrifikacija, dramatizacija, stvaralaštvo ...) učitelj bi trebao uspostaviti jasna pravila u razredu te dobre odnose s učenicima. Postavljanje granica, dosljednost i posljedice koje nose ako izostane poštivanje istih, izuzetno su važne za proces realizacije kvalitetne nastave. Učitelj se u novom razredu susreće sa širokim spektrom različitih priča i različitih karaktera. Samo strpljenjem, upornošću i dosljednošću može stvoriti ugodno i kvalitetno ozračje za rad u svom razredu.

Naše učionice

Kako bi se dijete osjećalo sigurno i stvorilo pozitivno ozračje za rad važno je dobro pripremiti radni prostor odnosno učionicu u kojoj će učenici svakodnevno boraviti pet školskih sati. Ovdje će biti prikazani primjeri iz učionica autorica ovog članka. Veliki pano za učeničke radove dočeka male prvašice prigodno, tematski uređen (motivi: dječja igra, škola, crtani film, društvena igra,...) na način da svakom učeniku bude pridodan tematski lik i vlastito ime. Inače, cijela učionica bude tematski uređena.

U jednom dijelu učionice djeca imaju kutak za crtanje i društvene igre, a u drugom kutak za čitanje. Inače, kutići su mjesta gdje učenici odlaze kada osjete prevelik umor i žele se ne ometajući druge malo odmoriti uz vlastitu aktivnost. Naravno, da učitelj mora naučiti dijete kako kutić funkcionira te kako to nije mjesto na koje se odlazi za vrijeme obrade novog gradiva i da on nije mjesto za vrtićku igru. Mjesto je to na kojem se širi znanje i uči kroz individualne potrebe pojedinca. Na zidovima učionice postavljena je od hamer papira izrađena velika torta s datumima rođendana svakog pojedinca. Nadalje, semafor ponašanja te čitalačku penjalicu omogućuju pojedincu praćenje i samovrednovanje vlastitog uspjeha i ponašanja. Razredna pošta mjesto je gdje učenici tijekom tjedna ubacuju pisma namijenjena učiteljici ili nekom učeniku iz razreda. Visinomjer je pravi izazov kojim učenici prate vlastiti rast te šire spoznaju fizičke spremnosti prelaska u više razrede. U razredima je neizostavno i drvo pozitivnih osobina svakog učenika kao i tjedni raspored zaduženja čime se postiže jasna raspodjela dužnosti u razrednom odjelu. Prava i dužnosti, kao i dijelovi kućnog rada udarni su plakat pri samom ulasku u učionicu, a svakodnevnim boravkom u radnom prostoru učenici prigodnim sadržajima bogate izložbeni prostor svog radnog mjesta.

Zaključak

Na kraju se može kazati kako bi unatoč svim izazovima koje ovaj proces postavlja pred svakog sudionika sustava odgoja i obrazovanja, polazak u prvi razred trebao bi bit vrlo pozitivni i ohrabrujući period u kojem će izostati bespotrebno plašenje djeteta školom. Pozitivnom komunikacijom o školi stvorit će se pretpostavke koje će omogućiti da dijete vlastitim iskustvom, samostalno razvije svoje mišljenje i odnos prema školi. Polaskom u školu važna je svakodnevna kvalitetna komunikacija roditelja i djece, čime dijete razvija povjerenje u odnose i novi sustav čiji je aktivni sudionik i ono odnedavno postalo. Bitno je da dijete shvati kako je škola sustav koji zahtijeva od njega određene dužnosti i obveze, a da će mu obitelj na tom putu biti stalna podrška te mu pružiti bezrezervnu pomoć na svakom koraku ukoliko se za tim ukaže potreba. A učitelja, neovisno o boji kose, načinu odijevanja, fizičkom izgledu i drugim fizičkim obilježjima moraju krasiti strpljivost, savjesnost, ljubav prema poslu i djeci te spremnost beskompromisne suradnje sa svim dionicima odgojno - obrazovnog sustava kako bi njegove misije i vizije bile u potpunosti ispunjene.

Literatura

- Dunlop, A. W., Fabian, H. (2007.), *Informing transitions in the early years: Research, policy and practice*. Maidenhead: Open University Press. Pribavljeno 3.6.2022., sa <https://vdoc.pub/documents/informing-transitions-in-the-early-years-research-policy-and-practice-77pi578u4ne0>
- Mihić, I., Tatalović Vorkapić, S., Divljan, S. i Stojić, O. (2020.) *How to become a part of ECEC community – Transition planning from child and family perspective*. ICERI2020 Proceedings. Gómez Chova, L.; López Martínez, A.; Candel Torres, I. (ur.). Valencia, Spain: IATED, 2020. str. 2923-2928 Pribavljeno 7.7.2022., sa <https://www.bib.irb.hr/1123571/download/1123571.668.pdf>
- Miočić, M. (2020). *Uključivanje roditelja u proces prijelaza djeteta iz vrtića u osnovnu školu: Oblici suradnje s roditeljima tijekom prijelaza*. ZRNO, 140- 141 (166-167), 18-19.
- Pravilnik o upisu djece u osnovnu školu NN 13/1991 https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1991_03_13_369.html
- Pravilnik o postupku utvrđivanja psihofizičkog stanja djeteta, učenika te sastavu stručnih povjerenstava https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_06_67_1279.html
- Tatalović Vorkapić, S. (2021). *Kako bez suza u dječji vrtić i osnovnu školu?: Podrška socijalno-emocionalnoj dobrobiti djece tijekom prijelaza i prilagodbe - Psihologija dobrobiti djece vol. 2*. Rijeka: Sveučilište u Rijeci
- Visković, I. (2020). *Kvaliteta prijelaza djece iz dječjeg vrtića u osnovnu školu kao prediktor dobrobiti djeteta*.

ZRNO, 140-141 (166-167), 4-6.

Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi; pročišćeni tekst zakona

NN 87/08, 86/09, 92/10, 105/10, 90/11, 5/12, 16/12, 86/12, 126/12, 94/13, 152/14, 07/17, 68/18, 98/19, 64/20, 151/22, 156/23, na snazi od 04.01.2024.

<https://www.zakon.hr/z/317/Zakon-o-odgoju-i-obrazovanju-u-osnovnoj-i-srednjoj-%C5%A1koli>

—

PRIMJENA SUVREMENIH ALATA U KOMUNICIRANJU ODGOJITELJA I RODITELJA-APLIKACIJA OKITOKI

Sažetak: Prikaz primjera suradnje odgojitelja i roditelja, put razvoju partnerstva obitelji i ustanove. Kvalitetni suradnički odnosi ustanove i roditelja pokazatelj su kvalitete ustanove, roditelji su ravnopravni dionici odgojno-obrazovnog procesa. Integracija IKT-a u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju vodi unapređenju svakodnevnih prakse, ali postoje i izazovi u primjeni Način korištenja tehnologije u odgojno obrazovnom radu se također mijenjao njihovim razvojem. Od učenja osnova programiranja u BASIC-u u početnoj fazi, do podučavanja putem Interneta (Hutinski, Aurer, 2009). Očigledno je da je razvojem tehnologije njihova uporaba sve učestalija u predškolskoj dobi. Već u dobi od jedne godine 58,4% djece se susreće s malim ekranima, do druge godine njih 87,6%, a do treće to čine gotovo sva djeca tj. 95%. Okitoki aplikacija je zatvorena društvena mreža, razvijena za ustanove ranog i predškolskog odgoja, namjena joj je razmjena informacija, znanja i digitalnih sadržaja s roditeljima. U modernom društvu tehnološki razvoj pruža potporu u odgojno obrazovnom procesu i predstavlja informatičku revoluciju, jer tako djeca unaprijeđuju svoje sposobnosti, poboljšavaju znanje, razumiju ga i samostalno donose odluke pri čemu cjeloživotno obrazovanje postaje cilj i obveza.

Application of modern tools in communication between educators and parents - Okitoki application

Ključne riječi: Suradnja s roditeljima, kvalitetna suradnja, važnost suradnje, oblici partnerstva s roditeljima, kvalitetna interakcija, novi oblici komunikacije, IKT, digitalne kompetencije odgojitelja, integracija IKT-a u ranom i predškolskom odgoju

APPLICATION OF MODERN COMMUNICATION TOOLS EDUCATOR AND PARENT - OKITOKI APPLICATION

Abstract: Presentation of examples of cooperation between educators and parents, the path to the development of a family-institution partnership. Quality cooperative relations between the institution and parents are an indicator of the quality of the institution, parents are equal stakeholders in the educational process. The integration of ICT in early and preschool education leads to the improvement of everyday practice, but there are also challenges in application. The way of using technology in educational work has also changed with their development. From learning the basics of programming in BASIC at the initial stage, to teaching via the Internet (Hutinski, Aurer, 2009). It is obvious that with the development of technology, their use is becoming more frequent in preschool age. Over the age of one year, 58.4% of children come across small screens, by the age of two, 87.6%, and by the age of three, almost all children do so, i.e. 95%. The Okitoki application is a closed social network, developed for early and preschool education institutions, its purpose is to exchange information, knowledge and digital content with parents. In modern society, technological development provides support in the educational process and represents an IT revolution, because this is how children improve their abilities, improve knowledge, understand it and make decisions independently, whereby lifelong education becomes a goal and obligation.

Keywords: Cooperation with parents, quality cooperation, importance of cooperation, forms of partnership with parents, quality interaction, new forms of communication, ICT, digital competences of educators, integration of ICT in early and preschool education

Informacijske tehnologije u predškolskom obrazovanju imaju sve veću primjenu, od rada s djecom do bilježenja i dokumentiranja rada. Prema Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj (2015) potiče se razvoj temeljnih kompetencija, uključujući digitalnu kompetenciju. Ova kompetencija razvija se u takvoj organizaciji odgojno-obrazovnog procesa vršića u kojoj je i djeca, a ne samo odraslima, omogućeno korištenje računala u aktivnostima planiranja, realizacije i evaluacije odgojno-obrazovnog procesa. Informacijske tehnologije se koriste i u suradnji s roditeljima, nekako je nagli porast korištenja IKT krenuo s pandemijom i potrebom za kontaktom, komunikacijom s dionicima ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Niz istraživanja o korištenjima porastao je pojavom pandemije.

Alonso-Sainz (2022) govori o primjerima dobre prakse korištenja IT-a u predškolskom odgoju i obrazovanju te ističe važnost pažljivog razmatranja ciljeva i pedagoških implikacija njegove uporabe. Fuentes i sur. (2021) istražuju korištenje tehnologije u nastavi prirodoslovlja u predškolskim ustanovama, posebno se fokusirajući na integrirane zadatke i korištenje

tehnologije. Denysiuk i sur. (2021) istraživali su etičke aspekte korištenja informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT) u komunikaciji između roditelja djece predškolske dobi s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama. Studija je pokazala da korištenje IKT-a može poboljšati komunikaciju i suradnju između roditelja i odgojitelja, ali također izaziva etička pitanja u vezi s privatnošću, zaštitom podataka i informiranim pristankom.

Potreba za suradnjom i razmjenom informacija s roditeljima djece, korisnika ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja jedan je od uvjeta humanističke koncepcije predškolskog odgoja i obrazovanja. Postoji više oblika suradnje za ostvarenje kvalitetne suradnje i komunikacije, to su tradicionalni i suvremeni oblici suradnje. Tehnologija svakim danom sve više napreduje, ljudi su više privrženiji digitalnim medijima. Suvremeni oblici suradnje, prije nisu bili uopće zastupljeni, no danas su sve više te predstavljaju lakši pristup i način komunikacije. Svaki od oblika komunikacije između roditelja i odgojitelja ima svoje prednosti i nedostatke. Komunikacija između roditelja i odgojitelja treba biti prvenstveno profesionalna i jasno definirana. Od odgojitelja se očekuje točnost i preciznost kao i pristupačnost. Roditelji su osobe u procesu otvorene za komunikaciju i iskreni u svakom segmentu djetetova razvoja. Maksimalno uključivanje roditelja u djetetov život i odgojno-obrazovnu ustanovu, upoznavanje s načinom rada, dječjim željama i potrebama, načelo je dobre suradnje i komunikacije. Naglasak je stavljen na dvosmjernu komunikaciju koja omogućuje obje strane uvid u svaki segment djetetova razvoja. Roditelji i odgojitelji mogu komunicirati na individualnim i roditeljskim sastancima, preko kutića ili oglasnih ploča, uz druženja i radionice te preko digitalnih medija (mobilnih aplikacija, web-stranica, društvenih mreža). Danas je omogućen velik broj oblika suradnje i komunikacije kako bi svaki roditelj odabrao najpoželjniji za njega. Govoreći o odnosima roditelja i odgojitelja često se partnerstvo i suradnja smatraju sinonimom. Suradnja je komunikacija između roditelja i odgojitelja koji se međusobno informiraju, dogovaraju, savjetuju. Najvažniji segment komunikacije jest upoznavanje, a upoznavanjem bolje će se razumjeti, te izgraditi povjerenje, a potom i spremnost na suradnju. Čar komunikacije čini i različitost, različiti roditelji imaju različite potrebe. Ustanove bi trebale uvijek biti dostupne i prijateljski raspoložene prema roditeljima. Svaki čovjek ima potpuno pravo na svoje mišljenje, stavove i sustav vrijednosti po kojima odgaja svoje dijete. Oni se mogu znatno razlikovati od stavova odgojitelja. Odgojitelj mora prihvatiti različitost stavova i razumjeti ih sa stajališta roditelja te pokušati naći kompromis. Kako bi se suradnja ostvarila, potrebno je nekoliko obilježja koja moraju imati suradnici bez obzira da li se radi o odgojitelju ili roditelju. Pozitivan stav najprije o sebi a potom i o drugima, objektivnost i empatiju. Suradnja se zasniva na poštovanju, samopoštovanju, poticanju, i izmjenjivanju informacija. Na temelju informacija postiže se dogovor koji je uvijek u skladu s interesima djeteta. Do kvalitetnih i točnih informacija dolazi se isključivo otvorenom komunikacijom. Otvorena komunikacija podrazumijeva prikazivanje situacije onakvom kakva ona jest, bez uljepšavanja, izostavljanja ili dodavanja nečega drugog. Roditelji moraju znati što se događa s djetetom bilo to dobro ili loše. Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2015) ističe načelo partnerstva vrtića, roditelja i šire zajednice, naglašavajući kako su vrtić i obitelj dva temeljna sustava u kojima dijete odrasta. Povezanost obitelji i vrtića te razmjena informacija, suradnje do partnerstva mijenjala se, nekad se prijenos informacija vršio putem kutića za roditelje i panoa, obavijesti roditeljima pismenim su putem slane, koristio se zajednički telefon ustanove. U ustanovama danas koje su uključene na platformu Okitoiki koristi se Okitoki chat (SLIKA 1), stavljaju se obavijesti, fotografije, videozapisi na zid društvene mreže Okitoki (SLIKA 2)

Prema Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2015) preduvjet kvalitetne interakcije roditelja i vrtića, te ostalih stručnih djelatnika vrtića (pedagog, psiholog, stručnjak edukacijsko-rehabilitacijskog profila i sl.), je obostrana spremnost na djelatno sudjelovanje. U kvalitetnome partnerskom odnosu na relaciji vrtić – djetetov dom roditelje tj. skrbnike djeteta permanentno se informira (uz pomoć brošura, letaka, internetske komunikacije, razmjene bilješki tj. dokumentacije o djetetu, radionica, diskusijskih

grupa i sl.), te ih se podržava i osnažuje u roditeljskoj ulozi. Uz to često prisutni termini su participacija, zajedništvo, uključenost. Uključenost roditelja u življenje djece u vrtiću bitna je komponenta prilikom odgajanja dobrog, odgovornog, kreativnog, moralnog djeteta. U suradnji s odgojiteljima, vrtić nudi roditelju niz mogućnosti kako bi sudjelovao u vrtićkom životu i radu. Nudi mu se mnoštvo oblika suradnji koje omogućuju stvaranje čvrstog partnerstva između roditelja i odgojitelja. Sustavna i postepena izgradnja kvalitetnih partnerskih odnosa obiteljske zajednice i odgojno obrazovne ustanove dugotrajan je proces u kojemu je najvažnija obostrana suradnja i profesionalno djelovanje odgojitelja. Aktivno uključivanje roditelja u život i rad ustanove odgojno – obrazovnog karaktera stvara roditelju osjećaj prihvaćenosti i priznanja njegovih sposobnosti te želje da zajedno s odgojiteljem oblikuje život svoga djeteta. Literatura ističe važnost razlikovanja termina suradnje od partnerstva. Drugim riječima, to znači da se termin partnerstvo smatra najvišim stupnjem suradničkog odnosa, a odlikuje ga ravnopravnost svih koji su uključeni u njega. S druge strane, pojam suradnje označava sudionike u svojevrsnom hijerarhijskom odnosu (Wit, 2005). Drugi autori zauzimaju stav da je suradnja jedan od čimbenika koji čine partnerstvo uz: odgovornost, zajednički cilj, ravnopravnost, kvalitetnu komunikaciju i djelovanje u svrhu ostvarivanja postavljenog cilja (Ljubetić, 2014). Uspostavljanje zajedništva između roditelja i odgojitelja dobar je temelj cjelokupne potpore djetetu, ali i čitavoj obitelji. Korištenje IKT u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja kao jednog od segmenata izgradnje kvalitetne komunikacije i suradnje prema partnerstvu s roditeljima, jedan primjer je i zatvorena društvena mreža OKITOKI. (SLIKA 3) Okitoki je inovativna platforma za kvalitetnu komunikaciju namijenjena za ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Okitoki je prva i vodeća hrvatska digitalna platforma za dječje vrtiće, usklađena s GDPR regulativama, koja omogućava digitalizaciju poslovnih procesa vrtića, uz osobit naglasak na izravnu komunikaciju odgojitelja i roditelja. Djeluje kao zatvorena društvena mreža za komunikaciju vrtića i roditelja, u kojoj su svi podaci djece, njihove slike i video zapisi, sigurni i vidljivi samo roditeljima i zaposlenicima vrtića. To je zatvorena društvena mreža na kojoj odgojitelji i stručni suradnici mogu objavljivati sve ono što žele da roditelji saznaju i vide. Princip objave novosti na zidu platforme daje roditelju povratnu informaciju, pitanje, pohvalu ili sugestiju. (SLIKA 4.) Roditelji imaju bolji uvid u sve što se događa u vrtiću. Iz prve ruke upoznaju se s aktivnostima koje se provode, a saznaju i kako se djeca ponašaju i osjećaju dok nisu s njima. Ono po čemu se platforma ističe je činjenica kako je to privatna i sigurna komunikacija. Razmjena informacija, datoteka ili slika je jedan na jedan ili u manjim grupama. Odgojitelj može kreirati manju skupinu roditelja s kojima izmjenjuje informacije vezane samo za tu manju skupinu. Sami odgojitelji kao prednosti korištenja Okitoki platforme navode sljedeće: slanje obavijesti u ime oba odgojitelja, mogućnost korištenja privatnih chat poruka s roditeljima, mogućnost korištenja privatne grupe s kolegicama, odgojiteljima, roditeljima, stručnim suradnicima, privatnost odgojitelja, ne mora dati svoj broj za komuniciranje, jasno odvajanje privatnog i poslovnog. Platforma omogućuje označavanje nepročitanih razgovora i poruka između svih uključenih dionika. Notifikacije su u obliku bedž obavijesti. Sama osnivačica platforme Okotoki Tatjana Novak; govori kako je pokrenula platformu jer se brinula što se događa s njenim djetetom kad ga ostavi u ustanovi i ode na posao. Tatjana Novak: Koristimo suvremenu tehnologiju za ono što joj je izvorna namjena – olakšavanje kvalitetne komunikacije, otvorenost, dijeljenje, dostupnost informacija te pristup znanju i podršci. Stvorili smo pomagača koji će roditeljima, trenerima i odgojiteljima donijeti olakšanje, pojednostaviti obaveze, unaprijediti veze i otvoriti prostor za zajedničku i kontinuiranu podršku djetetu u njegovu razvoju, kao najveću vrijednost koju mu možemo pružiti tijekom odrastanja. Suvremeno shvaćanje roditeljstva, suradnje ustanova i roditelja stavljeno je na kušnju, što zbog ubrzanog načina života, što zbog društvenih prilika, što zbog kolektivnog nepovjerenja u obrazovanje. Obrazovne politika nije još u uzlaznoj putanji, reforme se događaju, promjene se osjećaju najviše u komunikaciji, osjetljiv-

osti, neotpornosti, svih dionika odgoja i obrazovanja. Važno je za suvremeni pristup ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju povezivanje roditelja i ustanove omogućavanjem pristupa informacijama, na taj način roditelji izravno sudjeluju u radu vrtića. S druge strane, digitalizacija omogućuje komunikaciju i lakše praćenje određenih procesa koji se odvijaju u vrtiću. Razvojem aplikacije za digitalizaciju rada dječjega vrtića i njeno korištenje omogućuje se unapređenje poslovnih procesa i znatno olakšava komunikacija između roditelja i uprave vrtića. Aplikacija Okitoki je primjer spajanja različitih tehnologija u jedinstvenu cjelinu, obavijesti za roditelje, administracija, statistika.

Literatura

- Alonso-Sainz, E. (2022). The IT in preschool education: A critical look at the use and good practice example. *Vivat academia*, 155, 241–263. <https://doi.org/10.15178/va.2022.155.e1371>
- Denysiuk, O., Lohvytska, L., Martovytska, N., & Petrochko, Z. (2021). The ethical aspects of ict usage in intercommunion with parents of preschoolers with special educational needs (E. SmyrnovaTrybulska, Ed.; WOS:000818004400017; Vol. 13, pp. 210–224). <https://doi.org/10.34916/el.2021.13.18>
- Fuentes, E., Navarrete, J., Bolos, C., & de la Paz, S. (2021). Learning science in preschool through integrated tasks and the use of technology. *Etic net-revista científica electronica de educacion y comunicacion en la sociedad del conocimiento*, 21(1), 214–229. <https://doi.org/10.30827/eticanet.v21i1.17012>
- Hutinski, Ž. & Aurer, B. (2009). INFORMACIJSKA I KOMUNIKACIJSKA TEHNOLOGIJA U OBRAZOVANJU: STANJE I PERSPEKTIVE. *Informatologia*, 42 (4), 265-272. Retrieved from <https://hrcak.srce.hr/42347>
- Ljubetić, M., (2014.). *Od suradnje do partnerstva obitelji, odgojno-obrazovne ustanove i zajednice*. Zagreb: Element.
- Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2015) Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta
- Wit, Cees de (2005). *Ouders als educatieve partner*. Den Haag: Q*Primair.

OSNAŽIVANJE KOMUNIKACIJSKIH KOMPETENCIJA ZA SURADNJU S RODITELJIMA

Sažetak: Obitelj i vrtić dva su temeljna sustava u kojima se dijete rane i predškolske dobi razvija i raste, zadovoljava svoje potrebe te stječe spoznaje o sebi i svijetu koji ga okružuje. Razvoj suradnje i partnerskog odnos između obitelji i odgojno-obrazovne institucije važan je za optimalan dječji razvoj. Partnerstvo podrazumijeva uspostavljanje autentičnog i iskrenog dijaloga, uzajamno poštovanje, međusobno povjerenje i suodgovornost. Realizacijom akcijskog istraživanja u dječjem vrtiću nastojalo se senzibilizirati odgojno-obrazovne djelatnike za uočavanje nedostataka u dosadašnjoj praksi suradnje s roditeljima te unapređivanje iste implementiranjem inovacija u skladu s postavljenim ciljevima. U središtu akcijskog istraživanja je obogaćivanje postojećih modaliteta suradnje, kao i kreiranje novih pristupa koji će omogućiti kvalitetniju komunikaciju s roditeljima. Na temelju samostalnih i zajedničkih refleksija, fleksibilno se određivao tijek istraživanja, a temeljem evaluiranih podataka, implementirale su se promjene u dosadašnji rad. Nove spoznaje generirale su pitanja koja su odredile smjernice za budući rad.

Ključne riječi: komunikacija s roditeljima, refleksija, implementacija inovacija, akcijsko istraživanje.

STRENGTHENING COMMUNICATION SKILLS FOR COOPERATION WITH PARENTS

Abstract: Family and preschool institution are two basic systems in which children of early and preschool age develop and grow, fill up their needs and receive knowledge about themselves and the world around them. Development of cooperation and partnership between families and preschool institution is important for optimal child development. Partnership implies the establishment of an authentic and sincere dialogue, mutual respect, mutual trust and shared responsibility. The action research was realized in preschool institution. With research we tried to sensitize educational worker to notice the shortcomings in the current practice of cooperation with parents and to improve it by implementing innovations in accordance with the goals of research. In the middle of research is the improving of existing cooperation modalities, as well as the creation of new approaches that will enable better communication with parents. Based on independent and cooperative reflections, the course of research was flexibly determined and based on the evaluated data changes were implemented in the previous work. New knowledge generated questions that determined the guidelines for the future work.

Keywords: communication with parents, reflection, implementation of innovations, action research.

Uvod

Obitelj i vrtić dva su temeljna sustava u kojima se dijete rane i predškolske dobi razvija i raste, zadovoljava svoje osnovne potrebe, stječe prve spoznaje o sebi i svijetu oko sebe, uči o komunikaciji i odnosima, suživotu, zajedništvu, toleranciji, razvija svoje potencijale te stječe spoznaje i vještine prijeko potrebne za čitav život (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje 2015; Bizjak - Igrec, Galić i Fajdetić 2014). Partnerski odnos obitelj – odgojno-obrazovna institucija, posebice dijada roditelj - odgojitelj izuzetno je važna za optimalan dječji razvoj i učenje. Suradnja omogućuje bolje razumijevanje djece te smanjivanje razilaženja između roditelja i odgojitelja (Bizjak - Igrec, Galić i Fajdetić 2014; Ljubetić 2014). Partnerstvo obitelji i odgojno-obrazovne ustanove najčešće se razmatra kao dinamična i višedimenzionalna kategorija s priznatom zajedničkom odgovornošću aktera za djetetov razvoj. Na taj se način napuštaju povijesno statični pogledi na uloge obitelji i ustanove te se zamjenjuju dinamičnim, nepredvidljivim i otvorenim, kakvo partnerstvo po svojoj prirodi i jest. Napori pri procjenjivanju i unapređivanju djetetova razvoja usmjereni su na interakcije unutar i izvan obitelji i ustanove te se u tom kontekstu kvalitetna partnerstva (na svim razinama) ističu kao posebno relevantni čimbenici u odnosu na djetetov razvoj (Ljubetić 2014, str. 17 - 19). Pozitivna i kvalitetno uspostavljena komunikacija važna je, prije svega, zbog dobrobiti djece i njihovog cjelokupnog razvoja.

Prvi preduvjet za kvalitetnu realizaciju partnerstva između obitelji i odgojno-obrazovne ustanove temelji se na permanentnom traganju odgojno-obrazovnih djelatnika za novim

načinima komunikacije i izgrađivanju partnerskih odnosa s roditeljima. Suvremeno shvaćanje partnerstva predstavlja zaokret u načinu razmišljanja o roditeljskoj ulozi i angažmanu. Nova paradigma zahtijeva usvajanje znanja, ulaganje truda i energije kako bi se osmišljavali primjereni pristupi roditeljima, razvili optimalni komunikacijski odnosi koji zadovoljavaju roditeljske potrebe, ali i doprinose kvaliteti realizacije razvojnih ishoda, odgojno-obrazovnih i socijalizacijskih procesa (Ljubetić 2013, str. 33; Višnjić Jevtić i Visković 2018, str. 9).

Sljedeći važan preduvjet sa znatno izraženijim utjecajem na kvalitetu realizacije partnerskih odnosa s obitelji jest osposobljenost odgojitelja za iniciranje, poticanje i održavanje suradnje. Stručnost odgojitelja za uspješnu suradnju s roditeljima ovisi o profesionalnim i osobnim kompetencijama odgojitelja za obavljanje njegove primarne djelatnosti u sustavu odgoja i obrazovanja, teorijskom znanju, o implicitnoj odgojno-obrazovnoj filozofiji, osobnim stavovima te o načinu percipiranja vlastite profesionalne uloge te komunikacijske kompetentnosti u kreiranju i realiziranju partnerskog odnosa u kontekstu vlastite odgojno-obrazovne prakse. Samo odgojitelj i roditelji koji u odgojno-obrazovnom radu partnerstvo određuje kao najvišu razinu suradničkih odnosa usmjereno na postizanje zajedničkog cilja - dobrobit djeteta, mogu stvoriti temelje suradnje (Ljubetić 2013; Višnjić Jevtić i Visković 2018).

Tijekom ostvarivanja partnerstva važno je voditi računa o razvijanju i jačanju kompetencija kao što su: aktivno slušanje, promatranje, osmišljavanje različitih modaliteta suradnje (posredne i neposredne), dokumentiranje dječjih aktivnosti i specifičnosti, samorefleksija i refleksija s drugim odgojiteljem i pedagogom, promišljanje i razumijevanje, jačanje i stjecanje komunikacijskih vještina i drugo. U svrhu razvoja konstruktivnih interakcija i komunikacije s roditeljima odgojno-obrazovni djelatnici bi trebali poticati bitne odrednice kvalitetne komunikacije kao što su: empatija, tolerancija, kooperativnost, uzajamna pomoć te odgovornost prema sebi i drugima. Asertivna komunikacija, odnosno izražavanje misli, osjećaja i uvjerenja na iskren način, bez povrijeđivanja druge osobe, pridavanje pozornosti timskom radu i primjena povratne informacije pritom omogućuju održavanje kvalitetne komunikacije.

Obilježja partnerskog odnosa roditelja i odgojitelja

Partnerski odnos ovisi o kulturi ustanove te osobitostima pojedinaca uključenog u dostizanje zajedničkih ciljeva. Partnerski odnos ne temelji isključivo na interpersonalnoj komunikaciji odgojitelja i roditelja, već pretpostavlja izravnu participaciju roditelja u donošenju odluka. Milanović i sur. (2014) i Višnjić Jevtić (2018, str. 83) kao najvažnija obilježja partnerstva obitelji i odgojno-obrazovne institucije navode:

- dvosmjerna komunikacija - od iznimne je važnosti da roditelji i odgojitelji međusobno dijele informacije koje su neophodne za ostvarivanje postavljenih ciljeva. Unatoč educiranosti odgojitelja o dobrobiti aktivnog uključivanja roditelja, u većini slučajeva ipak je riječ o jednosmjernoj komunikaciji
- usprkos važnosti uzajamne podrške, roditelj se najčešće pojavljuje u ulozi pasivnog promatrača te rijetko u funkciji inicijatora promjena
- zajedničko donošenje odluka zastupljeno je članstvom roditelja u upravljačkim tijelima odgojno-obrazovnih ustanova
- zajedničko poticanje razvoja i učenja djece ostvaruje se uključivanjem roditelja u izradu programskih dokumenata te podnošenjem prijedloga realizacije metoda učenja i realizacije aktivnosti.

Akcijsko istraživanje - Osnaživanje komunikacijskih kompetencija za suradnju s roditeljima Kvaliteta odnosa i komunikacije odgojitelja, ali i svih ostalih dionika odgojno-obrazovnog procesa, predstavlja jedno od najvažnijih uporišta cjelokupne organizacije rada vrtića. U procesu uvođenja inovacije suradnički odnosi pridonose kvalitetnijim rezultatima, a razina ukupne akcije nadilazi zbir pojedinačnih aktivnosti. Provedbom akcijskog istraživanja u dječjem vrtiću nastojalo se senzibilizirati odgojno-obrazovne djelatnike za uočavanje nedostataka u dosadašnjoj praksi komunikacije s roditeljima i unapređivanju iste implementi-

ranjem inovacija u skladu s postavljenim ciljevima. Naglasak akcijskog istraživanja temelji se na obogaćivanju postojećih modaliteta suradnje, kao i kreiranje novih pristupa koji će omogućiti kvalitetniju komunikaciju s roditeljima. Podaci prikupljeni putem samostalnih i zajedničkih refleksija definirali su cikluse te fleksibilno određivali smjer istraživanja kako bi se odgovorilo na potrebe dionika.

U istraživanju su korišteni dominantno kvalitativni istraživački postupci, u koje je povremeno integriran kvantitativni pristup. Početno stanje ustanove analizirano je neposrednim uvidom, praćenjem načina i učestalosti uspostavljanja komunikacije odgojitelja s roditeljima (ispitivanje pojavnosti oblika komunikacije). Za potrebe analize inicijalnog stanja, osim neposrednog uvida, za procjenu odgojiteljevih kompetencija za komunikaciju s roditeljima izrađen je instrument, odnosno evaluacijski upitnik procjene komunikacijskih vještina prema uzoru na upitnik Višnjić Jevtić (2018, Upitnik odgojiteljske samoprocjene kompetencije za suradnju s roditeljima). Anketiranje provedeno u okviru inicijalne procjene dio je pripremne faze akcijskog istraživanja na temelju kojeg smo nastojali prepoznati prednosti i nedostatke dosadašnje komunikacije kao polazište promjena. Neposrednim uvidom i analizom inicijalnog upitnika napravljena je analiza ustanove i izvedeni su zaključci. U trećem ciklusu akcijskog istraživanja, za evaluaciju provedenih aktivnosti, korišten je upitnik Ljubetić (2013).

Ciklusi istraživanja

Provedeno akcijsko istraživanje realizirano je u četiri ciklusa, a ono nema uvijek uzlaznu liniju. Prvi ciklus istraživanja obilježila je apatija i nepovjerenje odgojitelja spram postavljenih ciljeva. Ciklusom dominira transmissijski oblik prenošenja znanja, a od strane odgojitelja razvija se subjektivni osjećaj kako će se istraživanjem kritizirati njihove komunikacijske vještine, ali i da će se tijekom refleksija izrečeno pogrešno interpretirati i zloupotrijebiti. Reznirisanost i nemotiviranost, od strane odgojitelja, na početku istraživanja jedan je od ključnih trenutaka jer ukazuje na nedovoljnu informiranost o važnosti provođenja akcijskih istraživanja. Tijekom drugog ciklusa, na temelju samostalnih i zajedničkih refleksija iskazana je tendencija za svladavanjem izazova u komunikaciji, a definirane su i smjernice za provedbu interaktivnih radionica. Treći ciklus dominantno su obilježile zajedničke radionice i rasprave koje su generirale nove smjerove promišljanja. U četvrtom ciklusu, evaluacijom provedenih aktivnosti zaključujemo da dio odgojitelja počinje promišljati o vlastitoj praksi, a promjene nisu više rezultat transmisije znanja, već su produkt refleksije vlastite odgojno-obrazovne prakse i sukonstrukcije znanja u zajedničkim refleksijama i diskusijama. Provedeno istraživanje implementiralo je promjene u radu s roditeljima, ali i omogućilo nove početke otvarajući brojna druga pitanja te kreirajući smjernice za budući rad. Najveći izazov provedenog istraživanja je činjenica da su se promjene kod dijela odgojitelja prihvaćale na deklarativnoj razini, dok su implikacije u praksi izostale ili su one bile kratkotrajnog dometa. Nadalje, kroz samostalne i zajedničke refleksije primijećeno je kako odgojitelji sve izraženije iskazuju motivaciju za sudjelovanje u istraživanju, odnosno u jačanju svojih profesionalnih kompetencija. Nakon prvotnog nepovjerenja i reznirisanosti postepeno je dio odgojitelja razvio želju da angažirano i predano sudjeluje u procesu promjena.

Zaključak

Povjerenje, tolerancija, objektivna razmjena informacija, zajedništvo te stalna težnja ka zajedničkom cilju bitni su uvjeti da bi odgojitelji i roditelji bili što usklađeniji, a time i uspješniji u odgoju i obrazovanju djece. Usklađenost odgojnih postupaka u obitelji i vrtiću otvara mogućnosti ka povoljnijem utjecaju na dijete, što će sukladno dječjim razvojnim mogućnostima potpomoći njegovom daljnjem odrastanju (Ljubetić 2014).

Put implementiranja vizije promjena u samu odgojno-obrazovnu praksu nije linearan, mehanički ni brz proces. Promjene se ne mogu dogoditi preko noći, a tek dio odgojno-obrazovnih djelatnika pod utjecajem zajedničkih diskusija te samostalnih refleksija postupno i sporo počinje sukonstruirati znanja koja su rezultat analize i refleksije vlastite odgojno-

obrazovne prakse i kulture vrtića, a ne prijenosa znanja. Realizacija akcijskog istraživanja i uvođenje inovacija u odgojno-obrazovnu praksu određene su intrinzičnom motivacijom sudionika, kontinuiranim učenjem te dobrim transferom znanja unutar ustanove. Ograničavajući faktor za uspješniju provedbu istraživanja jednim djelom temelji se u nedovoljnoj osposobljenosti praktičara za provođenje istih te činjenici da se promjene događaju isključivo na leđima visoko motiviranih pojedinaca, a promjena odgojno-obrazovne prakse iziskuju mijenjanje kulture ustanove za što nije dovoljan pojedinac, odgojno-obrazovnu praksu moguće je mijenjati isključivo korištenjem snage grupe. Provedeno akcijsko istraživanje izazovno je iskustvo. Ono predstavlja temelj za oblikovanje otvorenog okruženja ustanove u kojem odgojno-obrazovni djelatnici imaju prostor izražavati ideje i stavove te iste mijenjati pod utjecajem zajedničke diskusije, refleksivne prakse i novostečenih znanja te time doprinosti boljem razumijevanju i postupnom mijenjanju vlastite prakse i kurikuluma ustanove.

Literatura

- Bizjak Igrec, J., Galić, M. i Fajdetic M. (2014). Pedagoški portfolio – stručni prilozi za rad stručnih suradnika pedagoga u osnovnim i srednjim školama. Zagreb, Profil.
- Ljubetić, M. (2013). Partnerstvo obitelji, vrtića i škole - vježbe, zadatci, primjeri. Zagreb, Školska knjiga.
- Ljubetić, M. (2014). Od suradnje do partnerstva obitelji, odgojno obrazovne ustanove i zajednice. Zagreb, Element.
- Milanović, M. i sur. (2014). Pomozimo im rasti - priručnik za partnerstvo odgojitelja i roditelja. Zagreb, Golden marketing-Tehnička knjiga.
- Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2015). Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_01_5_95.html.
- Višnjić Jevtić, A. (2018). Suradnički odnosi odgojitelja i roditelja kao pretpostavke razvoja kulture zajednice. V A. Višnjić Jevtić i I. Visković (ur.), Izazovi suradnje: razvoj profesionalnih kompetencija odgojitelja za suradnju i partnerstvo s roditeljima (str. 15 – 66). Zagreb, Alfa.
- Višnjić Jevtić, A. i Visković I. (2018). Uvod. V A. Višnjić Jevtić i I. Visković (ur.), Izazovi suradnje: razvoj profesionalnih kompetencija odgojitelja za suradnju i partnerstvo s roditeljima, (str. 9 - 14). Zagreb, Alfa.

DJECA, RODITELJI, MEDIJI

Sažetak: Cilj istraživanja bio je provjeriti prisutnost pojedinih medija u odrastanju djece na način kako to vide i doživljavaju njihovi roditelji te kritički odnos roditelja prema tom faktoru dječjeg života jer mediji su već nekoliko desetljeća nezaobilazni dio djetinjstva svakog čovjeka. U istraživanju je sudjelovalo sto trideset (130) roditelja čija djeca su polaznici tri vrtića sa područja Grada Zagreba i Zagrebačke županije. Odgovarali su na devetnaest (19) pitanja vezanih uz prisutnost medija u slobodnom vremenu njihova djeteta. Budući da djeca imitiraju likove iz svojih omiljenih animiranih i igranih filmova i serija, s njima se identificiraju, zanimalo nas je koliko vremena provode gledajući ih, koji su im omiljeni sadržaji te koje TV programe najviše prate. Odgojitelji u vrtićima primijetili su da ponašanje djece i njihov rječnik u sve većoj mjeri odgovara nekim od popularnih likova sa TV ekrana, Youtube-a ili igrice na računalu. Koliko su još uvijek popularne knjige i slikovnice možemo se uvjeriti svakodnevnim boravkom sa djecom u grupi, gdje svatko u bilo koje vrijeme može uzeti i prelistati ono što mu se čini interesantnim. Da li je to slučaj i kod kuće? Odgovor roditelja nam je svakako važan i značajan pokazatelj da još uvijek postoji interes za taj oblik doživljaja priče, ali i za dostupnost informacija na „stariji“ način.

Ključne riječi: djeca, roditelji, mediji, filmovi, serije, priče

CHILDREN, PARENTS, MEDIA

Abstract: The goal of the research was to verify the presence of certain media in children's upbringing in the way that their parents see and experience it, and the critical attitude of parents towards this factor in children's lives, because media have been an unavoidable part of every person's childhood for several decades. One hundred and thirty (130) parents whose children attend three kindergartens from the City of Zagreb and Zagreb County participated in the research. They answered nineteen (19) questions related to the presence of the media in their child's free time. Since children imitate characters from their favorite animated and feature films and series, and identify with them, we were interested in how much time they spend watching them, what their favorite content is, and which TV programs they follow the most. Kindergarten teachers have noticed that children's behavior and their vocabulary increasingly correspond to some of the popular characters from TV screens, YouTube or computer games. We can see how popular books and picture books are still by spending time with children in a group every day, where everyone can pick up and flip through what seems interesting to them at any time. Is this the case at home as well? The parents' response is certainly an important and significant indicator for us that there is still interest in this form of story experience, but also in the availability of information in an "older" way.

Keywords: children, parents, media, films, series, stories

Uvod

Najjednostavniji i najdostupniji način zabave koji možemo ponuditi djeci danas su animirani filmovi koji se u svijetu proizvode sve više i brže. U svakoj trgovini i na svakom kiosku dostupni su na DVD-ima, neprestano se prikazuju u kino dvoranama, nude se na Youtube-u te postoji velik broj televizijskih programa koji su specijalizirani samo za takve sadržaje. Dakle, nude se djeci svakodnevno i u velikim količinama. Slično je sa igranim serijama za djecu i adolescente. Slobodno vrijeme koje su nekad djeca provodila u igrima na zraku ili čitajući neku zanimljivu knjigu, neki časopis ili strip zamijenilo je sjedenje ispred ekrana. Velik broj tih sadržaja je agresivnog karaktera, a prema ranijim istraživanjima koja smo proveli ustanovili smo da su takvi sadržaji djeci vrlo privlačni i zabavni. Još je 1961. psiholog Albert Bandura proveo istraživanje u kojem su predškolska djeca promatrala njima nepoznatu osobu kako na različite načine tuče lutku Bobo. Nakon nekog vremena, djeca su bila ostavljena u istoj prostoriji sa istom lutkom prema kojoj su se ponašala identično kao i osoba prije njih. Tukla su lutku rukama i nogama, udarala ju, bacala. Rezultati su pokazali da će djeca biti agresivna kao i model koji su pratila, odnosno da se radi o učenju po modelu. Takve su rezultate pokazala i ponovljena istraživanja. Roditelji često ne razmišljaju o sadržaju i karakteru ponuđenog, prethodno se ne informiraju o istom, nemaju ga vremena pogledati sa djetetom niti razgovarati o dobrim i lošim postupcima likova, bitno im je da se djeca zabave, da budu zadovoljna, da su ispunila slobodno vrijeme.

Ipak, neki od tih sadržaja imaju pozitivne strane: djeca usvajaju nove pojmove i pobuđuju interese za njih, utvrđuju svoja iskustva, obogaćuju rječnik i spoznaju, potiču djecu na učenje, razvijaju maštu, potiču razvoj solidarnosti. Mediji doista na djecu mogu istovremeno imati i pozitivne i negativne posljedice, sve ovisi o sadržajima koji se u njima nalaze, kontekstu u kojima ih djeca doživljavaju i o individualnim osobinama djece koja ih koriste.

Djeca u vrtiću najviše vremena provode u igri, slična je situacija i kod kuće. Međutim, nakon igre najdraži su im mediji koji također igraju veliku ulogu u njihovu životu. Televizija je primarni medij koji zanima djecu zahvaljujući bogatstvu televizijskih programa, a danas svaka obitelj posjeduje televizijski prijemnik, neke i više od jednog. Važnu ulogu ima i čitanje priča, koje je još uvijek popularno, a vremenom raste zanimanje za računalne igre i računalo (Mikić, 2002). Veliki utjecaj medija na djecu može biti pokazatelj buduće medijske pismenosti, stoga je bitno da su poučavatelji djece medijski pismeni, jer samo takve odrasle osobe mogu medijski opismeniti dijete. Zato je roditeljima, odgojiteljima i nastavnicima važna medijska pismenost, da bi razumjeli djecu i pravilno ih odgojili (Zgrabljic Rotar, 2005). Velik broj ponuđenih slikovnica, časopisa i knjiga, kako kod kuće tako i u vrtiću, potaknut će djecu na prelistavanje, pregledavanje sadržaja, upućivanje pitanja roditeljima i odgojiteljima.

Popularni likovi i svakodnevica

Uočili smo da djeca često pričaju o animiranim filmovima i igranim serijama koje gledaju kod kuće te se uživljavaju u uloge njima omiljenih likova. Neki su od njih u igri Nicky, Ricky, Dicky, Dawn, netko je Violeta, Spužva Bob, Alvin, ili Gru. Dolaze u vrtić u majicama sa slikama Munjevitog Jurića, Batmana, Angry Birds, Štrumfova, donose Superwings letjelice, pričaju o tome što su gledala i na kojem programu, što će ići gledati u kino, koju će im roditelji kupiti majicu ili igračku. Prema ranijem istraživanju o popularnosti junaka provedenim među djecom u dva zagrebačka dječja vrtića 2011., gdje su na vrhu liste uglavnom pozitivni likovi, htjeli smo provjeriti da li slično misle i roditelji (Kučan, Ložnjak, 2011). Prateći i analizirajući raspored nekih TV programa, zaključili smo da gotovo dvije trećine sadržaja odgovara agresivnom karakteru, stoga smo željeli isto usporediti sa razmišljanjem roditelja. Pretpostavili smo da zato djeca velik dio vremena provode pred različitim ekranima gledajući njima namijenjene sadržaje, ali i da ih u tome podržavaju roditelji. Zato smo u istraživanje uključili roditelje koji su odgovarali na pitanja pomoću kojih ćemo doći do zaključka o njihovom stavu prema uključenosti medija u život djece i odnosu prema njima.

Rezultati istraživanja

Na devetnaest pitanja koje je sadržavao Upitnik odgovorilo je sto trideset roditelja djece od navršene pete do sedme godine života (najmlađe dijete bilo je staro pet godina i četiri mjeseca, a najstarije sedam godina i tri mjeseca). Većina roditelja tvrdi da djeca gledaju animirane filmove (99,23%), dok igrane serije i filmove prate u nešto manjem broju (66,15%). Puno manje ih zanimaju dokumentarni filmovi o životinjama i putopisne reportaže (tek 22,31%). Nešto više od polovice ispitanika (51,54%) misli da na ponuđenim programima ne prevladavaju sadržaji agresivnog karaktera. Čak se 67,69% slaže da njihova djeca imitiraju omiljene likove iz crtića, serija i filmova. Dok promidžbene poruke koje se prikazuju u pauzi gleda 57,69% djece, roditelji se slažu da one utječu na kupovinu igračaka popularnih likova (64,62%). Roditelji tvrde da se djeca vrlo dobro služe pametnim telefonima, tabletima i računalima jer znaju na uređajima pronaći i uljučiti Youtube (77,69%) gdje mogu gledati njima zanimljive sadržaje i kad nisu kod kuće. U sličnim situacijama mogu igrati igrice, što radi približno isti broj djece (73,85%). Iako nismo postavljali pitanja o kojim se igricama radi, a prateći interes djece za računalne igrice u vrtiću, vjerovat ćemo roditeljima da one nisu agresivnog karaktera, kako ih tvrdi 80%. U vrtiću se uglavnom radi o igricama koje se baziraju na prepoznavanju slova, brojeva, boja, labirintima, slagalicama, izbjegavanju zamki i sl. za koje djeca tvrde da igraju i kod kuće. Iako postoji velik broj igara za računala koje su vezane uz neke poznate crtiće, serije i filmove, takve nisu toliko popularne koliko smo

pretpostavljali jer roditelji u 60% slučajeva tvrde da one djecu ne interesiraju. Vrtići u kojima je istraživanje provedeno posjeduju velik broj televizijskih prijemnika, gotovo dvije trećine soba dnevnog boravka ih posjeduje, kao i DVD playere, dok je računala puno manje. Ne upotrebljavaju se svakodnevno

i uglavnom su korisni za djecu i odgojitelje u igri i radu. Roditelji se u velikom broju slažu da je za njihovu djecu dobro da u vrtićkoj sobi dnevnog boravka bude televizor (69,23%), a tek ih nešto manje (55,38%) podržava i računalo. Sve sobe posjeduju svoje centre za početno čitanje i pisanje, u kojima se nalazi velik broj slikovnica, časopisa i knjiga koje se svakodnevno prelistavaju, neke se donose od kuće, opisuje se ono što se vidi na slikama, izmišljaju se neke nove priče ili se mijenjaju događaji prema postojećim slikama i fotografijama. Da su takvi sadržaji zanimljivi djeci kod kuće tvrdi 91,54% roditelja (svi gore navedeni podaci vidljivi u Tablici 1.), a većina djece (57,69%) posjeduje preko dvadeset slikovnica (Tablica 4.). Nadamo se da će pričanje priča ostati još dugo popularno jer djeca ih vole slušati, a odraslima nije teško pričati. Podatak potkrepljuje Tablica 5. koja pokazuje koliko učestalo roditelji pričaju priče djeci. Tek nešto manje od polovice (44,61%) ih to čini više puta tjedno, no ipak je velik broj onih koji to čine samo jednom tjedno ili vrlo rijetko. Tablica 2. pokazuje vrijeme koje djeca provode ispred TV prijemnika, a prema izjavi roditelja najveći dio (40%) provede između jednog i dva sata prateći svoje omiljene programe. Prema Tablici 3. najpopularniji program je RTL Kockica koji prati čak 70% djece, Nickelodeon je drugi sa velikim zaostatkom (19,23%), dok se ostali programi prate rijetko.

Prikaz rezultata istraživanja u tablicama:

	DA (%)	NE (%)
1. Gleda li vaše dijete animirane filmove?	99,23	0,77
2. Gleda serije i igrane filmove za djecu?	66,15	33,85
3. Gleda li dokumentarne filmove o životinjama, putopisne reportaže i sl.?	22,31	77,69
4. Mislite li da na programima za djecu prevladavaju sadržaji agresivnog karaktera?	48,46	51,54
5. Imitira li dijete omiljene likove iz crtica/serija/filmova?	67,69	32,31
6. Da li dijete za vrijeme igre ima uključen TV prijemnik? (pasivno praćenje programa)	24,62	75,38
7. Gleda li reklame u pauzi između dva zanimljiva sadržaja?	42,31	57,69
8. Traži li vas dijete da mu kupujete igračke-likove iz omiljenih filmova?	64,62	35,38
9. Zna li na mobitelu/tabletu/računalu uključiti Youtube?	77,69	22,31
10. Igra li igrice na mobitelu/tabletu/računalu?	73,85	26,15
11. Da li su te igrice agresivnog karaktera?	20	80
12. Da li su te igrice vezane uz poznate crtice/serije/filmove?	40	60
13. Da li je dobro da u vrtićkoj SDB bude TV prijemnik?	69,23	30,77
14. Da li je dobro da u vrtićkoj SDB bude računalo?	55,38	44,62
15. Zanima li se vaše dijete za slikovnice i knjige?	91,54	8,46

Tablica 1. Prisutnost medija u obiteljskom domu

Koliko vremena dnevno provodi vaše dijete gledajući TV program?	%
a) Pola sata	9,23
b) Oko jedan sat	31,54
c) Jedan do dva sata	40
d) Više od dva sata	19,23

Tablica 2. Vrijeme provedeno uz TV

Koji od navedenih programa vaše dijete najviše voli gledati?	%
a) Baby TV	3,08
b) Boomerang	3,08
c) Cartoon Network	1,53
d) Disney Channel	0
e) Mini TV	3,08
f) Nickelodeon	19,23
g) RTL Kockica	70

Tablica 3. Omiljeni TV programi

Koliko slikovnica ima vaše dijete?	%
a) Manje od 5	2,31
b) 5 - 10	15,39
c) 10 - 20	24,61
d) Više od 20	57,69

Tablica 4. Dijete i slikovnice

Koliko često djetetu pričate priče?	%
a) Svaki dan	15,39
b) Više puta tjedno	44,61
c) Jednom tjedno	20
d) Rijetko	20

Tablica 5. Učestalost pričanja priča

Razvoj medija i njihova uloga u odrastanju djece

Mediji se razvijaju intenzivno i sve brže, prije tridesetak godina u Hrvatskoj smo imali tek dva TV programa da bi početkom devedesetih dobili treći državni i nekoliko lokalnih. Danas imamo četiri državna i na desetke komercijalnih i lokalnih. Animirani filmovi su se prikazivali ujutro na obrazovnom programu, jedan petominutni je bio oubičajen u 19,15 sati, kasnije su se pojavljivali programi specijalizirani za animirane filmove koje su mogli gledati samo korisnici satelitskih antena, a danas su prisutni u svakom domu koji je spojen na telefonski kabel. Osamdesetih godina prošlog stoljeća smo iz inozemstva ili u tzv. Posrednicima nabavljali konzole za jednostavne TV-igrice, za nešto složenije smo koristili računala Commodore, Spectrum i Schneider sa programima snimljenima na kasetu dok danas igre možemo igrati on line. Osim doma, vrtića i škole djeca različite sadržaje mogu pratiti na pametnim telefonima i tabletima bilo gdje i bilo kad, što je još prije desetak godina izgledalo vrlo nestvarno, kao scene iz SF filmova.

U usporedbi sa nekim ranijim istraživanjima koja su pokazala da djeca provode čak tri do četiri sata ispred ekrana, iako se radi o starijoj djeci od 11 do 15 godina, (Ilišin, Marinović Bobinac, Radin, 2001), možemo biti zadovoljni, no ulogu ima i vrsta sadržaja koji djeca prate. Kao primjer možemo navesti mlađu vrtićku grupu praćenu tijekom prvih pet mjeseci 2017. godine u Dječjem vrtiću „Šegrt Hlapić“, u čijoj sobi dnevnog boravka je bilo računalo. Djeca su tražila odgojitelja da im potraži na Youtube-u glazbene klipove dječjih pjesmica, pogledala bi ih nekoliko, malo zaplesala i nastavila se igrati. Upravo su glazbeni brojevi poslužili za kopiranje koreografija koje su upotrebljavala za svoje pjesme. Pričala su o tome

kako kod kuće gledaju sličan program, ali i filmove o životinjama te nezaobilazne crtiće. Uglavnom su se uživljavala u uloge životinja, neka su bila su lavovi, medvjedi, lisice, morski psi, druga pak Spužva Bob, Alvin, Jagodica Bobica i Ninje kornjače koje su uvodile red u skupini i dijelile pravdu. Kao razlozi za gledanje televizije ističu se najviše navika i dosada, bijeg od realnosti,

potreba za zabavom i opuštanjem te učenje. Često je TV program dobar izvor tema za razgovor, a roditeljima mlađe djece televizija puno puta čuva i zabavlja djecu, služi kao dadilja (Clifford, Gunter, McAleer, 1995). Mlađa su djeca ipak manje usmjerena na program, više su zaokupljena nekom drugom aktivnošću, često igrom, tako da možemo reći da ih velik dio pasivno prati program.

Zapravo bi najveću ulogu u izgradnji vrijednosnog sustava trebala imati obitelj (Ilišin, Marinović Bobinac, Radin, 2001), što je i razlog istraživanja među roditeljima. Roditelji su oni koji prvenstveno vode svoje dijete i ukazuju na vrijednosti u društvu, prihvatljiva ponašanja te opasnosti s kojima se dijete može suočiti. Ipak dijete najviše vremena provodi upravo s njima, vrtić i škola su dakako nezaobilazni faktori, no njihova je uloga nešto manja. Pravilnim izborom ponuđenog u medijima, upoznavanjem djece sa kvalitetnom ponudom koja je prilagođena njihovom uzrastu te zanimljivim temama, utjecat ćemo na djecu da sa velikim interesom prate sadržaje koji će ih zabaviti i uz koje će učiti.

Literatura

- Clifford, B., Gunter, B., McAleer, J. (1995). *Television and Children: Programme Evaluation, Comprehension and Impact*. NJ: Lawrence Erlbaum Associates
- Ilišin, V., Marinović Bobinac, A., Radin, F. (2001). *Djeca i mediji*. Zagreb: Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži, Institut za društvena istraživanja
- Kučan, D., Ložnjak, B. (2011). U svijetu crtića. U: D. Mikas (ur.). *Zbornik radova Mirisi djetinjstva*, 17. Dani predškolskog odgoja Splitsko-dalmatinske županije (str. 139-142). Dječji vrtići u Solinu, Kaštelima i Trogiru
- Mikić, K., (2002). *Mediji i dječja svakidašnjica*.
- http://www.hfs.hr/nakladnistvo_zapis_detail.aspx?sif_clanci=170#.XEYCVxKiM8 (posjećeno 2.5.2018)
- Zgrabljic Rotar, N. (2005). *Medijska pismenost i civilno društvo*. Sarajevo: Medijski Centar.

SURADNJA S RODITELJIMA DJECE MLAĐE VRTIČKE DOBI

Sažetak: Rani i predškolski period u životu djece smatra se najvažnijim periodom za dalji razvoj i odrastanje djece u odrasle osobe. Vrijednosti usađene u tom periodu temelj su daljeg socio-emocionalnog, spoznajnog i cjelokupnog razvoja. Polazeći od toga da je roditelj primarni i najvažniji odgojitelj svoje djece, vrtići osim odgojno-obrazovne uloge unutar same ustanove, imaju zadaću pružiti suvremenoj obitelji potpunu potporu u odgoju i obrazovanju. Suradnja na relaciji između obitelji i vrtića moguća je uz međusobno povjerenje, razumijevanje, slušanje, spremnost na dijalog i fleksibilnost. Noseći se sa svim izazovima i stalnim promjenama današnjeg društva odgojitelji imaju važnu ulogu u izgradnji partnerskog odnosa djeteta – roditelj – odgojitelj – vrtić. U radu ćemo prikazati primjer dobre prakse o suradnji i uključivanju roditelja u život skupine mlađe vrtićke dobi.

Ključne riječi: djeteta, obitelj, odgojitelji, vrtić, partnerstvo.

COOPERATION WITH PARENTS OF KINDERGARTEN CHILDREN

Abstract: The early and preschool period in children's lives is considered the most important period for the further development and growth of children into adults. The values instilled in that period are the basis of further socio-emotional, cognitive, and overall development. Starting from the fact that parents are the primary and most important educators of their children, kindergartens, in addition to the educational role within the institution itself, have the task of providing the modern family with complete support in upbringing and education. Cooperation in the relationship between family and kindergarten is possible with mutual trust, understanding, listening, readiness for dialogue and flexibility. Coping with all the challenges and constant changes of today's society, educators play an important role in building a partnership between child - parent - educator - kindergarten. In the paper, we will present an example of good practice on cooperation and involvement of parents in the life of the younger kindergarten age group.

Keywords: child, family, educators, kindergarten, partnership.

Uvod

Prvi susret djeteta s vrtićem predstavlja jedan od najvažnijih trenutaka u dječjem odrastanju. Unutar njega djeteta razvija iskustva koja utječu na njegov socio-emocionalni, spoznajni i cjelokupni razvoj te stječe kompetencije koje su temelj njegovog odrastanja u odraslu osobu. Samim time predškolske ustanove su najvažnije karike u predškolskom razdoblju. U tom procesu jednu od najvažnijih uloga imaju i roditelji. Suradnja roditelja i vrtića jedan je od najvažnijih preduvjeta za optimalan rast i razvoj. Uključivanjem roditelja u našu skupinu kroz različite oblike suradnje odlučile smo fokus usmjeriti na izgradnju partnerskog odnosa i stvaranje međusobnog povjerenja. Cilj je stvoriti odnos u kojem se roditelj osjeća kao ravnopravan sudionik u odgojno-obrazovnom procesu.

Suradnja s roditeljima

Nakon rođenja djeteta razvija prvi kontakt sa svojom okolinom pri čemu započinje njegov emocionalni razvoj. U tome glavnu ulogu imaju roditelji. Oni su glavni faktor i model u životu svakog djeteta, posebno u predškolskom razdoblju. Do polaska u vrtić roditelji predstavljaju uzor po kojima djeca uče i usvajaju određene obrasce ponašanja. Prvi susret i upoznavanje s vrtićem za djeteta predstavlja nepoznatu i novu situaciju koja često izaziva stres i nelagodu. Uz djeteta i roditelji se prvi puta susreću s predškolskim ustanovama i pravilima unutar istih. U tom prvom kontaktu glavnu ulogu imaju odgojitelji koji kao kompetentni stručnjaci olakšavaju proces prilagodbe i stvaraju suradnički odnos. Vrlo je važno da roditelji steknu povjerenje u odgojitelje i odgojno-obrazovni sustav jer ono što osjeća roditelj osjeća i djeteta. Siguran i sretan roditelj podrazumijeva sigurno i sretno djeteta. Kvalitetna suradnja između roditelja i odgojitelja preduvjet je za optimalan rast i razvoj djeteta. Za ostvarivanje suradnje i roditelji i odgojitelji imaju istu razinu odgovornosti koja vodi ka zajedničkom cilju, dobrobiti djeteta. Ona podrazumijeva zadovoljavanje svih potreba djeteta, poštivanje svih

prava i autonomije djeteta. Odgojitelji kao profesionalci u svom poslu i vrtići kao odgojno-obrazovne ustanove imaju zadaću roditeljima pružiti potporu i sudjelovanje u svim aspektima unutar vrtićkog života. Za ostvarenje kvalitetne suradnje potreban je dijalog, fleksibilnost, objektivnost, uvažavanje i međusobno poštovanje te emocionalna pismenost.

„Partnerstvo traži veliko povjerenje, izuzetnu otvorenost i toleranciju, a prije svega objektivnost i sposobnost za razmjenu informacija.” (Milanović i suradnice, 1997, str. 22).

U odgojnoj skupini Sovice od najranije dobi njeguje se partnerski odnos s roditeljima. Različitim oblicima suradnje roditelje se uključuje u vrtićki život te im se daje mogućnost izbora na koji način žele sudjelovati.

Svakodnevno s roditeljima usmeno se izmjenjuju najvažnije informacije o djetetu, a putem oglasne ploče roditelji imaju uvid u tjedna događanja i aktivnosti u skupini s prigodnim tekstovima pjesmica, priča koje su ponuđene djeci te stručnih tekstova o odgoju i obrazovanju. Ovakav tip podrazumijeva neverbalnu komunikaciju između odgojitelja i roditelja. Roditeljski sastanci su najčešći oblik suradnje, a oni mogu biti informativni, komunikacijski i tematski. Roditeljske sastanke organiziraju odgojitelji i na njih su pozvani svi roditelji što im daje priliku za međusobno upoznavanje i druženje. Također, roditeljima su ponuđeni individualni sastanci s odgojiteljima na kojima mogu saznati više o ponašanju djeteta u vrtiću te međusobno razmijeniti informacije. Kroz godinu dana roditeljima su bili nuđene i tematske radionice, organiziranje božićnog sajma, tematska gostovanja u skupini, organizirane izložbe dječjih likovnih radova u Knjižnicama Grada Zagreba, sudjelovanje na javnoj kreativnoj radionici božićne tematike te druženja s djecom.

Nudeći različite oblike suradnje roditelji su mogli birati tip koji im najviše odgovara. Takvim načinom poštuje se roditeljska autonomija i pravo na izbor te dolazi do izražaja njihova kreativnost, mašta, inicijativa, produktivnost i timski rad. Kroz suradnju roditelji dobivaju priliku za međusobnim upoznavanjem i stvaranjem novih prijateljstva što također pridonosi pozitivnom ozračju skupine.

Zaključak

Stvaranjem i osiguravanjem kvalitetne suradnje na relaciji dijete-roditelj- odgojitelj-vrtić utječe se na kvalitetan rast i razvoj predškolskog djeteta što je preduvjet odrastanja u odraslu osobu. Od kvalitetne suradnje svi sudionici u procesu imaju koristi. Uključivanjem roditelja u život vrtića utječe se na cjelokupni razvoj djeteta pri čemu je naglasak na razvoju samopouzdanja, socijalizacije i vlastite vrijednosti. Roditelji se osjećaju produktivno, zadovoljni sa sobom i dobivaju osjećaj pripadanja skupini. Odgojitelji pak stječu nova iskustva, stalno unapređujući svoj profesionalni rad i osobni razvoj.

Literatura

Milanović M. i suradnice (1997). Pomožimo im rasti; Priručnik za odgojitelje i roditelje. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga.

SURADNJA ŠKOLSKE KNJIŽNICE I DJEČJEG VRTIĆA: DANAS MALI ČITATELJI, SUTRA VELIKI LJUDI

Sažetak: Suradnja Osnovne škole Zlatar Bistrica, tj. školske knjižnice s odgojiteljicama i polaznicima Dječjeg vrtića „Zlatni dani“ u Zlatar Bistrici kontinuirano se potiče kako bi se polaznici vrtića bolje upoznali sa samom školom, s knjižnicom i lakše se integrirali u sustav školovanja pri upisu u prvi razred. S tim u vezi, stručna suradnica knjižničarka osmišljava i dogovara susrete s odgojiteljicama te prilikom posjeta školskoj knjižnici provodi kreativne, poučne i zabavne aktivnosti koje se sastoje od obilaska školske knjižnice, listanja i čitanja knjiga, časopisa, stripova, dječjih enciklopedija, gledanja crtanih filmova, bojanja, igara o knjižnici i čitanju, izrade stranicnika i slično. Proveden je i projekt za poticanje čitanja Kućice za knjige u kojem je škola surađivala s dječjim vrtićem. Tome su prethodile aktivnosti čitanja, crtanja i razgovora o važnosti čitanja, s čime smo nastavili i dalje čitajući naglas slikovnice Kako je zeko upoznao knjižnicu i Životinjska abeceda o čemu će također biti riječi u članku.

Ključne riječi: dječji vrtić, suradnja, školska knjižnica, škola, poticanje čitanja

COOPERATION BETWEEN THE SCHOOL LIBRARY AND THE KINDERGARTEN: SMALL READERS TODAY, BIG PEOPLE TOMORROW

Abstract: The cooperation of the Zlatar Bistrica Elementary School, i.e. the school library with the teachers and students of the kindergarten in Zlatar Bistrica is continuously encouraged so that the students of the kindergarten become better acquainted with the school itself, with the school library, reading skills and to integrate more easily into the education system when enrolling in the first class. In this regard, the school librarian organizes meetings with the teachers and when visiting the school library, conducts creative, educational and fun activities that consist of visiting the school library, reading books, magazines, comics, children's encyclopedias, watching cartoons, coloring, games about the library and reading and the like. A project to encourage reading, the Book Houses was also implemented, in which the school collaborated with the kindergarten. This was preceded by activities of reading, drawing and talking about the importance of reading, which we continued by reading aloud the picture books *How the Bunny Met the Library* and *The Animal Alphabet* which will also be discussed in the article.

Key words: kindergarten, cooperation, school library, school, encouraging reading

Uvod

Školska knjižnica kao informacijsko, medijsko, komunikacijsko i kulturno središte škole, ima zadaću da organiziranim zbirkama knjižnične građe u analognim i digitalnim oblicima te uslugama i radom knjižničarskih djelatnika osigura ispunjavanje odgojno-obrazovnih, informacijskih, stručnih i kulturnih potreba svojih korisnika. S obzirom na to, školska je knjižnica ostvarila suradnju s polaznicima dječjeg vrtića u svrhu ranog poticanja čitanja i pismenosti pa su osmišljene aktivnosti kako u školskoj knjižnici tako i u dječjem vrtiću. U okviru školske knjižnice provode se brojne aktivnosti i projekti za poticanje čitanja: edukativni, kreativni, istraživački projekti, projekti poticanja medijske pismenosti, europski projekti (eTwinning i Erasmus+) gdje je naglašena suradnja s ostalim odgojno-obrazovnim institucijama kao što su škole, a u ovom slučaju i dječji vrtić. Znamo da se čitanje, pisanje i govorenje razvija od najranije dobi i to su temeljne vještine koje i školska knjižnica svojim programima razvija tako da potiče maštu, kreativno mišljenje, samopouzdanje, čitalačke vještine, vještine pisanja i izražavanja.

Središnji dio

Poticajne aktivnosti za male buduće čitatelje kojima su usvajali i poboljšavali svoje čitalačke vještine bile su organizirane u skladu s njihovim uzrastom i mogućnostima pa su se upoznali s knjigama i slikovnicama primjerenima njihovim interesima i razumijevanju, sudjelovanje u aktivnostima čitanja naglas, u igrokazima dobrodošlice za vrijeme posjeta školskoj knjižnici,

u kreativnim aktivnostima kao što je izrada straničnika, obilazak školske knjižnice i upoznavanje s knjižničarkom. Na taj način su se navikavali na prostor škole i školske knjižnice te su bili opušteniji. Školska knjižnica je vrlo važan čimbenik za poticanje cjelovitog razvoja polaznika dječjeg vrtića pa tako i za poticanje čitanja, predčitalačkih vještina i pisanja te komunikacijskih vještina. U školskoj knjižnici je uvijek opuštajuće okruženje, kreativno, okruženje bogato knjigama i slikovnicama, osjećaj „kao doma”, spontano je, zabavno, razvija se ljubav prema knjizi i čitanju, ali djeca listanjem slikovnica i dječjih knjiga zadovoljavaju svoju znatiželju što je onda motivacija za druge naredne aktivnosti i vještine. Polaznicima dječjeg vrtića zabavno je istraživanje knjižnice „u vlakiću“, hodajući iza knjižničarke i razgledavajući knjige, kada listaju i čitaju slikovnice i dječje knjige tada razgovaraju s knjižničarkom o knjigama i navikama čitanja kod kuće i u obitelji te to povezuju s vlastitim iskustvom i knjigama iz vlastite kućne knjižnice. Ovdje oni uče iz neposrednog iskustva. Jedna od aktivnosti koja se može organizirati prilikom posjeta školskoj knjižnici jest igra pogađanja što knjige vole, a što ne vole. Na taj način djeca mogu naučiti osnovne dijelove knjige, kako se knjige čuvaju, kako se s njima ispravno rukuje i slično.

U projektu Kućice za knjige također je ostvarena suradnja s dječjim vrtićem i lokalnom zajednicom, općinom. Projekt je potpomognut sredstvima Ministarstva znanosti i obrazovanja RH i proveden je tijekom Godine čitanja 2021. kako bismo poticali čitanje i pismenost. Kućice za knjige su zapravo mala slobodna knjižnica s knjigama koje čitatelji mogu slobodno posuđivati, pročitati i vratiti. Jedna je takva kućica za knjige postavljena u dvorištu dječjeg vrtića, druga u školskom dvorištu OŠ Zlatar Bistrica, a treća ispred Doma kulture u Zlatar Bistrici pa smo tako povezali školu s lokalnom zajednicom i kulturnom i javnom djelatnošću. Nadalje, učenici su posjetili vrtićarce i čitali im naglas slikovnicu Kako je zeko zavolio knjižnicu autorice Ivanke Ferencić Martinčić. To je bio uzvratni posjet naših učenika polaznika izvannastavne aktivnosti Projektna skupina koji su zajedno s njima sudjelovali u čitateljsko-kreativnoj radionici čitanja naglas. Nakon čitanja održana je kreativna radionica i razgovor o važnosti čitanja, o radnji slikovnice i o glavnim likovima. Polaznici dječjeg vrtića crtali su likove i prizore iz slikovnice pod vodstvom odgojiteljica, školske knjižničarke i učenika uz njihovo aktivno uključivanje i razvijanje vještina cjeloživotnog učenja, vještina pisanja, crtanja, grafomotorike, postavljanja pitanja, prepričavanja slikovnice, suradnje s učenicima, razvijanje samopouzdanja i predvještina čitanja. U aktivnosti čitanja naglas slikovnice Životinjska abeceda autorice Ivanke Borovac, učenici su upoznali polaznike vrtića s hrvatskom abecedom te su nakon toga djeca crtala i ukrašavala početna slova iz naziva životinja.

Zaključak

Prikazane aktivnosti imale su za cilj razvijanje početnih vještina čitanja i pisanja, ljubavi prema knjizi i čitanju i upoznavanju polaznika dječjeg vrtića sa školom prije samog upisa u 1. razred te kod učenika OŠ Zlatar Bistrica razvijanje čitateljskih vještina u različitim okruženjima i situacijama te suradnja s drugim odgojno-obrazovnim institucijama te lokalnom zajednicom. Ove su ih aktivnosti motivirale za slične aktivnosti i projekte, poboljšala se vidljivost školske knjižnice u lokalnoj zajednici, školska knjižnica se otvorila i nečlanovima, realizirale su se kreativne i poučne aktivnosti za usvajanje predčitalačkih vještina, promovirala se knjiga i čitanje, učenici su uzajamno učili, razmjenjivali znanja i iskustva te usvojili vještine cjeloživotnog učenja, čitanja i suradništva.

Literatura

- Čudina-Obradović, M. (1996). *Igrom do čitanja: igre i aktivnosti za razvijanje vještina čitanja u djece od 3. do 10. godine*. Školska knjiga.
- Gabelica, M. ; Težak, D. (2017). *Kreativni pristup lektiri*. Sveučilište u Zagrebu-Učiteljski fakultet.
- Jensen, E. (2003). *Super-nastava: nastavne strategije za kvalitetnu školu i uspješno učenje*. Educa.
- Kelić, M. (2015). *Ovladavanje čitanjem*. Slap.
- Matijević, M. ; Topolovčan, T. (2017). *Multimedijska didaktika*. Školska knjiga-Učiteljski fakultet u Zagrebu.
- Ministarstvo znanosti i obrazovanja. *Standard za školske knjižnice* (2023). https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2023_06_61_1024.html

Peti-Stantić, A. (2019) . Čitanjem do sporazumijevanja: od čitalačke pismenosti do čitateljske sposobnosti. Ljevak.
Visinko, K. (2014) . Čitanje, poučavanje i učenje. Školska knjiga.
Vonta, T.; Balič, F. (2012). Upoznavanje djece sa slikovnicama i knjigama. Dijete, vrtić, obitelj, 66, 2-3.
<https://hrcak.srce.hr/file/183379>

ODGOJITELJI I RODITELJI PARTNERI U ODGOJU PREDŠKOSKE DJECE (PRIMJER DOBRE PRAKSE)

Sažetak: Najvažniji čimbenik u odgoju predškolske djece prvenstveno je obitelj, a vrtić je nadopuna tog odgoja. Bitna zadaća vrtića (odgojitelja) je stvarati kvalitetan partnerski odnos s roditeljima. Partnerstvo na relaciji djeteta-roditelj-odgojitelj ostvaruje se uspostavljanjem dvosmjerne komunikacije i suradnje. Partnerski odnos odgojitelja i roditelja važan je oblik suradnje u procesu odgojno obrazovnog rada u predškolskoj ustanovi. Zajedničkim radom, međusobnim poštivanjem i uvažavanjem ostvarit ćemo cilj, a to je sretno i zadovoljno dijete. Uključivanjem roditelja u odgojno obrazovni proces temelj je kvalitetnog oblika suradnje tj. partnerstva. U našoj odgojnoj skupini najviše interesa pokazalo se za aktivnosti „Roditelj gost u skupini“, koje smo realizirali kroz projekt „Roditelj gost u skupini“. U projekt su se uključili ne samo roditelji već i djedovi i bake. Roditelji, djedovi i bake pokazivali su djeci svoja znanja i vještine u čitanju priča, pjevanju, sviranju, zanatskim vještinama, kroz razne zajedničke radionice, roditeljske sastanke, eko akcije, izlete i sl. Partnerstvo s roditeljima je podrška djetetu u njegovom cjelokupnom razvoju.

Ključne riječi: partnerski odnos, suradnja, komunikacija, projekt, roditelji, odgojitelji

EDUCATORS AND PARENTS AS PARTNERS IN EDUCATION PRESCHOOL CHILDREN (EXAMPLE OF GOOD PRACTICE)

Abstract: The most important factor in the education of preschool children is primarily the family, and the kindergarten serves as a complement to that upbringing. A significant task of the kindergarten (educators) is to establish a quality partnership with parents. Partnership in the child-parent-educator relationship is achieved through two-way communication and collaboration. The partnership between educators and parents is an important form of collaboration in the process of educational work in preschool institutions. Through joint work, respect, and appreciation, we will achieve the goal of a happy and satisfied child. Involving parents in the educational process is the foundation of a quality form of collaboration, i.e., partnership. In our educational group, the most interest has been shown in activities such as „Parent as a Guest in the Group“, which we implemented through the project „Parent as a Guest in the Group“. The project involved not only parents but also grandparents. Parents, grandfathers, and grandmothers presented their knowledge and skills to children in reading stories, singing, playing instruments, craft skills, through various joint workshops, parent meetings, eco-actions, trips, etc. Partnership with parents is support for the child in its overall development.

Keywords: partnership, collaboration, communication, project, parents, educators

Uvod

Partnerski odnos odgojitelja i roditelja u predškolskoj ustanovi važan je čimbenik za cjelokupan rast i razvoj djeteta. U partnerskom odnosu, obitelj i ustanova smještaju dijete, njegovu dobrobit, potrebe i kapacitete u centar pozornosti obiju strana koje imaju iste interese, ciljeve i zadaće. (Ljubetić, M. 2014., str. 6) Kreiranjem poticajnog okruženja u procesu odgojno obrazovnog rada, uključujući roditelje, skrbnike vrtić postaje nadopuna obiteljskog okruženja. Roditelji na taj način postaju partneri u kreiranju odgojno obrazovnog rada slijedeći dječje interese i potrebe. Suradnja između odgojitelja i roditelja temelj je kvalitetnog međusobnog uvažavanja, uključujući dvosmjernu i otvorenu, kontinuiranu komunikaciju, te se na taj način ostvaruju suradnički odnosi.

Primjeri dobre prakse

Dječji vrtić Bukovac uključio je roditelje u kurikulum vrtića, te smo i mi na taj način uključile roditelje u kreiranje odgojno obrazovnog rada skupine „Leptirići“. Roditelji „gost u skupini“ demonstrirali su svoje vještine i znanja. Mijesili su kruh i peciva prilikom obilježavanja „Dana kruha i zahvalnosti za plodove zemlje“ (fotografija 1). Željeli su prikazati i dio svoga zanimanja pa smo ugodili majku medicinsku sestru (fotografija 2), oca informatičara, djeda stolara i slično. Roditelji su sudjelovali i u drugim dogovorenim aktivnostima kao npr. sajmovi (Božić, Uskrs), priredbe, otvorena vrata vrtića, pripremanje zimnice i ostalo. Djeca su

pažljivo pratila aktivnosti koje je pripremila „naša gošća“, te su se aktivno uključivali. Omogućili smo djeci na ovaj način aktivan doživljaj izrade tijesta, piljenja letvica, sjeckanje povrća i spoznaju koji produkti nastaju tim radom. Uključivanjem roditelja u odgojno obrazovni rad željeli smo kod djece stvoriti osjećaj sigurnosti i povjerenja, razviti razumijevanje raznolikosti zanimanja, poticati maštu, a djeca su postavljala pitanja koja podržavaju razvoj kognitivnih vještina.

Zaključak

Partnerstvo između odgojitelja i roditelja u predškolskim ustanovama temelj je za stabilan i kvalitetan dječji rast i razvoj. Međusobna podrška i razumijevanja, zajednički pristup odgoju, doprinose postizanjem sretnog djeteta, roditelja i odgojitelja. Partnerski odnos odgojitelja i roditelja treba biti važna komponenta predškolskog obrazovanja radi postizanja najboljih rezultata za djecu. „Nitko sam ne može činiti velike stvari, ali svatko može činiti male stvari s velikom ljubavlju.

Tek zajednički možemo činiti velike stvari.“ (Majka Terezija)

Literatura

- Ljubetić, M. (2014.), „Od suradnje do partnerstva obitelji“, odgojno obrazovne ustanove i zajednice, Udžbenici sveučilišta u Splitu, Element, Zagreb
- Milanović, M. i suradnici (2014.), „Pomozimo im rasti“, priručnik za partnerstvo odgojitelja i roditelja, Tehnička knjiga, Zagreb

DIGITALNA TEHNOLOGIJA U PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA

Sažetak: Ovaj rad se bavi upotrebom digitalne tehnologije u predškolskom okruženju. Iako su djeca u svojim obiteljima izložena različitim digitalnim sadržajima, u predškolskim ustanovama su digitalni mediji malo zastupljeni. Prostori u kojima borave djeca kao da su izolirani od svijeta koji ga okružuje i u kojemu su različiti oblici digitalnih medija dostupni djeci. Rad pokušava dati odgovore zašto odgajatelji nisu zainteresirani za upotrebu digitalnih sadržaja u većoj mjeri i zašto često vide samo opasnost i rizik u njima. Strah od negativnog utjecaja digitalne tehnologije baziran je na zastarjelom poimanju djeteta kao objekta, koje živi u nekom zrakopraznom prostoru, odvojenom od kulture koja ga okružuje i kojeg treba zaštititi. U radu se opisuje i razmatra kako djeca pristupaju digitalnoj tehnologiji, kako lagano spajaju sve dostupne sadržaje i materijale, povezuju imaginarno i stvarno, bez straha od nepoznatog, neopterećeni obrazovnom politikom, kurikulumom, prikladnim materijalima za određenu dob i sl. U radu se ne umanjuju rizici od prevelike izloženosti ekranima i neprimjerenim sadržajima koji mogu imati negativan utjecaj na dječji razvoj, ali se zastupa stajalište kako bi odgajateljima koristio otvoreniji pristup prema digitalnim sadržajima. Tim pristupom bi odgajatelji, osim opasnosti, vidjeli i nove mogućnosti koje se mogu iskoristiti u komunikaciji s roditeljima i svakodnevnom odgojno-obrazovnom radu.

Ključne riječi: digitalna tehnologija, odgajatelji, predškolska ustanova

DIGITAL TECHNOLOGY IN PRESCHOOL INSTITUTIONS

Abstract: This paper deals with the use of digital technology in the preschool environment. Although children are exposed to various digital content in their families, digital media are not widely represented in preschool institutions. Spaces where children live seem to be isolated from the world that surrounds them and in which various forms of digital media are available to children. The paper tries to answer why educators are not interested in using digital content to a greater extent and why they often see only danger and risk in it. The fear of the negative impact of digital technology is based on the outdated concept of the child as an object, who lives in an empty space, separated from the culture that surrounds him and needs to be protected. The paper describes and considers how children approach digital technology, how they easily combine all available content and materials, connect the imaginary and the real, without fear of the unknown, unencumbered by educational policy, curriculum, appropriate materials for a certain age, etc. The paper does not diminish the risks of excessive exposure to screens and inappropriate content that can have a negative impact on children's development, but the point of view is advocated in order to benefit educators from a more open approach to digital content. With this approach, educators would see, in addition to the dangers, new opportunities that can be used in communication with parents and daily educational work.

Keywords: digital technology, educators, preschool institution

Uvod

Iako su djeca danas u svojim obiteljima izložena različitim digitalnim sadržajima: crtanim i igranim filmovima, aplikacijama, igricama, društvenim mrežama i sl., u predškolskim ustanovama su digitalni mediji malo zastupljeni. Prostori u kojima borave djeca kao da su izolirani od svijeta koji ga okružuje u kojemu su svi mogući oblici digitalnih medija dostupni djeci. Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje navodi „U ranoj i predškolskoj dobi digitalna kompetencija razvija se upoznavanjem djeteta s informacijsko-komunikacijskom tehnologijom i mogućnostima njezine uporabe u različitim aktivnostima“ (MZO 2015, str. 13). Ovo se čini kontradiktorno; trebaju se poticati digitalne kompetencije, a u dječjim vrtićima gotovo da se i ne koristi digitalna tehnologija u odgojno-obrazovnom radu. Kako je to moguće? Razlozi su vrlo različiti; od nedostatka financijskih sredstava za opremanje dječjih vrtića, preko nezainteresiranosti odgovornih osoba koje kroje obrazovnu politiku na svim razinama do straha od novog i nepoznatog kod odgajatelja.

Odgajatelji i digitalna tehnologija

Učestalost korištenja digitalne tehnologije u predškolskim ustanovama se povećava, ali sporo. Odgajatelji se često mogu osloniti samo na vlastite snage. Dio odgajatelja samoinicijativno istražuje i obrazuje se u području digitalnih medija, dok drugi dio nije zainteresirani

za mogućnosti koje digitalna tehnologija pruža, tj. ističu samo negativne strane upotrebe digitalne tehnologije.

U Okviru za digitalne kompetencije nastavnika (eng. DigCompEdu) navodi se kako odgajatelji trebaju imati specifične kompetencije: profesionalne, pedagoške i dječje kompetencije. Specifične kompetencije su podijeljene na šest područja:

1. Profesionalni angažman odgajatelja
2. Digitalni resursi
3. Učenje i poučavanje
4. Procjena
5. Osnaživanje
6. Poticanje digitalnih djece.

Navedena područja obuhvaćaju 22 kompetencije odgajatelja. (Redecker 2017, str. 16)

Djeca i digitalna tehnologija

S obzirom da se djeca s digitalnom tehnologijom susreću u obitelji, Rogulj ističe kako "današnja djeca kao digitalni domoroci ne prave razliku između igre bez digitalnih uređaja i s njima, jer im je to samo igra." (Rogulj 2022, str. 44). Usprkos maloj zastupljenosti digitalnih sadržaja u predškolskim ustanovama, djeca u svojoj igri koriste poticaje koji im nisu ponuđeni unutar ustanove, tj. koriste ih u obiteljskom okruženju. Vrlo čest poticaj za razgovor, simboličku igru, likovne radove, igru konstruiranja je gaming. U sljedećem primjeru prikazana je situacija iz mješovite odgojne skupine. U navedenoj situaciji opisuje se kako Luka i Bruno tijekom jutra konstruiraju lik iz igrice u odgojnoj skupini kako se nastavak te aktivnosti odvijao kod dječaka Luke doma:

Situacija u odgojnoj skupini:

L: Idemo napraviti onog Steva iz Minecrafta?

B: Ja ti baš puno ne igram igrice...

L: Nije važno budemo zajedno. Prvo nam treba veliki bijeli papir.

Pronalaze papir, crtaju lik, režu ga i lijepe dijelove, ali je papir pretanak

L: Nije dobar papir. Treba nam ...znaš onaj debeli koji ne pada.

Luka odlazi do hamera i uzima nekoliko komada različitih boja.

E: Sada idemo ...da ovako...ja ću glavu, a ti ruke i noge.

B: Uf, nekako su mi noge čudne...

L: Daj..ovako su bolje...

Luka i Bruno zajedno pokušavaju sastaviti lik iz igrice, ali je papir opet premekan i lik se savija.

B: Znaš one kartone, koje je donesla Stella, možda nam ih teta da ih izrežemo...

L: E, možemo dobiti one kartone iz kupaone?

ODGAJATELJICA: Zašto vam trebaju?

B: Radimo, kako se ono zove... Steve...pa nam papir stalno pada.

JA: Da, papir vam se presavija, premekan je. U redu, ali ću vam ja morati izrezati, karton je pretvrd za vaše škariće.

Zajedno radimo na konstruiranju Steva- Luka i Bruno crtaju, odgajateljica izrezuje karton i na kraju dječaci lijepe kartone.

L: Sad je dobar, samo ne...nije dobro tijelo...

Sljedeći dan je Luka donesao lik Steva, tj. masku glave napravljenu od kartonske kutije. Napravio ga je doma s tatom.

Gaming je zajednički naziv za sudjelovanje djece u online programima. Gaming je „eng. naziv za osobe koje sudjeluju u nekoj igri i ovaj termin se često koristi u za opisivanje cijelog miljea oko računalnih igara“. (Wikipedia). U opisanoj situaciji Luka potiče likovnu aktivnost kojoj je poticaj igrice Minecraft, koju on doma igra. Igrajući Minecraft, Luka koristeći avatar Steva lovi životinje, spava, jede, kopa u rudnicima, gradi razne građevine - on zapravo izgrađuje cijele virtualne svjetove, te proživljava imaginarno iskustvo. U igrici postoji

mogućnost igranja s igračima koji mogu biti čak i na drugim kontinentima i koje neće nikada upoznati u živo. Dolaskom u vrtić Luka svoje iskustvo želi nadograditi i podijeliti s prijateljem iz skupine, pa prvo sami pokušavaju napraviti lik iz igrice, a onda zbog nedostatka odgovarajućeg materijala, traže pomoć odgajateljice. Drugi dan Luka u vrtić donosi Stevea napravljenog od kartonske kutije, a u izrađivanju mu je pomagao tata. U ovom primjeru se vidi kako djeca pronalaze svoje poticaje izvan predškolske ustanove, i bez obzira koliko nepovjerenja prema digitalnim medijima pokazuju odgajatelji, djeca će pronaći način kako svoja različita iskustva preraditi, nadograditi i podijeliti u vrtiću s prijateljima. Djeca će vrlo lagano povezati imaginarno iskustvo igranja igrice kod kuće sa stvarnim životom; pravom igrom i razgovorom sa stvarnim i prisutnim prijateljem u vrtiću - ispreplitanje doživljenog u virtualnom svijetu i stvarnog života. Ovo je primjer kako djeca proživljavaju suvremeno djetinjstvo vrlo razigrano, "ispreplićući višestruke stvarnosti i višestruke dimenzije imaginarnog, doživljenog i stvarnog." (Knight u Schulte i Thompson 2018, str. 134).

Ovdje je zanimljivo kako se Bruno, koji ne zna koja je igrice u pitanju, zapravo neizravno upoznaje s njom, tako što izrađuje lik iz igrice od papira. Dječak nikada nije igrao igricu, ali se upoznao s njom tako što je odlučio sudjelovati u aktivnosti koju je predložio prijatelj. Djeca su otvorena prema svim mogućnostima i prilikama za igranje, učenje i umjetničko izražavanje, neovisno što propisuje (ili ne propisuje) kurikulum. Dijete ima dostupan digitalni sadržaj, u ovom slučaju igricu, koju igra kod kuće, a onda to iskustvo igranja igrice postane poticaj u vrtiću za likovni uradak koji se realizira s materijalima koji se standardno nalaze u vrtiću; papir, hamer, škare, ljepilo. Znači, dijete vrlo lagano spaja sve dostupne sadržaje i materijale, povezuje imaginarno i stvarno, bez straha od nepoznatog, neopterećeno obrazovnom politikom, kurikulumom, prikladnim materijalima za određenu dob i sl. S obzirom da, "vrtići nisu monolitni jer se stalno događaju poremećaji, kretanja i susreti" (Knight u Schulte i Thompson 2018, str. 139), možda bi odgajatelji iz ovog primjera mogli naučiti nešto, npr. biti otvoren prema nečemu novom-digitalnim sadržajima. Lakoća kojom djeca pristupaju novom, njihova znatiželja, način na koji uče kako se koristiti novim sadržajem, kako kombiniraju nova iskustva iz obiteljskog okruženja s poznatim sadržajima u vrtiću, mogli bi biti poticaj odgajateljima da i oni postanu otvoreniji za nova iskustva. Djeca u svojim domovima imaju razne digitalne medije koje koriste, a odgajatelji nisu baš zainteresirani za ta dječja iskustva, djelom zbog straha, a djelom zbog toga što se drže svojih uvjerenja kako digitalnoj tehnologiji nije mjesto u vrtiću, tj. tu se otvara pitanje povezano s konceptima prikladnosti. Tokom obrazovanja odgajatelji su naučili koji su materijali prikladni za djecu, pa tako Knight navodi kako su „papir, paste, drvene bojice, tempere i glina prihvaćene su kroz različite diskurse umjetnosti ranog djetinjstva koji ih proglašavaju primjerenima za dob“ (Knight u Schulte i Thompson 2018, str. 142) dok Krechevsky navodi kako se „ovo stajalište vidi u tekstovima o obrazovanju u ranom djetinjstvu koji obično povezuju najbolju praksu, visokokvalitetnu igru i njegovanje kreativnosti s određenim prikladnim materijalima“ (Krechevsky 2001, str. 252). Prikladne su npr. drvene bojice, vodene boje, tempere, papir, glina dok digitalne tehnologije nisu u popisu primjerenih poticaja za djecu. Grosz, smatra kako je „potrebno u popis materijala koji se nalaze u dječjim vrtićima dodati i digitalne uređaje.“ (Grosz 2009, str. 89)

Djeca ne sjede pasivno ispred ekrana, a sadržaji koje promatraju ne ulaze u njihove mozgove bez dječje reakcije. Svako iskustvo koje su djeca doživjela, pa tako i iskustvo vezano uz sadržaje viđene na nekom ekranu, djeca preraduju. Henry Jenkins je u svom eseju iz 1988. godine "Going Bonkers! Children, Play and Pee Wee", i u blogu iz 2010. godine "Going Bonkers! Revisited." (McClure u Schulte i Thompson 2018, str. 156). opisao kako je njegov petogodišnji sin s prijateljima gledao dječju emisiju Pee Wee Playhouse. Oni nisu pasivno gledali emisiju nego su komentirali viđeno, izmišljali su priče te su crtali. Jenkins navodi „kako djeca nisu „igrala scenarij“, niti je ekran djelovao na njih bez njihove svijesti.“ (McClure u Schulte i Thompson 2018, str. 156). Nadalje Jenkins objašnjava kako

„djeca nisu bila pasivni primatelji, već su dječju emisiju koristili za maštovitu igru i za konstruiranje vlastitih zajedničkih značenja.“ (McClure u Schulte i Thompson 2018, str. 156). Djeca pričaju o viđenom s članovima obitelji, prijateljima, drugim odraslim osobama, vrlo često glume najzanimljivije dijelove-uz velike prilagodbe i promjene te likovno izražavaju svoje iskustvo. Marissa McClure 2018. godine u svojim istraživanjima, potvrđujući pri tome, ranije navedene, Jenkinsonove zaključke, navodi kako „geografski, jezično i kulturološki različite skupine male djece uključuju digitalne tehnologije u svakodnevni život i igru“ (McClure u Schulte i Thompson 2018, str. 156). Znači, sva su djeca, bez obzira na spol, rasu, na mjesto na kojemu žive, okružena različitim vidovima tehnologije i zato ju integriraju na bezbroj načina u svoj svakodnevni život. Nije moguće djecu izolirati od kulture koja ih okružuje, od realnosti u kojoj odrastaju.

Uzroci straha

Ukoliko se malo zadržimo na činjenici kako se odgajatelji boje novoga, trebali bi se zapitati gdje leži uzrok tog straha od digitalne tehnologije? Gledajući unatrag, navodi Marissa McClure, može se vidjeti da „medijska panika oko opasnosti provođenja vremena ispred ekrana ima zajedničke elemente s panikom iz prošlosti (...) strah od tehnologije pisanja u sokratovo doba, strah od tiskarskog stroja u 16. stoljeću i „Pokemon panici“ 1997.godine“ (McClure 2018. u Schulte i Thompson 2018, str.155). McClure smatra „kako se ta opća medijska panika povezuje s određenim strahovima vezanim uz djecu i djetinjstvo, tj. tu je u pitanju staro i novo, suvremeno shvaćanje djeteta i djetinjstva“ (McClure 2018. u Schulte i Thompson 2018, str. 155). U slučaju medijske panike, prisutna je stara paradigma; kako su djeca ranjiva te im je potrebna zaštita. Znači, odrasli trebaju i moraju zaštititi djecu od utjecaja digitalne tehnologije. Dolazimo do pitanja kako bi se to djeca mogla zaštititi od utjecaja digitalne tehnologije, kad je digitalna tehnologija prisutna u našoj cijeloj kulturi. Kako odvojiti djecu od kulture u kojoj žive?

S obzirom da se „od druge polovice 20.stoljeća tvrdi kako se dječje stvaranje kreće unutar kultura koje ih okružuju, a istovremeno vidi se stalna zabrinutost zbog toga što djeca privajaju kulture “odraslih“ u svoja zajednička značenja (..) isti impuls da se djeca odvoje od procesa kulture podupire generaliziranu tjeskobu u vezi s digitalnom tehnologijom. To je izravno povezano sa stavom o djeci kao nevinoj i kojoj treba zaštita“ (McClure u Schulte i Thompson 2018, str. 155). Znači, taj silni strah od negativnog utjecaja digitalne tehnologije baziran je na zastarjelom poimanju djeteta kao objekta, koje živi u nekom zrakopraznom prostoru, odvojenom od kulture koja ga okružuje i kojeg treba zaštititi. Takvo razmišljanje bi trebalo napustiti, i okrenuti se suvremenom shvaćanju djeteta kao aktivnog i kompetentnog bića, koje ima vlastite teorije, strategije razmišljanja i načine upoznavanja svijeta. Deklarativno je suvremena slika djeteta prihvaćena, ali u praksi je vidljivo kako to baš nije tako jednostavno. Odgajatelj treba „ohrabriti dijete, ponuditi mu iskustva koja će mu omogućiti osjećaj koherentnosti sa svijetom, a to znači potpuni osjećaj suglasnosti djeteta s njegovim fizičkim, socijalnim i kulturnim okruženjem“ (Bašić u Maleš 2011, str. 33).

Zaključak

Neizbježna je činjenica da će predškolske ustanove jednoga dana biti opremljene digitalnom tehnologijom te će ih odgajatelji morati uključiti u odgojno-obrazovni rad s djecom: za postizanje planiranih pedagoških ciljeva, kao situacijski poticaj za aktivnosti ili u slobodnoj igri gdje djeca različite poticaje kombiniraju, nadopunjavaju i prilagođavaju prema vlastitim mogućnostima i trenutnim interesima. Prije uvođenje digitalne tehnologije odgajatelji će trebati prihvatiti činjenicu „kako digitalne tehnologije maloj djeci pružaju posebne prilike za igru i umjetničko izražavanje koje nadopunjuju druge materijale koji se obično nalaze u vrtiću“ (Knight u Schulte i Thompson 2018, str.149).

Ne umanjujući različite rizike od prevelike izloženosti digitalnim uređajima, neprimjerenim i sadržajima koji potiču agresivno ponašanje ili koji mogu imati negativan utjecaj na

cjelokupni dječji razvoj, smatram kako bi odgajateljima koristilo da imaju malo otvoreniji pristup. Digitalni sadržaji mogu se koristiti na pedagoški primjerene, ciljane načine, npr. u poticanju umjetničkih ili istraživačko-spoznajnih aktivnosti ili kao situacijski poticaj. Tim pristupom bi odgajatelji, u upotrebi digitalnih sadržaja, osim opasnosti, vidjeli i razne mogućnosti koje se mogu iskoristiti u svakodnevnom odgojno-obrazovnom radu.

U predškolskim ustanovama sporo ide prihvatanje promjena, npr. ranije navedene tvrdnje kako se u vrtićima događaju „poremećaji, kretanja i susreti“ koje uzrokuje, između ostaloga, i digitalna tehnologija. Međutim, kada se odgajatelji oslobode straha od digitalne tehnologije te se upoznaju s mogućnostima koje ona pruža i kad konačno zaista prihvate da se djeca aktivno i kompetentno uključuju u socijalni kontekst, shvatit će da su „digitalne tehnologije i novi mediji samo jedan od mnogih posrednika koji su dostupni maloj djeci za istraživanje dok stvaraju, propituju i dijele značenje unutar svojih svjetova“ (McClure u Schulte i Thompson 2018, str. 157).

Živimo u digitalnom dobu i ne možemo se praviti kao da tehnologije nema oko nas ili kao da ju djeca ne koriste. Upotreba digitalne tehnologije na smislen, pedagoški i razrađen način može biti poticaj raznim aktivnostima u odgojno-obrazovnom radu kao i u komunikaciji s roditeljima.

Literatura

- Grosz, E.(2009). Sensation: The Earth, a people, art. u E. W. Holland, D. W. Smith, C. J. Stivale (ur.), Gilles Deleuze: Image and text:London: Continium
- Guidici, C., Rinaldi,C., Krechevsky M., (ur.), (2001). Making learning visible: Children as individual and group learners. Reggio Emilia, Italy: Reggio Children
- Knight, L. (2018). Digital Aesthetics and Multidimensional Play in Early Childhood. In Schulte, C. M., Thompson ,C.M. (ur.), Communities of Practice: Art, Play and Aesthetics in Early Childhood. Cham: Springer
- Maleš, D., (ur.), (2011). Nove paradigme ranog odgoja. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za pedagogiju
- McClure, M.,(2018). Beyond Screen Time: Aesthetics of Digital Playscapes for Young Children In Schulte, C. M.,Thompson,C.M. (ur.), Communities of Practice: Art, Play and Aesthetics in Early Childhood. Cham: Springer
- Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta RH (2014). Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014). Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta RH
- Redecker, C., (2017). European Framework for the Digital Competence of Educators. https://joint-research-centre.ec.europa.eu/digcompedu_en. Pristupljeno 26. siječnja 2024.
- Rogulj, E.,(2022). Dijete u digitalnom okruženju. Zagreb: Školska knjiga
- Wikipedia. <https://hr.wikipedia.org/wiki/Gaming> Pristupljeno 24. siječnja 2024.

KAKO POTICATI I RAZVITI KREATIVNOST I OSOBINE INOVATORA KOD DJECE RANOG I PREDŠKOLSKOG UZRASTA?

Sažetak: Problem današnje djece je da oko sebe imaju mogućnost zabave uz koju uopće ne trebaju koristiti svoju maštu i kreativnost. Moderne igračke većinom su tehnološki toliko napredne da djeca ne trebaju koristiti maštu kada ih koriste. Svjesni smo da naša budućnost ovisi o inovatorima koji će nam omogućiti bolju budućnost. Najčešće osobine inovatora su kreativnost, znatiželja i maštovitost, kritičko razmišljanje i rješavanje problema na originalne načine, upornost, preuzimanje rizika i dopuštanje neuspjeha. Kako poticati i razvijati inovatore od najranije predškolske dobi? Kako pomoći roditeljima i odraslima koji rade s djecom da njihova djeca razviju kreativnost i poduzetnost i zašto je to važno? Kako oblikovati poticajno okruženje za poticanje i razvoj kreativnosti i inovativnosti?

Ključne riječi: kreativnost, inovatori, djeca, poticajno okruženje

HOW TO ENCOURAGE AND DEVELOP CREATIVITY AND CHARACTERISTICS OF INNOVATORS IN CHILDREN OF EARLY AND PRESCHOOL AGE?

Abstract: The problem with today's children is that they have the possibility of entertainment around them, with which they do not need to use their imagination and creativity at all. Most modern toys are so technologically advanced that children do not need to use their imagination when using them. We are aware that our future depends on innovators who will enable us to have a better future. The most common traits of innovators are creativity, curiosity and imagination, critical thinking and solving problems in original ways, persistence, taking risks and allowing failure. How to encourage and develop innovators from the earliest preschool age? How to help parents and adults who work with children so that their children develop creativity and entrepreneurship and why is this important? How to create a stimulating environment for encouraging and developing creativity and innovation?

Keywords: creativity, innovators, children, stimulating environment

DJECA ČUVARI BAŠTINE (SURADNJA ŠKOLE I VRTIĆA)

Sažetak: Danas su izazovi odgoja i obrazovanja u svim obrazovnim ustanovama i na svim razinama višestruki. Svi ti različiti izazovi zahtijevaju pažnju i prilagodbu. Suvremena tehnologija mijenja načine na koje učimo i vrtići su ti koji se moraju prilagoditi da bi pružili relevantno i suvremeno obrazovanje. U našem radu predstaviti ćemo suradnju školske knjižnice i dječjih vrtića iz našeg okruženja. Načine na koje smo upoznali našu kulturnu baštinu i tradicionalne vrijednosti. U svojim aktivnostima surađivali smo s roditeljima, a uključivanje roditelja u odgojno – obrazovni proces ključno je za uspjeh djeteta kako bi se osigurala podrška i kontinuitet u dječjem razvoju. Cilj našeg rada je predstaviti primjere dobre prakse i kvalitetne suradnje svih odgojno obrazovnih ustanova i na svim razinama.

Ključne riječi: bašta, suradnja škole i vrtića

CHILDREN GUARDIANS OF HERITAGE (COOPERATION BETWEEN SCHOOL AND KINDERGARTEN)

Abstract:: Today, the challenges of upbringing and education in all educational institutions and at all levels are multiple. All these different challenges require attention and adaptation. Modern technology is changing the way we learn and kindergartens are the ones that have to adapt to provide relevant and modern education. In our work, we will present the cooperation between the school library and kindergartens from our area. The ways in which we have come to know our cultural heritage and traditional values. In our activities, we cooperated with parents, and the involvement of parents in the educational process is crucial for the success of the child in order to ensure support and continuity in the child's development. The goal of our work is to present examples of good practice and quality cooperation of all educational institutions and at all levels.

Keywords: heritage, cooperation between school and kindergarten

MORSKA PRIČA

Sažetak: OŠ Ante Curać Pinjac prošle je školske godine dobila je financijsku potporu ministarstva za rad na projektu Morska priča. Dobivenim sredstvima nabavili su glinu i dobre bakterije te su tijekom školske godine izradili preko 5 000 bio kugli koje su u lipnju bacali u more kako bi očistili morsko dno od teških metala, fekalija i mikroplastike. Ovaj cjelogodišnji projekt integrirali su kroz sve nastavne predmete tako da su o moru pisali, čitali i crtali. U razred su pozvali biologa mora i morskog fotografa. Učenici su u svoj projekt uključili Ronilački klub Korčula koji je volonterskim radom očistio morsko dno uvale. U projekt su uključili i Lučku upravu Korčula koja im je osim financijske potpore ustupila dva svoja broda za raspoređivanje bio kugla. U projekt su uključili i gradonačelnicu koja je financirala uzorkovanje morskog sedimenta kako bi učenici i zajednica vidjeli rezultate ove ekološke akcije. Projekt je bio zanimljiv i Francuskoj nacionalnoj televiziji koja je snimala učenike i njihovu akciju čišćenja te će premijera dokumentarnog filma biti krajem rujna. Projekt je pobudio veliko zanimanje javnosti te su o njemu pisali mnogi portali. Ovakav način nastave probudio je kod učenika interes za ekološkim akcijama te se je produžio i na tekuću školsku godinu. Cilj projekta bio je osvijestiti djecu mlađeg školskog uzrasta o važnosti očuvanja mora i morskog dna od onečišćenja. Predstavljanjem projekta cilj nam upoznati ostale učitelje kako suradnja škole i šire lokalne zajednice daje izvrsne rezultate kojima najviše profitiraju djeca

Ključne riječi: more, volunteri, bio kugle

SEA STORY

Abstract: Elementary school Ante Curać Pinjac last school year received financial support from the Ministry for work on the Sea Story project. cleaned the seabed of heavy metals, feces and microplastics. They integrated this year-long project through all subjects so that they wrote, read and drew about the sea. They invited a marine biologist and a marine photographer to the class. The students included the Korčula Diving Club in their project, which cleaned the seabed of the cove through volunteer work. In the project they also included the Port Authority of Korčula, which, in addition to financial support, gave them two of its vessels for the deployment of the Bio Kugla. They also included the mayor in the project, who financed the sampling of sea sediment so that the students and the community could see the results of this ecological action. The project was interesting, and the French national television, which filmed the students and their cleaning action, and the premiere of the documentary film will be at the end of September. The project aroused great public interest and many portals wrote about it. This method of teaching awakened students' interest in environmental actions and it continued into the current school year. The goal of the project was to make children of younger school age aware of the importance of preserving the sea and the seabed from pollution. By presenting the project, we aim to introduce other teachers to how the cooperation between the school and the wider local community produces excellent results that benefit the children the most

Keywords: sea, volunteers, bio spheres

SVIJET MEDIJA KAO POTICAJ ZA RAZVOJ KREATIVNOSTI DJETETA

Sažetak: U ovom radu daje se prikaz metodičkih postupaka odgojitelja kojima se potiče dijete na stvaranje vlastitih medijskih sadržaja. Na taj način dijete se promatra kao aktivni sudionik i graditelj vlastitog procesa učenja samo kao konzument ponuđenih sadržaja. Mediji su sastavni dio svakodnevice suvremenog djetinjstva. Oni uključuju razne kompjutorske igrice kojima su djeca gotovo svakodnevno izložena. Bitno je uočiti i pratiti aktualne interese djece. Na tim osnovama potičemo kreativni stvaralački izričaj djece koji uključuje aktualne junake i dio sadržaja igrica kako bi djeca samostalno stvorila svoju priču, pratila tijek priče, dogovarala zaplet i završetak. Na kraju su snimili vlastiti "film" korištenjem jednostavnih aplikacija i u suradnji s roditeljima. Takvim pristupom potiče se cjeloviti razvoj djeteta. Suradnja i uključenost roditelja u cijeli proces na način su razvoja svijesti o odgovornom korištenju medija.

Ključne riječi: Stvaranje medijskih sadržaja; kreativni izričaj; samostalnost; suradnja

THE WORLD OF MEDIA AS AN INCENTIVE FOR THE DEVELOPMENT OF CHILDREN'S CREATIVITY

Abstract: This paper describes the methodical procedures of educators that encourage children to create their own media content. In this way, the child is seen as an active participant and builder of his own learning process, not just a consumer of the offered content. Media are an integral part of the everyday life of modern childhood. They include various computer games that children are exposed to almost every day. It is important to observe and follow the current interests of children. Based on these principles, we encourage children's creative expression, which includes current heroes and part of the content of the games, so that children can independently create their own story, follow the course of the story, agree on the plot and ending. In the end, they recorded their own "movie" using simple applications and in cooperation with their parents. Such an approach encourages the child's overall development. The cooperation and involvement of parents in the whole process is a way of developing awareness about the responsible use of media.

Keywords: Creation of media content; creative expression; independence; cooperation

VAŽNOSTI SURADNJE S RODITELJIMA DJECE S TEŠKOĆAMA I VRŠNJAČKI ODNOSI U VRTIĆU

Sažetak: Cilj predavanja je ukazati na važnosti i značajke dobre suradnje s roditeljima te ostvarivanje pozitivnih vršnjačkih odnosa unutar vrtićke grupe. Danas kada smo svjedoci vremena i intenzivnih inkluzivnih društvenih promjena, važno je razumjeti uloge roditelja, odgajatelja, vršnjaka tipične populacije, ali pritom uvijek imati u središtu dijete s teškoćama u razvoju. Suradnja s roditeljima predstavlja jedan od temelja uspješnog predškolskog odgoja i obrazovanja djece s teškoćama u razvoju. Roditelji kao glavni partneri u razvojnom procesu svog djeteta imaju jako važno ulogu u individualizaciji i prilagodbi metoda rada, ali i svakodnevnom funkcioniranju djeteta. Nažalost, vrlo često zbog teškoća u komunikaciji dolazi do međusobnog ne shvaćanja između odgojitelja i roditelja koje rezultira stresnim situacijama i negativnim radnim ozračjem. Rana intervencija kao glavni model rane rehabilitacije, intervencije i tretmana, osim rada s djetetom s teškoćama podrazumijeva i intenzivan rad s roditeljima i njihovu potpunu uključenost u terapijski proces. Isto tako, kako bi se djeca s teškoćama u razvoju dobro osjećali unutar grupe i razvijali socijalne kompetencije važno je graditi pozitivne vršnjačke odnose te biti medijator u povezivanju i razumijevanju individualnosti i osobitosti svakog djeteta. Smatra se da je uključivanje djece s teškoćama u razvoju u redovni predškolski odgoj i obrazovanje najveći zalog budućnosti te glavna smjernica razvoja društva različitih. Sudionici ovog predavanja imati će priliku naučiti o fazama kroz koje prolaze roditelji djeteta s teškoćama u razvoju, važnostima razumijevanja roditeljske uloge u predškolskom obrazovanju, načinima ostvarivanja dobre komunikacije te ulozi vršnjaka i pozitivnih vršnjačkih odnosa u razvoju socijalnih kompetencija.

Ključne riječi: dijete s teškoćama u razvoju, roditelji, vršnjaci, inkluzija

THE IMPORTANCE OF COOPERATION WITH PARENTS OF CHILDREN WITH DISABILITIES AND PEER RELATIONSHIPS IN KINDERGARTEN

Abstract: The aim of the lecture is to point out the importance and features of good cooperation with parents and the realization of positive peer relationships within the kindergarten group. Today, when we are witnessing the times and intense inclusive social changes, it is important to understand the roles of parents, educators, peers of the typical population, but always keep the child with developmental disabilities in the center. Cooperation with parents is one of the foundations of successful preschool upbringing and education of children with developmental disabilities. Parents, as the main partners in the development process of their child, have a very important role in the individualization and adaptation of work methods, but also in the daily functioning of the child. Unfortunately, communication difficulties often lead to misunderstandings between educators and parents, which results in stressful situations and a negative working atmosphere. Early intervention as the main model of early rehabilitation, intervention and treatment, in addition to working with a child with difficulties, also implies intensive work with parents and their complete involvement in the therapeutic process. Likewise, in order for children with developmental disabilities to feel good within the group and develop social competences, it is important to build positive peer relationships and to be a mediator in connecting and understanding the individuality and peculiarities of each child. It is considered that the inclusion of children with developmental disabilities in regular preschool education is the greatest pledge for the future and the main guideline for the development of a diverse society. The participants of this lecture will have the opportunity to learn about the stages that parents of children with developmental disabilities go through, the importance of understanding the parental role in preschool education, ways of achieving good communication, and the role of peers and positive peer relationships in the development of social competences.

Keywords: child with developmental disabilities, parents, peers, inclusion

DOBROBITI OSTVARIVANJA PROJEKATA : BUDUĆNOST JE U POVRAKU VRIJEDNOSTIMA - VRIJEDNOSNI SUSTAV ODRASLIH, ODGOJNA PRAKSA I RAZVOJNI UČINCI

Sažetak: Svakodnevno možemo vidjeti i čuti različita ponašanja i stavove ljudi iz naše šire i bliže socijalne okoline. Pritom se nerijetko nalazimo u situaciji propitivanja moralnih vrijednosti koje vode takvom ponašanju. Ono što se događa u određenom društvu utječe na sve dionike društva, pa i na one najmlađe - djecu. Stoga nije svejedno tko su modeli i uzori u ponašanju djece te kakvim se vrijednosnim sustavom vode.

No što su uopće vrijednosti i zašto ih je važno poticati još kod djece predškolske dobi?; Koja je uloga odgojitelja i roditelja, ali i ostalih dionika odgojno-obrazovnog procesa?; Što želimo da pokreće djecu u njihovom ponašanju? Kojim putem i s kojim ciljem trebamo usmjeravati odgojno-obrazovnu praksu? samo su neka od pitanja na koja smo tražili odgovore u vlastitom djelovanju i usmjerenju odgojno-obrazovnog procesa prema projektu: Budućnost je u povratku vrijednosnim normama. Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje naglašava vrijednosti koje bi trebale „...usmjeravati odgojno-obrazovno djelovanje ka osiguravanju individualne i društvene dobrobiti, u skladu s time kakvu se djecu i kakvo se društvo želi razviti“ (2015:13). Ujedno te bi vrijednosti trebale unaprijediti cjelovit razvoj djece kroz znanje, identitet, humanizam i toleranciju, odgovornost, autonomiju i kreativnost. Proučavanje socijalizacije i odgoja pretpostavlja analizu ciljeva, sredstava, socijalnih čimbenika i razvojnih učinaka. Ciljevi odgoja kao elementi vrijednosno-normativne kulture svakog društva uzrokovani su eksplicitnim i implicitnim stavovima, predodžbama o tome što je dijete i što se od njega očekuje kao posljedica odgojnih utjecaja. Eksplicitni stavovi i stilovi odgajanja socijalno su određeni te ih dopunjuju subjektivni individualni interesi i ljudske potrebe te etički razlozi i uvjerenja odgojitelja i roditelja. Stoga smo ovim projektom željeli promijeniti deklarativnu razinu i implicitnu pedagogiju naš odgojitelja ali isto osvijestiti i kod roditelja, te biti svojim djelovanjem dobar primjer djece. Stoga smo u svrhu odgoja i obrazovanja djece za vrijednosti od najranije dobi, sustavno osmišljavali kontekst za življenje i stjecanje konkretnih, svakodnevnih iskustava, znanja, vještina, sposobnosti i kompetencija usmjerenih ka operacionalizaciji ciljanih učenja o vrijednostima, humanosti, pravima te građanskom odgoju u kojem potičemo dijete da razvije pozitivan stav prema sebi i drugima da razumije značenje odgovornog ponašanja, uzajamnog pomaganja, prihvatanja i poštovanja. Također ovim izlaganjem želja nam je pokazati kako se mijenjao odgojno-obrazovni kontekst, osmišljavali kutici vrijednosti u kojima smo iz svakodnevnih praktično-životnih situacija kod djece od najranije dobi razvijali odgovorno ponašanje, kritičko promišljanje te stjecanje navika i načina promišljanja koji promoviraju slobodu, kulturno ophođenje, uvažavanje drugih i drugačijih, različitih stavova od svojih kao i različitih načina djelovanja putem priča, igrokaza, umjetničkih ekspresija, situacijskih poticaja te ciljanih aktivnosti razvoja identiteta, humanizma i toleranciju, odgovornosti, autonomije i socijalnih normi ponašanja kako bi pripremili djecu da znaju podijeliti svoja uvjerenja, biti odgovorna - da znaju birati ali biti odgovorna za postupke i izbor, te da budu otvorena za tuđa stajališta i uvjerenja.

THE BENEFITS OF REALIZING PROJECTS: THE FUTURE IS A RETURN TO VALUES - VALUE SYSTEM OF ADULTS, EDUCATIONAL PRACTICE AND DEVELOPMENTAL EFFECTS

Abstract: Every day we can see and hear different behaviors and attitudes of people from our wider and closer social environment. At the same time, we often find ourselves in a situation of questioning the moral values that lead to such behavior. What happens in a certain society affects all stakeholders in society, including the youngest - children. Therefore, it does not matter who are the models and examples of children's behavior and what kind of value system they are guided by. But what are values anyway and why is it important to encourage them even in children of preschool age?; What is the role of educators and parents, as well as other stakeholders in the educational process?; What do we want to motivate children in their behavior? Which way and with what goal should we direct educational practice? are just some of the questions to which we sought answers in our own actions and the direction of the educational process according to the project: The future lies in the return to value norms. The national curriculum for early and preschool upbringing and education emphasizes values that should "...direct educational activity towards ensuring individual and social well-being, in accordance with what kind of children and what kind of society we want to develop" (2015:13). At the same time, these values should improve the overall development of children through knowledge, identity, humanism and tolerance, responsibility, autonomy and creativity. The study of socialization and education presupposes the analysis of goals, means, social factors and developmental effects. The goals of education as elements of the value-normative culture of every society are caused by explicit and implicit attitudes, ideas about what a child is and what is expected of him as a result of educational influences. Explicit attitudes and styles of upbringing

ing are socially determined and are supplemented by subjective individual interests and human needs, as well as ethical reasons and beliefs of educators and parents. Therefore, with this project we wanted to change the declarative level and implicit pedagogy of us educators, but also to make parents aware of the same, and to be a good example for children through our actions. Therefore, for the purpose of raising and educating children for values from an early age, we systematically designed a context for living and acquiring concrete, everyday experiences, knowledge, skills, abilities and competences aimed at operationalizing targeted learning about values, humanity, rights and civic education in which we encourage the child to develop a positive attitude towards himself and others, to understand the meaning of responsible behavior, mutual help, acceptance and respect. Also, with this presentation, we want to show how the educational context changed, we designed boxes of values in which we developed responsible behavior, critical thinking and the acquisition of habits and ways of thinking that promote freedom, cultural behavior from the everyday practical life situations in children from an early age, respect for other and different, different attitudes from their own as well as different ways of acting through stories, plays, artistic expressions, situational stimuli and targeted activities for the development of identity, humanism and tolerance, responsibility, autonomy and social norms of behavior in order to prepare children to know how to share their beliefs, to be responsible - to know how to choose but to be responsible for actions and choices, and to be open to other people's views and beliefs.

Anamarija Radovanović, OŠ Ante Curaić Pinjac, Hrvatska
E-mail: ana.skokandic@gmail.com

MOBILNE APLIKACIJE U SLUŽBI IZVANUČIONIČNE NASTAVE

Sažetak: Implementacija ICT-a u obrazovanju današnjih generacija je ključan faktor u procesu njihovog osposobljavanja za samostalan život i učenje u suvremenom dobu. Ovim izlaganjem željeli bi predstaviti mogućnosti primjene besplatnih mobilnih aplikacija dostupnih na Google play digitalnom servisu, objasniti primjenu mobilnih aplikacija koje smo koristili u radu i izvanučioničnoj nastavi i koje su u velikoj mjeri pomogle učenicima u razumijevanju određenih nastavnih sadržaja, te istražiti utjecaj korištenja pametnih telefona u nastavi na angažman i motivaciju učenika. Pretraživanjem Google Play digitalnog servisa pronašli smo nekoliko mobilnih aplikacija za koje se smatra da su prikladne za rad s učenicima razredne nastave. To su: PlantNet, 3D Bones and Organs (Anatomy), Mogy, Smart amesure, Najbolji kompas, PicsArt i ostali. Korištenjem pametnih telefona u nastavi učenicima ukazujemo na mogućnost njihove korisne i edukativne primjene u svakodnevnom životu i učenju te povećavamo motivaciju učenika. Korištenje mobilnih aplikacija pokazalo se korisnim u provođenju online nastave.

Ključne riječi: mobilne aplikacije, nastava

MOBILE APPLICATIONS IN THE SERVICE OF EXTRACURRICULAR TEACHING

Abstract: The implementation of ICT in the education of today's generations is a key factor in the process of training them for independent living and learning in the modern age. With this presentation, we would like to present the possibilities of using free mobile applications available on the Google play digital service, explain the application of mobile applications that we used in work and extracurricular teaching and which greatly helped students in understanding certain teaching content, and investigate the impact of using smartphones in continue to engage and motivate students. By searching the Google Play digital service, we found several mobile applications that are considered to be suitable for working with primary school students. These are: PlantNet, 3D Bones and Organs (Anatomy), Mogy, Smart amesure, Best Compass, PicsArt and others. By using smartphones in class, we point out to students the possibility of their useful and educational application in everyday life and learning, and increase student motivation. The use of mobile applications has proven to be useful in conducting online classes.

Keywords: mobile applications, teaching

RAZVOJ EKOLOŠKE SVIJESTI DJECE U PREDŠKOLSKOM ODGOJU I OBRAZOVANJU

Sažetak: U suvremenom društvu svakodnevno se suočavamo s izazovima čovjekovog utjecaja na okoliš, klimatske promjene i biološku raznolikost. Navedeni utjecaj čovjeka bio je kroz povijest nepromišljen i nepažljiv što je dovelo do mnogih negativnih posljedica u okolišu. Danas se kroz odgoj i obrazovanje djece i mladih nastoji utjecati na promišljanje sadašnjih i budućih generacija o potrebi zaštite okoliša. Stoga se od najranijih dana potiče razvoj ekološke svijesti kod djece. Ekološka svijest nužna je za očuvanje održivosti i budućnosti našeg planeta. Oblikovanje ekološke svijesti počinje još u najranijoj dobi djeteta kroz sustavno i interaktivno učenje o okolišu. Vrtići i predškolski obrazovni programi imaju važnu ulogu u postavljanju temeljnih znanja i vještina kod djece pomoću kojih ona bolje razumiju svijet oko sebe i odnos između čovjeka i prirode. Edukativne aktivnosti uključuju praktične radove u izvornoj stvarnosti koji pružaju djeci stvarna iskustva te potiču radoznalost. Kroz rad odgajatelja i vanjskih suradnika potiče se sustavno uključivanje vrtićke djece u odgojno-obrazovne aktivnosti o okolišu.

Ključne riječi: ekološka svijest, djeca predškolskog uzrasta, ekološke aktivnosti

DEVELOPMENT OF CHILDREN'S ENVIRONMENTAL AWARENESS IN PRE-SCHOOL EDUCATION AND EDUCATION

Abstract: In modern society, we face the challenges of human impact on the environment, climate change and biological diversity every day. The aforementioned human influence has been thoughtless and careless throughout history, which has led to many negative consequences in the environment. Today, through the upbringing and education of children and young people, efforts are being made to influence the thinking of current and future generations about the need for environmental protection. Therefore, the development of environmental awareness in children is encouraged from the earliest days. Environmental awareness is necessary to preserve the sustainability and future of our planet. The formation of ecological awareness begins at the earliest age of a child through systematic and interactive learning about the environment. Kindergartens and pre-school education programs play an important role in providing children with basic knowledge and skills that help them better understand the world around them and the relationship between man and nature. Educational activities include practical works in original reality that provide children with real experiences and stimulate curiosity. Through the work of educators and external collaborators, the systematic inclusion of kindergarten children in educational activities about the environment is encouraged.

Key words: environmental awareness, preschool children, environmental activities

Uvod

Ekologija (grč. oikos, dom, kuća; logos, riječ, govor) je znanost koja se bavi proučavanjem odnosa između živih bića, njihovog utjecaja na okoliš te utjecaja okoliša na njih. Razvila se kao grana biologije, a povezana je s drugim prirodnim znanostima: kemijom, fizikom, matematikom, geografijom... (Bešić, 2017). U predškolskom obrazovanju nastoji se povezati ekologiju sa svakodnevnim životom kako bi se kod djece od najranijih godina života razvijala svijest o očuvanju prirode i odgovornom ponašanju prema okolišu. Kako bi se to što bolje provelo, u vrtićima je potrebno imati različite oblike prirodnog okruženja (npr. igrališta i vrtove), u kojima će djeca promatrati i proučavati prirodu i živi svijet. To će djeci omogućiti svakodnevni kontakt s prirodom i razvijati ljubav prema njoj. Kroz različite edukativne igre djeca uče o životinjama, biljkama i svijetu oko sebe te razvijaju svijest o očuvanju prirode. Također, djeca uče o razvrstavanju i pravilnom odlaganju otpada te tako stječu vještine potrebne za odgovorno i ekološko ponašanje.

Odgajatelji u radu s djecom provode različite aktivnosti u kojima potiču djecu na razmišljanje o ekologiji. To mogu biti crtanje prirode, istraživanje biljaka i životinja, recikliranje i druge kreativne aktivnosti.

Glavni dio

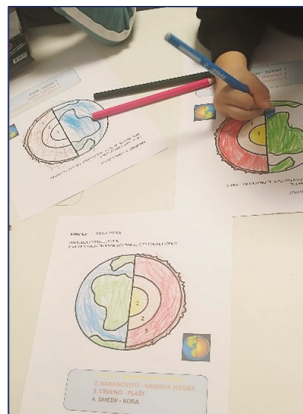
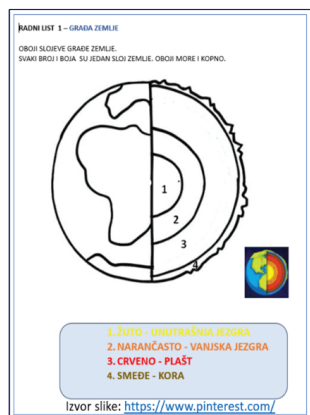
Suvremeni pristup poučavanja uključuje multimodalno okruženje za učenje. Ono predstavlja različite načine dolaska do spoznaje pomoću različitih osjetila, npr. okom, uhom, njuhom, opipom i okusom. Na takav način slika, zvuk, miris i dodir postaju izvor spoznaje, a takav pristup učenja stavlja dijete u prvi plan što predstavlja aktivno učenje (Gazibara, 2016). Prema Fadel i Lemke (2012) pismenost 21. stoljeća je multimodalna jer se informacije danas javljaju u različitim oblicima i formatima. Stoga je multimodalnost učenja i poučavanja pridonijela psihološkom, kognitivnom, socijalnom i emocionalnom aspektu aktivnog učenja.

U predškolskim ustanovama u nekim aktivnostima sudjeluju predmetni stručnjaci zajedno s odgajateljima kako bi održali radionice vezane za određene teme, npr. obilježavanje važnijih datuma. Predmetni stručnjaci iz biologije i geografije obilježili su s djecom iz vrtića datum 5. prosinac, kojim se obilježava Svjetski dan tla (URL1). Zamišljena je i provedena radionica pod nazivom „Zemlja pod našim stopalima - istraživanje čuda prirode“ (slika 1). Tijekom radionice djecu se potaknulo na doživljavanje i upoznavanje zemlje svim osjetilima preko različitih podražaja.

Djeca su dodirivanjem, promatranjem i mirisanjem grumena zemlje dolazila do spoznaja o boji, čvrstoći i mirisu tla. Upoznali su građu Zemlje te su u radnom listu obojali slojeve građe Zemlje (slika 2 i 3). Izradili su model slojeva tla u staklenici od uzoraka zemlje i kamenja različite veličine (slika 4). U radnom listu obojili su prikaz različitih slojeva tla (slike 5 i 6). Timskim radom sudjelovali su u različitim praktičnim radovima. Dokazali su pokusom postojanje zraka u tlu jer se pojavljuju mjehurići kada se grumen zemlje uroni u vodu (slika 7). Izmjerili su površinsku temperaturu tla pomoću infracrvenog termometra, a temperaturu tla na dubini od 5 i 10 centimetara očitali su ubodnim termometrom (slika 8 i 9). Uporedili su propusnost različitih uzoraka tla izlivanjem vode istog volumena kroz uzorke tla (slika 10). Prepoznali su, razvrstali, opisali i obojili crteže živih bića koja žive u tlu i na tlu (slika 11).

Slika 1 Radionica „Zemlja pod našim stopalima - istraživanje čuda prirode“ u dječjem vrtiću

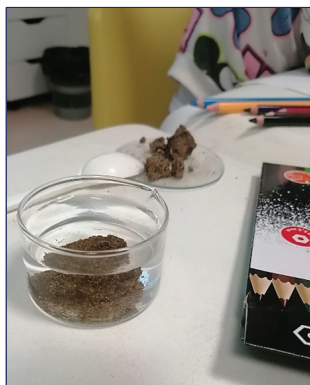
Slika 2 Radni list – građa Zemlje Slika 3 Djeca bojanjem crteža razlikuju slojeve u građi Zemlje

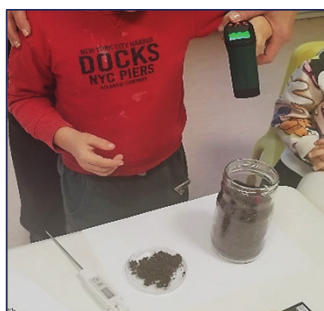
Slika 4 Slojevi tla - praktičan rad

Slika 5 Radni list - slojevi tla Slika 6 Djeca bojanjem crteža razlikuju slojeve tla

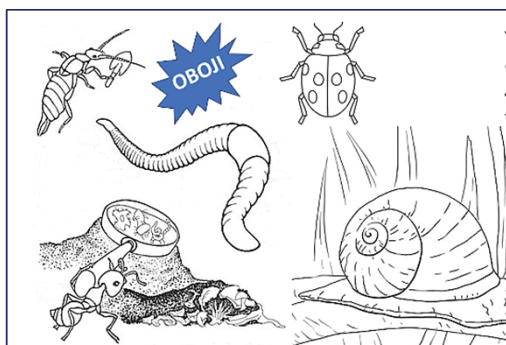
Slika 7 Dokaživanje prisustva zraka u tlu

*Slika 8 Mjerenje površinske temperature tla pomoću infracrvenog termometra
Slika 9 Mjerenje temperature tla na dubini od 5 i 10 centimetara*

Slika 10 Propusnost različitih uzoraka tla

Slika 11 Prepoznavanje, razvrstavanje i bojanje živih bića koja žive u tlu i na tlu

Zaključak

Uvođenje ekoloških tema u predškolsko obrazovanje razvija svijest o očuvanju prirode, ljubav prema okolišu, potiče kritičko razmišljanje, razvija socijalne vještine, odgovorno ponašanje i trajne životne vrijednosti. Djeca koja su uključena u ekološke aktivnosti od najranijih dana razvijaju svijest o važnosti očuvanja prirode i okoliša u kojem žive. To ih potiče na odgovornost i brigu o očuvanju održivog razvoja na planetu Zemlji. Popularizacija ekoloških tema predstavlja suvremeni izazov u odgoju i obrazovanju koji treba započeti već u predškolskom uzrastu.

Literatura

Ekološke aktivnosti u prvom obrazovnom ciklusu, Amela Bešić, Pula, 2017., <https://repozitorij.unipu.hr/islandora/object/unipu%3A1656/datastream/PDF/view>, (pristupljeno 19. prosinca 2023. godine)
 Encyclopedia of the Sciences of Learning (str. 2375-2378). New York: Springer, (pristupljeno 21. prosinca 2023. godine)
 Fadel, C., Lemke, C. (2012). Multimodal Learning Through Media. U: N. M. Seel (ur.),
 Gazibara, S., (2016), Aktivno učenje u multimodalnom okruženju,
<https://hrcak.srce.hr/file/236327>, (pristupljeno 20. prosinca 2023. godine)
 URL 1 https://www.instagram.com/p/C0hmCSJIL_F/, (pristupljeno 21. prosinca 2023. godine)

SUVREMENI ODGOJITELJ KAO AUTONOMNI ISTRAŽIVAČ PEDAGOŠKE PRAKSE

Sažetak: Suvremene burne promjene na svim društvenim razinama stvaraju potrebu i za mijenjanjem ustanova za rani i predškolski odgoj i obrazovanje te uvođenje novog, inoviranog pristupa edukaciji suvremenog odgojitelja. Prema mnogim autorima iz područja pedagogije suvremeni odgojitelj treba razvijati (i/ili posjedovati) istraživačke kompetencije koje su nužne za kasnije autonomno strukturiranje i restrukturiranje pedagoške prakse. Suvremeni odgojitelji unaprijeduju svoju praksu njezinim kontinuiranim praćenjem, istraživanjem i mijenjanjem, a upravo to permanentno mijenjanje predstavlja ultimativni imperativ u procesu unaprijeđivanja dječjih vrtića 21. stoljeća. Permanentno stručno usavršavanje odgojitelja treba imati za cilj postizanje visoke razine profesionalne kompetencije i postizanje autonomije odgojitelja koji je kreativan, inicijativan, intrinzično motiviran, slobodan, kritički promišljajući stručnjak otvoren za samoispitivanje - reflektivni praktičar. Refleksivna praksa u tom je smislu u funkciji osnaživanja profesionalnog integriteta odgojitelja te imperativ razvoja kvalitete (prema Slunjski, 2016). U izlaganju bismo prikazale primjere dobre pedagoške prakse u matičnoj odgojnoj skupini dječjeg vrtića Vjeverica u Cjelodnevnom sportskom programu integriranom u redoviti prikaz uloga i kompetencija suvremenog odgojitelja kao autonomnog istraživača vlastite prakse te ključnu ulogu pedagoške dokumentacije i njezine kvalitetne analize u procesu planiranja, praćenja, vrednovanja, ponovnog planiranja, mijenjanja i unaprijeđivanja odgojno-obrazovne prakse.

Ključne riječi: autonomni istraživač, istraživačke kompetencije, reflektivne kompetencije, reflektivna praksa.

THE MODERN EDUCATOR AS AN AUTONOMOUS RESEARCHER OF PEDAGOGICAL PRACTICE

Abstract: Modern rapid changes at all social levels create the need to change the institutions of early and preschool education and to introduce a new, innovative approach to the education of modern educators. According to many authors in the field of pedagogy, the modern educator should develop (and/or have) research competences, which are necessary for the subsequent independent structuring and restructuring of pedagogical practice. Modern educators improve their practice through constant monitoring, research, and change, and this constant change is a necessary imperative in the process of improving 21st-century preschools. Permanent professional training of educators must strive to achieve a high level of professional competence and autonomy of an educator who is creative, proactive, internally motivated, free, critically thinking, an expert, open to self-examination - a reflective practitioner. In this sense, reflective practice serves to strengthen the professional integrity of educators and the imperative of quality development (according to Slunjska, 2016). In the presentation, we would present examples of good pedagogical practice in the parent educational group of Vrtca Vjeverica in the All Day Sport program, included in the regular curriculum, with descriptions of the roles and competencies of the modern educator as an autonomous researcher of his own practice and the key role of pedagogical documentation and analysis of its quality in the process of planning, monitoring and evaluating, redesigning, changing and improving educational practices.

Keywords: autonomous researcher, research competences, reflective competences, reflective practice.

VLOGA STARŠEV PRI IZBOLJŠANJU INKLJUZIJE OTROK S POSEBNIMI POTREBAMI V VRTCIH

Povzetek: Otroci s posebnimi potrebami potrebujejo spodbudo tako s strani staršev kot vzgojiteljev v vrtcih. Pomembno je, da uredimo okolje posameznika tako, da mu omogoča čim bolj samostojno in varno vključevanje, vzpostavimo druženje, igro in učenje. S spodbujanjem sodelovanja staršev pri inkluziji otrok s posebnimi potrebami prispevamo k uvajanju novih strategij, ki pripomorejo k ustvarjanju pozitivnih odnosov med starši in vzgojitelji v vrtcu. Starši se lahko vključujejo pri inkluziji otrok s posebnimi potrebami tako, da jasno in redno komunicirajo z vzgojitelji pri vzgoji in učenju otrok. Vzgojitelji organizirajo delavnice in srečanja s starši ter jim podajajo ideje in navodila, kako naj se doma učijo in pridobivajo znanje, da se bodo vključevali pri dejavnostih z ostalimi otroki v vrtcu. Pri otrocih s posebnimi potrebami se organizirajo individualni sestanki s starši, kjer se pogovarjajo o prilagoditvah in potrebah otrok s posebnimi potrebami. Vzgojitelji vključujejo različne talente, ki jih otrok izraža, in jih vključujejo v dejavnosti, ki ustvarjajo pozitivno okolje v vrtcu. Starši in vzgojitelji si izmenjujejo povratne informacije in sodelujejo pri napredku otrok v učenju in razvoju. S kombinacijo omenjenih strategij lahko vzgojitelji in starši prispevajo k celovitemu in kakovostnemu razvoju in učenju otrok. Ključna je komunikacija med vzgojitelji in starši. S skupnim sodelovanjem se gradi zaupanje, kar prispeva k dobremu razvoju in počutju otrok s posebnimi potrebami v vrtcu.

Ključne besede: otrok s posebnimi potrebami, vzgojiteljice, starši, inkluzija, razvoj.

THE ROLE OF PARENTS IN IMPROVING THE INCLUSION OF CHILDREN WITH SPECIAL NEEDS IN KINDERGARTENS

Abstract: Children with special needs need encouragement from both parents and kindergarten teachers. It is important to arrange the individual's environment in a way that allows them to integrate as independently and safely as possible, to socialize, play, and learn. By encouraging parental involvement in the inclusion of children with special needs, we contribute to the introduction of new strategies that help to create positive relationships between parents and kindergarten teachers. Parents can be involved in the inclusion of children with special needs by communicating clearly and regularly with educators in the children's education and learning. Educators organize workshops and meetings with parents, giving them ideas and guidance on how to learn and acquire knowledge at home so that they can be involved in activities with other children in the kindergarten. For children with special needs, individual meetings with parents are organized to discuss adaptations and the needs of children with special needs. Teachers integrate the different talents expressed by the child and involve them in activities that create a positive environment in the kindergarten. Parents and educators share feedback and work together to help children progress in their learning and development. Through a combination of these strategies, educators and parents can contribute to children's holistic and quality development and learning. Communication between educators and parents is key. Working together builds trust, which contributes to the good development and well-being of children with special needs in kindergarten.

Keywords: children with special needs, educators, parents, inclusion, development.

